PONTANI OPERA.

Vrania, siue de Stellis	libri	quinq;.
Meteororum	liber	unus.
De Hortis hesperidum	libri	duo.
Lepidina siue postorales pompæ septem. Item Meliseus. Mæon Acon.		
Hendecasyllaborum	libri	duo.
Tumulorum	liber	unus.
Neniæ		duodecim.
Epigrammata		duodecim.

Quæ uero in toto opere habeantur in Indice, qui in calce est, licet uidere.

ALD. IO. COLLAVRIO CAESARIS AB EPISTOLIS. S.

Frequens est apud græcos prouerbium Collauri officiosiss. χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον, quod est latine, Manus manū lauat, & digitus digitum. Quoniam tu plurimū fauisti nobis apud Maximilianū Cæsarē pro Academia constituēda cū Ioannes fruticænus eruditus Iuuenis istic meo noīe accurate rem literariā procuraret, & (qui tuus est amor in literatos uiros, & doctrinas) assidue faues, meas esse parteis duxi, ut quo possem modo, gratum mihi extitisse officium tuū cognosceres. Nā etsi nihil est adhuc factum, tn̄ quod & tu, et Matthæus Longius uiri doctiss. ac integerrimi Cæsaris a secretis ad me scripsistis, tum uero Cæsar ipse benignissimus literis significauit, futurum tua opera, tuo studio facile spero, præsertimq́; cum rex natus ad commune bonum id maxime cupiat, ut quēadmodum est armorum, ita et bonarum literarum sit decus, & gloria. Quare Iouiani Pontani poemata, quæ & meo, et doctorum omnium iudicio, cum antiquis certāt, sub tuo nomine publicamus, tibiq́; muneri mittimus. Delectabit te (scio) non mediocriter Vrania, cū et ortus, & occasus syderum leges solisq́;, ac Lunæ prognosticat, & pleraq; alia lectu dignissima. Delectabunt meteora, cum nubium. uentorum. pluuiarum. grandinum. Maris procellarū, terræ motuum, atq; id genus pluriū causas leges. Delectabunt horti hesperidum citriorum, et citrorum cultu peruario, præterea Macronis & Lepidinæ rusticæ, dulcesq́; confabulationes, & cætera oia Pontani nostri Docta, culta, elegantia, uaria, copiosa, et plena ingenio. Vale.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FIlium Vrania, ſiue De Stellis Liber primus.

Vi cœlo radient ignes, quæ ſyde
ra mundo
q Labãtur tacito, Stellis quibus emi
cet ingens
Signifer, utq; ſuos peragant er
rantia curſus,
Vnde hominũ genus, et pecudes, unde æquor, & auræ
Concipiunt motus proprios, unde optima tellus
Educat uarios non uno è ſemine fœtus,
Et rerum euentus manant, ſeriesq; futuri,
Dic Dea, quæ nomen cœlo deducis ab ipſo
Vranie, dic Muſa Iouis clariſſima proles,
Et tecum caſtæ ueniant ad uota Sorores.
Dum canitis, reſonatq; cauis in uallibus Echó,
Ipſe legam lauriq; comas, ederamq; uirentem,
Ipſe aras ſtatuam uiridi de cæſpite, & umbras
Luſtrabo, tumuloq; feram ſolennia dona
Dilecti uatis, uiridi quem monte ſepultum
Parthenópe, liquidamq; colit Sebetos ad undam.
Ipſe chori pater, ac princeps, & carminis autor
Phœbe adſis, noctisq; decus Latonia uirgo,
Diq;, deæq; omnes, quorum ſub numine cœlum eſt,
Tuq; adeo comes Aonidum, dux optima uatum
Alma Venus (teneros nati ſat luſimus ignes)
Dum cœli errantes ignes, dum ſydus amatum,
Quo terræq;, fretumq;, & magnus concipit orbis,

D um canimus quæ signa tibi, quod pareat astrum,
D iua faue, & niueis felix allabere cycnis.
O mihi si charites spirent, si blanda canentis
G ratia mopsopio contingat labra liquore.
T u uero nate ingenteis accingere ad orsus,
E t mecum illustres cœli spatiare per oras,
N anq; aderit tibi Mercurius, cui cœlifer Atlas
E st auus, & notas puerum puer instruet artes.

DE LVNA.

Prima deûm terras glaciali sydere circùm
L una meat, cœlumq́; suo terit ultima curru.
D ux clara in tenebris, alienæ obnoxia flammæ.
A emula fraternis radijs, & solis ab ore
O ra fouens, quantumq́; ab Apollinis igne recedit,
H oc magis ipsa suum fundit mortalibus ignem,
C ornibus auratis primum, mox fronte refulget
I am media medium cœli dimensa uolumen.
A tq; hinc obliquos uultus, turgentiaq́; ora
N octe refert, tandemq́; uago digressa meatu
E xurgit Solem contra, plenoq́; coruscam
O rbe comam, & fuluo totum caput explicat auro,
S eptima quinetiam ut cœlo concessit ab alto
M ole grauis, septem ore uices, septem ore figuras
M utat agens circùm, & paruum conuertitur ănum.
H inc mare quod magnum terras complectitur imas,
H inc uariat rerum species, quæq; humida ponti
S tagna colunt, errantq́; suis animalia syluis,
A emula crescenti reparant à lumine uires,
E t multo in primis implentur corpora succo.
M ox ubi decreuere ignes, decrescit & humor

I lle quidem,exhausto'q; uices à lumine pensat,
P aulatim & uacuæ lassantur sanguine uenæ.
Q uod uarij maris accessus,uarij'q; recessus
O stendunt,quod frondosis in collibus arbos,
Q uod'q; salutiferæ succis felicibus herbæ.
Q uam multos etiam furijs hinc sæpe uidemus
V exari,sortem'q; animo indignamur acerbam.
S æpe etiam morbo,aut dira languentia peste
C orpora decubuisse ad humum,sterni'q; sepulchro.
Q uid quod materies,uiridi'q; è monte recisæ
A ere trabes,multa'q; comam turbata ruina
F raxinus,ionium'q; abies uersura profundum,
A nte diem effœtæ senserunt damna senectæ,
E xaustas'q; situ uires,ac robora clament,
C urua senescentis Lunæ ni cornua seruet
A gricola,ingenti dum uellit ab arbore uallum,
E t percussa graui resonant nemora alta bipenni.

DE PROGNOSTICIS LVNAE.

Hæc eadem aerias arces,iunonia regna,
T emperat,id'q; licet certis cognoscere signis.
N anq; ubi prima nouos remeando colligit ignes,
F ratris ab amplexu rediens,si nubila frontem
O cculuit,cornu per cœlum inuecta retuso,
P ròquantum nimbi terris,pelago'q; paratur,
Q uanti etiam sese uersent per inania uenti,
S i rutilo tum forte comam uelarit amictu,
O ra'q; dispersis suffuderit ignea flammis·
Q uarta dies sine nube,sine pluuia'q;,noto'q;
S pondet ad extremum constanti fœdere mensem,
S i nitidis nocturna genis,si fronte serena

I ncedit cœlo,& puro sese exerit ortu.
I psa eadem arctoo rigeat si tempora cornu,
T ristis ab arctoo uentos tibi nuntiet axe.
A st alia de parte trucem tibi suscitet austrum,
T ristis ab austrino rigeat si tempora cornu.
H unc tamen ante diem si nulla effulserit, heu tum,
H eu male iactatas defenderit ancora naueis,
N i labor,& placidi succurrit dextera Phorci.
Q uid dicam cum plena oculis rutilantibus, aut cum
N igra genas duplici circum caput abdidit orbe
H orrida nocte sua? Di longe auertite iniquum
H imbremq́;, pluuiamq́;,& agenteis æquora uentos.
C uius ut acceptæ uires,& cognitus usus,
T empla Deæ statuere, sacrosq́; ex ordine ritus,
D iscerptumq́; uiri corpus, laniataq́; membra,
E t multum lacrymis perfusos coniugis artus
F inxit niliacæ tellus addicta iuuencæ,
E t querulas sistra incassum percussit ad aras.
H inc etiam graij uates ætnæia furta,
E t raptus siculæ toties fleuere puellæ.
I nferniq́; Iouis thalamos, lamentaq́; matris
F unereæ, erratusq́; diu terrasq́;, salumq́;,
V mbrarumq́; domos,& sole carentia regna.

DE MERCVRIO.

Proximus at spatijs,& longe gressibus impar
A ccelerat Maia genitus, celer ille deorum
N untius, auratis nectens talaria plantis.
H ic rapidum propter solem sua plaustra reflectens
N unc matutinos agili temone iugaleis
E xagitat, pelagiq́; cauo caput exerit alueo.

Nunc

Nunc atlantiacæ matris memor, hesperidumq́;
Rura uidere parans, fuluumq́; in frondibus aurum
Serus obit, sero flauum lauit æquore crinem,
Et sero herculeas linquit post terga columnas.
Sed siue immissis solem præcurrit habenis,
Seu sequitur, uictusq́; terit spatia ultima metæ,
Non ipse ingenteis oras, non liber apertas
Audet adire uias cœli, titannia tantum
Imperia, & solis timet abscessisse quadrigis.
Ergo ubi ternonasq́; plagas, ternonaq́; mundi
Dimensus spatia, & curru dat lora secundo,
Sistit equos. mox cœptum iter, ac uestigia rursum
Nota legit, nunc ipse humilem demissus in austrum,
Nunc boreā, & summas pennis petit arduus arctos.
Et quoniam uolucri rapitur sub sydera lapsu,
Ac nunc hos innisus equis, nunc conuenit illos,
Aut Iouis exquirens monitus, & mitia iussa,
Consilia aut senioris Aui, uiolentaq́ue Martis
Imperia, & motos sublata pace tumultus,
Hinc pedibus nectit pennas, hinc iussa deorum
Nuntius exequitur uario Cyllenius astro,
Itq́;, reditq́; uiam toties, mandataq́; portat.
Nanq; ubi deliacasq́; rotas, thymbræaq́; propter
Signa, & apollineos iusta comes astitit axes,
Tum uates responsa canit, tum pronus haruspex
Exta notat, tunc & liquidas intentus in auras
Oscinis explorat cantus, & præpetis alas.
Atsi nocturnam Phœben, rorantiaq́; astra
Et niueæ tetigit secreta cubilia Lunæ,
Agnouitq́; deæ uultum, & mandata recepit,

N ec mora, digrediens monstratas excitat artes,
D educit pelago classem, secat æquora cursu,
I gnotosq; tenet portus iam merce sabæa
N auem onerat, redit & tyrio spectabilis ostro.
H inc & Mercurio nomen Romane dedisti,
Quę́q; et arabs, quę́q; et babylon Stilbôta uocasset.
A st ubi summotasq; domos, & frigida adiuit
T ecta senis, solioq; nepos acceptus auito est,
T um succos meditatur, & idæam Panacæam,
D ictamumq; legit. tum uulnera siccat, & udo
V nguine lenit agens, adhibetq; ad munera cantus,
T unc uero strepitus armorum, atq; horrida bella,
A tq; enses, ac tela placent, tum uiuere rapto,
E t prædas agere, & discindere mœnibus urbes
G audet, & effuso cædem ingeminare cruore,
Belligeri cum forte ducis se ad signa recepit,
E t galea abscondit crines, & pectora ferro
I nclusit, lateriq; auratum accinsit & ensem,
F ert leges, ac iura fori, pacisq; quietos
I mponit mores, mandataq; publica defert,
S i iubeat genitor, cui ciuica munera curæ,
E t patres legere, & sanctum instituisse senatum.
A t si candenteis humeros, & eburnea colla
E xeruit, placidoq; simul Cytherea petiuit
A mplexu, madidoq; recens è crine fluentem
S tillauit rorem, blandosq; afflauit amores,
N on ipse inachiæ memor, aut fera uincla puellæ
E xoluit, tristiq; obducit lumina somno
C ustodis monstri, aut torpentis ad hostia lethes
T raducit miseros per opaca silentia manes,

Sed resides

Sed resides cantus in uertice cyllenæo,
Formosæ ludunt ubi festa ad carmina nymphæ,
Personat, & tenueis moderatur pollice chordas,
Ac non cedenteis queritur tam crescere curas.
Vritur, & placidum cantando nutrit amorem.
Ipse canit, teneræ cantus risere Napeæ.

DE VENERE.

Hinc felix regio, mundiq; beatior ora,
Quam lusus habitant molles, ubi segnis amorum
Militia in uacuas exercet uulnera mentes.
Ver alit æternos flores, passimq; uagantes
Incustoditæ ludunt per gramina nymphæ.
Ocia cantantes mulcent ignaua camœnæ.
Has inter succincta sinus, redimita papillas,
Et roseum spirans fragranti uertice odorem,
Errat nuda genu per florida prata uoluptas,
Cui uolitant flaui per candida colla capilli,
Ad frontem aurato religat quas fibula nexu.
Lætatur dea, lætanti risusq; iociq;
Assiliunt, somniq; leues, & mollior aura.
Hinc passim liquidi ambrosiæ rorantur honores.
Stillat acidalius late liquor. At uaga nantum
Ludit aquis, mistim pueri, nudæq; puellæ
Grata cohors Veneri, chorus & genialis amorum.
Tum uideas amne in medio rutilare fauillas
Materna face quas iocus hinc, ast inde cupido
Excussit. caluere undæ, caluere natantes
Afflatu. media uehitur lasciuia cymba,
Hortaturq;, monetq; habiles agitare lacertos.
Hic aliquis puer enando dum brachia iactat

I niecit'q; manum sociæ furtim'q; papillis
I nseruit, tener ora rubor per grata cucurrit.
H ic aliqua adnanti puero dum brachia miscet,
M iscuit & femori femur, & simul oscula iunxit.
I nterdum se tota cohors in flumine mersat.
N on obstat pudor audaci, aut lux ipsa pudenti.
L uditur, & placidis immurmurat unda susurris.
E mergit mox, & campis se fundit apricis,
D ona legens selecta manu, ac redolentibus hortis.
E rranteis sequitur florum dea, coniugis auræ
F lant super, & liquidis distillat odoribus æther.
Has horas, atq; hæc gnidiæ loca læta uolucres
P eruolitant circum, & paphij uectantur olores,
N uminis idalij currum'q;, rotas'q; uolanteis
Q ui subeunt, molli'q; ferunt per inania lapsu.
H is cytherea suum posuit pulcherrima sydus,
Q uo terræ'q;, fretum'q;, & magnus concipit aer,
E t dulceis in corde agitant animantia motus.
I psa refulgenteis auro interplexa capillos
A uroræ è thalamis, radiorum'q; æmula solis
L ucem aperit, reserat'q; diem mortalibus almum.
I nterdum rapidis Phœbi deserta quadrigis
E uocat oceano noctem surgentibus astris,
A dmonet & placidi per amica silentia somni.
V erum ita digressus'q; suos, sua tempora pensat,
E t sinuosa means niueis secat æthera cycnis,
V t solem petat, ad solem uestigia flectat.
I psa quidem cœli undecies ubi quina peregit
M omenta, Eoo seu cum nitet aurea mundo,
O ceani hesperias seu cum declinat in undas.

Ipsa umbrã in tenebris obtendit ut æmula Phœbes,
Ipsa die radios ostentat ut æmula solis,
Et lucem terris, & cælo lumina præbet,
Tantos læta suo de sydere fundit honores.
Hæc decus, hæc ipsa est hominumq; deûq; uoluptas,
Qua sine nil iucundum animis, nil dulce fatendum.

DE SOLE.

At medios cæli tractus, medij ætheris oram
Fons lucis Sol auricomus, Sol igneus ambit,
Sol, qui terrarum flammis opera omnia lustrat.
Ipse idem superûm princeps, ductorq; choreæ,
Ad cuius numeros & Di moueantur, & orbis
Accipiat leges, præscriptaq; fœdera seruet,
Agnoscant aure imperium, maria alta tremiscant,
Audiet & longe tellus fatalia iussa.
Atq; hunc, nequà opere in tanto decor ullus abesset,
Præfecit luci rerum pater, ipse, nitentes
Spargeret ut radios, ipse ut lustraret olympum,
Et terras simul, & magnas liquidi aeris oras,
Vnde dies, quiq; in sua terga reuoluitur annus,
Atq; æui simulacra fluunt, & tempus, et ætas.
Hinc uer purpureum uestit florentia prata.
Spiceaq; hinc campis flauescit messis, & ægrum
Lenitura animum, ac dulcem inductura soporem.
Distendit uacuas pinguis uindemia cellas,
Et glacialis hyems resolutis ebria curis
Ante focum molli solatur frigora baccho.
Hasq; uices pater ille deûm uoluentibus annis
Esse dedit, quas ipsa æterno fœdere seruant
Tam certos elementa simul retinentia nexus.

DE ANNORVM Varietate.

Atq; alij (horrendum) qua brachia pandit iniqua
Parte poli, chelas'q; audacius exerit ingens
Scorpius, hinc anni primos duxere meatus,
Et primam fecere uiam, cum partibus æquis
Dimidium luci, atq; umbris Sol diuidit orbem,
Ac noctem paribus suspendit Libra diebus.
Ast alij sæuæ post horrida frigora brumæ
Cum premit auratos nephelæi uelleris artus
Phœbus, & imbriferum redijt uer, omnia quando
Alma parit tellus, quando omnis germinat arbos,
Cum uiret omne nemus, resonant cum frondea rura
Concentu uolucrum uario, pecudes'q; feræ'q;
Exultant lætæ in Venerem, ac tritonia monstra
Ignibus incaluere, acer furit ardor, ut ipse
Horreat indomitas Proteus contingere phocas.
At misera in scopulis, solo'q; in littore questus
Alcyone ingeminat, uoces'q; effundit inanes
Multa querens, exosa diem, nomen'q; mariti
Seruat auis, Céyca uocans, Céyca requirens,
(Ah miseram) rapidas repetens Céyca per undas.
Nec uero non è summo quoq; culmine cancri,
Qua regnat calor ipse, & equos sol sistit anhelos,
Extremum inuisens Ararim'q;, atq; ultima Thyles
Littora, circeribus positis exordia prima
Hinc anni fecere, alacres'q; egere quadrigas.
At Numa frigoribus sub iniquum tempus, ubi ingens
Declinat cœlum, & gelidum Sol ægoceronta
Pronus obit, prono'q; petit spatia ultima cursu,
Qui fessos instauret equos. Hinc uiribus auctus

Deserit antipodum sedes, digressus & austro
In boream obuertit sinuoso calle, diem'q;
Auget, & obscuras nocti iam surripit umbras,
Insudat'q; sequens cliuo, atq; assurgit in auras.
Has igitur solis metas, hæc tempora seruans
Egeria monstrante suum traduxit in annum,
Vt quæ prima noui repararet tempora cursus
Principia hæc spatijs sua sortiretur oberrans
Annus, & ad solem firmaret signa cadentem,
Sed phœben, phœbes'q; rotas, & plaustra secutus
Fraternum impleuit germanæ mensibus annum.
At Cæsar solem'q; sequi, solem'q; tueri,
Et solem lucis'q; auctorem dicere, & anni,
Solis & ad metam totas effundere habenas,
In lustrum'q; superuacuas concurrere parteis
Iussit, & hoc latios inscribi nomine fastos.
Dicendum & uarijs fuerit qui gentibus annus,
Aegypti primum ueteres fecere bimenstrem,
Mox'q; quatergeminis complerunt mensibus, inde
Per bissena pari duxerunt sydera tractu
Arcádes, at noster quot tempora continet annus,
Annorum numero censebant arcádes, ante
Iam geniti, quam Luna suos ostenderit ignes,
Tantus honos, tanta est antiquæ gloria genti.
His totidem adiunxere animis & acarnanes altis,
Tutati ferro patriam, mox funere in ipso
Coniecere animas, & honesta morte suorum.
Italiæ licet antiquos euoluere fastos.
Nanq; alium primo Romæ nascentis in ortu
Instituit pater, & gyro breuiore coegit.

P romouit spatium Numa. Nec Laurentibus idem,
I dem erat albanis. Alium qui Tyburis arua,
Quiq; ferentina cererem metit incola falce,
E t tenuere suis, habuereq; in urbibus orbem.

DE SOLIS PROGNOSTICIS.

Ille etiam uentos, tempestatesq; futuras,
A tq; imbreis, æstusq; graueis, & frigora monstrat.
N anq; ubi cœruleo rapidum petit æquore cœlum
E xoriens, aperitq; diem natalibus undis,
S i nigram obscuro faciem uariauerit ortu
C oncauus, inq; atram condentur lumina nubem,
E t pelago, & terris uiolentior incubat eurus,
T urbatasq; amnis in pontum deuehet undas.
Quinetiam ut nullæ densentur in aere nubes,
S i tamen aut hebetes radij torpere uidentur,
A ut si plus nimio torrens incanduit ardor,
C ollige uenturos imbreis. At pallida quando
A urora oceano caput exerit, horridaue inter
N ubila, diuersis rumpit sol partibus, & nunc
O bliquos effert radios, nunc pallidus ore
D elituit nimboso (heu) rupto fœdere cœlum
I n terras ruet, & sæuum per inane rotatæ
Præcipitent nimborum acies, quæ grandine mistæ
A rboribus stragemq; dabunt, et uitibus almis,
V ix ouium ut clausos defendant culmina fœtus,
N ō mihi tū non claustra boū'ue, armentaue equarū
D ucenda à stabulis, non me extra tecta domorum
D ucet iter. Seruanda dies, quam rite serenam
S pondeat, oceani feras cum lucidus undas

Intrarit, non nube comam, non turbidus ora,
Sed qualem hesperio tethys suspirat in antro.
Quod si tum quoq; nigranti uelatus amictu
Occiderit, siue ipse suo quanquam emicat ore,
Si tamen aut atras nubes raptauerit, aut si
Palleat, & maculæ fundant sese undiq; nigræ,
Venturam expectes pluuiam. non te optima fallent
Indicia, & multis nota experientia seclis.
Vidi ego cum rutilos aurora immitteret ortus,
Igneus aut roseo se tingeret æquore titan,
Ventorum ingenteis sudum per inane cateruas.
Vidi & cum rutilus maculis inspergitur ignis,
Præcipitem iactari undosa ad littora nauem
Amissis fluitantem armis, ac dura gementem
Verbera, & effracto nudatam lintea malo,
Nulla salus, spes nulla uiris. in uota, precésq;
Vertuntur. uacat ars. miseræ exoptantur arenæ.
Et dulcis terræ exortes tanguntur amore,
Tanta mole ruunt immissis imbribus euri.
Deniq; cum rebus causas, cum semina causis
Sufficiat grauido fœcundans uiscera partu,
Nec quicquam sine sole nouas in luminis auras
Prodierit, pater ipse hominum, pater ipse animantum
Quæcunq; aut uiridi nemorum pascuntur in umbra,
Cæruleos'ue secant latices, aut aera carpunt,
Hinc bissena deo soluebant uota quotannis
Phœbóq;, & Nomio, Lycióq;, patriq; Lyæo,
Et quibus ad lucos, quibus in solemnibus aris
Nominibus uenerata deum officiosa uetustas,
Delion, ac clarium, nec ficto nomine Osirim,

C onfecit certis uel qui pythona sagitis
S anguine foedantem terras, uirus'q; uomentem.
P lurima quae ueteres graiûm cecinere poetae.

CVR Apollo dicatur Pythonem occidisse.

Nanq; ubi se informis rerum, atq; incondita moles
D igerit, in'q; suas abeunt elementa figuras,
T um tellus grauis imbre, et adhuc stagnātibus aruis
F umida, anhela uagos tollebat ad aethera tortus
I nuoluens coelum nube, & caligine opaca,
H ic ille immanis Python, immania cuius
C orpora, iam'q; deos, & diuûm tecta petebant,
I psum etiam inuasura Iouem, cum delius arcum
I ntendens tulit acer opem. nanq; agmine facto
E mittens rapidas torrenti e' sydere flammas
I n gremium matris luctantem, & acerba tuentem
I ntorsit. stetit ille tremens, tum colla reuinctum
C entum implexa modis, centum religata catenis
A d manes imos, atq; intima tartara traxit
V ictor, & obscura coelum caligine soluit.
H ic Python, haec tela dei, V ictoria'q; haec est.

CVR Apollo, & Diana Latonae filij.

Latonae gemini partus, bina edita Delo
P ignora, nunc quae sint (paucis aduerte) docebo.
L atonam graij terram dixere poetae,
L atonam dixere solum. Latonia tellus
O mnia progenuit, mater diuûm'q;, hominum'q;.
A tq; ubi se in proprias coepere elementa figuras
I nduere, optatum'q; locum, & data munia obire,
I psa quidem medio mansit, sed mole liquenti
I nstabilis'q;, etiam'q; tremens, q̄n aequora non dum

In certas

Incertas ierant sedes, sed corpore misto
Pugnarent, & adhuc nullo sub fœdere pontus,
Terráq; se duris urgerent legibus, ut iam
Vnda solum traheret, tellus maria alta teneret,
Paulatim calor ille (deus) cedentibus undis
Telluri sese insinuat, gremióq; receptus,
Felicem partu genitricem impleuit, & inde
Di geniti Phœbúsq; potens, Hecatéq; triformis
Emergunt. Illa acta polo interiore resedit
Horridior, glaciem spirans, & degener ore
Fœmineo, minus atq; habilem sortita calorem.
At Phœbo natura mares, animósq;, uigorémq;
Addiderat. Volat acer equis, atq; æthera carpit
Iam medium. Stetit hinc superũ lõgo agmine cinctus
Et pháretra insignis humeros, & crinibus aureis.

CVR DICANTVR DELO GENITI.

Hos Delo genitos magna, magni æquoris oris
Crediderant, Delo excelsa, cui uertice summo
Splendet apex, quoties cœlo latonia Luna
Exoritur, uisitq; suum Sol aureus orbem.
Fluctibus hinc rapidis, tremulóq; emergere ponto
Credebant, uastóq; maris delabier alueo,
Indulgente suis Delo cunabula natis.
Quin etiam ogygijs olim cum mersa sub undis
Paulatim exereret tellus caput, oceanúsq;
In sua iura, suos fessus concederet æstus,
Et tandem emicuit stellanti lumine cœlum.
Tum prima ex undis, uastóq; é gurgite Delos
Prosiluit. Fulsere apices, & uertice Cynthus

L ucifero, qua parte dies surgebat, & altum
S ol oriens, curruq;, & equis insignis obibat.

CVR PASTORES, IANVS. PHOEBVS. APOLLO.

Hunc & pastorem conuerso nomine dicunt,
Q uod pascat quicquid sub cœli nascitur oris,
Q uodq; fores nascentũ aperit, quod claustra relaxat
G ignentum, tenerosq; educit in aera fœtus
H inc Iano nomen fecere, hinc nomina Phœbo
I psa dedit species, nitidoq; in corpore fulgor
I dem quod uolucres neruo stridente sagittas
T orqueat, & certo defigat uulnera iactu,
M orbosq;, illuuiemq; ferens, hinc notus Apollo.

CVR SOL, LIBER. HERCVLES. OSYRIS. LYCIVS.

Quod solus cœlo apparet fulgentibus astris,
S olus & immenso late loca lumine lustrat,
H inc Solem dixere patrem lucisq;, dieq;.
S ponte etiam immissis cœlo quia fertur habenis
L iber. At herculeo lætus cognomine, quando
D isiicit aerias nubes, lucemq; ministrat
A eris ipse decus, decus, & sua gloria cœli.
Q uin & threicius diuino carmine Vates
H unc nitidum Phaneta uocat, quod surgat eoo
O rbe recens, quod mane nouos instauret, & ortus.
I nde etiam auricomum ægyptus ueneratur Osyrim,
A egyptus, cui cura deum, quod lumina mille,
M ille micent oculis passim radiantibus ignes.

L yncæa quinetiam quod uis populátibus umbras
L uminibus, quod'q; & radijs fugat humida passim,
T errestreis'q; abigit fumos, & nubila differt.
V t lupus insidias meditatus, pascua circum
I nsectatur oueis rabie ferus, & ferus armis,
P ertentat'q; aditum, & septis sese arduus infert,
D entibus infrendens, & morsu exasperat iras.
H inc Lycius sibi nata deus cognomina fecit.

DE MERCVRIO, ET ARGO

Q uin & Mercurium mutato nomine dicunt,
A rgum somnifero uictum strauisse caduceo
I nsomnem, centum'q; oculos, ac lumina centum
P andentem, & niueæ seruantem pascua Vaccæ.
A rgus enim cœlum est. Vigilantia lumina flammæ
A etheriæ, & uario labentia sydera mundo,
Q uæ passim multa sublustris noctis in umbra
C ollucent, sed mox Phœbo exoriente perempta,
T orpent luce noua, & candenti lampade uicta
E moriuntur, & obscuro conduntur olympo.

DE ADONIDE, ET VENERE.

Nec deploratum Veneri linquamus Adônim
V enantem quem durus aper sub dente peredit.
N on illum fontes, nec amici flumina Nili
I nfletum uoluere. Nouus dolor attigit amneis.
S eptem illi totis ripa latuere diebus,
E t septem plenis spumanti margine ripis
E xiluere, cauo digressi fluminis alueo,
S tragem agris, stragem & pecori, stragem'q; colonis

Cum ferrent, miseri tantum mors angit amici.
Balsama te, & Myrrhæ, te cedrus fleuit Adoni,
Te lauri strata per humum luxere corona.
Ter myrtus conata sequi miserabile funus,
Ter radice retenta sua est. Ter brachia flexit,
Ter frustra lentos conata est flectere ramos.
Ipsa Venus postq̃ lacrymæ effluxere, genis'q;
Defecit liquor, & capiti coma longa reuulsa est,
Ter mensem exanimis iacuit. Vix deniq; quarto
Lucem hausit, Vultus & adhuc suspirat amatos.
Terra etenim Solem queritur deserta cadentem,
Inuidit quem tristis hyems, Cui sæuior apri
Horret cana gelu facies, cui plurimus imber
Crine madet, geminos & cum male concutit armos,
Diglomerat'q; niueis, & grandine uerberat auras.
Nam cum sol rebus præsit pater ipse creandis,
Vt sese ad maneis brumæ sub frigora transfert,
Tum tellus uidua sulcos oblimat in aluo.
Ac ueluti uirgo absenti cum sola marito
Suspirat sterilem lecto traducere uitam,
Illius expectans complexus anxia caros.
Ergo ubi sol imo uictor conuertit ab austro,
Tum grauidos aperit'q; sinus, & cæca relaxat
Spiramenta, nouas ueniat qua succus in herbas,
Et tandem complexa suum lætatur Adônim.

DE HEBONE DEO.

At quam Sebethi fontes, quam cœrula lambit
Phormelle, quæ'q; & musas colit, ocia'q; ornat
Pieridum, & magni tumulo tegit ossa Maronis

Parthenope

Parthenópe, regum domus, & decus ipsa uirorum,
Clara armis, clara ingenijs, & fortibus ausis,
Hæc annis florentem, oculisq́;, & crine decentem
Hebonem uenerata, suos ritus, patriumq́;
Instituit morem, & sacris iam rite peractis
Vrbs Hebôna salutat, agriq́; Hebôna frequentant,
Hebona & referunt simul antra, et littora, et amnes.
Hic etenim florem ætatis, roburq́; iuuentæ,
Et speciem deus, & formæ dat habere decorem,
Oraq́;, luminaq́;, & moderanteis corpora sensus
Sed prius herculei torrentia sydera monstri
Solstitio uicina domus, locaq́; edita cœli
Diffundent terris hyemem glacialibus euris,
Ante & conspicui summo de cardine mundi
Flaua lycaonio surget Pallantiàs axe,
Atq; diem auerso subteruehet auster olympo.
Stabunt & cœli septem labentia signa,
Quàm fando, patremq́; hominum, regemq́; deorum
Laudibus, aut meritis tollam, aut æquem ipse canẽdo.
Quẽ centum celebrant aræ, quẽ nomina centum,
Vt siquis iubare exorto phœbeia demens
Ausit obire oculis ora, atq; haurire uidendo,
Illicet ecce illi torpescunt lumina, & ipsa
Caligant in luce oculi, tum tempora circùm
Offundit sese nubes, & fumida oberrans
Caligo, ac nigræ cœlum eripuere tenébræ.
Vsq; adeo nec fas oculis comprendere cuiquam,
Nec fando terræ decus, et decus ætheris alti
Vnde sibi proprias ducunt animalia uitas,
Vnde trahunt nostræ cœlestia semina mentes,

Quo sine nec spirat quicq̃,nec nascitur usquam,
N ec color ullus erat rebus,tenebris'q; malignis
E t cœlum,& terras nox circunfusa tenebat.

DE MARTE.

Et iam intacta mei superat pars maxima cœpti,
A c mentem calor instigat. Iuuat alta uagari
S ydera,& immenso propius succedere cœlo.
M agnum opus,& iam signa dei fulgentia terrent,
A rmorum'q; haurit strepitus,clangor'q; tubarum.
I pse deus rapidis insistens pronus habenis
T ela manu quatit insultans,aeer'q; cruento
O re tonat. pellunt agili temone iugales
E xanguis metus,atq; tremor. tum ferreus ora
T error,sanguineum'q; pauor quatit ante flagellum.
I lle quidem diuis iam formidabilis ipsis.
S ed mihi digna uiro,atq; animi sibi conscia uirtus
S uadet iter,penitus'q; aditus intrare repostos.
H anc non terrisono prosternere fulmine Cyclops,
N on facibus,crimen ipsa feris implexa Megæra,
N ec uis ulla queat stygijs emersa tenebris.
I lli ferratum galea caput,inclyta bellis
A tq; Deûm fato maior prudentia seruat.
A t Clypeo indomitum munit constantia pectus.
S tant adamante togæ totos'q; infusa per artus
T emperies,ualida sese metitur in hasta.
A nte uigor mentem,hortatur'q;,animos'q; uiriles
A ere ciens magno laudum succendit Amore.
H ac duce Iunonis odijs iactatus iniquæ
A mphitryoniades,tot monstra ingentia uictor

Fudit

F udit humi. Non hunc liuentibus obsitus umbris
C ocytós, non sparsa nouem per iugera monstrum,
A ut impacatæ deterruit incola Lernæ,
Q uo minus infernosq́; lacus, & opaca uideret
T artara, captiuum & supera ad conuexa referret
I pse canem. Quin astrigerum subnixus olympum,
L abentesq́; domos diuum ceruice refulsit.
E t dubitem mente hæc complecti, & pandere dictis?
Efferus has habitat sedes deus. huic comes hæret
E t bellum, belliq́; parens discordia, & iræ,
I niustum, insidiæq́;, & pallida tabe cruenta
C ædes, inq́; suum rabies armata cruorem.
I pse enses, ac tela inter, radiosq́; rotarum
V ersatus ferrum, exercetq́;, aptatq́; ferendo,
E xacuitq́; mares animos, & suscitat ira
I mplacidus. Martem hinc ueteres dixere latini.
H unc Iunone satum nullo Ioue, patreq́; nullo
O lenijs conceptum herbis per cresia rura,
E ductumq́; Hebri ripis rodopeia ad antra
C rediderant, at indomitum, aduersumq́; Mineruæ.
S cilicet æthereo mens est de fomite. At artus
C orporeos, molem discordi è semine cretam
I uno agitat. Ciet hæc turbato in pectore uersans
S anguinis ingentes æstus, & colligit iras.
V nde auidus belli furor, atq; insania ferri
P ræcipitant. Iacet ingenti ceu pressa ruina
M ens super, at rapidus feruet sub pectore Mauors.
H inc quondam magni tellus Iouis insula Crete
I onij Crete pelagi decus, inclyta bellis,
C lara uiris, capere arma, & acutum cingere ferrum

Prima dedit, curuo & spicula tendere cornu.
Post Thraces coluere, ferum genus, aspera duro
Terra solo, gens ipsa iugis assueta niuosis,
Et prædas agitare, & opimo uiuere rapto.
Hoc etiam genitore satus Romanus, & ipse
In patrium decus, & belli sese extulit arteis,
Transgressus Latij fineis, transgressus & alpeis,
Oceano stetit, & Bactris fera intulit arma,
Atq; indis, post edomiti septem hostia Nili,
Atq; triumphatos non uno ex orbe Britanos.
Sed quanq̃ imperij impatiens, & pectore sæuus
Indomito, ac ruptis præceps rapiatur habenis,
Ipse tamen solium solis ueneratus, adacto
Curru sistit hanelus equos. mox lora remenso
Contorquet spatio, non ante ad munera recto
Conuertens cursu, q̃ princeps, dux'q; deũ Sol
Iusserit, illum adeo timet, obseruat'q; tuendo.

DE IOVE.

Iuppiter hinc solio longe spectandus ab alto
Exerit os placidum terris, & fulgidus aureo
Sydere, felices mortalibus explicat igneis.
Hinc ego, si qua fides astris, aut si quid ab alto
Aethera cognatum nostris in mentibus hæret,
Crediderim fas, ac leges, & iura, pium'q;,
Et rectum manare, & amicæ fœdera pacis.
Crediderim insonteis scelerum, experteis'q; malorũ
Mortaleis agere, & felicibus addere seclis
Secula, perpetuum'q; annos extendere in æuum.
Tanta Iouis placidi clementia, ni malus atro
Sydere, torpenteis Saturnus funderet igneis,

Funderet

F underet & læti causam infelicis, & omne
M orborum genus, & miseræ mala plurima uitæ.
I uppiter inde pater cunctorum autorq; bonorum.

IOVEM HABITVM PRO DEO PRO AETHERE, PRO AERE.

Quinuarios etiam ipsa Ioues commenta uetustas.
I uppiter omnipotens rerum qui summa potestas,
T u rerum sator, & diuû pater, atq; hominum rex.
A b Ioue principium generis. Iouis omnia plena.
I lle colit terras. Illi sunt omnia curæ.
H inc tot sacra deo, fumantiáq; exta ferebant,
H inc capitolinæ dominator Iuppiter aras,
T otq; triumphanteis uidit de rupe Quirinos
S anguine tingenteis aram, & candente iuuenco.
Quin etiam rapido qui turbine uertitur æther
I gnibus incandens, quiq; Aëra lustrat opacum
P ro Ioue respersas sensit sibi frugibus aras.
H inc tener ille calor, tepidǽq; ex ignibus auræ,
Quo terræq;, fretumq;, & magnus concipit orbis,
C onceptosq; fouent turgentia semina fœtus,
D ictus ob hæc late in gremium descendere amatæ
C oniugis, & placidam amplexu captare quietem,
A eris ipse etiam campos tenet. Vnde per auras
F ulmineo inuehitur curru, quo maximus Atlas
I ntremuit. Tonuere poli, atq; exterrita pressit
C orda uirû pauor exanguis. Ruit arduus acta
V entorum mole, ac rutilantia fulmina torquens
A lta petit, uallisq; cauas in nocte profunda
I nuoluit, nigra & cœlum caligine condit.

T um pluuia, & largis exundant imbribus amnes,
S ubiectiq; natant campi. crepitantia grando
T ecta ferit. Dirum lapides uertuntur in imbrem
I nfandi. Prostrata iacent armenta per agros,
S pirantesq; uident natos stagnantibus aruis.
M ox uno immersa exitio, cum montibus altis
I t torrens, præcepsq; insano uortice torquet
O buia, & obstanteis annoso robore syluas.
I mplumesq; auium nidos cum matribus ipsis
P roruit, inuoluitq; ferarum horrentia lustra.
I pse autem sulco insudans dum insistit arator
A uulsus stiua, immensum per inane rotatur
T urbine iactatus uolucri, & nigrante procella.
I llumq; & miseros sub adunco uomere tauros,
I n latus aduersi montis iacit, & prærupta
V alle uiatorem resupino corpore uoluit
P ræcipitem, & latis excindit mœnibus urbeis.
N ec minus interea uentis maria acta tumescunt.
A ssurgunt undæ, & montes uoluuntur aquarum
A equati cœlo. fluctuq; exterrita rauco
S axa sonant. Ecce abruptis assultibus æstus
I ncumbit pelago, atq; ingenti uortice nauem
I nfligit scopulo agglomerans, & littora complet
F uneribus miserorum, atro aut ter gurgite tortam
H aurit hians, operitq; cauo mox æquore pontus.

VNDE NATA SVPERSTITIO.

Qualia dum attonitæ mentes mirantur, & horror
C orda quatit, certæ nec cognita causa ruinæ
I nuenit metus ipse Iouem, cui fulmina dextræ

Assignant, ac tela nigris humentia nimbis,
Et cœlo resonante leues per inania currus
Has iras Iouis esse canit longæuus aruspex.
Aduersi non æqua dei portenta sacerdos
Terrificat. dira ingeminat per pectora curas
Relligio, illa quidem magnorum causa malorum
Cæduntur lectæ passim de more bidentes,
Et cadit ante aras infelix uictima taurus.
Discurrunt trepidæ per templa adolentia matres,
Matres, atq; uiri. Tum longa in ueste Dialis,
Thura tenens ferit exta Ioui, flammis'q; per aras
Exquirit ueniam, & summissa uoce precatur.
Ipse nouem castis repetens stata sacra diebus.
Artibus his metus ille deum percreuit, & error
Inuasit miseras sub honesto nomine gentes.
Quid uexare deos frustra iuuat? Ordine certo
Fert natura uices, labuntur & ordine certo
Sydera, tam uarios rerum parientia casus.
Illa suos peragunt cursus, seruant'q; tenorem
Sorte datum. Parent illis elementa, fidem'q;
Imperij mutare timent. Sic omnis ab alto
Natura est. sequitur leges quas scripserit æther.
Ipse deus læto spectat mortalia uultu.

DE SATVRNO.

Vltima sorte senex loca possidet. Vltimus auras
Ambit, & æterno contristat frigore terras.
Nigra seni facies, tardus gradus, horrida barba,
Et cani crines, & membra effœta senecta.
Ingenio tamen ipse bonus, nec inutile pectus

Consilijs, constans'q; animi, prudens'q; futuri,
Hic olim, ut fama est, regnis expulsus olympi
Post uarios tandem casus, cœli'q;, maris'q;
Littore in hisperio thusci prope Thybridis amnem
Consedit, laribus tum primum acceptus amicis.
Hic regem æquæuum residem'q; ad munia gentem,
Arbuteo auertit uictu. Tum uomere tauros
Subiungens, docuit tellurem inuertere, & aruis
Semina committi, quæ mox iam uere peracto
Stringeret, & fragili contunderet arida culmo.
Quinetiam scrobibus uites, sua munera primus
Committens, curua'q; premens iam falce nouellas.
Lenæos latices, ignota'q; pocula monstrat
Dispersos'q; uocat populos, ac mœnia ponit.
Hinc latium latitante deo, hinc Saturnia tellus
Dicta uiris. Deus hinc latijs, deus additur aris
Vitisator, curuam seruans sub imagine falcem.
Mos erat antiquo in Latio, ac laurentibus aruis
Qui meritis patriam, inuentas'q; auxere per artes,
Atq; acuere suos ad publica munera sensus,
Vtile commenti in medium, & noua commoda uitæ,
In numerum'q; referre deũ, atq; hos addere templis.
Vt Ianum, faunos'q;, ut quem pollentibus herbis
Fecit auem, & uarijs pinxit dea Dædala pennis.
Vt geminos etiam pilunni anumina fratres,
Vt cuius famulata domus pinaria sacris,
Et carmentali tribuit quæ nomina portæ.
Purpura quinetiam ad summos ubi uenit honores,
Ambitio'q; caput cœlo intulit, hinc Hadrianos,
Et Neruas, hinc Cæsareæ tot numina gentis,

Et coluere quidem, & templis posuere dicatis.
Heu rerum ignaræ mentes, ignaráq; ueri
Pectora, qd simulachra iuuant? Quid luce carentum
Corpora? Et incensis pacem tot poscere ab aris?
Vnus enim sator est rerum, qui cuncta gubernat,
Quemq; oculis neq; cernere erit, neq; tangere palmis,
Sed tantum mente inuenias. nanq; arduus imas
Despectat nubeis, & cœli culmina pressat,
Cuncta regens. nam cũcta tulit longe optimus autor
Perfectorum operum, & rerũ causa una bonarum.
Hunc neq; marmoreis renitentia templa columnis,
Non auri pretiosus honos, non indica concha,
Nec quæ Phidiaco spirant simulachra metallo,
Aut tauri ante aras fusi ceruice cruores,
Sed precibus ieiuna pijs, & conscia recti
Mens placare queat facilem, paruoq; uolentem
Munere, siqua pij summittunt thura sabæi.
Sed nos incertum spatijs dum currimus æquor,
Longius euehimur uento rapiente per altum.
Iam portus capere optatos, & cedere fessum
Aura iubet, littusq; sinum conuertere ad ipsum,
Syderáq; alta sequi, certosq; intendere cursus.
Prima igitur niueis Phœbe Latonia bigis
Inuehitur. Posthinc ales Cyllenius altis
Excurrit spatijs, iustáq; Erycina canoras
Iungit aues, cui blanda comes fert lora uoluptas,
Diuinum stillans rorem, ambrosiamq; capillis.
Quadriiugis hinc uectus equis Sol igneus ambit,
Quem procul insequitur rutilanti sydere Mauors.
Post felix cœli sydus Iouis emicat ignis.

Aestiui tam sæpe premens caua tergora cancri,
Nimbosum tam sæpe etiam delata sub austrum,
Incandens tam sæpe æstas, ac frigida bruma
Instaret, sortita suum si Luna calorem,
Proxima natiuis succenderet ignibus arua,
Aut longinqua neget proprium procul acta uigorem.
Vnde maris certi accessus, totidem'q; recessus?
Vnde & perpetuo manantia flumina cursu?
Aut alimenta trahant gignentia? Quæ pater ipse
Prospiciens, Lunam obscura ferugine tinxit
Cæruleos moderantem æstus, liquentia'q; arua.

DE LVNAE MACVLIS.

Quinetiam licet atra genas, & opaca per ora
Pallor eat, tamen interior qua cogitur orbis,
Densa situ magis, & scabra rubigine sordet.
Ergo & cum solem aduersum se agit undiq;, et ipsum
Impleuit radians Phœbei luminis orbem,
Qua squalet parte, atq; horret caligine, densas
Obducit maculas, & se sua reddit imago.
Aerea qualis ubi clypei fulgentis ab ipso
Sole repercussa est, aurato fluctuat orbe
Clara aciem flammis, & luce corusca decora.
Verum si qua tamen nitido super ære resedit
Scabra situ, turpis'q; atra rubigine labet,
Stat maculis obducta aciem, stat squalida uultum,
Non Phœbi radijs, non ulli peruia flammæ.

CVR STELLAE SCINTILLENT, PLANETAE VERO MINIME.

Præterea

Praeterea cur sola acies immota deorum
Cernitur? obtutuq; haeret defixa sub ipso?
Cum tot, & illa quidem sidentia signa, micanti
Scintillent radio, tremulusq; internatet ardor?
Scilicet alta illis regio, sedesq; repostae.
Quo postquam aduenit defesso lumine uisus,
Defessus tremit ipse, tamen tremere ipsa uidentur
Astra, micant radij, sed lumina nostra tremiscunt.
At contra uicina deum statio, ardua quanquam
Prospectu facilis, tamen atq; immota tuenti.
Quo penetrans stat certa loco, insistitq; uidendo
Nostra acies, fixisq; oculis immobilis haeret.

DE MOTV IGNEM EXCITARI.

Plumbea si acta manu balearis pondera fundae
Concipiunt male gratum ignem flammisq; liquescũt,
Si ferro praefixa, & neruo impulsa sagitta
Aera per uacuum, ignescitq;, ardetq; uolando;
Quid mirum, circunfusus si candeat aer
Percitus aeterno motu, atq; urgentibus astris?

QVIBVS E PRINCIPIIS CONSTENT STELLAE.

Principijs uero ex illis constare uidentur
Sydera, & aetherium inde olim traxisse uigorem,
Qua uolitant, rapidaq; polum uertigine lustrant,
Et celeri biiugum cursu uectantur equorum.
Quae postquam facili perfecit singula nutu
Ille opifex rerum, & mundi inuiolabilis autor
Concilium uocat, & superos arcessit, olympo.

DEORVM CONCILIVM.

Est procul Immensi regio late ardua mundi
N *on homini explorata, humano aut cognita sensu.*
H *ic sedes augusta Dei, siquando uocatis*
D *at leges superis, aut publica munera tractat.*
I *n medio sedet ipse. astat Sapientia dextra,*
L *eua Amor, & solio resident tria numina in uno.*
S *ub pedibus natura potens, tempus'q;, locus'q;*
E *t uarians fortuna, atq; immutabilis ordo.*
I *nde alij proceres, & conuenientia late*
N *umina, & incessu iam tum grauiore notatus*
A *egocerontei referens spolia inclyta monstri*
S *aturnus gratam senior iuxta asthitit urnam,*
S *aturnus, cui cana coma, cui sordida uestis,*
Q *uē iuxta pharetram incinctus, uolucreis'q; sagittas*
L *ætus achemenio consedit Iuppiter arcu,*
S *quamea cui geminis horrescunt baltea monstris.*
H *inc Mauors rigido crispans hastilia ferro,*
S *uspendit'q; nepam galea, cono'q; minanteis*
L *ibrat agens chelas. Tum cornibus acer aduncis*
A *sperat, & clypeo pugnas meditatur aheno.*
E *xcussat'q; aries caput, & pede proterit auras.*
T *um uoce, & cithara gratus, nitida'q; iuuenta,*
H *orridus idem etiam pharetra, spolio'q; leonis*
P *hœbus adest, phœbi'q; comes lux aurea, cuius*
M *unere, non tenebras superi, non nubila norunt.*
A *t Venus auratis humeros armata sagittis,*
C *andentem'q; manum flammis, licet editus esset*

Nondum amor, urenteis iam tum meditatur amores,
Iam tum sollicitis animos incendere curis.
Atque illi uario radiabat candida limbo
Vestis, & in molli surgebant lilia prato,
Et quot uere nouo tellus parit alma colores,
Inter quos tenerum niueo candore iuuencum
Vrit amor, nunc ille notos, atque aera captans,
Heu male dilectos queritur desertus amores
Nunc mœret uiridi infelix proiectus in herba,
Interdum ingenti frondosa per auia saltu
Proripitur, sequiturq; iuuentam fortis amicam
Iam uictor, mox uictus, & exspes. hinc latet antro
Abditus, & miseras rumpunt spelæa querelas.
Ipsa autem media diuorum in parte resedit,
Autumnus paribus, qua tempora diuidit horis.
Virginis hinc facie insignis, flauoq; capillo
Mercurius geminæ nectunt talaria plantæ.
Ipse puer lætus studio, & puerilibus annis,
Ac tandem rapidis uelox Latonia bigis
Alba genas, niueæq; nitens in uellere lanæ,
Candida subrutilis redimita monilia cancris.
Ergo ubi conuenere animisq;, opibusq; parati,
Quales iussi aderant, intentiq; agmine longo
Expectant signum, atque alacres præcepta capessunt.
Tum genitor solio placidus sic cœpit ab alto.
Cuncta equidem ò superi, placuit quæcunq; creaui,
Sic uolui, nec nos unquam fecisse pigebit.
Autorem illa suum referunt, nec desinit illis
Ipse opifex. operi decor, & præstantia iuncta est.

E st rebus sua cuiq; fides, est & locus: ignem,
E t terras ieci primordia, quae tamen inter
A eris immensos campos, neptunniáq; arua,
Q uod sibi perpetui constaret machina mundi
C ongessi, mundumq; aequa compage ligaui
N exibus alternis, & amico singula uinclo.
V os autem coeli meliore in parte locaui,
A etheriumq; dedi insontes habitare recessum.
N am quanq̃ geniti, & coeptis mortalibus orti,
N ascendiq; uices, & iam reuocabilis ordo
O bsistunt, at nostra illis pollentior est uis
N on rerum causis, non ulli obnoxia fato.
N unc igitur, quae certa manet sententia menti
A ccipite, & quae sit reliquis mihi cura creandis.
A bsoluenda quidem Mundi inferioris imago,
Q uando etiam generis rerum tria semina restant,
N ec manibus tractare deum mortalia fas est.
Q uare agite, et celeres quã primum ascendite currus
A ggressi mortale opus, & genus omne animantum,
A erias celebrate plagas, ferite aequoris undas,
T ellurisq; sinus grauidos: ut ne qua peracto
P ars operi, aut rebus desit pater ipse creandis.
I n primis teretes hominum fingentibus artus;
A rtificem nauare operam, tum condere membra
C ura sit, aetherios diuini seminis haustus
A pta haurire, animos coelesti è fomite ductos.
H i fundare urbes populis, hi ponere iura,
A ddere & imperio fasces, dare nomina rebus
A ssuescant, rectumq; sequi, atq; offerre periclis,
E t pugnare malis, & honesto uiuere partu,

Atq;

Atq; inopes rerum casus superare ferendo,
Dum fluidum soluetur opus, dum carcere laxo
Iussi sydereas cœli reuocentur ad arces.
Interea altrices operas, uictumq́; uolentes
Fundite, & ingentes animos accendite laudi,
Rectorem ut noscant superum, patriamq́; requirant,
Et genus, & cœli sursum templa ardua cernant,
Autorisq́; sui memores, iustumq́;, piumq́;
Seruent, & placidos discant non temnere diuos.
Sic placitum, sic nostra fluant certo ordine fata.
Dixit, & ingentem nutu concussit olympum.

GENERATIO RERVM INFERIORVM.

Illi præcipites liquidum circum æthéra lapsi,
Iussa obeunt, uerruntq́; rotis properantibus auras.
Nec mora uestiri colles, & roscida prata,
Innariq́; aer pennis, atq; æquora caudis.
Quadrupedum & resonare graui sola concita cornu
Fagiferæ uiridante iugo, uiridantibus alpes
Vallibus, & uiridante cacumine Caucasus ingens
Lætatur, furtis olim doliturus iniquis.
Illicet ecce caput uiridi circundat amictu
Aetna giganteæ ditura incendia pugnæ.
Illicet umbrosis uestita est uallibus Ida,
Ida grauis Troiæ deploratura ruinas.
Frondet Athos, frondetq́; iugis in manibus Oeta
Herculeum uisura rogum, creberq́; Erymanthus
Ilicibus, longaq́; coma spectabilis Hæmus.
Ostentat Rhodope comitantis Orphéa syluas,

O rphéa, mulcentem tigreis, & carmine lyncas,
S ed non fœmineos moderantem uoce tumultus.
M ænalio stupet in saltu dum increscere cornum,
N on sensit quercu sese frondere Lycæus.
G argano in magno, in nimbifero Apennino
D um crescunt tiliæ, atq; orni, dum uertice Pindi
S urgit acer, pinu interea se sullevat alta
P elion, & late pelago sua signa minatur.
I am uideas canentem oleis frondere Taburnum,
A sinios simul & colleis, Clitunniáq; arua,
I amq; cybelæis undare, & Dindima syluis.
P ampinea caput Aenarie, buugisq; Vesenus
F ronde tegunt, tegit & piceæ se Sila sub umbra,
A c buxo uarius nectit sibi serta Cytorus.
Proueniunt late campis cœlestia dona,
P lurima nux, & pruna rubentia, & aurea ramis
M ala, & odoratis non indecor Arbutus hortis.
I ngenteis patulæ ramos, ingentia sursum
B rachia porrigere, ac radice in tartara ferri,
E t Cerasi, Palmæq;, & Lotos amica Lyæo,
A tq; in sanguineam Morus post uersa figuram,
C œpere, & mensis Sorbus placitura secundis.
E rumpuntq; solo biferæ, atq; Cydonia canis
F rondibus, erumpunt sudanti Balsama ligno,
P unicaq;, & fragili nitens in stipite præcox,
A c de textilibus pendentia Citria ramis,
C itria quæ semper (uisu mirabile) uernum
S pirant flore decus, semperq; nitentia gratis
F loribus, ac fœtu, æternáq; uirentia fronde
C itria amalphæis latebra haud incómoda Nymphis.

Cœpere

C œpere & uirides mirari flumina ripas.
C anentes V fens salices, & flauus arena
P opuleas Thybris frondes, quiq; æquora findit
G allica, quondã etiã lacrymas phaetontis amati
E ridanus misturus aquis. miratur & alnum
N ar præceps, frondentem Alnum. miratur & ipse
C æruleus Liris, tum cinctus arundine crinem
V ulturnus, flammasq; deũm sensurus Enipeus.
S ensit odoratos indus subolescere ramos
C æruleo cum gange, cauo & caput extulit antro.
S ensit thuriferum late nemus altus Hydaspes,
E t sua oronteæ senserunt Cynnama ripæ.
D um Tagus aurifluo uectatur gurgite, & undis
I n mare rumpit Anas sullato lumine uterq;
P yrenes scopulis uiridantia robora late
P rospiciunt uariare comas admotaq; cœlo
I am nemora, & densas per saxa rigentia taxos.
E cce sub hæc uaria sese Tagus in tegit umbra,
I pse & Anas uiridi ripas uestitus amictu,
F rondenti uehitur per flumina summa Phaselo.
H aud illi inuidit Sicorisue, aut cultor Hiberus
G entis iulææ. quin qua uagus æquora findit,
H ic choreas agit, & præcinctus arundine frontem
G audet agros, gaudet lenæo palmite terram
H esperiam frondere, & alescere uitibus V lmos
Q uid frondes Penee nouas mirare? quid umbras,
E t lauros? uisure deum per pascua lætas
D ucere oues, miserosq; caua testudine amores
S olantem, teq;, & Daphnen per prata uocantem,
V isure & patris natam frondescere ripis,

T um pluuia, & largis exundant imbribus amnes,
S ubiectiq; natant campi. crepitantia grando
T ecta ferit. Dirum lapides uertuntur in imbrem
I nfandi. Prostrata iacent armenta per agros,
S pirantesq; uident natos stagnantibus aruis.
M ox uno immersa exitio, cum montibus altis
I t torrens, præcepsq; insano uortice torquet
O buia, & obstanteis annoso robore syluas.
I mplumesq; auium nidos cum matribus ipsis
P roruit, inuoluitq; ferarum horrentia lustra.
I pse autem sulco insudans dum insistit arator
A uulsus stiua, immensum per inane rotatur
T urbine iactatus uolucri, & nigrante procella.
I llumq; & miseros sub adunco uomere tauros,
I n latus aduersi montis iacit, & prærupta
V alle uiatorem resupino corpore uoluit
P ræcipitem, & latis excindit mœnibus urbeis.
N ec minus interea uentis maria acta tumescunt.
A ssurgunt undæ, & montes uoluuntur aquarum
A equati cœlo. fluctuq; exterrita rauco
S axa sonant. Ecce abruptis assultibus æstus
I ncumbit pelago, atq; ingenti uortice nauem
I nfligit scopulo agglomerans, & littora complet
F uneribus miserorum, atro aut ter gurgite tortam
H aurit hians, operitq; cauo mox æquore pontus.

VNDE NATA SVPERSTITIO.

Q ualia dum attonitæ mentes mirantur, & horror
C orda quatit, certæ nec cognita causa ruinæ
I nuenit metus ipse Iouem, cui fulmina dextræ

A ssignant, ac tela nigris humentia nimbis,
E t cœlo resonante leues per inania currus
H as iras Iouis esse canit longæuus aruspex.
A duersi non æqua dei portenta sacerdos
T errificat. dira ingeminat per pectora curas
R elligio, illa quidem magnorum causa malorum
C æduntur lectæ passim de more bidentes,
E t cadit ante aras infelix uictima taurus.
D iscurrunt trepidæ per templa adolentia matres,
M atres, atq; uiri. Tum longa in ueste Dialis,
T hura tenens ferit exta Ioui, flammis'q; per aras
E xquirit ueniam, & summissa uoce precatur.
I pse nouem castis repetens stata sacra diebus.
A rtibus his metus ille deum percreuit, & error
I nuasit miseras sub honesto nomine gentes.
Quid uexare deos frustra iuuat? Ordine certo
F ert natura uices, labuntur & ordine certo
S ydera, tam uarios rerum parientia casus.
I lla suos peragunt cursus, seruant'q; tenorem
S orte datum. Parent illis elementa, fidem'q;
I mperij mutare timent. Sic omnis ab alto
N atura est. sequitur leges quas scripserit æther.
I pse deus læto spectat mortalia uultu.

DE SATVRNO.

Vltima sorte senex loca possidet. Vltimus auras
A mbit, & æterno contristat frigore terras.
N igra seni facies, tardus gradus, horrida barba,
E t cani crines, & membra effœta senecta.
I ngenio tamen ipse bonus, nec inutile pectus

Consiliis, constansq; animi, prudensq; futuri,
Hic olim, ut fama est, regnis expulsus olympi
Post varios tandem casus, coeliq;, marisq;
Littore in hisperio thusci prope Thybridis amnem
Consedit, laribus tum primum acceptus amicis.
Hic regem aequaeuum residemq; ad munia gentem,
Arbuteo auertit uictu. Tum uomere tauros
Subiungens, docuit tellurem inuertere, & aruis
Semina committi, quae mox iam uere peracto
Stringeret, & fragili contunderet arida culmo.
Quinetiam scrobibus uites, sua munera primus
Committens, curuaq; premens iam falce nouellas.
Lenaeos latices, ignotaq; pocula monstrat
Dispersosq; uocat populos, ac moenia ponit.
Hinc latium latitante deo, hinc Saturnia tellus
Dicta uiris. Deus hinc latijs, deus additur aris
Vitisator, curuam seruans sub imagine falcem.
Mos erat antiquo in Latio, ac laurentibus aruis
Qui meritis patriam, inuentasq; auxere per artes,
Atq; acuere suos ad publica munera sensus,
Utile commenti in medium, & noua commoda uitae,
In numerumq; referre deū, atq; hos addere templis.
Vt Ianum, faunosq;, ut quem pollentibus herbis
Fecit auem, & uarijs pinxit dea Daedala pennis.
Vt geminos etiam pilunnia numina fratres,
Vt cuius famulata domus pinaria sacris,
Et carmentali tribuit quae nomina portae.
Purpura quinetiam ad summos ubi uenit honores,
Ambitioq; caput coelo intulit, hinc Hadrianos,
Et Neruas, hinc Caesareae tot numina gentis,

Et coluere quidem, & templis posuere dicatis.
Heu rerum ignaræ mentes, ignaráq; ueri
Pectora, qd simulachra iuuant? Quid luce carentum
Corpora? Et incensis pacem tot poscere ab aris?
Vnus enim sator est rerum, qui cuncta gubernat,
Quemq; oculis neq; cernere erit, neq; tangere palmis,
Sed tantum mente inuenias. nanq; arduus imas
Despectat nubeis, & cœli culmina pressat,
Cuncta regens. nam cũcta tulit longe optimus autor
Perfectorum operum, & rerũ causa una bonarum.
Hunc neq; marmoreis renitentia templa columnis,
Non auri pretiosus honos, non indica concha,
Nec quæ Phidiaco spirant simulachra metallo,
Aut tauri ante aras fusi ceruice cruores,
Sed precibus ieiuna pijs, & conscia recti
Mens placare queat facilem, paruóq; uolentem
Munere, siqua pij summittunt thura sabæi.
Sed nos incertum spatijs dum currimus æquor,
Longius euehimur uento rapiente per altum.
Iam portus capere optatos, & cedere fessum
Aura iubet, littusq; sinum conuertere ad ipsum,
Syderáq; alta sequi, certósq; intendere cursus.
Prima igitur niueis Phœbe Latonia bigis
Inuehitur. Posthinc ales Cyllenius altis
Excurrit spatijs, iustáq; Erycina canoras
Iungit aues, cui blanda comes fert lora uoluptas,
Diuinum stillans rorem, ambrosiamq; capillis.
Quadriiugis hinc uectus equis Sol igneus ambit,
Quem procul insequitur rutilanti sydere Mauors.
Post felix cœli sydus Iouis emicat ignis.

V ltimus extremo torpet Saturnus in orbe.
H ic propè terdenis mundum uertentibus annis
A mbit, & in parteis quas liquerat ante reuertens,
P ercurrit tardis cœli momenta quadrigis
P allidus, ac duros affert mortalibus annos.
C lara Ioui facies, ac numine sydus amico,
B issenisq; annis bissena relabitur astra.
B is Cererem legit messor, bis Vinitor uuas,
D um bis sex rutilus percurrit sydera Mauors,
M auors arma ferens, & tristia crimina belli,
T hymbræas pauloante rotas, Venus aurea metam
A ttingit, cupidas acuens in pectore curas,
S iue diem læto secum fert roscida uultu,
S eu noctem hesperijs decedens suscitat undis,
H anc curru properante celer Cyllenius anteit
I pse quidem ad causas, & linguæ promptior arma.
T erdenas iter assuetum Latonia nocteis,
N octeis, atq; dies, & mensem peruigil errat,
D um solem rursum assequitur, nouaq; astruit orsa.
O ceanum interea alternos auctura per æstus,
V isura & blando crescentia semina uultu.
S ed quanq̃ properare uiam iuuat, ipsa relicto
A ethere (cogit amor) per amici deuia Latmi
F urtim saxa petit complexus inter amatos
A ttrectare suis tenerum Endymiona lacertis,
N on tamen ausa uiri mollem turbare quietem.

LVNAM EX SE NON LVCERE.

Sed quanq̃ uario fulgent quæ sydera mundo,
Quæsitum est, num luce q̃dem Phaethontide fulgent,

An proprios natura illis indulserit igneis,
Non dubium quin Luna notho splendore per auras
Raptetur, minuatq; sequens, fugiensq; rependat
Luminis alternos haustus, fraternaq; rursus
Ora fouens, nullos terris diffundat honores,
At procul è regione means, tum deniq; toto
Ore uomit flammas, & luce refulget honora.

LVNAM SEMPER MEDIAM LVCERE.

Et quanq; uarias mutat tamen una figuras,
Non unquam medio magis, aut minus emicat orbe.
Nam cum desertas amisso lumine terras
Nulla fouet, tum plena dijs, cœloq; ministrat,
Tum quoq; prætumido suspectat sydera uultu,
Cum noua curuatos reparando colligit igneis.
Sydera, dum terrasq; æquata fronte tuetur,
Orbe micat medio, mox curuo sydera cornu
Suspiciens, tumido spectat mortalia uultu.
Tum nullis cœlum radijs, nullo ore tuetur,
Plena ferit tremulis cum stagna liquentia flammis
Hinc superis, cœloq; datur quod demitur orbi.
Ergo aliena fouens inopaco lumina semper
Corpore Phœbea nusquam de lampade fulget
Corpore non medio, non plena lucida fronte.
Sed specie tamen alterna, ni forte sub umbram
Inciderit terræ, atq; hinc luce laboret adempta.

CVR LVNAE PROPRIVM LVMEN NON SIT TRIBVTVM.

Quæ quoniam uolucri fertur sub sydera lapsu,

Aestiui tam sæpe premens caua tergora cancri,
Nimbosum tam sæpe etiam delata sub austrum,
Incandens tam sæpe æstas, ac frigida bruma
Instaret, sortita suum si Luna calorem,
Proxima natiuis succenderet ignibus arua,
Aut longinqua neget proprium procul acta uigorem.
Vnde maris certi accessus, totidemq; recessus?
Vnde & perpetuo manantia flumina cursu?
Aut alimenta trahant gignentia? Quæ pater ipse
Prospiciens, Lunam obscura ferugine tinxit
Cæruleos moderantem æstus, liquentiaq; arua.

DE LVNAE MACVLIS.

Quinetiam licet atra genas, & opaca per ora
Pallor eat, tamen interior qua cogitur orbis,
Densa situ magis, & scabra rubigine sordet.
Ergo & cum solem aduersum se agit undiq;, et ipsum
Impleuit radians Phœbei luminis orbem,
Qua squalet parte, atq; horret caligine, densas
Obducit maculas, & se sua reddit imago.
Aerea qualis ubi clypei fulgentis ab ipso
Sole repercussa est, aurato fluctuat orbe
Clara aciem flammis, & luce coruscat decora.
Verum si qua tamen nitido super ære resedit
Scabra situ, turpisq; atra rubigine labet,
Stat maculis obducta aciem, stat squalida uultum,
Non Phœbi radijs, non ulli peruia flammæ.

CVR STELLAE SCINTILLENT, PLANETAE VERO MINIME.

Præterea

Præterea cur sola acies immota deorum
Cernitur? obtutuq; hæret defixa sub ipso?
Cum tot, & illa quidem sidentia signa, micanti
Scintillent radio, tremulusq; internatet ardor?
Scilicet altis illis regio, sedesq; repostæ.
Quo postquam aduenit defesso lumine uisus,
Defessus tremit ipse, tamen tremere ipsa uidentur
Astra, micant radij, sed lumina nostra tremiscunt.
At contra uicina deum statio, ardua quanquam
Prospectu facilis, tamen atq; immota tuenti.
Quo penetrans stat certa loco, insistitq; uidendo
Nostra acies, fixisq; oculis immobilis hæret.

DE MOTV IGNEM EXCITARI.

Plumbea si acta manu balearis pondera fundæ
Concipiunt male gratum ignem flammisq; liquescũt,
Si ferro præfixa, & neruo impulsa sagitta
Aera per uacuum, ignescitq;, ardetq; uolando,
Quid mirum, circunfusus si candeat aer
Percitus æterno motu, atq; urgentibus astris?

QVIBVS E PRINCIPIIS CONSTENT STELLAE.

Principijs uero ex illis constare uidentur
Sydera, & ætherium inde olim traxisse uigorem,
Qua uolitant, rapidaq; polum uertigine lustrant,
Et celeri biiugum cursu uectantur equorum.
Quæ postquam facili perfecit singula nutu
Ille opifex rerum, & mundi inuiolabilis autor
Concilium uocat, & superos arcessit, olympo.

DEORVM CONCILIVM.

Est procul Immensi regio late ardua mundi
N on homini explorata, humano aut cognita sensu.
H ic sedes augusta Dei, siquando uocatis
D at leges superis, aut publica munera tractat.
I n medio sedet ipse. astat Sapientia dextra,
L æua Amor, & solio resident tria numina in uno.
S ub pedibus natura potens, tempus'q;, locus'q;
E t uarians fortuna, atq; immutabilis ordo.
I nde alij proceres, & conuenientia late
N umina, & incessu iam tum grauiore notatus
A egocerontei referens spolia inclyta monstri
S aturnus gratam senior iuxta astitit urnam,
S aturnus, cui cana coma, cui sordida uestis,
Q uē iuxta pharetram incinctus, uolucres'q; sagittas
L ætus achemenio consedit Iuppiter arcu,
S quamea cui geminis horrescunt baltea monstris.
H inc Mauors rigido crispans hastilia ferro,
S uspendit'q; nepam galea, cono'q; minanteis
L ibrat agens chelas. Tum cornibus acer aduncis
A sperat, & clypeo pugnas meditatur aheno.
E xcussat'q; aries caput, & pede proterit auras.
T um uoce, & cithara gratus, nitida'q; iuuenta,
H orridus idem etiam pharetra, spolio'q; leonis
P hœbus adest, phœbi'q; comes lux aurea, cuius
M unere, non tenebras superi, non nubila norunt.
A t Venus auratis humeros armata sagittis,
C andentem'q; manum flammis, licet editus esset

Nondum

Nondum amor, urentes iam tum meditatur amores,
Iam tum sollicitis animos mœrendere curis.
Atq; illi uario radiabat candida limbo
Vestis, & in molli surgebant lilia prato,
Et quot uere nouo tellus parit alma colores,
Inter quos tenerum niueo candore iuuencum
Vrit amor, nunc ille notos, atq; aera captans,
Heu male dilectos queritur desertus amores
Nunc mœret uiridi infelix proiectus in herba,
Interdum ingenti frondosa per auia saltu
Prorípitur, sequiturq; inuentam fortis amicam
Iam uictor, mox uictus, & exspes. hinc latet antro
Abditus, & miseras rumpunt spelæa querelas.
Ipsa autem media diuorum in parte resedit,
Autumnus paribus, qua tempora diuidit horis.
Virginis hinc facie insignis, flauoq; capillo
Mercurius geminæ nectunt talaria plantæ.
Ipse puer lætus studio, & puerilibus annis,
Ac tandem rapidis uelox Latonia bigis
Alba genas, niueæq; nitens in uellere lanæ,
Candida subrutilis redimita monilia cancris.
Ergo ubi conuenere animisq;, opibusq; parati,
Quales iussi aderant, intentiq; agmine longo
Expectant signum, atq; alacres præcepta capessunt.
Tum genitor solio placidus sic cœpit ab alto.
Cuncta eqdem ô superi, placuit quæcunq; creaui,
Sic uolui, nec nos unquam fecisse pigebit.
Autorem illa suum referunt, nec defuit illis
Ipse opifex. operi decor, & præstantia iuncta est.

Est rebus sua cuiq; fides, est & locus ignem,
Et terras ieci primordia, quæ tamen inter
Aeris immensos campos, neptuniáq; arua,
Quod sibi perpetui constaret machina mundi
Congessi, mundumq; æqua compage ligaui
Nexibus alternis, & amico singula uinclo.
Vos autem cœli meliore in parte locaui,
Aetheriumq; dedi insonteis habitare recessum.
Nam quanq̃ geniti, & cœptis mortalibus orti,
Nascendiq; uices, & iam reuocabilis ordo
Obsistunt, at nostra illis pollentior est uis
Non rerum causis, non ulli obnoxia fato.
Nunc igitur, quæ certa manet sententia menti
Accipite, & quæ sit reliquis mihi cura creandis.
Absoluenda quidem Mundi inferioris imago,
Quando etiam generis rerum tria semina restant,
Nec manibus tractare deum mortalia fas est.
Quare agite, et celeres quã primum ascendite currus
Aggressi mortale opus, & genus omne animantum,
Aerias celebrate plagas, ferite æquoris undas,
Tellurisq; sinus grauidos. ut ne qua peracto
Pars operi, aut rebus desit pater ipse creandis.
In primis teretes hominum fingentibus artus,
Artificem nauare operam, tum condere membra
Cura sit, ætherios diuini seminis haustus
Apta haurire, animos cœlesti è fomite ductos.
Hi fundare urbeis populis, hi ponere iura,
Addere & imperio fasceis, dare nomina rebus
Assuescant, rectumq; sequi, atq; offerre periclis,
Et pugnare malis, & honesto uiuere parto,

Atq;

Atq; inopes rerum casus superare ferendo,
Dum fluidum soluetur opus, dum carcere laxo
Iussi sydereas cœli reuocentur ad arces.
Interea altrices operas, uictumq; uolentes
Fundite, & ingentes animos accendite laudi,
Rectorem ut noscant superum, patriamq; requirant,
Et genus, & cœli sursum templa ardua cernant,
Autorisq; sui memores, iustumq;, piumq;
Seruent, & placidos discant non temnere diuos.
Sic placitum, sic nostra fluant certo ordine fata.
Dixit, & ingentem nutu concussit olympum.

GENERATIO RERVM INFERIORVM.

Illi præcipites liquidum circum æthéra lapsi,
Iussa obeunt, uerruntq; rotis properantibus auras.
Nec mora uestri colles, & roscida prata,
Innariq; aer pennis, atq; æquora caudis.
Quadrupedum & resonare graui sola concita cornu
Fagiferæ uiridante iugo, uiridantibus alpes
Vallibus, & uiridante cacumine Caucasus ingens
Lætatur, furtis olim doliturus iniquis.
Illicet ecce caput uiridi circundat amictu
Aetna giganteæ dolitura incendia pugnæ.
Illicet umbrosis uestita est uallibus Ida,
Ida grauis Troiæ deploratura ruinas.
Frondet Athos, frondetq; iugis in manibus Oeta
Herculeum uisura rogum, creberq; Erymanthus
Ilicibus, longaq; coma spectabilis Hæmus.
Ostentat Rhodope comitantis Orphéa syluas,

O rphéa, mulcentem tigreis, & carmine lynceis,
S ed non fœmineos moderantem uoce tumultus.
M ænalio stupet in saltu dum increscere cornum,
N on sensit quercu sese frondere Lycæus.
G argano in magno, in nimbifero Apennino
D um crescunt tiliæ, atq; orni, dum uertice Pindi
S urgit acer, pinu interea se sullevat alta
P elion, & late pelago sua signa minatur.
I am uideas canentem oleis frondere Taburnum,
A sinios simul & colleis, Clitunniaq; arua,
I amq; cybelæis undare, & Dindima syluis.
P ampinea caput Aenarie, biiugisq; Vesenus
F ronde tegunt, tegit & piceæ se Sila sub umbra,
A c buxo uarius nectit sibi serta Cytorus.
Proueniunt late campis cœlestia dona,
P lurima nux, & pruna rubentia, & aurea ramis
M ala, & odoratis non indecor Arbutus hortis.
I ngenteis patulæ ramos, ingentia sursum
B rachia porrigere, ac radice in tartara ferri,
E t Cerasi, Palmaeq;, & Lotos amica Lyæo,
A tq; in sanguineam Morus post uersa figuram,
C æpere, & mensis Sorbus placitura secundis.
E rumpuntq; solo biferæ, atq; Cydonia, canis
F rondibus, erumpunt sudanti Balsama ligno,
P unicaq;, & fragili nitens in stipite præcox,
A c de textilibus pendentia Citria ramis,
C itria quæ semper (uisu mirabile) uernum
S pirant flore decus, semperq; nitentia gratis
F loribus, ac fœtu, æternaq; uirentia fronde
C itria amalphæis latebra haud incōmoda Nymphis.

Cæpere

C œpere & uirides mirari flumina ripas.
C anenteis Vsens salices, & flauus arena
P opuleas Thybris frondeis, quiq; æquora findit
G allica, quondã etiã lacrymas phaetontis amati
E ridanus misturus aquis. miratur & alnum
N ar præceps, frondentem Alnum. miratur & ipse
C æruleus Liris, tum cinctus arundine crinem
V ulturnus, flammasq; deũm sensurus Enipeus.
S ensit odoratos indus subolescere ramos
C æruleo cum gange, cauo & caput extulit antro.
S ensit thuriferum late nemus altus Hydaspes,
E t sua oronteæ senserunt Cynnama ripæ.
D um Tagus aurifluo uectatur gurgite, & undis
I n mare rumpit Anas sullato lumine uterq;
P yrenes scopulis uiridantia robora late
P rospiciunt uariare comas admotaq; cœlo
I am nemora, & densas per saxa rigentia taxos.
E cce sub hæc uaria sese Tagus in tegit umbra,
I pse & Anas uiridi ripas uestitus amictu,
F rondenti uehitur per flumina summa Phaselo.
H aud illi inuidit Sicoris ue, aut cultor Hiberus
G entis iulææ. quin qua uagus æquora findit,
H ic chóreas agit, & præcinctus arundine frontem
G audet agros, gaudet lenæo palmite terram
H esperiam frondere, & alescere uitibus Vlmos
Q uid frondeis Penee nouas mirare? quid umbras,
E t lauros? uisure deum per pascua lætas
D ucere oueis, miserosq; caua testudine amores
S olantem, teq; & Daphnen per prata uocantem,
V isure & patris natam frondescere ripis,

Tendentemq; manus, & flumina nota precantem,
Candida dum subitus serpit per pectora cortex,
(A miseram) & uiridē ducunt dū membra rigorem.
Interea colles florere, uirescere ualles
Incipiunt, late & folijs mollescere rura.
Ver halat, zephyris mulcent spirantibus auræ,
Cloris odorato deuecta per aera curru,
Lætata & uarias nemorum increbescere frondeis,
Spargit humu uarios, fertur quacunq; colores,
Quaq; mouet gressus surgunt Violæq;, Rosæq;
Coritijq; Croci, atq; immortales Amaranthi,
Candida nec niueis cessura Ligustra pruinis.
Ipse etiam Charites socio simul agmine fundunt
Certatim illa Thymū, Roremq;, & molle Cyperon.
Hæc Casias, Caltasq;, hæc & uacinia nigra,
Narcissi & lacrymas, Hyacinthi & nobile gramē,
Et Thymbrā, et quot nunc tellus fert Dædala flores.
Ipse Deus læto spectat sua munera uultu.
Tum maris horrisoni fluctus, liquentiaq; arua
Neptunni pecus, & squamoso corpore pisces
Insiliunt. Alij scopulos, & littora passim
Curua petunt, Alij pelagusq;, atq; ima profundi,
Aut tendunt scythici mæotica ad hostia Ponti,
Infidum genus in fraudem, prædamq; paratum.
Erranteis passim, & nullo custode uaganteis
Cæruleus longe Nereus uidet, aduocat udum
Prothea, qui socias acies, socia agmina iungat.
Et statuit pastorem. Illi data signa sequuntur,
Ipse agit erranteis ad pabula, & ipse reducit
Inde domum. Clarum ē specula dat bucina signū.

Aera quin etiam pictæ petiere uolucres.
Armatæ accuruis roſtris, atq; unguibus uncis.
Ipſe iter intendunt pennis, & cantibus auras
Demulcent, tectæ nemorum uariantibus umbris.
Nullæ illis certæ ſedes, connubia certis
Temporibus, tunc tecta locant, tunc figere nidos
Cura ſubit. mox oua fouent, ac pignora curant,
Atq; edunt teneros plumoſo corpore foetus,
Optatasq; ferunt aut ore, aut unguibus eſcas.
Fatidicos auium cantus, alasq; futuri
Præſagas dixere, neq; aut ſine numine diuum
Tendere iter pennis, læua, dextrá ue ferantur,
Aut canere, & uarias è ramis edere uoces
Nocturnas, ſeu de tectis ululare querelas.
Cernere erat longum in campis depaſcier agmen
Quadrupedum, ſociosq; greges in paſcua ferri.
Vnà ingens bos, unà ariesq; & ſetiger hircus
Cornibus armati frontem, & pede fortior ibat
Acer equus, Iam tum inſidias, & dura timentes
Arma lupi, & rabiem ſæuorum, irasq; leonum.
Diſcordes brutorum animæ, atq; auerſa uoluntas,
Diſcordi quoniam fuerint è ſemine creta.
Hinc pars indulgent herbis per paſcua læta,
Aut latis quærunt ſyluis dodonida quercum.
Pars altis in ſpeluncis per deuia luſtra
Inuigilat parto, & prædas agit ore cruento.
Pars repit terræ occultis armata uenenis.
Parcendi ſtudium nullum, nec cura futuri.
Sola hyems metuens latebroſo pumice condit
Triticeos populata hominum formica labores.

I dem amor, atq; apibus eadem experientia parcis.
S ed nec agros populare palā, aut incumbere furtis,
C um iuuet è proprio uitam tolerare labore.
I ustitiam norunt solæ, & seruare pudorem.
A equales cunctis operæ, studiumq; parandi.
M ane nouos adeunt flores examine denso,
C œlestemq; legunt rorem, atq; in tecta reportant.
M ox uacuis stypant cellis, ut nectare largo
I gnauas ducant hyemes, & frigora temnant.
Q uinetiam tempestates, & sydera norunt,
A rmatæq; repentinas uincere procellas
P endentis saxi molem ad caua crura ferendo,
V sq; adeo referunt diuinum à stirpe uigorem.
H as pater è summo despectans uertice Olympi,
M iratur tenueis animas conamine tanto,
N unc fundare urbeis, aditus, ac mœnia late
M unire, & multo portas custode tueri.
N unc aliam natis patriam monstrare parandam,
I mmuneis operum reges dare iura uocatis
I n populis, illos iandudum astare silenteis.

DE HOMINE

V ltimus erupit grauida tellure creatus
S pe puer ingenti, sed corpore debilis ipso,
N udus, inops, quem dura solo suscepit egestas,
E ductum folijs herbarum, & cortice crudo,
A ut corno, aut si quam dederat Dodonia glandem.
M ox umbras nemorum captare, aut sicubi montis
E xesi specus. hic æstus, & frigora primum
V itare, & subita se à tempestate tueri

Monstrauit, tectum stipulis, culmaq; palustri.
Semina quinetiam siccis hærentia culmis
Herbarum passim lecta, & seruata per annum
Condere poma, nucesq; hyemi signare repostas
Formica monstrante, cauis dum condit in antris.
Ipsa dies, multusq; labor docuere colendo
Naturam in melius formare, & peruigil usus.

IGNIS INVENTIO.

Ecce autem è medijs terræ fornacibus ignis,
Siue ille excussus cœlo pugnantibus euris,
Seu silicis uenis manus extudit, arida circùm
Corripuit fomenta, leuiq; impulsus ab aura
Succensos ramos flamma crepitante cremauit,
Et lux frondosa nemorum diffulsit in umbra.
Extimuit primo flammas ignobile uulgus.
Post ubi subsedere ignes, & fulgidus ardor,
Cognitus & tandem diuini muneris usus,
Excipitur dextra fumanti stipite carbo,
Infertur'q; focis, tenebras, & frigora noctis
Qui foueant, calidisq; assent & uiscera prunis.
Paulatim quoq; diuersos idem ignis in usus
Transfertur, donec liquidum explorare metallum
Cogitur, atq; nouis ferrum expumare caminis.
Hinc marræ, curuusq; bidens, & uomer aduncus,
Queis terram uertêre, atq; edomuere colendo.
Hinc falces curuæ, atq; ærata fronte secures,
Robora queis, tiliæq; leues, et fraxinus ingens
Excisæ, primas domibus fecere columnas,
Et statuere nigris angusta mapalia tectis.

E x illo cœtusq́; hominum, atq; frequentia cœpit.
V rbibus hinc positis statuunt connubia, & æquas
D escribunt leges, & dijs sua templa dicarant.
M ille artes, rerumq́; dehinc commenta bonarum
C reuere, & laudum accessit generosa cupido.
S ulcatum mare nauigijs, & sydera cœlo
Q uæsita, expressumq́; cauis è montibus aurum.
T um rerum causæ inuentæ, tum copia fandi
E xtulit os, mouitq́; foro popularia bella.
T um canere Heroum laudes, & fortia facta
P ierides cœpere, æternumq́; addere carmen
L audibus, æternamq́; in secula condere famam.

IO. IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD L. FRANCISCUM FILIUM LIBER. II.

Vnc age syderibus quæ sit natura mouendis
N Nate hauri, cœliq; situm Patre sub duce nosce,
Et quis cuiq; locus, neq; enim pars ista docenti
I gnota est, nec Musa nouum instaurare laborem
F essa negat. Da thura Puer, tumulumq; parentis
S parge rosa. Vos minciadæ, Vos o mihi manes
E ste boni, fluat ut liquidis e fontibus unda,
G rataq; uicinis spiret de uallibus aura.

DE MOTV COELI ET PLANETARVM.

Principio cœlum, ac cœli pars extima circum
S ponte sua uehitur, primoq; oriente profecta,
O ceani hesperios amnes, solemq; cadentem
T endit agens. Hinc præcipiti uertigine mersa
E oos rursum nabathæaq; regna reuisit.
Q uam contra obliquo surgunt pugnantia nisu
A stra deum, uarijsq; agitant sub legibus orbem.
A c licet ingenti retrorsum agitata ferantur
T urbine, & aduerso trudantur uicta repulsu,
N on oblita sui tamen obliquantia tendunt
A duersum, tandemq; rotis uictricibus acta
C ontingunt, propriam certo post tempore metam,

N on ne uides Lunam ut quarto sese extulit ortu
O ceano properare? dehinc ubi septima cælum
L ustrarit, uadentem alti per culmina mundi?
D onec ab eoo uictrix effulsit olympo
P lena animis, plena & radijs, atq; æmula solis.
N ec uero errantum'q; acies, & sparsa deorum
A gmina, constanti peragunt sua munera cursu,
S ed nunc promotis incedunt gressibus, & nunc
V ersa pedem referunt, modo declinantia in austrum,
E t modo hyperboream cursu surgentia in arcton.
I n medio Sol ipse deos moderatur, & æquis
P assibus incedens fluitantia tempora pensat,
D isponit'q; uices rerum, nectit'q; futura.

DE ZODIACO.

Hæc plaga circuitus'q; ingens, flexus'q; deorum
B issenas patet in parteis, ac tramite lato
O bliquat sese in Libyen, unde horrida bruma
A duentat. secat hinc medium curuatus Olympum
Q ua de parte nouum spirat uer, Inde uolutus
I n Boream, unde æstas flauentia demetit arua,
C onuertit rursum in medium sinuatus Olympum
A utumnus, paribus qua tempora diuidit horis.
H inc iterum in Libyæ sitientis flectit arenas.
A t hunc obliquis circundare flexibus orbem
I usserat ille hominum, diuûm'q; æterna potestas,
Q uo uariæ rerum species, quo tempora rebus
C erta forent, obstringat hyems, uer stricta relaxet.
C oncoquat Autumnus quod & ante coegerat æstas.
Q uin & bissenis passim uariata figuris

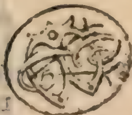
S igna uehit, pictóq; micat Zona aurea textu,
Z ona Iouis monimentū ingēs. Hæc munera quōdam
V raniæ pater ipse dedit, quo tempore leges
P onebat superis, arcanáq; iura ferebat,
T um natam dictis ac munera laudibus ornat,
M ulta docens. Splendent latis noua cingula bullis
F ulua auro, nitida argento, ac radiantia gemmis.
I lla patris monitis, & tanto munere læta
I ncedit cœlo, ostentans memorabile donum.
E cce uidet fortunam unà, atq; urgentia fata
P er uarias errare domos, nullumq; tenere
C erta locum, sperniq; patrem, ac mandata tonantis.
I llicet explicuit Zonam, atq; innexuit arcte.
F ataq;, fortunamq; & nodo inclusit aheno.
I nde manent infixa locis, quæ balteus ambit
S ignifer, & stabili custodit fibula nexu.

DE ARIETE.

Primus ab æquali surgit nepheleius ortu,
O stentatq; auratum Aries de corpore uillum.
I ngenti late tergo, atq; ingentibus armis,
I n pedibusq; micant ignes. micat igneus ore
F ulgor, & ardenti meditatur prælia fronte
B ellator quadrupes. Stant fuluo armata metallo
C ornua. & Hellææ apparent uestigia dextræ.
V ectabat Phryxumq; unà, Phryxiq; sororem,
I nsignisq; auro, & uillis maria alta secabat.
A urea per fluctus splendebat lana tumentes,
C ærulaq; aurato rutilabant æquora cirro.
R adebant niueas undosa uolumina plantas.

Illa timens, udo plantas subducit ab æstu
Aura leueis; leuis ipsa sinus implebat. At illi
Pectora candenteis nudant exerta papillas.
Dumq; Aries sese attollit, dum subijcit undis,
Nunc mutat uarios infelix ore colores,
Nunc effusa comas miseræ succurrite clamat
Nereides, si qua est pietas, si numina possunt
Vestra aliquid, cohibete undas, & porgite dextram.
Clamorem excepere Deæ. Tum candida Drymó,
Et faciem miserata, & primos uirginis annos,
Labentiq; manum insinuans comitatur euntem,
Ac placido sermone leuat. Mox cærula Tyró,
Flauaq; Laodice. Panopeaq;, Cymothoeq;
Et Tysbe, & niueo conspecta Peloris amictu,
Puniceoq; sinu Xanthó, exertisq; papillis
Nisæe, longaq; coma spectabilis Atte,
Atteq;, Opisq;, Orithyiaq;, Thespioq;
Et niueis Galatea genis, Arethusa lacertis,
Saltantes circumsistunt, & cantibus auras
Permulcent. At blanda Hyale non lumina torquet
A puero, Phryxiq; oculis immobilis hæret,
Pertrectatq; sinum, & pietatis imagine iungit
Oscula, marmoreaq; onerat ceruice lacertos.
Vritur, & medijs feruet malesana sub undis.
His ducibus spumosa aries freta celsus obibat
Corniger ipse auro, & gemino uectore superbus.
At mater læta è cælo prospectat eunteis;
Quã tamen & monstra oceani, & fraus insita ponto
Sollicitant natis metuentem. ea nube propinqua
Auxilium parat, & casus timet usq; futuros.

E cce ingens undante salo late obuia celsum
F ocat caput, totáq; extans ceruice per aurasq;
H uc illuc oculos uertens attollit, & ipsum
O re uomens pelagus, fluctus ad sydera iactat.
S pumescunt auræ, pontusq; dehiscere uisus,
E t lux nimbosa undarum nigrescit in umbra.
O bstupuit subito monstro, atq; horrentibus undis
A ssuetus terræ quadrupes, pauitansq;, tremensq;
O buertit sese in gyrum, mox rursus in altum
P rouehitur. Rursum ante oculos sese obijcit atrox
B elua, & immani fera guttura pandit hiatu.
I lle iterum in gyrũ insinuans, et ab æquore tractus
A ffligit scopulo latus, atq; exterrita uirgo
E xcutitur dorso exanimis, quã sedula nymphe
S ullevat, & dictis pauitantem hortatur. ibi amens
A pprendit cornu dextra, tenuitq; prehensum
Q uóq; æstus magis ingeminat, tanto artius illi
N ititur, & geminis innodat cornua palmis.
T er fluctus cauti illisit, ter cornibus hærens
S ubstitit, ac ter nisa manu se à caute recepit.
V iribus hinc defecta suis, excussáq; cornu
L abitur, & surdas fluitans deplorat ad undas.
N ec reuocata potest miseræ dare brachia mater,
E xceptamq; sinu Drymo, ac solata dolentem,
I n uitreas defert sedes, ubi molliter udæ
N ereides ducunt chóreas, pars fila remissis
D educunt digitis, tenui pars pectine telas,
A ut picturatas uariat sub tegmine uestes
O ceano magno, & Cyaneo Euxino.
H anc post uirgineæ spatiantem littore Naxi,

Carpentem uarios operosa inserta colores,
Nereus impleuit, quo partu Pæona magnum
Progenuit, latas Ister cui subdidit urbes.
Quin formæ ob meritum regno donauit aquarum,
Vnde hodie rapidus nomen tenet Hellespontus,
Non ingrata quidem miseræ solatia matri.
At postquam aurato ditatum est uellere Colchos,
Quadrupedemq́; suum cœlo Mars intulit alto,
Ac superi & formam, & monimenta ingentia facti
Mirantur, sed & ante alias miratur Apollo
Tergaq́;, ceruicemq́;, & pectora lata, pedesq́;
Aurigeros, stupet in primis ingentia fronti
Cornua, quis pueros pelago indignante tulisset.
Tum placido Iouis assensu fulgentibus astris
Illustrat. micuit stellato uellere dorsum
Lanigerum. micuere aures, ceruixq́;, pedesq́;
Vngui fidi, ac rutilo scintillat lumine cauda.
Venterq́;, & caput igniferis sub cornibus ardens.
Quaq́; manus teneræ cornu strinxere puellæ,
Hac geminum accendit candenti lampade sydus,
Atq; annis aperire uiam per secula iussit.
Ipse nouis lætus stellis, & uellere diues,
Hoc solium sibi constituit, quo rite quotannis
Dum rerum generi, atq; hominum, dum consulit orbê
Et dicat leges naturæ, & iura recludit.
Hæc sedes, hæc est generosi regia Martis.
Hinc pugnator equos, armatq́; in prælia dextram.
Ipse Aries quanq̃ stabulis assuetus, & herbæ,
Sectaturq́; uagi pastoris in agmine signum,
Non minus ingentes animos, ac regia iussa
Præsefert,

P ræsefert, campoq́; audax insultat aperto
B ellator, cornuq́; ferox defertur in hostem,
D uraq́; sub molli meditatur prælia lana.
S ic mauors iubet armipotens, prrincepsq́; deum Sol.
Hinc quibus effulsit nascentibus aureus Helles
C orniger, & prima radiarunt uellera cœlo,
H os animi uigor insignes, hos libera corda
A udaces reddunt effando, & recta monenteis.
I mperiosa uiris maiestas. hi sua plebi
D escribunt iura, & populo dominantur, & urbi,
Q uiq́; ipsi norit parere, & ducere, & alta
C eruice excussisse iugum, atq; odisse nocenteis.
I nconstans uitæ tenor, & mutabile pectus,
E latum tamen, at cupidum rectiq́;, probiq́;
Q uod facile ingentes uersent iræq́;, minæq́;.
E rgo & contemplare oculis, metitor & alto
V adenteis cœlo dominos signiq́;, lociq́;,
E t soli, & cui terna uenit per signa potestas.
H i tibi naturæ leges, præscriptaq́; signi
O stendent, quodq́; ingenium, & uis insita cordi.
Q uidq́; Aries oriente loco, præstetq́;, negetq́;.
T e cœli rimantem oras, & fata domorum,
N atalemq́; locum signi surgentis, & ortus
L uciferos, licet usq; deos, licet usq; deorum
C onsilia explorare, situm, ingeniumq́; locorum,
V nde fluant & opes, unde auxiliumq́; fauor´ ue,
V nde & honos uenit, aut rursum indignatio, & iræ
D amnaq́; et instantes insigni clade ruinæ.
P ortendant quæ læta domus, quæ triste minentur,
Q uæ teneat loca sorte, quibus dominetur in oris

Regnator, quæ uis aliorum ex ordine regum.
Quo rerum pateat status, & sors ipsa futuri,
Et quid quodq; ferat signum'ue, locus'ue, deus'ue.
Hoc surgente aliquis ueniens ad munera uitæ,
Ingenteis nunc diuitias cumulabit, opumq;
Affluet undanti riuo, nunc rursus in arctam
Pauperiem coniectus, inopsq; arentibus undis
Vix sedare sitim poterit. nam syderis huius
Est mutare uices, alternaq; fata referre.
Ipse uides nunc lanifico pendentia uillo
Terga ouis, ac ditem felici uellere lanam,
Nunc tonsos errare greges, ac tergore nudo
Spicula per syluas fugitare sequentis Asyli.
At mihi nascenti sub eodem sydere mater
Non fratres fœcunda dedit, nec germine ab uno
Passa est germanos natura adolescere ramos,
Sed fandi libertatem, arbitriumq; loquendi
Addidit, & dictis uireis, & pondera rebus.
O quoties sterilemq; fidem, ingratosq; labores
Conqueror, & quod nulla meis bene gratia factis
Respondet, sine fruge operam, ac sine munere finem.
Quod si forte nouas ueniens quis lucis in auras
Lanigerum medio fulgentem in culmine cœli
Aspiciat, non illi aditus, non limina regum
Claudentur. primosq; inter proceresq;, patresq;
Diuersans, hinc diuitias, hinc commoda uitæ,
Hinc fasces, notos atq; affectetur honores.
Non illum tamen aut animi generosa Cupido,
Aut recti mens certa sibi tutabitur, ut non
Pauperiem, tenuesq; lares suspiret, & idem

Lætetur

L ætetur diteis mutata sorte penateis,
A lternetq; uices rursum, ac referatur eodem.
A tsi præcipitem occasu, atq; Atlantis in undis
M ergentem aspiciat, iam tandem cana senectus
F elicem agnoscet, placidaq; in sede quietum,
D e thalamo tamen, aut thalami consorte querentem.
I nterea magnis iactatum sæpe periclis
E xternas urbeis, peregrinaq; tecta petentem,
D esertis errare locis fata aspra iubebunt.
A st ubi sese imo acclinans torquebit olympo,
E rrores passim uarios, ac tristia flenti
F ata feret, caræq; obitum consortis, acerbumq;
A ut nati funus, languenti aut corpore morbos.
Q uin in amicitias magnorum, aulasq; uirorum
I nsinuans, nunc tollit humo, statuitq; sedentem
I n solio, nunc rursus humi prosternit, & inde
E uehit ad solitos sullato uertice honores,
L ætitiam & mœstis, requiemq; laboribus affert.
H æc aries, hæc lanificum denuntiat astrum.
Hoc olim dominante noui sub origine mundi,
E t felix ætas, & libera secla fuere.
N on hominum certæ sedes, non ulla deorum
F ormido. natura illis tectumq;, laremq;
P ræbebat, quà se Oceano nox acta ferebat,
C arpebant fessi somnos, & membra locabant,
A ut antro tecti, aut nemorum frondentibus umbris.
A t postquam Sol nigranteis discusserat umbras,
M irati lucem horriferam, & uagi lumina Phœbi,
I llum oculis, illum ore obeunt. lætum inde canebant
P æana, auricomumq; deum clamore ferebant.

E rrantes impune greges per pascua laeta
C ernere erat, commune solum, communia Tellus
I gnauis alimenta dabat. Tum pocula riui,
E t passim uiuis lapsi de fontibus amnes.
N on ullae rerum curae, manuum' ue labores,
O mnibus una quies, & amor simul omnibus idem,
C ommunes'q; tori, & dulces circum ubera nati
P er saltus, et opaca loca, umbrosos'q; recessus
L udebant mistae pueris impune puellae.
O cia mulcebant Venerem, atq; ignauia deses
P rogenies sic aucta hominum, atq; increbruit Orbis
G entibus, ac mutare habitum natura coacta est.
I nsurgebat enim tergo properantibus astris
T aurus, et ingenti auersum se mole ferebat,
M ugitu horrificans coelum, et capite obuia quassans,
I pse atrox, tamen assuetus tolerare magistrum,
E t perferre iugum, atq; oneri insudare trahendo.

DE TAVRO.

Hoc igitur regnante uiri didicere colendo
D ura pati, uersare solum, ac proscindere rastris
A equora, & assiduo manuum'q;, operum'q; labore
Q uaerere praesidium uitae, atq; agrestibus armis.
Q uod uero tauri meritum, quae causa tonantem
M ouerit, ut coelo impositum, stellis'q; micantem
P raeficeret ueris foribus, zephyros'q; cientem
I usserit aetherio renouare elementa uigore,
Q uo natura nouos passim suspiret amores,
V os o uos Charites iuuet immemorata referre,
E t mecum occultas signorum expromere causas.

Squalebat

S qualebat manuum atritu defecta iuuentus,
V rgebat labor, ac iussu Iouis acris egestas
A cta Erebo, miseriq; senes, fessæq; puellæ
N on ultra tolerare famem, aut subsistere marris,
A ut poterant miseræ sufferre incommoda uitæ.
I nq; dies magis, atq; magis miseranda uideri
S ors hominum: quantumq; labor cumulabat, eò illa
A crius instabat. deerant quoq; plura paratis.
Sed non ulterius passa est industria questus
H umanos. ea præsidium commenta per artem
S uccurrit populis, & iniquo ex hoste recepit.
H anc olim genitam labor, atq; immittis egestas
E xpulerant tecto infantem. Non territa uirgo
P er campos errare, hominumq; uidere labores,
M etiri casus inopes dum singula lustrat,
P erquiritq; oculis, multumq; in corde uolutat,
A duertit niueum procul à genitrice iuuencum
E rrantem, cui cornigeris in frontibus aurum
F ulgebat, stellatum aurum, cui sydera tergo
S cintillant, iam tum cœlo qui dignus haberi
P osset, ut ætherios olim uenturus ad axes.
H uic dea, nunc uiridis ramos, & gramina lecta
P orrigit, inuitatq; manu, nunc tempora blandis
P ertrectat digitis, atq; ora rigentia mulcet.
N unc frontem uarijs redimitam floribus ornat,
A c picturatis intexens cornua sertis,
M ollibus hirsutas uerbis blanditur ad aures.
I lle autem teneræ correptus amore puellæ,
N unc decumbit humi, uertitq; ad munera frontem
D emissa ceruice, alte & suspiria ducens,

M ugit, & ipse suas solatur murmure curas.
N unc hæret, pendet'q; oculis ludentis, & ipso
L asciuit gressu exiliens, gestit'q; per herbas.
I nsequitur simul, & niueis per gramina plantis
I nsultat Virgo, & gressum mox sistit. at ille
I nsilit, & pedibus ceruicem innectere tentat.
N ympha Procũ aspernata fugit'q;, & lenta moratur.
E t nudata genu, risu'q; inuitat amantem.
I lle autem blando componens murmura questu,
A ffingit teneros motus, & fronte coruscat.
H os inter lusus uirgo innodauit amantem
C ornibus, & duplici aduoluit funabula nexu.
N ympha trahit, sequitur'q; uolens, & lætus amator,
A c nigrum sponte admirans defertur in antrum.
H unc postquã sociumq; operum, assuetum'q; labori,
E t domitã ceruice iugum, ac tolerare magistrum
A gnouit Dea; tum fessos miserata parentes,
A c mortale genus tauro donauit, & artem
I ungendi'q; bouis docet, ac telluris arandæ,
E t quis cuiq; loco cultus, quæ'q; hora serendi.
V omeris hæc, curui'q; usum monstrauit aratri,
E t uersare solum, & currus agitare sonanteis.
M unere quo genus acre hominum squalore leuatum
E xercet rura, & terræ dat iura subactæ
A uxilio bouis, atq; usum mox uertit in artem.
F orte hominum insuetas arteis, studium'q; nouandæ
T elluris, iunctos'q; boues, flauentia'q; arua
I uppiter è summi admirans spectabat olympi
C ulmine, & humanos hæc ipsa ad munera sensus.
A stabat Venus, astabat Latonia uirgo,

Vtraq; in astrigerum conuersæ lumina taurum.
Tum Venus. Et meritis stellato & tergore dignum
Haud pater ipse nouo cœli dignaris honore?
His Dictynna preces, precibus simul oscula iungit,
Quæ natum deceant, & sint optata parenti.
Arrisit pater, & cœlo plaudente locauit.
Vt cœlo stetit attonitus nouitate locorum,
Huc, illuc oculos uertit, sociumq; requirens
Assuetorum operum, & tanquam subiturus aratrū
Vertit ad argolicos horrentia cornua fratres,
Ac terræ memor, & syluas, & pascua nota
Suspirat. Tum blanda Venus, tum Delia Virgo
Certatim obijciunt cytisos, casiamq; recentem.
Quæq; & luciferi pascuntur gramina Solis
Quadrupedes. Ille ambrosiæ per pabula succum
Sensit, & ætherium stillantia gramina rorem.
Mox qua lunatæ stant horrida cornua fronti,
Et qua demisso pendent palearia mento,
Atq; ubi durato proscissa est ungula cornu,
Quaq; genu, quaq; & ceruix, & pectus, & armi,
Spinaq;, & ingenti curuant sese ilia tractu,
Accendit Cytherea igneis, atq; innuba Phœbe,
Effulsitq; nouis Taurus spectabilis, astris.
Regaleis addit stellas, ac regia Iura
Iuppiter, & raro Taurum insigniuit honore
Paratrum memor. hoc etenim iactante per undas
Ediderant fore, uti Tyrio de littore Vectam
Europam, idæas uictor deferret ad urbeis.
Mugiit deus in Tauro, freta nauit adulter,
Quis credat? Stetit in stabulis ad pabula uinctus,

Tantum amor, & teneræ potuit noua forma puellæ.
Nunc age naturam tauro, quam Delia Virgo
Indiderit, quam cœruleo de gurgite cretæ
Expediam tibi Nate, atq; hæc quoq; percipe dicta
Nate patris, Nate & canæ spes blanda senectæ.
Principio Cytherea domum, dulcésq; recessus,
At Phœbe solium, soliúq; insigne superbum
In Tauro posuere. illic nam regia iura
Exercent, sociáq; tenent ditione tribunal.
Hinc amor, hinc studium formæ, citharǽq; sonantis,
Hinc choreæ, cantúsq; placent, pexúsq; capillus,
Excultíq; sinus, & multum lauta supellex.
Aduectúsq; aliunde odor, assyriíq; liquores,
Munditiǽq;, iocíq;, & quidquid blanda uoluptas
Suadet, & ornatis rorantia pocula mensis.
Hinc etiam hortorum cultus, & cura serendæ
Arboris, hinc deflexa comis in mille figuras
Myrteta, ínq; nouam crescentia citria formam,
Cultáq; per uarias genialis Amaracus artes.
Nec uero exoriens taurus, non ipse labores
Nascenti accumulat, primóq; in tempore partas
Perdit opes. Sed mox & mollia tempora, & ipsos
Successus rerum amplificat, sempérq; iacentem
Sternit humi, si quis contra insurrexerit hostem.
Idem diuitias, atq; ornamenta secundæ
Fortunæ dabit, è medio si culmine cœli
Nascentem aspiciat. non illi munera regum
Deficient. non è sacris compendia templis,
Publicá ue assuetæ commissa negocia curæ.
Non tamen intacti thalami, non florida coniux

Continget, sed anus, sed cui seruilia vincla,
Aut occultus amans, & non sine labe iuuenta,
Tristior, ut fessas eat ipse hymenæus ad aras.
Taurus ab occasu, pronoq; à cardine mundi
Et partas labefactat opes, & rursus easdem
Instaurat, patrioq; hæredem sistit in ære,
Peruincitq; inimicum odium, ac male conterit hostē.
Quin etiam rapidos flammarum exuscitat æstus
Ex oculis, parat atq; oculis immite uenenum
In dulcem ueneris rorem, atq; in pocula amantum.
Ast imo positus cœlo, atq; in parte profunda
Aetheris, unde nouum sese conuertit ad ortum
Plurima felicia promittit sydere nato.
Ille inter proceres, atq; intra limina regum
Versatus, longiq; fide spectatus in aula,
Magnarum curas rerum, ac molimina magna
Suscipiet, credentur opes, credetur & amplæ
Summa domus, claris & famam extendet in actis.
Tantus inest tauro uigor, & uis cornibus aureis.

DE GEMINIS.

Hunc post tyndaridæ concordia pectora fratres
Virtute illati cœlo, atq; insignibus actis,
Quos pater æterno meritos donauit honore.
At tu, cui secreta poli, cuiq; abdita rerum
Vranie sunt nota, ad quas numerosa uetustas
Vix penetrat, pande antiqui memorabile facti
Et decus, & pretium. nam te quoq; syderis huius
Tangit honos. tangunt cari monimenta mariti,
Coniugis & meritis, æternæ & consule famæ.

Viderat è summa cœli Cyllenius arce
Paulatim cœpisse homines, & condere tecta,
Partiri medios signato limite campos,
Et quantum primis solers industria cœptis
Addiderat. Placuit mutato corpore terras
Visere, & agresteis hominum cognoscere mores,
Ocyor ac zephyris cœlo delabitur alto,
Et stetit in duplices aptata ueste gemellos,
Disceat ut hic, doceat facundo pectore ut alter.
Ipse ferens, ille accipiens præcepta magistri
Traxit in exemplum mortalia pectora, donec
Legitime accessit studium, rectiq;, boniq;,
Viuendiq; uiam ratio, ac doctrina parauit.
Hinc artes creuere bonæ, Succreuit & usus
Laudatorum operum. Fando commercia primum
Inuenta. hinc pretium duplicandi & cura peculi.
Creueruntq; & opes, & opum comes apta supellex.
Atq; his excoluit studijs Cyllenius orbem.
Ipse etiam numeros, & rerum pondera, & usum
Mensuræ docuit, fandi quoq; tradidit artem,
Atq; animi concepta nouis depromere signis
Instituit, scriptis & commendare tabellis.
Moribus his exculta hominum præcordia, duros
Mutarunt sensus, & ab agri munere, ad arteis
Ingenium uertere nouas. Tum magnus haberi
Mercurius. tum cœlicolæ mortalia corda
Assensu laudare uno, stirpemq; deorum
Esse hominem, genus & cœlo deducere ab ipso,
Tantum animo, tantum ingenio, ac ratione ualerent.
In primis pater omnipotens mortalibus orsis

O bstupuit. Videt Ingenteis assurgere turres,
A equari quoq; tecta polo. uidet aurea templa,
O rnatus'q; deum uarios. uidet oppida, & arces
C ollibus impositas. Tum sic effatus; ut omnes
C œlicolæ annuerent, cœlo testanda sereno
C ylleni monimenta. illum tot adire labores,
T ot mandata deum, tamen & uoluisse relicto
A ethere per terras suscœpta parte magistri
E xuere agresteis hominum de pectore mores,
H umanum'q; genus cultas efferre per arteis,
V nde & honos superis, & uictima creuerit aris.
T um pater in geminas distincto sydere formas
S ignauit cœlo, facinus memorabile, & astris
I ndidit æternis, cel sa'q; in parte locauit,
H is capita effulgent stellis, humeri'q;, manus'q;.
Q ua'q; lacertoso curuantur brachia nodo,
G enua'q;, summoti'q; pedes, sed parte sinistra
I rradiat quo uix cœlo splendentius, astrum,
V nde per obliquum Sol iam declinat olympum.
H ic sedem, patriam'q; domum, dulceis'q; penates
I pse sibi statuit uolucer Cyllenius, hic se
E xercet, proprias & signo accommodat arteis,
N am rerum occultas causas, arcana'q; sacra
R imantur, uerbis'q; modos & carmina neruis
A diungunt, pretio aut capti fora multa frequentant,
A ut ueterum monimenta docent, & scripta uirorum,
A ut operam impendunt linguis interprete cura
E t decus, & quicquid monstrat sapientia, norunt
C œlestes gemini, concordi fœdere iuncti.
V nde sub exortum, prima'q; in parte locati,

Non nullos natis ineunte ætate labores
Portendunt, tamen haud illis pia cura parentum
Defuerit, seu blandus amor. cœlestibus inde
Artibus imbutos decorant, iunguntq; fideli
Principibus studio, & dominis placuisse laborant.
At media de parte poli, atq; è culmine summo
Promittunt faciles olim nascentibus annos.
Hos fundi decus insignes, hos delphica laurus
Illustres reddit populis, his insula sacris
Assurgit ueneranda comis, capitiq; tiaras
Hinc sibi diuitias, hinc ornamenta benignæ
Fortunæ, accumulant, auro hinc laquearia fulgent.
Hos merces peregrina, aut testamenta beatos,
Præclaræ ue artes, aut uirtus rara, deum ue
Relligio efficiunt. nam uirginis astra per ortum
Sufficiunt geminis uires, & robora præstant.
At cum præcipitem occasum, cauaq; antra subibunt
Oceani, dias ueniunt, qui lucis in auras,
Hi perferre malum, & duros tolerare labores,
Damnaq;, & aduersos constanti pectore casus
Assuescent, cælare odium, ac simulare parati.
Non his aut studium recti, aut sapientia deerit,
Ingenii ue fauor, docti seu pectoris artes.
Successus sed opum seri, primaq; senecta
Suscipient tardos cara cum prole nepotes.
Dant imo positi morbosq;, ægrumq; laborem,
Aut uitium occultum, aut secreta in parte dolores,
Eripiunt & opes partas, censumq; paternum.
Post tamen uberiore manu cum fœnore magno
Ingeminant & opes, & lucra ignota reponunt,

S uppeditent unde & multis alimenta ministris.
H os felix, fatoq; tamen cogente senectus
A h procul à patria externis tumulabit in oris.

DE CANCRO.

Hac etiam de parte, imoq; è cardine surgens,
S i testudineus moueat sua brachia Cancer,
H umidaq; impressis figat uestigia plantis,
P lurima diuino promittit munere natis.
I llis diuitiæ ingentes, & copia rerum
V ndabit uariarum, & latis prædia campis
S ufficient lætam cererem, bacchumq; fluentem.
I llis nobilitas. & claris infula uittis
C onferet insignis titulos, magnoq; fauore
D ecernit statuas, faustisq; insignibus ornat.
A nnuerit placido facilis si Iuppiter ore,
S ed iuuat intonsus crinis, promissaq; barba,
A tq; inter titulos sordenti stamine uestis.
Q uinetiam insidias cognati, & sanguinis iram
N untiat, aduersosq; inimica mente propinquos,
Q uos & ab occasu grauiori concitat ira.
T um uero felix multa cum laude senectus
C ontinget, tunc clarus honor præstantibus actis.
C um medio posuit cœlo uestigia, & equor
D espiciens bibulis tantundem distat arenis,
I n mare, qua Ganges, & qua tagus aureus, intrat.
A c ueluti lento sensim per littora passu
I t Cancer tardusq; graui sub mole laborat,
P aulatim sic diuitias, sic lentus honores
A ccumulat, donec grauidos compleri t aceruos.

Vix tamen ut gemino fœcundet uiſcera partu.
Exoriens placidos mores, animiq; quietum
Ingenium, & ſolers mentis promittit acumen
Naſcenti, tamen ut facile indignatio, & iræ
Exagitent facile iratos componat ut æſtus
Mollibus officijs, ac miti pectore natus.
Ipſe acer uitiorum ultor, cum fronte ſeuera
Iurgator ſcelerum, atq; ad publica munera uerſus
Præſidia inde domus, & uictus quæret honeſtos.
Et tamen indigna decumbet morte peremptus,
Aut grauibus capitur morbis, aut lumine mæſto
Spectabit raptos non uno funere fratres.
Hoc aſtro poſt tyndaridas ſubeunte, per æquor
Mortales fecere uiam, primiq; reperta
Vix auſi tentare caua uada fluminis alno.
Mox uſus, poſt & præceps audacia textis
In mare nauigijs remo deſcendit adacto,
Paulatim & pelago ſe credidit, inde per altum
Ignotos portus, peregrinaq; regna petiuit.
Hinc merces, & longinquis commercia terris,
Hinc ueſper nouit quicquid celarat eous.
Eridano Nilus ſubuenit, & Adua Nilo,
Vt quæ deficerent, ſummiſerit omnia Nereus
Velifer, & fuluum ratibus deuexerit aurum
Tritonum chorus, ac uerſis per marmora tonſis
Diuitiæ narint hominum, terræq;, marisq;
Canceris imperio, atq; undæ dominantibus aſtris.
Vos o Nereides decus æquoris, & mea ſæpe
Serta, meos flores ad littora nota petiſtis,
Et nitiuere comis argentea lilia ueſtris

Aenario

A enario quæ rure legens, quæ colle beato
P arthenopes, mistaq; rosa, blandisq́; hyacinthis
I pse dedi, castis multo cum thure sacellis,
E t sparsi largo supplex crateras Iaccho.
N ec mea uicinæ siluerunt carmina rupes.
V os precor ò pelagi placidissima numina, caussas
T entati maris, & primos expromite motus.
I rarum Iouis, & raptum inter sydera tenerum.
Assuerant Dryádes uulgo, assueuere Napææ
S yluarum, nemorumq; umbra, riuisq́; relictis
I mpune optatos per littora ducere somnos,
H ic chóreas agitare, hic grato mista susurro
I nter sese aperire animi secreta latentis;
H ic lusus, hic delitias, Geniumq́; colebant,
E t nulla residés ducebant otia cura.
A duertit pastor liquidi Maris, & modo summis
E scopulis, modo se strata ostentabat ab alga,
N unc summo labens innabat littore, & undis
C ærula per liquidum findèbat marmora palmis,
I nterdumq́; alto exiliens clamore uocabat
A rmentum, & toto cogebat ab æquore monstra,
O stentans pecus indomitum, & stabula abdita Nerei.
I pse ingens barulo inuisus cum crine madenti
S tillabat madidos per membra rigentia fluctus,
V ersabatq́; dolos animo, & suspiria ducens,
V ritur, ac tacitis succendit pectora flammis,
A ssiduusq́; oculos, mœrensq́; ad littora torquet,
O quoties uiridi crinem circundatus alga
T entauit faciles aditus per carmina. At illæ
L onga per occultos petierunt auia calles,

Et sibi consuluere fuga. Magis incitus heros,
Conuertit solitas fœcundum pectus ad artes.
Et cum se in uarias mutasset sæpe figuras,
Ac nulla posset Dryadum ratione potiri,
Adnauit terræ Cancri sub imagine tectus
Litoribus celer obrepens. Vagus inde per herbam
Miscetur Nymphis, uiolas ut forte legebant
Certatim; & passis nectebant serta capillis
Candida purpureo uariantes colla hyacinto.
Vt Dryades uidere ferum mansuescere in herba,
Non ausæ tractare tamen gratantur eunti,
Et plaudunt socio curuanti brachia motu,
Molliáq; adductis tondenti gramina malis.
Ille ut se gratum agnouit, placidásq; napæas
Ridere intonsi carpentem pascua campi
Octipedem Martis, in salsos se retulit æstus
Molliter, obliquóq; gradu caua brachia flectit,
Ac nequa rediens non ora, oculósq; iocantum
Spectet, & ut placido risu, ac sermone fruatur,
Versa retro tenuit curuo uestigia gressu,
Intrat & in pontum mutato corpore Proteus.
Artibus his terræ obuersans, nec cognitus ulli,
Vt quam secreto capientem litore somnos,
Aut uda solam spatiantem uidit arena,
In propriam uersus repetito corpore formam,
Comprimit, optato & fruitur malesanus amore.
Sic matrem nitidi Almonis, septémq; sorores
Vfentis, sic Vmbronis tria pignora, centúmq;
Eridani, totidem & Nili, neptésq; Timaui
Tergeminas, neptem & Xanthi, neptémq; fefellit

Vulturni,

Vulturni, qua non oculis, non ulla papillis
Gratior, aut posito tantum placitura capillo.
Quinetiam demens Phœben tentauit, ut illa
Eurotæ nitidos curabat in amne capillos,
Et uim passa foret monstri, ni strenua uultus
In Lunam conuersa foret, ni cornua toruæ
Aptasset fronti, & nubæ oblituisset opacæ.
Atq; illum iam complexus, iam furta parentem
Suspendit geminis paulatim cornibus, & mox
Sublatum cœlo longe intulit, ipse nigranteis
Iactatus supra nubes, implorat amicum
Neréa, sed surdis obsistunt uocibus auræ.
Hinc præceps iterum, atq; iterum per inane rotatur.
Mox pelago absorptus, tantum ferit ima profundi,
Quantum nubiferas fuerat sublatus ad auras.
Dissiliunt undæ, & spumosum incanduit æquor,
Qua cecidit, tumuit'q; intorto gurgite uortex
Cœruleus, nigram'q; alte uomit æstus arenam.
At Virgo celeri ad superos regressa uolatu
Sicut erat laniata comas, discissa'q; pallam
Impleuit cœlum gemitu, quo celsa tonantis
Intonuit domus, & foribus se pandit apertis.
Ut medio sedere foro, & res cognita diuis.
Indignum clamant facinus, monstra æquoris ausa
Dianam tentare? mouet reuerentia diuæ
Astantis, mouet ipse locus, uiolentia'q; Protei
In Venerem rabies, & quod neptunnia regna
Non ultra toleranda. Illum nec sorte secunda
Contentum, terris inhiare, & poscere Olympum.
Tum pater omnipotens solio ter surgit ab alto.

Ter tacet, iratusq; nouem de parte sinistra
Cœrula fulminibus percussit regna trisulcis.
Intremuit Nereus. At territa numina ponti
Oceano obliture imo, ac timuere profundo,
Ne caua sulfureis arderent æquora flammis.
At decimo Cancrum octipedem per littora curua
Errantem, sed adhuc meditantem furta per herbas,
Ac natum flaui captantem ad saxa Lycormæ
Exanimat, dura crepuerunt fragmina testæ
Huc illuc disiecta, & fumo indensuit aer,
Quæ collecta pater cœlo intulit, ac monimentum
Esse dedit scelerum Maris, infelicis & ausi,
Ac summo posuit cœlo testantia crimen.
Ore ignes, pedibusq; ignes, & pectore, & ipso
Fragmine succendit, sed habenti lumine quosdam,
Non aliter, q̃ quos pudeat commissa fateri.
Quinetiam ignauos teste cælauit asellos,
Et statuit præsepe, & nube infecit opaca,
Infamemq; natum dorso signauit inusto.
Vtq; recens facinus memori per secula pœna
Notescat, maneantq; audacis præmia culpæ,
Perpetuis signata notis, uerrenda carinis
Permisit Maria, & remis freta salsa cienda,
Imperiumq; uiris ponti dedit, edomitoq;
Aequore, per fluctus sinuoso currere uelo
Neptunnium, & tonsis, laniare, & scindere rostris,
Edictumq; ingens tabula signauit eburna,
Quod natum populis demissus ab æthere fecit
Pragnatus Maia, & terræ tenuere uerentes,
Tum probra obiecit monstro, mutumq;, salaxq;,

Et natum

E t natum turbis, uariosq; agitare tumultus,
I ncola non constans, pelagi non aduena terræ
I ncertus, Sed aquæ rerum, terræq; uorator
A ssiduus, gaudens longarum errore uiarum.
A uratum posthinc solium testudine summa
A ffixit geminis subnixum utrinq; columnis.
A tq; hic bissenis æuo manantibus annis
D at iura, & spolijs gaudens exultat opimis,
S olenneisq; agitat ludos, & uina coronat.
A t Phœbus patris edicto permotus, & ira
G ermanæ et lacrymis, et q̄d Maris æquora mōstrum
N utrirant, sensu latices infecit amaro,
D ecreuitq; super cancri caua terga quot annis
Q uadriiuges agitare suos, & inurere flammis
I nfelix tectum, & siccata caloribus ora.
I psa autem pelago pœnas has dixit, ut omni
T empore per numeros alterno fluctuet æstu.
N ec mora, nec requies sit certa fluentibus undis.
Q uin dorso super, & fallacis corpore signi
A dmouit biiuges, atq; ad præsepia iunxit,
E t stabulum fessis statuit de more, Sibiq;
A tria perpetuum posuit testantia factum.

DE LEONE.

Q uæ frater iuxta assistens, dum tecta sororis
C ontinuare parat, tectis discrimine nullo
S edulus inualido posuit sua signa Leone,
E t struxit nitidis ornata palatia gemmis
C onsilio patris. hic thalamos, hic atria centum,
H ic tercentenis inclusit limina portis.

A rgento radiant postes, adamante columnæ
S tant circum, & fuluum splēdet laquearibus aurū.
Q ui tantas habeant sedes, quæ numina portis
A ssideant, Vnde & Lybicus Leo uenit ad astra,
D icite Pierides. nam uos & carmina Phœbi
E xcipitis, uos & chóreas agitatis in aula,
E t secreta dei solæ nouistis, & artes.
Fata domum, ac decreta, loci penetralia seruant,
E t rerum series, æuiq; senilis imago,
T emporáq;, & longis ætas incana capillis,
I mperiumq;, & opes, & regno accomoda uirtus,
E t pia relligio cunctis ad tempora uittis
A nte fores, ipsisq; in postibus, aurea seruat
A urora, illustrisq; dies, & mobilis annus,
H oráq; non certis nectens modo facta futuris.
T um species rerum, ac generum numerosa propago,
E t color, & claro radians lux aurea curru,
N ec non ante nigris fugiens nox atra quadrigis,
I pse autem Leo sydereas perlatus ad arces,
N on ut fama refert, magno qđ ab Hercule uictus
F œdarit calido sitientia rura cruore,
G raiáq; nec fuluos tellus parit ipsa Leones,
S ed Libyæ crudele solum, quæ uicta calore
I nsignem Phœbo pauit generosa leonem,
A dmouitq; aris, tinxitq; in sanguine cultrum.
E t solata sitim misero requieuit ab æstu.
T ranslatum cœlo Pæan, miratur & ora,
I ngenteisq; humeros & lumina torua, iubasq;.
O bstupuitq; armis, fixitq; in pectora uultum,
A c memor armorum uates, cladisq; futuræ

Terrigenum

Terrigenum, latos iam tum meditatur, & ungueis
Induere, & uillosa albis cum dentibus ora,
Porphyrion qbus, et ferratum absumpsit Ophelten.
Tum Iouis ante pedes diuorum astante corona
Constituit. placuit superum inter signa referre
Consensu magno, & nomen retinere Leonis.
Nec mora sydereis accensa est bellua flammis,
Effulget stellis caput, & micat aurea ceruix
Ignibus, effulget claro spina ardua dorso,
Iliaq́; incuruiq; pedes, & cauda, genuáq;,
Præradiatq; nouo pectus regale sub astro,
Atq; insigne decus toto se uellere fundit.
Regius hinc illi uenit uigor, imperijq;
Cura ingens, summiq; loci ambitiosa cupido.
Ergo cui primæ radiabit lucis in ortu
Notus erit. feret hic celebris præconia famæ,
Fascibus atq; operam dabit, atq; inhiabit honori,
Quæret opes, proprio semper tamen ipse labore.
Spelunca fremit in magna, dominatur in altis
Montibus, æthiopumq; fremunt deserta Leonem,
Quærendo tamen insudat per deuia pastu.
At cui de summo nascenti fulget Olympo,
Perferet ille graueis forti cum corde dolores,
Post tamen aut domini pergrata potentia ditē
Efficit, aut si qua est domino cognata potestas,
Vnde etiam cæteris alimenta ministret amicis.
Ducit ab occasu litem, iratosq; propinquos
Efficit, & multos aduersum concitat hostes,
Iurgiaq; indignumq; torum, moresq; sinistros
Coniugis, & nullo thalamos dignatur honore.

Asit ima de parte dabit, censumq; bonasq;
Delitias, dabit & tabulas, scribetur & hæres,
Partaq; felici seruat patrimonia cura.
Sole igitur dominante, simul dominante Leone,
Relligio caput exeruit, per templa, per aras.
Multi inter diuos, cœliq; in sede locati,
Casta sacerdotes cecinerunt scripta per orbem,
Ac pietas non ficta uiam affectauit olympo.
Tunc etiam imperij creuit generosa Cupido
In populis, creuit quoq; iusta licentia regni,
Sanctaq; maiestas dicta est, Sanctusq; senatus,
Ac summo patiens uirtus concessit honori.
Nobilitasq; etiam duris quæsita sub armis.
Pugnatum est, uicto uictor prescripsit, & acti
In prædam populi, cecidere sub ensibus urbes,
Iustitia & positis uenit captiua sub hastis.

DE VIRGINE.

Ocia mox, & delitias, unguenta, rosasq;
Monstrauit Virgo. sunt hæ nam Virginis artes,
Intonuitq; foro eloquium, lætumq; theatris
Aurea pensilibus diffudit tibia carmen,
Et musæ insolitos sonuere ad pulpita cantus.
Ornatus etiam accessit tam discolor usus,
Percurritq; auri uillosum bractea textum,
Et pictura nouo fulsit uariata decore.
Tum magicæ cœpere artes, studiumq; futuri
Crebruit, & sacris admota silentibus ora,
Sydera & ipsa nouo paulatim cognita sensu,

In numerosq;

I n numerosq; redacta suos, omnisq; locorum
F ortuna, & certi signata potentia fati.
Quae Dea per populos multum uersata docebat
F ama refer, tibi gesta hominum, tibi facta deorum
N osse datum. tu nam fatorum euenta per urbes
D iuulgans reuocas in lucem obscura, & honorem
D ans claris, facta extollis fingisq; futura.
E rgo agedum, quibus officijs, quo munere terras
O rnauit Virgo, cur caelum illata petiuit
P raesidio alarum, & nitidis mox fulserit astris.
A n' ne deûm proles, hominum' ne? an mista propago?
C erta parens Isaea fuit, qua nulla per orbem
D octior iratos animi componere motus
I ncertus pater, a populo sed cognitus Etheus.
I llam Mercurius docuit, quo tempore genteis
I mbuerit sacris, quibus & deducere Olympo
C elicolas, poteratq; Erebo sub ducere maneis.
D octrinae pretium amplexus, repetitaq; lecto
G audia, post decimo enitens Isaetida mense
C aelat adulterium, commisto utroq; parentum
N omine, cumq; humeris alas insignia patris
R edderet, has tacita uellebat sedula dextra
D octa parens, nudamq; oculis non obtulit ullis.
E rgo Mercurius natae memor, artibus illam
I nstruit, & docili componit pectora cura,
C onstituitq; animum, & caelesti robore firmat.
T um donat serto insignem, cui sydera circum
C lara nouem, totidemq; micant per Sydera gemmae.
V t Virgo capiti imposuit uenerabile donum,
H ausit diuinas arteis, didicitq; ferendo,

Quæ pater impressis signauerat omnia gemmis.
Nec mora, perq; urbis, & compita nota uiarum
Affatur populos socialis munera uitæ
Præcipiens, animumq; docens formare colendo
Iustitiam, & mites usu componere mores.
Illa etiam in templis diuorum arcana monebat
Munera prima hominum, & sacris iam rite peractis
Placari humanis cœlestia numina donis,
Quæ patriæ sint iura, etiam quæ iura parentum,
Coniugijq; fides, lecti & concordia uincla.
Vidisset domito terram proscindere tauro
Agricolam, quæ sint sua tempora monstrat arandi,
Errabant pecudes, pecudum docet illa magistros,
Cunctaq; diuino præscribit munere Virgo,
Donec eam syluas moderantem, & saxa trahentem
Venator captus forma, & iuuenilibus annis,
Inuadit ferro demens haurire paratus,
Ni secum socio iungat sua membra cubili.
Extimuit Virgo, & leuibus se substulit alis,
Intentumq; fugæ, sinuoso pallia limbo
Implicatam, sequitur furiata mente satelles,
Et iam iam geminis apprensat Syrmata palmis.
Accurrit pater, ut cœlo properabat ab alto,
Et natam amplexu fouet, ac super æthera secum
Deuehit, & læto statuit noua sydera mundo.
Illum autem minitantem oculis, ac torua tuentem
Ter baculo deus ipse cauum per tempus adacto
Percussit, riguere artus, frigusq; per imum
Pectus iit, calor in uentos, & uita recessit.
Mox ungues, digitiq; solo radicibus actis

H æserunt, subijtq; locum cutis horrida cortex.
I n ramos abiere manus, curuiq; lacerti,
I n frondem coma, fit reliquo de corpore lignum,
I n sentesq; rigent sparsæ per corpora setæ.
N ec mora iam spinis horret rubus asper acutis.
S alue uirginibus cœli decus addita, cuius
V ocibus æterni patuerunt abdita mundi.
T u genus humanum instituis, tu munera uitæ
D istinguis. Salue innumeras ueneranda per aras.
S parge rosam, Da thura puer, linguisq; fauete,
A nnua dum patrio persoluit carmine uates.
S acra senex, castusq; ascendit templa sacerdos.
T u uero mihi care, oculis age suspice cœlum
N ate, uides qua parte ingens sese exerit astrum
V irginis, hæc dextra est cerealia munera libans.
E t qua tam claro candescit lumine sydus
A la deæ, qua se uiolento ex hoste recepit.
Q uáq; sub obscuris pallescunt ignibus astra.
I lla quidem extremæ sinuosa uolumina pallæ.
N on humeros pater ipse (igneis hos aspice nate)
N on caput, ingressusq; pedum, non brachia liquit
I ntestata. micant cœlo spectanda sereno
S ydera, & ardenti scintillant lumina flamma,
Q uæ tibi nascenti cunabula prima dedere,
H æc quanq̃ duros ineunte ætate labores
P ortendunt, tamen in melius conuersa, beatæ
C ana senectutis promittunt tempora natis,
Q uos aut sacra deum, & pendentibus infula uittis,
I ngenio aut partum decus, ac præstantia linguæ.
A rtibus aut uarijs excultum pectus honestat,

M aiorum aut tabulæ, aut merces pegrina beabunt,
H is amor, his studium recti, & uetus illa priorum
S implicitas, his cara fides, pectusq; deorum
P ræsidio innitens, ac nota penatibus ora.
H inc illis responsa deûm, atq; insomnia ueris
S emper imaginibus, uenerandaq; sortibus antra
I n dubijs reddunt uigilata oracula rebus.
T u uero mihi care puer (per sydera testor
Q uæ tibi uel magnos non inficiantur honores.)
I llecebris ne dede animum, neu deside somno
O cia corrumpant mentem, procul effuge, & artes,
Q uas Virgo teneris molles meditatur ab annis.
P ost etenim in duros conuertet pectora mores,
E t præcepta dabit uitæ, & bene consulet annis.
H æc fasces, hæc diuitias è culmine fulgens,
H æc populis dat iura, & magnis præficit actis,
E t tamen ingratos queritur persæpe ministros,
D iuitias quibus, aut primos concessit honores
H oc & ab oceano queritur. sed candida coniux
S olatur faciles curas, & brachia collo
I mplicitans, prolem optatam, caros'q; nepotes,
O sculaq; incuruæ promittit blanda senectæ.
A tq; utinam non hæc leuior, non ille nepotum
V ulnus, & extincti suspiret funera nati,
D epositumq; senex mutam deploret ad urnam,
E t frustra uarijs exornet busta coronis
D ona ferens aduecta arabo, ac bene olentibus indis,
I mprudens, qui non & amatæ coniugis atrum
F unus'q; & thalamos uideat sine honore relictos.
H unc labor, hunc et cura premet iuuenilibus annis,

H uic & felicem præstabunt fata Senectam.
Q uem læta ex imo Virgo spectarit olympo,
O rnatum'q; animi donis, & mercibus amplis.
H æc dea dat curas animis, dat & utile pectus
C onsilijs, dat secretas exquirere causas.
M olitur'q; nouas arteis, mentem'q; deorum
E xplorat, dubijs quærens oracula rebus,
N il intentatum ingenio, nil linquit inausum,
Q uod natura tegat, tegat & uis insita fato.
S ic illam pater instituit, quo tempore cœlo
T ranstulit, & tectum'q; unà, solium'q; locauit.

DE LIBRA.

Hanc iuxta cytherea tenens nitidissima tecta
S tat foribus radians, auro gradibus'q; sub ipsis.
S parsa nitent uarijs argentea limina pomis.
V eris opes pendent tectis, circum'q;, supra'q;
E xplicat ipse suas merces autumnus, & alte
S uccincta incedit nudis uindemia plantis,
A c noua calcatis despumant prœla racemis.
N ec uero Dea cœlicolis, prælata puellis
I psa suas non culta domos, non aurea sedes
I nuisit, non lauta dapes, & uina quotannis,
R ustica'q; hic positis statuit conuiuia mensis
A utumni memor, insolitas'q; ad plectra choreas
I nstaurat, mox & mensæ placitura secundæ
S eligit è plenis bene olentia poma canistris,
Q uis onerat formosa toros, & odoribus afflat.
C ausa latet, memini. Sed me per curua uagantem

Littora Caietæ, qua Formius aurifer amnis
In mare se uoluit, uiridisq; in margine ripæ
Aurea fragranti spirauit redolentia flore
Citria, & albenti miscet se laurus oliuæ,
Et myrtus complexa maris nitet æmula rorem,
Illic siue ea Nereidum fuit una sororum,
Seu Siren, quæ finitimis uersatur in antris,
Audisse intonsa modulantem carmen in umbra,
Cantanti uitrea socias plausisse sub unda,
Littoráq; arguti referentia murmuris auras.
Damnabat Venerem Iuno damnabat & ipse
Palladis armisonæ chorus, inuiolatáq; Deli
Virgo, quod aurato postq̃ lux addita Tauro,
Fulsissetq; astris, tantum illi florea rura,
Et tantum curæ pratensia dona fuissent.
Illam inter frondes, inter uernantia prata
Desidias agitare, atq; ocia ducere inertem,
Non fructus, non poma daret de pinguibus hortis,
Sed solum studio delectaretur inani,
Munditijs operosa, & inerti segnis in umbra.
Subrisit dea cœruleis generata sub undis,
Ac niueis delapsa polo per inania cycnis
Culta sinuum, grauidos autumni uenit ad hortos.
Affuit intranti Deus. At nitidissima cultu
Illecebrisq; armata, senemq; amplexa fatigat,
Nec precibus contenta, etiam blanda oscula iungit,
Vt sibi de nitidis liceat pendentia ramis
Carpere poma manu, & croceas de uitibus uuas.
Ille ut se dignum amplexu, sensitq; per ora
Ora deæ, ac tener ille calor per membra cucurrit,

Nil ò nil dea non nostros lectura per hortos
Carpe, tuum quodcunq; uides, quodcunq; repostis
Pendet in arboribus. facilis dea tum dedit illi
Tractandam, quæ de geminis erat una papillis
Rorata Ambrosiæ succo, ac redolentibus auris,
Attactuq; hausit Deus immortale uenenum,
Confestimq; imis defluxit ad ossa medullis.
Tum sponte arboribus ceciderunt poma recussis
In gremium delapsa deæ, quæcunq; uel ortus,
Quæq; uel occasus, uel quæ creat humidus auster.
Quin famulam (famulæ fuerat Pometia nomen)
His onerat, iunctosq; iterum conscendit olores.
Vt cælo stetit, exposuitq; hortensia dona,
Inuidere deæ. risit Vulcania coniux,
Quoq; mage inuidiam moueat, librantibus illa
Lancibus imponit, famulæ & uenalia tradit.
Cælicolæ risere astum, magnoq; fauore
Conueniunt, fuluis & mutant poma talentis.
At memor antiqui furti rhodopeius heros
Dum simulat legere è multis fragrantia mala
Candentis dextræ articulos, summamq; sinistram
Furtiuus tetigit. rubuit Venus aurea. At illi
Decidit è manibus pretium, & suspiria mouit
Exanimis, ciet extinctas noua flamma fauillas.
Quoq; dolus lateat, ad auum conuersa racemos
Obtulit, impleuitq; sinum senis. ille renidens
Excepit neptem amplexu, & blanda oscula iunxit.
At Veneris teneras pupugit barba aspera malas.
Quæ postq̃ diuorum oculos impleuit, & amnes
Emisit late fluidos Leneidos undæ,

D ecreuit testatum astris insigne trophæum,
E t longa egregium facinus producere fama,
A ffigens cœlo famulam, cum'q; ignibus aureis
I ncendens trutinam, trutinæ'q; uolubilis hastam.
T alia cantabat memorans ad littora Siren.
Hoc igitur signo genitos primum æqua, probum'q;
D electant, liquor, atq; olei, & bacchea merces,
P ræcipites sed liuor agit tum pondera tractant,
A nnonam'q;, unguenta'q;, & æquis corbibus instant,
S ed uariat fortuna suis mutabilis alis.
E t molles animum mores & auara Cupido
I nficiunt. Igitur Libra fulgente per ortum
I n lucem quicun'q; uenit, non ille deorum
C ontemptor, non recta animi sententia mentem
D eseret, aut raris exurgens gloria factis.
A t uitæ tenor inconstans, moribus'q;, labos'q;,
T urbabunt & multa nouis discrimina rebus.
H unc lites, atq; immeritis certamina causis,
H unc aduersa fori uexabunt arma. sed ipse
I nuictus feret, ac multo se robore firmat.
Q uem tamen amissus prosternent funera natis.
A t cum se summo librarint æthere chelæ,
F elices dant euentus, dant prospera rerum
S ubsidia. & quoties aliquid fortuna malignum
V exerit, Instaurant alieno funere damnum,
A ut ex alterius iactura, aut forte latenti
T hesauro, sed nec pietas, cultus'q; deorum
D efuerit nato, quibus annua uota per aras
P ersoluat rite incolumis. nec carmina deerunt.
C ulta, nec aurata resonans caua tibia buxo.

H unc dulcis lepor, & grato facundia gestu
A diuuat, & blanda comitatur gratia lingua.
Q uod si nimboso occasu, atq; Atlantis ab hortis
I n mare praecipitent, dant publica munera natis,
E t regum insinuant domibus. mutabilis aura
H os manet, & nigris post albos urna lapillis,
V t ne q; constanti persist fortuna tenore,
E x imo censum patrium, proauis'q; paratas
P erdunt diuitias, nullo'q; in munere primos
C onstituunt, uerum post damna, graueis'q; labores,
L ucra parant, atq; è tabulis secreta ministrant,
E t longa tandem consumant fata senecta.
N ec cineri extremum muto inficiantur honorem
N octi pares chelae. Q uibus aurea cypria quondam
C onstituit'q; & auo solium, & sibi tecta parauit,
A diecit'q; hortos quorum Pometia curam
F ida gerit, dominae'q; suae pomaria seruat.

DE SCORPIO.

Q uis deus, aut quae nam fati sententia coelo
T ranstulit infelix monstrum, quae causa tonantem
M ouit, at acceptum'q; polo, stellis'q; micantem
S it passus terrere fera sub imagine mundum
S corpion, & toto uirus dispergere olympo.
N ec uos compellare ausim Permesides, undas
Q uae colitis, nec quae V ati sacra numina adestis.
V irginei non oris opus. Martis'q; furorem
Q uis diuum non pertineat? cui pectora ferro
T ecta rigent, semper'q; ferus lateri haereat ensis
F errato, cui sanguinea manus horreat hasta,

O raq; flammiuoma rutilent afflata chimæra,
V os precor, o uos quæ terris insomnia noctu
L uce polo secreta hominum, secreta deorum
V ulgatis (uestrum hoc opus, atq; hæc munera uestra)
P andite per tenebras causam, cur pessima cœlo
B ellua constiterit, cur tetro armata ueneno
A fflarit superos. neq; enim mauortia tela
H orretis tenues umbræ, & sine corpore sensus,
N ec testes uobis ulli referentibus assunt.
S parsa papauereis rorabunt atria succis,
E t nulla excludet somnos patefacta fenestra.
S ic ego. sopitam sic somnia fantur ad aurem.
Arderet misero Veneris cum captus amore
A c tantum dominæ imperium Mars ipse timeret,
C essisset studium armorum, fera bella quiessent,
P ro lituis Citharæ, pro telis plectra iuuarent,
A c solæ Veneris torquerent pectora curæ,
P omiferam dominæ ante domum, myrtetaq; culta
S uspendit clypeum, ac tentoria fixit inermis.
I pse deos, ipse heroas, suspectaq; ponti
N umina, riualisq; timet cocytidas umbras.
I n primis faciæ insignes, nitidaq; iuuenta
P astorem Penee tuum, Atlantisq; nepotem,
N eu dulcis citharæ studium, neu carmina longe
P ræferrent. dolor ingeminat, quod uterq; pharetram
E xercet, quod tantum alter uirtute palæstræ
P olleat, hæc miseris urebant pectora curis.
Q uid non cogit amor? furtim deus æthere ab alto
L abitur, obscuras ciconum & peruenit ad horas,
I gnotusq; premit uirosæ littora ponti.

Hic

Hic legit quidquid ualles, & prata ueneni,
Quidquid habent colles, aconitaq; plurima carpsit
Quæ contusa simul, geminoq; intersita saxo
Defodit clypeumq; super, super indidit arma.
Nec multum post effluxit, cum prodijt ingens
E saxis fera, prouerrens & littora cauda,
Et cœlum fœdans squalore, & numina flatu.
Vt iam cœlicolæ mortalia fata timerent.
Sensit & ipsa malum formæ sibi conscia, cultrix
Idalij, summoq; super de culmine tecti,
(Ne tanti noua causa mali ferretur) ibi omnem
Ambrosiæ uim diffudit, sparsitq; per auras
Diuini roris succum, extinxitq; uenenum.
Tum superi fremere in Martem, accusare tonantem,
Præcipitem quod non cœlo iecisset ab alto,
Aptabatq; pater telum, ueteres sorores
Fatorum memores, quod prælia sæua Gigantum
Huius ope extinguenda forent, quod brachia monstri,
Et caude telum letale, quod ora ueneno
Armata indueret Mauors, quibus inclytus armis
Sterneret anguipedes diuerso uulnere fratres.
Iuppiter attonitum ad sese uocat, & lethæi
Gurgitis admonuit. Tum Mars iraq;, metuq;
Instinctus cauda apprensum, deciesq; rotatum
Aera per uacuum patrijs allisit in aruis
Nigrantem: trahit icta grauı de uerbere hiatum
Terra tremens, patuere imi claustra abdita auerni.
Obriguit nepa, datq; atrum de gutture uirus,
Mox repit terræ insinuans, caudaq; antra secuta,
Succeditq; Erebo, stygioq; in littore sistens,

I nfecitq;, & aquas tabo, & fœdauit arenas,
A t manes trepido fugere in tartara cursu.
H inc deus admonitu paratrum, & sorte futura
B ellorum monstri effigiem, atq; horrentia membra
A rmauit flammis, acuitq; in uulnera caudam,
O raq;, pectoraq;, & minitantem incendia uentrem.
H æc ait, & madidis somnus se substulit alis,
P ermansit signo uirus, quod pectora longe
N atorum referunt. hinc his periuria cordi,
E t fraus, insidiæq;, & amor sceleratus habendi,
A rmatumq; dolo facinus, tinctiq; ueneno
C rateres, carmenq; nocens, uisq; insita ferri,
E t scelerum longe infamis per corda libido.
A t quibus in primo nascentibus affuit ortu,
N on his dexteritas rerum, non mentis acumen
D efuerit, uerum ira ingens, & pectoris æstus,
E t uarij exagitant motus, multumq; fatigant
A duersa, & tamen hos felicia fata, potensq;
E uentus manet, ac sobolis iucunda propago.
A tq; utinam non & patria tellure relicta
E xternas quærant urbes, non prima sepulchro
P ignora dent, non ob ueteres certamen amicos,
D amnaq;, & immensos subeant quandoq; labores.
N am cum de summo nascentibus affuit orbe
D ifficiles animi mores, sed fortia præstat
P ectora, sed magno claros extollit honore
E x humili persæpe loco, dominiq; potentis
S ulleuat officio. Tamen & consortis acerbum
F unus, & indignos affert de prole dolores
N ec patitur certa erranteis consistere terra.

E fferet uxorem optatam, primosq́; hymenæos
L ugebit, cui mauryſio de littore caudam
V ibrarit nepa ſæuiferum iaculata uenenum.
N on tamen ingenio deſes, non pectore ſegnis
I pſe geret magna commiſſa negocia cura.
D ecumbet terra ignota, cœloq́; alieno,
E t cadet infelix uiolenta cæde peremptus,
S iue repente ruens fato rapietur acerbo,
Q uanq̃ prima gerens, & magna negocia primus
E ximo cui ſorte loco ſe Scorpius offert
A rmatum, ipſe ima minitans fera uulnera cauda,
F raude potens, nitensq́; aſtu, dominoq́; ſuperbus,
Q uando etiam ſocio iunxit ſua tecta ſub antro.

DE SAGITTARIO.

Dic o dic age ſancte Senex, dic maxime Chiron.
N am te fama tenet ſtellis radiare ſub iſtis,
D ic age quæ te cauſa polo, quis ue indidit aſtris,
A n ne alius tanti lætetur munere ſigni.
S ic ego, ſic placido cœpit pater optimus ore,
E ducens antro caput, & nitido igne coruſcans.
S aturnus pater, at genitrix mihi Phillyris, una
N ympharum, quæ nimboſis in montibus herbas
C arpebat, ſuauesq́; premens miſcebat, & ægris
A rte ſua præſtabat opem, quo munere patrem
T raxit in amplexus, quamuis formoſa, nec ulli
C ederet aut facie, aut longis ſpectanda capillis.
C umq́; hoium thalamos fugeret, ui comprimit illam
C lauſus equo deus: hinc partem prognatus equam,
Q ua genuit refero, matris pars rettulit ora.

Hæc puerum instituit cithara, docuitq; per artem
Cogere sub numerum uerba, atq; innectere chordis.
Post etiam succos herbarum, usumq; medendi,
Et curare manu uulnus, cantuq; leuare.
Sæpe etiam aonides fusæ cum matre per herbas,
Diuinos lusere modos. hæc carmina nobis
Monstrarunt, hæ cælicolas placare colendo,
Et sedare animos, & uincere dura ferendo.
Nec uero pater accessit, cum fortior ætas
Abiecit nati curam, nam uiuere parce
Monstrauit, rectiq; uiam, sortisq; futuræ
Admonuit memorem, præsentem expendere casum,
Iustitiamq; sequi, & grata pietate parentes.
Hæc seruans alios monui, in primisq; deorum
Ipse memor, sacro mortalia pectora cultu
Formaui, & castas respersi frugibus aras.
Inde deos mihi concilians, Diuertit ad antrum
Sæpe meum Clarius uates, auiumq; uolatus,
Et uoces didici, quid ue exta trementia ueri
Portendant. feriat neruo quo missa sagitta
Certa modo, didiciq; uias, cæliq; meatus
Hospite Mercurio. quin & monimenta reliquit
Digna deo, plectrum auratum, citharamq; sonantem,
Cui septem geminæ radiant per tympana chordæ.
Ipsa ebore intertexta, auroq; interlita, cælat
Custodis monstri languentia lumina, uirgæ
Attactu. redit in propiam Io uersa figuram.
Talia narrabat senior, subitoq; retexens
Auratam clamydem. sunt hæc sua præmia laudi.
Hoc inquit meritum uirtutis, & exerit arcum

Insignem

Insignem stellis, claramq́; sub aere sagittam,
Insignemq́; manum, cubitumq́; insignibus astris,
Et caput, & fuluo radiatum sydere pectus,
Genuaq́;, tergoraq́;, & fulgenti uellere caudam.
Moxq́; subit postrema dies, atq; ultima uitæ
Hora mihi. finisq́; aderat iam certa senectæ.
Sicut eram, pater omnipotens circundedit actum
Candenti nube: & sublatum ad sydera uexit.
Astra micant. candet nubes circundata membris.
Aetasq́; in uiridem mutata est cana iuuentam.
Quin & concilio fratrem, numeroq́; deorum
Iuppiter optasset, ni pars obstaret equina,
Quod simplex natura deum. tamen aurea iunxit
Tecta meis. iuncta est & fratris Regia fratri.
Hoc olim signum, ac minitantem uulnera cornu
Semihominem, cœli præsertim hac parte locauit
Iuppiter, ut uidit tetra mauortia cauda
Monstra polo furere, & stellas fœdare ueneno.
Armauitq́; manum neruo, celeremq́; sagittam
Addidit, immanemq́; feram, caudamq́; rotantem
Sectari iussit telo, atq; infigere costas
Siqua unquam positis cessisset bellua claustris.
Hinc primum cœlo admotus, flammisq́; coruscat
Centaurus. post hac etiam me parte recepit
Fraternæ pietas curæ, meritumq́; laborum.
Quin etiam precibus matris, studioq́; sororum
Aonidum, cantata etiam ob certamina diuum,
Resq́; hominum bello illustres, & fortia facta,
Virtutesq́;, laboresq́;, & decora ampla uirorum
Aurato in cœlum curru, atq; in nube serena

S ustulit,& mecum hoc templo sacrauit Homerum,
P ræstantemq́; tuba,& uincentem carmine cycnos,
A c matrem insigni referentem uoce camœnam.
A ccepi Vatem hospitio,lætusq́;,libensq́;
C antorem ueteris belli,ac pugnacis Achillei,
Q uem puerum cithara institui,docuiq́; uel arcum
L unare,ac pugnare pede,aut certare quadrigis,
E xtinctum hic cecinit,cantuq́; ad sydera uexit.
P ost Veneris natæ precibus,meritoq; fauore
A eneæ indigetis,magnoq́; instante Quirino
I nsignitum astris,fulgentem in nube Maronem
I uppiter his tectis,nostraq́; in sede locauit.
H ic ubi bissenis circum redeuntibus annis,
I nstituitq; dapes pater,& carchesia libat
T itanum pugnæ memor,Hi certamina uoce
I ngeminant plausu resonant caua tecta sonoro.
M irantur superi Vates,& carmina totis
A uribus arripiunt. Tanto tum corde Meletes
L ætatur,tacito lætatur pectore felix
M incius,& liquidis irrorant atria lymphis,
P oculaq́; effusis tergunt argentea riuis.
N e uero nostri patria ignoretur Homeri,
V ergilij aut iaceant proprio sine honore parentes,
I lli Aon patria est.genitum mons suscipit antro,
E ducens nemore in lauri,dulciq; liquore
C astaliæ,alternoq́; sinu fouere sorores
P ierides,cantuq́; leuem induxere soporem.
M incius hunc genuit conceptum ex Andide Nympha,
Q uam Phœbe sociam,atq; anguis de uulnere tardã
C ommendat Mantoi,fertur sed cærulus amnis

Languentem

Languentem, & sola tacitus sub rupe iacentem
Impleuit. postq̃ ex utero iam prodijt Infans,
Quo partus lateat, denso pater ipse salicto
Occultans (ut forte locis habitabat in illis)
Pignora sollicitæ commendat cara Melissæ.
Hæc natum gremio excipiens, flauentia mella
Instillat puero, & dulci rore illinit ora.
Ille fauũ ducens tenerum de nectare succum
Paulatim somno capitur, circumq; frequentes
Ora uagantur apes, lectumq; é flore liquorem
Infingunt labris, & rore madentia fingunt.
Atq; hunc cærulei nantem ad uada nota parentis
Nereides, (Nã forte pado procul æquore nabant)
Inspectum rapuere. aderat tum candida Siren,
Quæ uocis merito, & blandæ modulamine linguæ,
Formosum dono puerum tulit. Inde per altum,
Sullatumq; humeris, ponto plaudente ferebat,
Littora finitimo repetens coniuncta Vesevo.
Hæc puerum Instituit cantu, ac mox capta pudore,
Arsit, & assuetis fouit male sana sub antris
Parthenias iuueni nomen de uirgine mansit,
Nec temere huic signo tantum tribuisset honoris
Iuppiter, iratus ni contra tela gigantum
Centaurum induceret. nanq; arcu corpora læto
Angui pedum bissena dedit, bissenaq; equinis
Calcibus, & toto uictor discurrit olympo.
Hinc etiam natura Iouis sub sydere mansit
Nam recti studium, atq; animi præstantia magni,
Et fratrum commendat amor, uisq; insita cordi
Dulcis amicitiæ stimulat generosa cupido

N ominis, ac pretium famæ, & certamen honoris,
A rctenens quos ipse suo tutabitur ortu.
I udicijs idem insignes, opibusq́;, operáq;,
Q ui prodesse uelint alijs, qui uincere norint
C ertantes, quiq́; & lucris amissa repensent
R ursus, & aduerso fato dispersa reponant.
Nate uides quid certa fides, quid docta senectus
P romittant. meruit cœlum, noua sydera Chiron
E ffulsit, certantq́; deo cœnante poetæ
I n laudes, diq́; ingenijs præstantibus assunt.
F ata hominū, cœliq́; situm, et sua numina monstrāt.
N anq; heros sæpe andæus simoentida diuam
I nuisens, thalamo geniali exceptus, & aula,
C olloquio fruitur dominæ, Charitumq́; choreis,
I mmistus canit Aeneam, tum sedula mater
I ncingitq́; comam, frondenti & tempora myrto,
I nuitatq́; hortis, ubi mollis amaracus illum
F loribus, & dulci spirans complectitur umbra.
I nde sinum pomis onerat Pometia & ipse
A utumnus spolijs ramorum, & fructibus implet,
A mbrosiæq́; fluunt per prata uirentia riui.
I am primo quoties cœlo fulgentia Chiron
O ra effert, quicunq; nouas in luminis auras
P rodierit, quantum ille maris? quot flumina obibit?
Q uæ terræ errantem excipient, quos uiderit hostes?
E t tamen insperata etiam patrimonia adibit?
P ublicaq́; inspecta geret ipse negocia cura,
I ngenio bonus, atq; arteis instructus honestas.
E rrores etiam uarios, hostemq́; potentem
I ndicat, insidiasq́;, & multa pericula, cœlo

S i medio aspicat patrimonia perdit, & idem
R estituens aliena dabit, studioq; fideli
I ungit amicitias, conceptaq; fœdera seruat.
E xercens habile ingenium, & mentem aptat agendo.
S æua tamen pueri tela, immanemq; pharetram
I rati ciet, atq; incensos uentilat igneis,
P erq; oculos placidum demittit ad ossa uenenum,
I ncolet externas urbeis, peregrinaq; tecta
I actatus fato tandem patriamq;, suosq;
I nuiset diuum ipse memor. Sed pectora curæ
E xagitant, & sæpe dolor per corda recursat.
S entiet iratos hostes, cladisq; suorum
E xitij aut fratrum, magni seu causa pericli,
I lle quidem occiduo Chiron cui mergitur astro,
H unc cœli fauor arridens, hominumq; fauorem
C oncilians statuit templis, & præficit aris,
I ngenijq; bonis, atq; artibus ornat honestis,
C ui fauet ex imo senior centaurus olympo.
Quin dulcis natorum amor, & Iucunda propago
F elicem efficiunt. nam quamuis pignora prima
E fferat, optata rursum noua gaudia prole
S uscipiet. cumulabit opes pietate suorum,
D ebeat ut caris censum, & bona parta propinquis.
M ulta etiam in superos pietate utetur, & aris
P lurima pro meritis persoluet uota, benignos
T hure deos ueneratus, & igne calentibus extis.
Hoc signo sese cœlum regione sub ima
Præcipitat, mergitq; cauo nox atra profundo,
H ybernumq; latet cæcæ caliginis antrum.
V ltimaq; obliqui squalet procul orbita mundi.

Q uo postq́ Sol præcipiti uertigine mersus
D eclives impegit equos, languensq́; madensq́;
D efessus curru, & longarum errore uiarum
S istit iter, pronaq́; caput ceruice reclinans
D emersos spectare locos timet, inde supinos
A ttollens oculos, elato lumine cliuum
I ngentem late cliuum timet, & suspirans
S uscepti queritur tantum superesse laboris.
R ursus ut æstiuum cliuo rediturus ad axem,
H inc lassos instaurat equos, & firmat eunteis.
N os quoq; defessos operum, rariq; laboris
H ortatur Sol ipse operis dux, sistere currum,
E t iuga fumanti taurorum demere collo.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM LIBER TERTIVS.

Væ noua bonus annus eat. Iam suspice nate
l Rorantes Phaetontis equos. en aurea cano
Purpureos aurora sinus de gurgite tollit.
Carminis hæc nostri fuerit dux. Sic tibi coniux
Perstet in amplexu placido, uiridemq; Iuuentam
Induat, & sit nulla tuis iniuria tedis.
Sic nati sacros manes, sic Memnonis umbram
Ales ab antiquo celebret uenerata sepulchro.
Pande iam qua Solis equi, quáq; orbita currus
Luciferi assurgit. tibi enim, tibi credita primæ
Cura foris. tu mane nouos ad frena iugaleis
Exagitas; lucemq; cauis è postibus effers,
Vnde dies toto passim diffunditur orbe.
Bruma tibi ueteris finem, nascentis & anni
Principium dux certa dabit, quo tempore Phœbus
Vltima centauri peragrat momenta biformis.
Mox celeres impellit equos in cornua, quis se
Armatum ingentis cliui de limine primo
Ægoceros offert. hæc incunabula Solis,
Surgentisq; anni prima est infantia, dum se
Induit in uires paulatim firmus adultas,
Phryxeiq; premit radiantia uellera monstri,

E t lucem, noctemq; pari discriminat hora.
A tq; hinc digrediens animis iuuenilibus usus
I nsultat cœlo, spatiisq; ingentibus actis
V ix aliquid tenebris linquit, fessosq; iugales
S istit, ab æstifero spargens incendia cancro.
H inc sensim lux surripitur, tenebrisq; malignis
C edit fessa dies, tamen ut consistere contra
A udeat, impressis figens uestigia Chelis.
S ed mox prona fugit, uiolenti excussa ruina,
E xuperantq; hyemes, passimq; horrentibus umbris
S qualescit cœli facies, cum luce repulsa
I ngeminat nigras nox importuna tenebras,
E t cadit infelix æuo uariabilis annus.
I pse tamen redit in gyrum, uiresq; resumit
I mpiger, æterno semper remeabilis ortu.
H inc mortale genus passim cadit usq; resurgens
P er species tamen, atq; æuo reparabile durat.

DE CAPRICORNO.

Principium capricorne tibi debetur, & anni,
P er te nanq; hominum generi lux optima surgit.
P er te Sol terris Iteratos suscitat ortus,
A nnuaq; Ingenti parat incunabula mundo,
L ætaturq; nouo surgens infantia cœlo.
T e uero horrendum cornu, caudaq; minacem,
P ræfecit cœli foribus prudentia diuum,
I anitor & fato positus magna hostia seruas
P aratrum monitu. Nanq; olim astante deorum
C oncilio, legesq; orbi dicente senatu
T alia constanti cecinerunt uoce sorores

F ata colo, rerum ac seriem quæ pollice ducunt.
C œlicolæ seruate fores, uigilesq; locate
L iminibus. fuerit iratis noua bellua terris
F œdare afflatu cœlum, atq; irrumpere olympo,
A c thalamis reptare deum, & sparsisse ueneno.
I am postes, atroxq; irrumpit Limina Phyton,
S parsaq; torpenti liuescunt hostia tabo,
I am manus anguipedum cœloq; irata iuuentus
I nsultat portis, Iamq; ex adamante securim
P orphyrios quatit, & postes diffringit apertos,
I mmittitq; acies Briareus, & agmina densat.
H as uoces, fusæq; comæ, lachrymæq; sequuntur.
A ttoniti fatis superi in discrimine tanto
D iuersas agitant uariato pectore curas.
A c tandem è multis una hæc sententia sedit,
C urarent, seniorq; pater Saturnus ab æuo
I am sapiens, Marsq; armipotens cui pectora bello
A ssuerant, nequid portis fraudum' ue mali' ue
A ccideret, nequa cœlo uis extera obesset.
C ustodes lecti foribus tentoria figunt,
C astra locant, uigilemq; suum in statione recensent.
M ulta quoq; inter se uaria ratione uolutant.
D um senior custodem erebi, triplicemq; latratum
C ommemorat, placuit cœli quoq; limina monstro
H orrifico armare, & terrorem adiungere claustris,
A c subito in Libyes fixerunt lumina terris.
E cce uident Nomadum in cãpis tritonida ad undam
E rrantem, ac gemino cornu capita hirta ferentem
S quamosaq; feram cauda, atq; horrentibus armis,
S ulcantemq; arua, & pedibus iuga celsa prementem.

Illicet accitum coelo, flammis'q; micantem
Praeficiunt foribus, radijs'q; ardentibus armant,
Liminaq; ignito uallant sibi credita monstro.
Cui nares efflant candenti e' sydere flammas,
Et caput & ceruix geminatis ignibus ardent,
Cornuaq; hirsuta spargunt incendia fronte,
Cui pectus radiat flammis, uenter'q;, pedes'q;
Et clara innumeris scintillant terga fauillis.
Accendit'q; globos flammarum in uulnera caudae,
Qua quondam Coeum implicitum, decies'q; rotatum
Ambustum flammis, & tinctum membra ueneno
In mare prouoluit, Coeo'q; ruente fauillas
Contraxere aurae, incensus'q; incanduit aer.
Vnde hodie ueteris remanent uestigia flammae
Nubibus in medijs, quoties aut fulgurat aer,
Ignea'ue aetherios percurrit Linea tractus.
Nec uero non & pelagus qua corruit ardens
Anguipes obstrepuit flammis, strinxit'q; fauillas,
Intortum'q; hausit fumanti gurgite monstrum
Horruit Oceanus uisum, obriguit'q; capillis.
Spumeus e'q; humeris tremulo delapsus amictus
Mox ira accensus fumantem, aestus'q; uomentem
Percussit saeuo lacerum sub corda tridenti
Vulnere, quo (nanq; haec inerat uis insita telo,)
In squamas abijt cutis, atq; e' corpore tanto
Prodijt immanis scopuloso tergore Pistrix.
Ast umbra infelix erebum'q;, & opaca subiuit
Tartara, ferratas'q; domos. Ibi uincta catenis,
Ambeso'q; trahens adamantina uincula collo,
E..ert montem fumantem humeris, raptat'q; caminos.

Hinc

Hinc igitur Sol ipse uias orditur, & æquis
Passibus incedens, medio se temperat orbe.
Non leuum, dextrum'ue petens latus. Annuus inde
Huc redit, assuetum'q; iter, assuetos'q; labores
Instaurat, portis'q; nouus bipatentibus exit,
Victrices'q; rotas cliuo summittit anhelo.
Hoc igitur signo genitos, curæ'q;, labores'q;,
Exercent, cultus'q; Soli, terræ'q; domandæ.
Hos dulces uerborum auræ, teneri'q; lepores
Delectant. Sed multa tamen mendacia uanos
Efficiunt, neq; enim dictis constantia perstat.
Quinetiam fœdi mores, urens'q; libido
Sollicitat cupidas mentes, studium'q; nocendi.
Nam quibus in primo surgens apparuit ortu,
His superat res ampla domi, sed sponte per orbem
Visendi studio allecti, peregre'q; uagantur,
His amor in teneras succendens corda puellas,
Subijcit Imperijs dominæ. Verum arida postq̃
Desæuit sitis, & longe exatiata libido est,
Sectantur'q; odijs, & iniqua uoce lacessunt.
Degener his animus. Sed mens simulata deorum
Obsequijs, precibus'q; aras, ac templa fatigat,
Verum instructa dolis, fraudem'q; in corde uolutans.
Ingratis'q; operas ipsi, & benefacta locabunt.
At famæ pretium nobis, & gloria creuit,
Quod medio fulsit radians Capricornus olympo.
Hinc etiam secreta poli, atq; occulta deorum
Panduntur, uarijs'q; manent accommoda rebus
Pectora, & ingenio quæsitum nomen ab ipso est.
Hinc multis alimenta damus, nostro'q; fouemus

P ræsidio,& magnis primi quoq; præsumus actis,
E t primi ueterum colimus monimenta uirorum.
Pronus ab oceano mentis portendit acumen,
I ngeniumq; capax,& uestigantia longe
C orda,sed occultos languenti in parte dolores
C orporis,aut animi uarios denuntiat æstus,
C riminaq;,insidiasq;,grauiq; pericula damno.
E quibus emergit tandem,placideq; quiescat.
Sede iacens ima patrimonia uertit,opesq;
A lternat patrias,proprijs quas uiribus inde
C olligit,& diti peragit sua fata senecta,
A c sibi uel natos alienæ stirpis adoptat,
A ut prolem ignoto genitam de semine tollit.
A tq; hæc hyberno præstat Capricornus ab antro.

DE AQVARIO.

Hinc tener humenteis resupinat Aquarius urnas,
A c mirum dictu riuos è sydere fundit,
I pse puer(sic fama refert)gratusq; tonanti
M armorea miscet rorantia pocula dextra,
A tq; deos rara trahit ad spectacula forma,
I nsignisq; auro,stellisq; micantibus ardens.
N anq; comam geminis circum caput implicat astris,
E t latos humeros duplicato sydere,& ambas
I nsignitq; manus,niueamq; ad pectora mammam,
A tq; utrunq; genu,cubitumq; utrunq;,pedesq;.
N ec non & Lumbo,nec non & crure refulget
S ydereus puer,& roseus per membra coruscat
F ulgor,& auratis scintillant ignibus artus,
Q uin dextra,leuaq; hinc illinc stellifer amnis
Labitur,

L abitur, & fuluo radiat fluor aureus imbri,
I ncensasq; uehit sinuosum flumen arenas.
C uius ad exortum primoq; à fonte renidet
S tella micans, unde irriguus deuoluitur amnis,
M uscosumq; patet pictæ testudinis antrum.
N aiadum thalami, dulcesq; ad furta latēbræ.
I n primis habitat mollis lasciuia tectis
N uda genu, petisq; oculis inuitat amanteis.
E t præfert niueas rosea ceruice papillas.
S ic uobis Nymphæ æternum sit ludere in antro,
N aiades Nymphæ, sic ipsa ad gaudia certus
A ssit amans, stetq; intacto sub fœdere lectus,
E t primi semper maneant in amore calores,
D icite (nam memorare iuuat) quæ syderis huius
C ausa, quid æterni manent de sydere fontes,
Q uo mecum uestri maneant cum carmine honores.
Hoc signo statuit portas natura secundas
A etheris, & cœli posuit simul altera claustra.
A duersus rapidum pythona, irasq; gigantum.
P ræficit his famulum egregium Saturnus, et ambas
S eruantem portas tuta statione locauit.
I lle ut erat cura uigilanti, & uiribus amplis
P ræmunit fossa uallos, & flumina fossæ
A ddit, & immittit uiolenti gurgitis amneis.
T entanteis igitur muros, & mœnia longo
A riete quassanteis, & ui rapida arma mouenteis
A nguipedes, cœloq; faces inferre paranteis
D iluuio immersit iuuenis. Nanq; aggere rupto
F ossarum immisit rapido torrente fluentum
V ndiuagum, quo late ingens sub uertice torto

A bsumpta est legio, & rutila natat agmen in unda.
A tq; ibi tum in geminos diducens se ipsa rotatus,
A ltera spumosum Alphestem, fluctusq; uomentem
A era per uacuum nimbo comitante per auras
P raecipitat, Ruit ille, ruens atq; imbribus auras
I mbuit infectas, pluuiosum atq; aera nimbis,
V nde aeterna manent imo uestigia coelo,
I mbrisq;, & pluuiae, & torquentis fulmina nimbi
A fflictus tandem scopulosis montibus ingens
I ngentem late sonitum dedit. inde liquescens,
S oluitur in latices, generosisq; amnibus auctus
E ridanus, flauus in pontum rumpit arenis.
A lphestisq; alpes traxere à nomine nomen.
A ltera praecipitem Minanta per aera obustum
F ulminibus iacit. Hic obliquo tramite raptus
C oncipit humenteis austros, quibus actus & ipse
A ethiopum per summa, iugis inflixit acutis.
Q ua iacuit, uomitis largos de pectore fluctus.
T abescunt & mox artus, ac margine longo
N ilus it, ignotas noto uix fonte per urbeis,
I ntrat & ionium septeno gurgite pontum.
H is actis, postq̃ coelo pax parta tonantem
A dmonuit decoris tanti, gratusq; senatus
D ecreuit meritis factum illustrare trophaeis,
E ffulsit stellis iuuenis, diffulsit & amnis
C onspicuus, facinusq; manet regalibus astris
P erpetuum, & magni celebratum est nomen aquari.
V nde deum sibi praesidium discrimine in arcto
Q uanq̃ nulla hominum superat spes, alite dextro
S entiet, ac magnum diuina sorte periclum

peruadet,

P eruadet, quicunq; oriens orientis aquari
F elices radios, & amicos uiderit igneis.
I lle bonas arteis solers tractabit, opes'q;
I nde parans, dabit & multis alimenta ministris,
E t multos parto pascet, magno'q; fauore
I unget amicitias, primorum ex urbe uirorum.
M unera quinetiam scriptis commissa tabellis
S iue deum in templis, & sacra negocia curans
S entiet inuidiæ uulnus, liuentia'q; arma.
P erdet opes. parta amittet, quæ uiribus usus,
I ngenij'q; bonis facili ratione repenset.
Q ui si de medio nascentem aspexerit orbe,
F uderit & liquidos amneis de culmine summo,
D iuitiæ undabunt illi, rerum'q; paratus,
A ffluet & multa quæsita pecunia cura,
P ublica dum tractat, peragit'q; negocia solers
P ropter aquã, studet aut rebus non segnis aquosis,
R egibus aut placet, aut dominantum limina seruat.
S ed nec certa fides undis, & flumina sæpe
F initimos populantur agros, egressa'q; ripis
D ant stragem, & miseri frustrantur uota coloni,
D um sata præcipitem'q; trahunt spem gentis, et anni.
F ert & opes, adimit'q; datas atlantide ab unda
L ucra'q;, damna'q; mutato de sydere præbet.
A tq; utinam quæcunq; illi sua contigit uxor
S eu uidua, & primi thalamos defuncta mariti,
S eu uirgo furtim illecebras quæ nouit amantum,
S iue anus, & penso quæ dudum assueuit herili,
C oncordeis agitet tedas, seruet'q; pudorem.
N il illi gratum a' socijs, gratum'ue ab amicis

S peretur,sterilem ipse fidem,frustráq; dolebit,
S i quem deuexo nascentem uidit ab orbe
I dæus puer,& liuenti infecerit amne.
H inc fluuios,& stagna timens,non æquora tentet,
T yrrhenóue ausit sese committere fluctu.
I nuidia iuuenem infecit Saturnus,ut olim
D eformem se æuo,atq; effœtum uiribus,& iam
I nualidumq; artus,& squalida membra rigentem,
A st illum faciei insignem,& florente iuuenta,
A c uidit placidis ætatem ducere curis,
C aptantemq; umbras,et agentē ad plectra choreas.
H inc signo mansit liuor,quem pectora longe
N atorum referunt,manserunt ocia,inersq;
M ollicies,animusq; ignaua degener umbra,
Q uod signo cytherea dedit.nam sedula crinem
D um laudat,Eridaniq; caput depectit ad undam,
H anc grauior dictisq; senex incensus amaris
A ccusat,quod nulla coli,quod sola decoris
C ura sit,atq; uni tantum placuisse laboret
P ascenti niueas propè Nili flumina uaccas.
T ristius hoc Veneri nil unquam contigit,& se
S urripiens,irata comam dispersit,& amne
I n medio iecit strophium,& cum pectine gemmas,
A urea queis nitidum religabat fronte capillum.
A tq; ait hæc.Quātum ille senex durusq;,rigensq;,
Q uantum tristitiæ simulato in pectore celat,
M ollescant magis hoc illis sensusq;,animiq;,
I nq; uiri speciem referant sine honore puellam,
Q uicunq; hoc geniti signo se hoc amne lauabunt.
D ixit,& in geminos flexit uestigia pisces.

Excepere deam famuli, ac lenire dolentem
Contendunt. Simo cœpit sic alter ab ore.
Tempore quo genita es, & conchaq; imposita nitenti
Nos Paphon, & curræ prouectam ad littora cypri
Detulimus, salsos & iuncti enauimus amnes
Cœrula uerrentes sinuatis æquora caudis.
Interea nos ipsa manu mulcere, iugalesq;,
Appellare tuos nobis & amaracon ipsa
Porrigere, & blandum ambrosiæ instillare liquorē.
Quinetiam mutis uoces, & uerba dedisti
Reddere, & ingentem fando lenire laborem.
Ipsa loquebaris. Tumidi subsidere montes,
A tergo spirare auræ, atq; impellere fluctus.
Crispabat tibi tum molles leuis aura capillos.
Illi perq; humeros uolitant, perq; ora recurrunt.
Colligis ipsa leui digito, ad frontemq; reponis.
Tum passim læti ex oculis spirantur honores,
Scintillantq; genis ignes, tremulumq; per æquor
Irradiat, niueo fusus de pectore candor,
Cœrulaq; undifluæ ludunt sub stagna papillæ,
Visendi studio incinctæ funduntur ab antris
Nereides. Stupet hæc teretes mirata lacertos,
Illa manum insignem digitis. pars oscula. At oēs
Torpescunt, placidos flectis cum lenis ocellos.
Occurrunt hinc tritonum chorus omnis, & omnis
Aequoreus grex, excultum dum sedula carmen
Concinis, argutæq; fauent concentibus auræ.
Cantantem taciti excipiunt stupefacta iuuentus.

Immotos'q; tenent modulata ad carmina uultus,
Mox incensa oculis, roseis'q; incensa labellis
Concipiunt flammas uenis, certant'q; canenti
Oscula quis rapiat primus, quis pectora tractet
Risisti, tenera'q; manu iaculata sagittam
Certanteis fixisti, atq; ipso uulnere transfers
Conceptum in Nymphas iuuenili ardore furorem,
Illicet inuadunt socias, fusi'q; per æquor
Ille suam rapit, illa suum complexa, per undas
Ludit, & argutis resonant uada salsa cachinnis.
Ipsa inter medios ueheris placidissima lusus.
Thracius hæc udo Notius sic subdidit ore.
Ipsa memor dea cum tenerum nilotide in herba
Pastorem ad lusus, & munera grata petebas.
Nos te per proni deuectam fluminis undas
Tollimus, & nota lætantem sistimus umbra.
Ipsa memor tibi cum ripa ulteriore lauanti
Insperatum adeo iuuenem, toties'q; uocatum
Attulimus iaculo insignem, atq; è cæde madentem,
Auulsum'q; apri caput à ceruice ferentem.
Is te improuisam amplexu donauit, & apro,
Oscula'q; in roseis fixit malesana labellis.
Exanimus cadis. exanimem fouet arctius, ori'q;,
Ambrosiæ inspirans auram, & de pectore florem
Idalium reuocat, reuocata'q; pectore blando
Excipis, & mollem amplexu dum nectis amantem,
Huc illuc cupida ex oculis incendia iactas.
Queis passim toto caluerunt flumine pisces,
Arsit & ipse imo septemplex gurgite Nilus,
Ac Nymphæ insolitos antris sensere calores.

M ox & acidalio lauisti rore madentem.
A c uiola super instratum, raseoq́; cubili,
T ecum sublata duxisti ad gaudia ueste,
C andidaq́; assueta nituerunt membra sub umbra.
M urmuraq́; insonuere. Sopor mox iunxit amanteis.
N ec non ipsa animo repetens conuiuia magni
O ceani, mensasq́; paratas littore hibero
S cis dea cœruleas nobiscum nasse per undas
T yrrheno in magno, & tartessiaco secessu,
D um tecum diuum accessit, genitorq́;, tuusq́;,
I psa etenim complexa patrem piseide terra
(Nanq; aderas cum lecta domi pelopeia iuuentus
C ertabat, plausuq́; Helis, ripæq́; sonabant
A lphei, bimarisq́; Isthmos, uicinaq́; ponti
L ittora) Tum complexa patrem, supplexq́; rogabas,
L inqueret aerios tractus, axemq́; tonantem,
E t tecum biiugo sulcaret cœrula pisce.
A nnuit is, placidusq́; suæ dedit oscula natæ.
E rgo ubi ad hesperios superato marmore portus
V enimus, auriferiq́; Tagi nos regia cepit,
N ereidum chorus hic omnis, uiridisq́; iuuentus
O ceani, madidiq́; amnes, tacitusq́; senatus
A stitit, ipse parens undarum, & rector aquarum
T er dominum ueneratus, ibi clamore salutant
C ertatim populi, atq; imo plebs acta profundo,
B uccinaq́; insonuit, rauco & tuba concaua cantu,
Q uo sonitu superi aciti dum forte morantur,
A pproperant. mensæ appositæ. Sedet autor olympi
I n medio. accumbunt alij certo ordine reges.
L uxuriantq́; dapes, & uina liquentia rorant.

N aides his centum intactæ, totidemq́; ministrant
N ereides, V quibus sunt muta silentia in antris.
A t postquam summotæ epulæ, mensáq; secunda
L uditur, ipsa patri pomum, & carchesia libas.
L ibantis conuiuæ oculos, atq; oscula, & ipsos
C andentis dextræ articulos, limbumq́; fluentem
M irantur. Calices Marti cecidere remissi,
D um stupet, inq; genis hærentia lumina figit,
I nducis mox & choreas, medijsq́; choreis
A ura leuem tunicam suræ subduxit. Ibi ille
E nituit plantæ decor, atq; argentea nudi
F orma pedis, fulsitq́; genu pars prima nitentis,
Q ualis nocturna fulget tuus hesper in umbra,
D um tenuem plantæ acclinans induas amictum,
A c femori pudibunda times, saliere papillæ
P ectore de niueo, ac rarum decus aera lustrans
P ræstrinxit spectantum oculos, texitq́; ruborem,
Q ui tibi per niueos furtim surrepserat artus.
H ic finis choreis. Citharam mox aurea sumis,
I nsigne & plectrum gemmis, chordasq; sonantes.
I psa leui digito sensim, tangisq́;, premisq́;,
A c uocem neruis, digitis quoq; carmina nectis
E modulans. Siluere auræ, siluistis & undæ.
V enistisq́; altæ immotæ ad carmina cautes.
I am sopor inductus cantu compresserat ipsos
C onuiuas. Tum docta lyram, tum fila recurris,
A tq; abigis uolucres narianti pollice somnos.
T um natam pater amplectens his uocibus infit.
C onsensu superum summo, æquoreiq́; senatus
D ebetur formæ pretium, & decus omne, tibiq́;

C oncedant & nereides, concedat & aequa
P allas, & ipsa meo ponit quae membra cubili,
V na inter'q; deas, & formosissima nymphas.
E cce tibi, citharaq; potens, dux'q; ipse choreis
C oncedit Phoebus, citharam quoq; tradit habendam,
I ntextam'q; auro, & daphneide fronde uirentem.
E cce tibi faciles cedunt in carmine musae,
E t tua frondenti circundant tempora myrto
V na & forma, una et choreis, & carmine princeps
E t mihi felices inter carissima natas.
L audantem plausu excepit Mars Inde secuti
H eroes, resono assensu uacua antra resultant,
A c nomen Veneris referunt ad sydera uoces.
H is tum mulcebat dominam zephyritida piscis.
Hos igitur pater oipotens postq́ aequora rursum
S ulcauit, stetit & pisaeo in littore uictor,
C ommotus precibus natae, meritis'q; natantum
I mmisit caelo, Stellis'q; ardentibus aptos
I ussit in aetherio geminos splendere recessu,
L udenteis'q; polum obuersis innare figuris.
I nde manet studium natis peregrina uidendi,
L ittora'q;, urbes'q;, & longinquas noscere terras.
H inc uariat mens, atq; anceps in corde uoluntas,
E t non una quidem dubijs sententia rebus,
A ssuetos'q; malo dulci post aura recessu
E xcipit, & placidi componunt pectora mores.
H is generis foecundus amor stimulans'q; libido,
A c resides animi, molles'q; ad pocula lusus
I ngeminant. Et laeta canens ad una puella
E xcitat unanimes concordi foedere somnos.

I lli autem dorso, & pinnis, & tergore toto,
O réq; caudáq; inspersis simul ignibus ardent
S d sinuosa breui diducit linea tractu,
A lter ut in boream surgat, cadat alter in austrum.
I psa quidem triplici flexu, triplicesq; per ignes
F ulget, & hinc claro nexum ligat æthera nodo.
Ille igitur, quem cæruleo de gurgite pisces
N ascentem aspiciunt, cœlóq; tuentur eoo,
M ultum urbes petet ignotas, longúmq; uagatus
N otescet peregre externis nouus aduena terris.
Q uin etiam, ingenióq; ualens, & pectore plenus
M unera tractabit solers, quibus inde peractis
A d maiora gradu properabit munia certo
C ertus amicitijs, cognato & sanguine certus,
V lciscénsq; hostem facile, atq; ex ordine felix.
A t cui de medio squamosis culmine nantes
A lludent caudis, illum sua flumina noscent,
V icinæq; urbes pelago, censúmq; alienis
Q ui paret ex opibus, multa & patrimonia gaza
D iues agri, diues pecoris. neq; finibus unis
Q ui serat, ut duplici forsan dominetur in aula
I mperitans, geminásq; potens, moderetur & urbes,
A st hunc pomicolæ hesperides si gurgite auito
A ccipiant, udóq; lauent simul æquore pisces,
E xternæ noscent urbes, peregrináq; tecta
P ræstantem ingenio, & facilem bene rebus agendis.
Q uinetiam Veneres, & gratia magna sequetur,
O bsequio ut multi passim famulentur amico
N ec uero non ille suis accommodus actis,
C iuibus aut notus, aut fido pectore clarus,

A ut cuius certæ credantur munera curæ,
Q uem celeres imo pisces tueantur olympo,
N ec non & thalamum auersans, læsosq; hymenæos
A ccuset, meritoq; illi damnabitur uxor,
N i felix placido faueat saturnius astro,
S pondeat, & gratos blanda cum coniuge mores.
Hoc igitur te nate iterumq; iterumq; monebo,
O bserues semper signi qua parte tyrannus
F elix' ue, infelix' ue suo circumuolet axe,
S tet' ne, ruat' ne cadens, summo aut dominetur in orbe
E t quo quisq; modo iuuet, aduersetur & heros,
H ospite quo laribus' ne sit ipse acceptus amicis.
H is etenim uariant uires, & fata locorum,
C ertior aut certis perstat sententia dictis.
A tq; hæc te toto iubeo perquirere cœlo,
Q uidquid agas, quæcunq; tibi sint fata canenda.

DE NODO.

Hoc signo, solisq; uiarum, atq; ambitus anni
C lauditur, idq; suo testantur sydera Nodo,
F ulgentis clypei in morem, quo colchica frontem
E xercet, cornuq; ferox insultat adunco
B ellua, & aurati surgunt in prælia uilli.
H oc quondam clypeo diuum se astante corona
Q uadrupedi Mars obiecit, quo percitus ille,
C ollegit sese in uireis, mox terq; quaterq;
I nsiliit. Sonuere auræ. Tum fulgidus umbo
E uomit late flammam, & lux ignea fulsit.
O ctauo Mars excussus de uerbere pallens,
I ncumbitq; genu, & uix pectore sistit anhelo.

At quadrupes cedens, ſeſeq; in uulnera firmans
Conſiſtit, totoq; oculos umbone pererrat.
Sublatus mox & ſaltu ſuper aera ducto
Imecat ſeſe totum in clypeumq;, deumq;,
Excutiturq; genu deus, atq; in terga reuerſus
Labitur, & ſuperas plantis diuerberat auras.
Proſtratusq; ſolo dolet, ac noua prælia damnat.
Riſerunt ſuperi, & plauſum caua tecta dedere.
Mox clypeum illuſtrant aſtris, monimentaq; læto
Affigunt cœlo, æternam teſtantia pugnam.
Talibus, atq; aliis nitet intertexta figuris
Zona Iouis, Zona aurato circumlita textu,
Fataq;, fortunamq; ſuis quæ temperat aſtris.
Nunc agite o faciles mecum quæ rura napææ
Incolitis, quæ frondoſis in collibus hortos
Aſſeritis, colitisq; uagos per deuia fontes,
Nunc agite o raram inſigni de flore coronam
Texamus, myrtoq; nouos iungamus honores,
Quo tumulum, et magni ueneremur templa Maronis.
Sparge roſam, largaq; manu fundamus odores,
Placemusq; uiri manes, umbramq; ſilentem.
Saluete o cineres ſacri, longumq; ſub urna
Ver ſpiret, tepidæq; hyemes, & mollior æſtas.
Increſcant tumulo lauri, ac bene conſita myrtus.
Sponte ſua maris, & rores noua mella miniſtrent.
Et nymphæ arguta carmen modulentur auena.
Vos manes mihi felices & adeſte uocanti,
Et mihi quod reliquum cœli, quo ue orbe uagandum
Pandite, fatorumq; uias, & operta monete,
Ac toto rerum ſeriem deducite cœlo.

Semper flore nouo, semper uenerabimur aris.
Audiuit pater, & tota se sustulit urna.
Et mihi certa suo fulserunt sydera mundo,
Quáq; arctos riget, & qua se tegit humidus auster.
Ergo age care puer, roseo primum aspice ab ortu.
Nox fauet, oceanóq; suo uaga sydera surgunt,
Exertatq; Aries caput, & fera cornua quassans
Incipit in gelidos sese obiectare triones.
Illinc auratæ nitet olim texta figura
Nauis, & ipsa suo spumescunt cœrula fluctu.
Aurea materies, & clauo nexilis aureo.
Ipsa quidem memor auectæ de colchide pellis
Quadrupedem obseruat, uersáq; in uellera puppi
Prora latet, malóq; suis spectabilis astris
Prospectat ditem felici uellere lanam,
Quam cœlo pater impositam regnare per undas
Iussit, & esse polo uoluit, quo nostra moueret
Pectora, sulcandóq; mari, remisq; agitandis,
Mercibus & peregre per littora curua petendis.
Ergo cui primo nauis sese obtulit ortu
In lucem uenienti, hunc æquora salsa magistrum
Agnoscent. reget ipse manu, clauumq; tenebit,
Typhin & insana referet speculator in unda.
Ipse gubernator sic se Palinurus agebat
Explorans uentos, atq; auribus aera captans.
Talis & à capreis uilloso intectus amictu
Vela dat, obliquatq; sinus, & colligit euros.
Ast ubi se oceano immersat, si frigida cani
Stella senis radios impegit forte nocenteis,
Illos euboicæ cautes, dirusq; Caphareus

Expectant illos nigrantibus acta procellis
Haurit hyems, latus aut scopulo diffringit acuto.
Hoc te nate docens iterumq́; iterumq́; monebo.
Vita tibi, motusq́; animi quaerendus ab ortu,
Vnde etiam toto lux ipsa effunditur orbe.
Surgit ab occasu mors importuna maligno,
Qua tenebrae, qua nox nigrantibus aduolat alis.
Ergo animum quod constituit, quod continet artus
Sydus ab exortu, mutato foedere rursum
Perdit, ab occiduo si telum emiserit orbe.

DE ORIONE.

Insequitur post Orion, quem rettulit astris
Venandi studium, atq; actarum in tela ferarum.
Ipse ensem auratum incinctus uenabula gestat,
Sollicitusq́; animi mentem, dubiusq́; fatigat.
Et parat in saltus iam iam se inferre repostos,
Genuaq́; brachiaq́; exertans, & pectore anhelus.
Vnde & quem primo nascentem aspexit eoo,
Ille pedum cursu, insignisq́; & corporis ipsa
Mobilitate uigens, habiles se exercet in artus,
Ille animi dubius, & mentis percitus oestro
Turbatis agitur stimulis. Vexatq́; flagello
Cura recens, mutatq́; locos, inceptaq́;, & aeger
Principis ipse aulas, & limina nota frequentat,
Discursatq́; foro, & populos rumoribus implet.
Pronus ab oceano, uitreisq́; Atlantis ab undis
Exercet mentem curis, uersatq́; agitando
Huc illuc, trepidos reuocans in corda tumultus.
Munera quinetiam populi dum tractat, & absens

O rator peragit magni mandata Senatus
I nfelix procul à patria, caris'q; propinquis
D ecumbet moriens. Tamen hæc solatia secum
H aud ingrata feret, paruáq; relatus in urna
C ondetur populi lacrymis, positus'q; sepulchro
O rnatur titulis, nomenq; refertur in actis.
A nte rogum flet mœsta parens confecta senecta,
I nijcit & canos tonso de uertice crines.
A t coniux contusa genas, discissa capillum
I nfelix coniux, cælum & crudelia damnat
S ydera, se'q; rogos super iniectura iugales
L abitur exanimis, uix fessi à morte parentes,
A ut reuocant gemini qui flent circum ubera nati.

DE AVRIGA.

Hinc feruens Auriga uago sese exerit axe,
N ec sine re nomen traxit. Si fabula cœlum
O rnauit, tamen ipsa usum commenta sequuntur.
H uic currus, huic arma placent iunctiq; iugales,
Q ueis alphea secus labatur flumina uictor.
Q ualis erichthonius currus, & quatuor ausus
I ungere equos, rapidis'q; rotis insistere uictor.
Q ualis & Automedon currus moderatur Achilli,
Q uiq; etiam medijs domitor trux audet in aruis
S istere equum, et grauibus ceruicē onerare capistris,
C ogere mox domitum, & strictis agitare lupatis.
N unc curuo obliquans gyro, nunc uerbere torto
I mpellens. secat ille auras, atq; aera campo
P eruolitans. dorso interea desultor equino
A d stratus, torquet celerem post terga sagittam,

Mox hastam terræ accliuis leuat, & iacit. Inde
Desilit alterius dorso leuis, alteriusq;
Pressat equi costas, & latos perforat armos.
Nunc humilis, nunc elato se pectore tollens,
Nunc ceruice super, duplici, modo tergore fusus
Huc illuc agitat cursum, & ciet agmina dextra.
At cum præcipiti occasu, rapidisq; sub undis
Mergitur, incanamq; uidet per marmora Tethyn,
Infelix tunc exitium meditatur, & axe
Excusso, rapit auulsos de corpore truncos.
Ac circum iliacos lacerum trahit Hectora muros,
Aut parat immani fatum crudele ruina
Fulminis aerij, Capaneus ut turribus altis
Igne Iouis ruit, atq; ustus descendit ad umbras.
Infami nunc supplicio suspendit, & arctis
Faucibus elisos agitanti uentilat aura.
Coniugis, ut laqueo infelix sub nocte pependit
Andreas, quanquam italicis rex magnus in oris.
Hæc & deteriora ferox Auriga minatur,
Cum male felici occumbens radiatur ab astro.

DE HEDIS.

Hac etiam de parte astris fulgentibus Hedi
Attollunt caput, & cœlo spatiantur aperto.
Tum mollis agitant lusus, fusiq; per herbas
Insultant folijs, ac torua fronte minaces
Prætentant pugnas. Tamen illis mollia cordi,
Imbellesq; agitat tantum lasciuia sensus.
Promittunt igitur duros à fronte Catones
Nascentes Hedi. Turpi sed inertia mentem
Occupat, & molles languent in pectore curæ.

Triste

Triste supercilium, molli sed degener umbra,
Est animus luxu languens, & deside somno.
Frons ficta, obscœni mores, petulansq; libido,
Armorum & deses fuga, nobiliumq; laborum.
Hinc mortem sibi consciscunt. Infamis & umbra
Errat lethæos non transmittenda per amnes.
Sic errant miseri manes, atq; umbra Neronis.
Sic Otho, quiq; in se ferrum strinxere nefandum,
Et mille errabunt annos sua corpora circum.
Nec uero non argutis in uallibus Hedos
Fistula delectat uacui pastoris in umbra.
Agrestem hinc tenui musam meditatur auena
Formosam resonare docens Amarillida syluas
Tityrus, & siquem olenio de sydere fratres
Nascentem blando calami dignantur honore,
Vt quondam teretri Damon innisus oliuæ,
Coniugis indigno queritur deceptus amore,
Quosq; refert siculus felici carmine pastor
Mulcenteis cantu pecudes, & arundine syluas,
Dum stupet, & subitis caput exerit ætna fauillis.
His, cantu commota, imoq; Arethusa profundo
Emergens, udaq; comam circundata ab alga,
Intexitq; apio sertum, ac uiridante cypero.
Ast alijs malesanus amor noua crimina suasit,
Iussit & è proprio dextram fœdare cruore.
Substrinxit laqueo collum, atq; ad limen amatæ
Iphis anaxaretes immania fata peregit,
Ac misera ante diem Zona crudeliter usa
Phyllis ab intonso pendet rhodopeia trunco,
Tantum mollicies Hedorum, & sydera possunt

I n scelus. At positi oceano, atq; cadentibus astris
S aturnus si forte minax aspexerit, ipso
I nfelix infans partu morietur, ut ægram
V ix ope nisa sua seruet Lucina parentem.
C ædetur miser ante aras, & uictima cultrum
I mbuet, & fuso placabit sanguine diuos,
S i Mars forte suum præsens uibrauerit ensem,
N ec Iouis, aut Veneris felix eat obuius ignis.

DE HYADIBVS.

Mox Hyadum chorus eois emerget ab undis
F ratris hyæ, quas perpetuus dolor indidit astris,
V nde illis nisi triste nihil. non corda quietem,
N on animu faciles somnos, non membra soporem
A ccipiunt, & cura nouos parat usq; labores,
Q ueis chorus hic ipso nascentibus astitit ortu.
H os tumidos populi fauor, & plaudentia rostra
S ollicitant. Serere arma inter plebemq́;, patresq́;
E st amor, & positos rursum instaurare tumultus,
C iuilesq́; manus armare, & stringere ferrum,
T antum seditio placet. Atq; hæc pascit auentes.
Q uid gracchos tibi commemorem, aut ciuilia bella?
N on deerit populo luctus, fora'ue ipsa quiescent
T urbinibus, quoties urbis moderentur habenas,
Q uos Hyades passo mœstæ uidere capillo
N ascentes. Ipsæ oceano capita alta ferentes
D antq; locum Tauro, uicinaq́; tempora miscent.
I nde gregis felix studium, atq; armenta sequuntur
E rrantes. Lætus canit ad mulctralia pastor.
I llos exitium infelix, uiolentaq́; fata

Expectant,

E pectant,raptos artus,laniataq́; membra,
A ulsumq́; caput ceruice,humerosq́;,manusq́;,
B ranchiaq́;,excisosq́; pedes in frustra,femurq́;,
C ordaq́;,uisceraq́;,atq; ipsis cum pectora costis,
D iffert armato plebes excita tumultu,
V t nulla miseri manes claudantur in urna,
N ec certum uolitet circum leuis umbra sepulchrum,
C um tristes amne hesperio lauere sorores,
D iffusasq́; comas,sitienti et guttere collum
I mmersere undis,queis aut mauortius heros
I nnatet,aut nigri inficiat cum tabe ueneni
S aturnus liuenti oculo,liuentibus urnis.

DE CAPRA.

Post hinc et pecus olenium,et Iouis inclyta nutrix
I psa suos offert radios,nec longius hedos
I nsultare solo patitur sine matre uagantes.
S ollicitæ natorum amor,ac noua cura recursat,
T um metus,et quæ sunt timidæ præsagia matri.
H inc ingens formido,et consternantia longe
C onsilia,incursansq́; tremor per membra,per artus
O ccupat,et leuibus mens ipsa exterrita causis
D iffingitq́; auditq́; graueis instare tumultus,
S citaturq́; nouas res,et sectatur easdem,
Q uem tenera oleniæ lactarint ubera capræ.
A st obiens,et cum hesperio se gurgite tingit,
R ustica nascenti dat prædia,(rura capellæ
N anq; colunt)dat opes,atq; ipso in littore partas
N aufragijs,procul aut ripis fluuialibus actas.
I lla colit ripas,gaudent et flumina ripis,

R elligio sed sperta Deûm, uiolataq; templa
I nfamant, aris pollutaq; dextera, sacris.

SITVM STELLARVM MVTARI PRO TEMPORIBVS.

Hos aries secum socios ad munera quondam
N aturæ ducebat, et unà ad signa uocabat,
V nà etiam egressi castris in bella ruebant.
P ost uero cœli ratio, flexusq; uiarum
M utati, V ariant ortus, spatiumq; locorum
A dextrà, leuaq;, nec uno sydera tractu
V ertuntur, semperq; aliquid mutatur in annis.
I ncerti fines, Certus sed uoluitur ordo,
S ic uariant et fata. manet uis lubrica fati.
H inc nunc Tyndaridis comes additus, æquore tollit
S ydereas Auriga rotas. Q uatit aureus ensem
O rion, præfertq; Ioui stellantia nutrix
V bera, et olenios atrissima pignora fratres,
Q uin & carpathio monstro leuis adnatat argô,
S uspiratq; petitam euris, atq; æquore prædam
P hasiaci senis, horrescitq; incendia late.
Q uæ Leo deq; iubis ferus, & de pectore fundit.

DE PLEIADIBVS.

Iamq; oculis noua lux offert se nata uidendam.
F allor, an illa parens magni cyllenia partus?
N unc sydus, circumq; aliæ ex Atlante sorores
P leioneq; micant? Q uas et præstantia formæ,
E t diuorum amor, et clari decora alta parentis
N obilitant cœlo, referuntq; in crinibus aurum

Myratæ

M iratæ uiridi quondam ſplendeſcere ramo.
O blectant et adhuc artes, ſtudiumq́; colendi
O ris, et antiqui reuocantur pectore ſenſus,
E t curæ molles, et gratæ pocula menſæ,
L uxusq́; illecebræq́;, et olentia tempora ſertis.
H os nati mores referunt, quibus aurea crinem
F ibula ſubnectit, roſeo quibus euitet ore
P urpura quæſitusq́; decor, ſimulusq́; puellæ
C ultus, et aſſyriam redolent lita pectora myrram.
N yréa ſic perhibent, et amatum à uate Batillum
P ictum oculis, fuſumq́; coma, reſeumq́; labellis,
V ina placent, hilaresq́; ioci, et petulantia linguæ,
M ordacesq́; ſales; intinctaq́; uerba ueneno
S emper amant, et cura nouos exuſcitat ignes,
A c domito regnat uictrix in corde libido.
N ec minus ambitio tenet, et certamen honorum,
P œniteat generis tamen, et ſe Cenéa malint,
A ut in fœmineam penitus tranſire figuram.
H æc loca cuſtodesq́; atlantidas arboris ueri
L una colit, memor et fuluis pendentia ramis
F ulgerent quæ poma, quibusq́; è frondibus ardens
B ractea perſtreperet, roſeasq́; incenderet auras,
E xoritur quoties niueas complexa ſorores
I lluſtres reddit natos, magnosq́; fauore
N obilitat, cui ſi felicibus incola montis
T arpeij, ac iuga ſumma tenens creteidos Idæ
I gnibus aſtiterit, mauortia ſigna ſecuti
I mplebunt ualidas numeroſo milite turmas,
M ultaq́; felici committent prælia dextra
D uctores auro inſignes, oſtroq́; decori.

M ulta mari quoq; bella gerent, ac cæde rubentem
N ereá, ſpumanteis uidebunt ſanguine fluctus,
A rmáq;, remigiumq́;, agitatáq; tranſtra per undas,
L ittoréq; impoſitis ſtatuent monimenta trophæis.
F elices ſi non irato principe tandem
A ccipiant iugulo gladium, aut ceruice ſecurim,
V mbráq; lethæos fleat indignata per amneis
D eſeruiſſe ſolo lacerum, et ſine nomine truncum.
Hæc eadem exoriens, denſiśq; inſerta choreis
P leiadum ſi Saturni mala uulnera ſenſit.
I pſa quidem luce exhauſta, ac uix cornibus extans
H eu ſortem miſerandam, et non ſuperabile fatum,
C apti oculis lucem in tenebris ſine lumine ducent,
V t Thamyræ inuideant. Et enim ſolatia uicto
P ierides, quodq́; et uinci fuit uſq; decorum
P aſtorem a muſis, tamen illi fiſtula collo
S emp adeſt thamyrāq; greges, thamirāq; ſequuntur
P aſtores, thamyrā ſyluæ, collesq́; reſultant,
E t ſine qua nullum carmen ſonat, anthida reddunt.
A nthida, qua non Idæo ſub uertice ad umbram
T exuit, aut calathos, aut ſerta decentius ulla,
S iue aris, ſiue hæc Cupido uariaret amanti.
S iquis in occaſu triſteis, cœlóq; cadenti
P leiades uideat, uiolatáq; poma querentis
A lcidæ claua, et ſpoliatos frugibus ortos,
I nfeſtetq́; malum ſydus, radijq́; nocentes
P ercutiant, ille ionium ne nauita pontum,
A ugæum ue ſecet, Tyrrheno aut lintea pandat
N on ille Eridano uelum, tyberiq; per æſtum
E xplicet, aut fluuios remo petat impiger altos,

N e latus affligat scopulo, uictus'q; procellis
N aufraget, et sparsa moriens tumuletur ab alga.
S infelix simul, infelix'q;, aspexerit astrum.
I lle inter cyathos positus, pateram'q; coronans
D ecumbet leni somno, uino'q; sepultus,
P urpureo' ue toro recubans, et uirginis arcto
F usus in amplexu, dum mollia gaudia carpit,
E t Venus ex imis stillat resoluta medullis,
I llius in roseis linquet sua fata labellis.
E t mors ipsa quidem placidæ cognata quieti.

DE VNGVLA TAVRI.

Nec uero non et cælo sata semina cernes
P icturæ uariantes, opus'q; quod extulit olim
P raxitéles, tabulis'q; suis insignis Apelles
R estituit'q; noua nuper quod Ioctius arte,
I octius illustrans Arnum, Florentia'q; arua,
N am cui nascenti sese exerit ungula tauri
P urpureo ex oriente, et candida fulserit illi
C ynthia, tarpeius'q; pater, facilis'q; Dione
A ddiderint socium coniuncta mente fauorem,
H ic Venerem nudam, ac madidantem rore capillos
E xprimet, et ueros facibus succenderit ignes.
H ic thetidem fluctus scindentem, auras'q; cientem
C rinibus, et nunc subductis ex æquore mammis
E xtantem, et sparsis rorantem pectora guttis,
N unc mento tenus intectam referentibus undis
C andorem, et uitreo fluitantia membra sub amne,
P inxerit, ut uiui spirent in imagine sensus,
A tq; oculos uanæ trahat ad spectacula formæ,

Tantum arte, tantum ingenio, digitis'q; ualebit
At quando hostiles radios de parte nocenti
Vtraq; stella nocens iaculabitur, omnis et inde
Concessit fauor, hic media gladiator arena
Ad pugnam sese instituet, felicibus armis,
Victrices'q; manus gladio pugnator et hasta
Cladibus in medijs alte exeret, applausu'q;
Spectantis populi, uictor caua lumina condet,
Et populo plaudente nigras descendet ad umbras
Fulmineus. trepidi fugient denso agmine manes
Armatum, et stricta minitantem uulnera dextra.
Hæc tibi pleiades præstant, caua'q; ungula tauri

DE LEPORE.

Hinc lepus attollens leuibus uestigia plantis
Tyndaridas sequitur, celerat'q; per ethera cursum,
Quo surgente nouas ueniens in luminis oras,
Ille pedum cursu insignis certauerit auris
Præuertens uentos, qualis priuernia uirgo,
Quippe uel intactæ segetis per summa uolarit
Culmina, nec teneras plantis curuarit aristas.
Hic stadio sese exercens, ubi martius ardor
Affulsit, uocet ipse pedum in certamine currus
Oenomai, uolucrem'q; uocet æneidos axem,
Et pretium uictor referet plaudente theatro,
Nobilis et disco, et totos quoq; flexilis artus,
Atq; breui facilis gyro concludere corpus,
At cum se socium addiderit Cyllenius heros
Perstringet ludens oculos, ut certa uidenti
Iam fiant incerta. modo quod dextra gerebat,

O bstentet iam lena. fuit paulo ante quod aurum,
T ranseat in liquidum sub eodem corpore plumbũ,
S tuppa uomat tardum fumum, quæ poma rubebant,
E ffluat & subitus nullo de uulnere sanguis,
I nnihilumq́; abeat digitis quam strinxerat offam,
E t mirum ipse suo de gutture uentilet igneis,
Q ua quondam Deus ipse Deum fur arte fefellit.
I lle pilam ualidis impellet uiribus ille
F olliculum excusso iaciat per inane lacerto,
B racchiaq́; assiduo quatiat sudantia ludo.
A t quoties Cytherea illum complexa fouebit,
N on deerit tibi qui saltet per pulpita, quiq́;
M imum agat, et molli teneat spectacula cantu.
P ersonam quancunq; uolet simulare paratus.
S in arcts, quæq́; Ambrosiam de uertice fundit
A spiciant, faueatq́; suo Saturnius astro,
I lle nouas arteis solers tractabit, et ipso
P erficiet studio, ut mentem suus approbet usus.
A t si liuenteis radios impegit iniqui
S tella senis, fundatq́; atrum de sydere uirus,
I nfelix qui sponte sua patriamq́;, lareisq́;
D eserat, agnatumq́; solum, cineresq́; parentum
P osthabeat, tantumq́; illi fugæ grata, nec ulli
I nsideant animo sensus, aut cura suorum.
P ronus ubi Hesperiã petit, et uagus æquora lambit,
Q uanquam illi faueat felicibus ignibus æther,
N on nisi cum magno uenient alimenta labore.
Q uod si forte minax longe aduersabitur astrum,
D iuulsus rabidi mandetur dentibus ursi,
A ut actæonio ueniet mala præda Melampo,

Aut catulos impasta trahens lea deuoret artus,
Hæc leporem nam fata manent. hinc nomen et astro.

DE IVGVLIS.

Nec uero leporem tantum, capreas'ue fugaces
Aut timidos agitent præclusa indagine damas,
Queis iugulæ inspirentt auras, et amicus Orion,
Orion dextra iaculum, ac uenabula gestans,
Insignis balteo. et longe radiantibus astris.
Quin ipsis in speluncas, in rupe cauata
Excipiant rursum impauidi, et uenabula contra
Obiectent, densis'q; actum de saltibus aprum
Innisi expectent hastis. ut cale silenti
Efferus, ac fuso spumant uirgulta ueneno.
Nec uasto timeant aut comminus ire leoni.
Venatus iuuat audaces. agitur'q; iuuenta
In syluis, inter'q; canes, et retia, nec iam
Aut coniux placet, aut thalamus nox acta sub ipsis.
Hos animos magis, atq; magis mauortius heros
Accendet, rutilo si forte aspexit ab astro,
Annuat et placido facilis quoq; Iuppiter ore.
Haud etiam siqua hoc ipso sub sydere uirgo
Lucem hausit, dubitet sæuarum lustra ferarum
Aut ferro petere, aut saltus intrare repostos,
Ipsa horrens iaculo, tyrijs'q; ad terga sagittis,
Qualis in ætolûm campis Meleagria uirgo
Strauit aprum, primam'q; manu stringente sagittam
Intorquens, ausa est spumanti occurrere monstro,
Mox læta et spolijs, famosa et cæde superba.
Qualis et æthiopum quondam sitientibus aruis

In fuluum regina gregem sese armat, & audet
Sola pedes sese irato obiectare Leoni,
Insigniq; arcu, & duplici zenobia telo.
Quinetiam monstra undisoni fluitantia ponti
Sollicitent, uiolare imi & penetralia nerei
Haud timeant, dum ferratis per marmora contis
Discursant, pelagoq; trahunt humentia lina,
Aut alta scopuli è specula fixum ære tridentem
Expediunt, ferroq; gregem & pecuaria Protei
Per costas, per terga forant. fluit æquore fœda
Illuuies. Imo trepidatur ab usq; profundo.
Tantum adeo iugularum ortus, per tela, cruoremq;,
In syluis, in speluncis, & in æquore sæuit.
Præsertim si falce senex radiarit ahena
Iratus pelago, iratus uariantibus undis,
Atq; aliquis post multa tamen discrimina, somno
Dum fruitur, capit & placidam per mēbra quietem,
Accipiet iugulo gladium, & delatus ad umbras,
Lethæas umbras, rigidum ac Minoa, negabit
Autorem nosse, & certam deposcere pœnam
Incertæ necis. Hoc martis ferus efficit ignis
Siquando biiuges tenet ad præsepe ligatos,
Et Cancri fera terga premens Atlanta fatigat
Oceano approperans. deerit iugulator, & omne
Telorum genus. ad maneis tamen ille sopore
Deuictus ueniet. Sopor illum ad funera ducet,
Condet in æternam languentia lumina noctem,
Hæc loca si pater Idæus, si Cypria uirgo
Insideant, cum cœruleos it cancer in amneis,
Nanq; sapori feram pariunt hæc signa quietem,

Aeternoq; premunt mortalia pectora somno.

DE PROCYONE.

At cui natali Procyon sese extulit ortu,
Ultima cum obuersi curuant se brachia cancri,
Non ipse umbrosos saltus indagine cinget,
Non canibus timidos aget arcta in retia damas,
Spicula sed, latoq; parat uenabula ferro,
Nodosasq; plagas, pedibus quoq; uincula nectit
Insidians, acremue dolet sæuire Melampum,
Umbronemq; sequi, rapidumq; ad septa Lycarban,
Quin Isan, catulosq; Isæ formabit ad arteis
Humanas, tacitum ad nutum Asteriona uocabit
Blanditor, dignum & Musis præstabit alumnum.
Hunc olim Uraniæ in gremio, Cliûsq; per ulnas
Ludentem, persæpe aliæ inuidere sorores,
Exceptumq; suis furtim admouere labellis.
Sæpe etiam Iouis ante pedes statuere, sinuq;
Accepit pater, & blando simul ore renidens,
Demulsitq; manu, exciuitq; procacius iras,
Dum ludit, lætæ plausere iocantibus auræ.
Elysijs nunc in campis per opaca uireta
Ludit agens, nemorumq; acer lasciuit in umbra.
Conueniunt animæ ad lusum. ille impiger arctat
Huc illuc cursum. Hinc notas festinat ad umbras
Dente ferus, similisq; irato, et saltibus horrens.
Mox blanda lambit lingua, atq; immurmurat ore.
Subsiliens, caudamq; ciet gratator amicam.
Interea uiridem ad pontum, ac Sebethida ad undam
Delicias misera amissas, & luget ademptum

M elpomene asteriona refert nemus æquora reddunt
C lamatum Asteriona. Imoq́; è gurgite Nymphæ
A ccurrunt. hic mœsta iterat luctumq́;, modosq́;
A onis infelix. Iterat chelis æmula cantum
F unereum, atq; genis plorant nereides udis,
A st ubi ad Oceanum præceps ruit Atlanteum,
S enserit & rabiem Martis, dum lustra ferarum,
D um latebras petit, & uenabula cornea iactat
I ncautus, per inerme latus, perq́; ilia dentem
A ccipiet spumantis apri, tractusq́; per arua
P ræda auibus, præda ipse feris lanianda iacebit.
V ix coniux, quæq́; una illi, primisq́; sub annis
M iscuit & curas, & certos iunxit amores,
V ix mater dispersa locis inuenerit ossa,
Q uæ mandet terræ lacrymans, condatq́; sepulchro.
F orsitan è morsu rabidi canis, actaq́; uenis
D ira lues aget in furias. illum ora liquenti
A dmotantem amni, sitientem. undasq́; petentem
E xcutiens torrem ambustum, atq; è gurgite Erinnys
I am medio caput attollens fugat horrida, crinemq́;,
A nguineum intendit, reuocat sitientia ab undis
O ra miser, faciem auertens, similisq́; latranti
D at sese retro, & spumas ciet ater ad auras.
H inc rursum stimulante siti conuertit ad amnem
A ppropera ns, dubiusq́; gradu, atq; enectus ab æstu
I nfestans rursum admota face turbat Erinnys
A ttonitum, ac nigras uocat ex Acheronte sorores,
D onec eum rabie absumptum uis tetra ueneni
V icerit, & miseros soluat cum corpore sensus,
Q uos Procyon Martisq́; furens incenderit æstus.

DE CANICVLA.

Si cœlum nate aſpiciens memor ipſe Leonem
A gnoſcas, quæ ſtella nouis micat ignea flammis,
I lla quidem canis eſt, qua corniger uritur ammon,
A ſsyriumq́; latus, cuius de ſydere feruet
A egyptus totoq́; calent incendia mundo,
C uius & afflatu tellus grauis, & grauis aer
C orripiunt morbos, paſſimq́; cadentibus ægris,
S trata iacent armenta. furit uis effera in omnem
C ontinuo gentem. Viduat quoq; ciuibus urbes,
V ſq; hominum generi canis has denuntiat iras,
S ic naſcentem aliquem primos inſpecta per ortus
I ncendit flammis, & pectora concitat æſtu.
I ra ingens, dolor atq; ingens ingentibus auſis,
I ngentesq́; tument animi. imperioſa cupido
N il æquum patitur. feruet ſitis arida habendi,
I n facinusq́; uocat, uiolentaq́; tela miniſtrat.
N on pietas mouet, aut amor. aut reuerentia diuum.
P ræſertim ſi threicius ſeſe addidit heros
A d facinus, ſubditq́; faces. incendia uitet,
E t ſyluas, dum tela feris immanibus audet
I ngerere, & fuluo iam comminus ire Leoni.
Q uod ſi pernicioſa ſenis ſubſtrinxerit enſem
D extra, nec ipſa ſuos illi ſubduxerit igneis
D elia, naſcetur medijs qui in ſaltibus Vrſum
A ttentet, qui frondoſis in uallibus apro
C ongrediatur, & incluſa decertet arena,
S pectantesq́; trahat pugnacis robore dextræ.
A ſt ubi ab occaſu rabido adlatrauerit ore

Infelix

Infelix nato exitium parat, unde ferarum
Dente lacer cadet in syluis ursi'ue, lupi'ue
Præda, uel audaci pereat laniatus ab umbro,
Si Mauors ualidam aspiciens concusserit hastam.

DE CRATERE.

Insequitur crater Bacchi decus. huius in ortu,
Atq; ubi cœruleis Virgo caput extulit undis,
Autumnus sese accingit, uindemia cellas
Instruit, & grauibus ceruicem implexa racemis
Ipsa lacus, & labra nouat, & dolia tergit.
Inde meri genialis amor, studiumq; bibendi,
Hinc patera salit assurgens spumante falernum,
Crateresq; auri insignes undante Lyæo.
Hinc Baccho læti colles, flexæq; sub ulmis
Pendula textilibus nectunt umbracula uites,
Insitioq; alios, aliaq; ex arbore ramos
Admiscens, studiosa nouum per germen adoptat,
Insitio fœcunda, nouasq; ingressa per arteis.
Hinc & nexilibus uideas è frondibus hortos,
Implexos late muros, & mœnia circùm
Porrigere, & latas è ramis surgere turres,
Deflexam & myrtum in pupeis, atq; ærea rostra,
In buxisq; undare fretum, atq; è rore rudentes.
Parte alia frondere suis tentoria castris,
Scutaq;, spiculaq; & iaculantia citria uallos.
Nec minus irriguos fonteis per opaca uireta
Instrepere, & ductos non una in brachia riuos,
Et properare cauis operosa canalibus undam
Saxa per, & liquidos stillantia marmora fluctus,

P iscosas quoq; sub tectis fluitare lacunas.
Quinetiam aruorum cultus, & cura serendi
H os iuuat, atq; agri studium non segne nouandi,
H orreaq; annosæ cereris. Iuuat humida mercis
M utandæ species, stagno seu uecta liquenti,
Q uam'ue paludosis tellus alit humida campis.
H æc Crater, quibus affuerit, nascentibus affert.
Q ui tibi Nate tuo aspirans, non defuit ortu.
A t serus cœlo occiduo, ac refluentibus undis
O ceani, facilem læta inter pocula mortem
A fferet, ac subito turbabit funere mensas.
D efunctum lugent conuiuæ. Ast ille nigrantem,
I ngressus Cymbam, ac sitientia labra relambens,
S uspirat Bacchum, atq; undæ lenæidos amnem.
C ui si stella nocens inuiderit, humida fata
P ortendit, seu lenæo sub gurgite, siue
F lumine sub uitreo, calido'ue in fonte lauantem,
S iue cauo putei gradientem absorbet hiatu,
C œrula seu uersis findentem marmora tonsis.

DE CORONA.

Euge pater Lenæe euan. Tibi Carmina nostra
A ssurgunt. monumenta tuæ nam coniugis assunt,
I nsignitum auro textum, ac radiantibus astris,
E t primo splendet cœlo memorabile donum,
Q uod Dea tum rore idalio, ambrosiæq; liquore
S parserat, et cypria madefactum intinxerat unda,
T um flore ornarat uario, intactumq; hyacinthum.
M iscuerat, uiolamq; rosæ, casiamq; amarantho.
H inc natis studium tenerorum mansit odorum.

Conficiunt

Conficiunt unguenta, & florea serta coronant.
Mundicies indigna uiro, comptusq́; puellæ
Persimilis, quæq́;, & ueneris molle imperat astrum,
Inde etiam occultus sub pectore pascitur ignis
Inuetitumq́; ruunt, & amor noua uincula nectit.
Quo circa Nate ardentes compesce furores,
Et leges meditare, & honesti concipe formam.
Hic finis uitæ felix, hæc meta petatur.
Mergentem sese oceano quicunq; Coronam
Viderit ipse oriens, primo sub flore iuuentæ
Occidet, expositusq́; feris damnante Senatu.
Pro tumulo fauces ue canum, aut rabida ora leonum
Accipient, tumulo Saturnus condet, ubi ipse
Insedit loca, seu grauibus mala sydera signis
Aduersos iaciant radios, & fata minentur.

DE SPICA.

Aduersos mores, & pectora dura per ortum
Spica dabit, frumenta seret, graue figet aratrum,
Mella fauis expressa liquet, nihil usq; remittens
Ad uitæ uarios usus. Maria alta secabit
Piscator, nunc casse cibum, nunc comparat hamo.
Dat uarios animis æstus, & pectora turbat
Occasum dum Spica petit, dat & usq; labores.
Cui falcem si forte senex subiecit ahenam
Iratus, miseramq́; famem, illuuiemq́; minatur.
At Mauors furti damnat, populoq́; reposcens
Annonam, dictis, & pœna crimen acerbat.
Illi nil Arcás, nil proderit aurea Virgo,
Quãuis Spica manum grauibus fœcundet aristis,

P orrigat, & plenas felix Pometia lances,
Q uin pendat sacrum laniato corpore furtum,
E t populo spectante lacer det sanguine pœnas.

DE SAGITTA.

Non teucrum, paridē ue arcus, non hectora telum
S tringentem, non idæum sub nube columbam
F ingentem, aut lyciæ iaculum mirabere dextræ,
S i cœlum aspiciens oculo intueare Sagittam
H as etenim natis uires, hæc dona ministrat.
E xercens usus probat, & mox uertit in artem.
I lle igitur iaculo insignis, celeriq; Sagitta
C ontinget positum quocunq; in limite signum.
I lle etiam speculantem alta de turre columbam
D eijcit aeriæ contorto uerbere fundæ,
S quamosumq; petit certo sub uulnere piscem,
C ui fauet eoa surgens de parte Sagitta,
E xtremo ægoceros cum se celer æquora tollit.
I lle autem, stragemq; inter, cædemq; uirorum
D eficiens cadet anteactis ex hoste trophæis,
V ulneribusq; suis, illata & cæde superbus,
Q uem procul occidua uidit de parte Sagitta,
I psa quidem radijs percussa nocentibus æque,
A eque præsidio nitens & fortis amico.
V endetur miser, & fœdabit sanguine arenam
I ndigno pretio, si Mars, si pinniger arcas
H æc loca coniuncta soli ditione tenebunt.
A st hunc damnatum caueæ ad spectacula, uulgo
O bijciet, gladijq; dabit Saturnus ad usum,
S i male felici aduersas minitabitur astro.

DE HEDO.

Hoc etiam è cœlo, chelis'q; micantibus hedus
E xilit, et molles naſcentibus imprimit arteis.
H is, inter'q; epulas, & ſerta mendatia uino,
S corta'q;, et inceſtos thalamos, unguenta, roſam'q;
V iuitur, et uacuis mulcent proſcenia ludis.
D eliciæ inficiunt animos, præceps'q; Cupido.
C onſilium incertum, ac uarians ſententia, et ipſa
M ens nunquam ſecura nouas parit anxia curas.
C oncubitus fuge nocturnos, ſummas'q; feneſtras,
T ectorum ingenteis lapſus, foſſæ'q; pronfundum
P ræcipites'q; locos, impoſita'q; rupibus antra,
N eu te ſollicitent fienabula ludicra. neu te
I n tortis capiant agitata rudentibus arma,
S i tarteſiaco minitabitur hedus ab orbe.

DE ARA.

Dicamus bona uerba. Deos ueneremur, an illa eſt
Q uæ ſurgit, quæ conſpicuis uenerabilis aſtris
A ra Deûm, date thura, faces'q; adolete ſabæas.
H is genitrix hariadna locis hoc ſydere lapſa eſt,
I mpleuit'q; uterum teneræ leue pondus Eliſæ.
H inc illi cultus'q; Deûm, et reuerentia caſti,
E t tantus ſacrorum honor, atq; hinc ipſa per aras
R ite precata litat, ſimul et ſtata ſacra frequentat.
T u matrem puer, & caſtas arceſſe ſorores.
T hura adſint cælum ſpectate, atq; ore fauete.
A ra Deûm, unde eſt rebigio mortalibus orta,
V nde pium quodcunq;, et quod uenerabile terris,

S alue Ara, salue innumeris ornata trophæis,
S iue hominum gesta inspicias, seu facta Deorum.
I psi te reges templis, et marmore donant
M ygdonio. Tibi purpurea sub ueste sacerdos
S acra facit. sedet et tyrio spectabilis ostro
A ntistes lituo insignis, cultusq́; tiara
E xoluens uota, et carmen præfatus, ibi omnem
A ffatur turbam, et diuorum arcana retexens,
I ustitiamq́; sequi monet, et non temnere diuos.
T e propter casti uates diuina per orbem
S parserunt præcepta, sacrumq́; hausere furorem,
P er te casta placent, per te plebs templa salutat,
A ntistesq́; chori Princeps uenerabile nomen
I n populis, dat iura deum, et noua carmina pandit.
E xoriens hæc ipsa tuum facis Ara per astrum,
S i faueat pater altitonans, si nata Tonantis.
A st obiens si Saturnus, si bellicus heros
M aluerit, tu sacrilegos, tu magna profanos
A ffligis pœna merita, et mala crimina purgas.
A dijcis aut templis, aut uoti uincula nectens,
O bstringis sacris, sacros aut sedula ritus
O stendis, prohibet quoties has Iuppiter iras.
M e me igitur Dea, me cœli decreta ferentem,
P andentemq́; Deum leges, et carmine uatem
A stra recensentem, seu tu dux certa uiarum
P ræcede, aut specula residens sublimis in alta
O stendas reliquum cœli, atq; hæc nomine signa.
V os coniux, uos defessi tria pignora patris
H æc orate eadem, Dianamq́; in uota uocate,
D et mentem studiosam æqui, legumq́; uerentem,

D etq; animum, et patrios retinentia pectora mores,
S acraq;, solemnesq; Deum seruantia cultus.

DE CENTAVRO.

Ecce autem qua parte ingens se Scorpius offert,
A tque æqua plus parte poli sua brachia iactat,
C entaurus gressu incedens se tollit equino,
M istus equo uir, quam natorum pectora formam
A rtibus et referunt, et quis sua munera iungunt.
H ic currus, et frena iuuant, queis flectere in arctum,
Q ueis & equos moderari, et aperto imittere campo,
E t ualeant celeri ad metam exagitare citatu
I nstantes uocis clamore, et uerbere dextræ,
A d pugnam siue instructis radiare sub armis.
Q uinetiam si Mars stricto minitabitur ense
B ella ciens, bellum exercent, armisq; decori
P ugnatoris equi costas, et terga fatigant;
H ostilesq; acies, aut hasta, aut ense lacessunt.
S in Arcas celer aspiciat, quesita per artem
A uxilia ægroto pecori, succumq; medentes
A dmiscent. ipsi hoc morbos, & uulnera curant.
I nfelix alto ruet, ac de culmine labens
V ix Diuum auxiliū imploret. preceps'ue quadrigæ
E xcutitur, lacer ipse, feræ aut immanis hiatu,
S iue ferocis equi uiolento uulnere tardus
L ethæos mœrens portus petet, attonitusq;
Q uadrupedes timeat iam iam properare citatos,
H orreat & sæuos minitantia culmina lapsus,
H esperio quæ Centaurus portendit ab orbe
I ratus, quoties sæuo aduersabitur astro

B ellipotens, aut Saturni falx horrida sæuit.

DE ARCTVRO ET CYCNO.

At postquam oceano Chiron sese extulit, et iam
A ntra memor uidet, et cultos, quos seuerat, hortos,
A rcturi clarum aspicies super æquora signum,
P laustra, bouesq; suas agere et se tollere in altum.
H uic signo studium fidei, et reuerentia honesti
C erta subest, hinc illa fides nascentibus hæret,
E t ueri non fictus amor, generosáq; cura.
H inc illis et opes regum credentur, et æra,
E t tyriæ uestes, auri et pretiosa supellex.
H inc census patrij à populo custodia, et omnis
P ublicæ thesauri cura credetur, & æris.
A dstabit foribus custos, et ad hostia regum
I anitor, aut trepidos uocet ad mandata Quirites,
P ercutiant infelicis cum numinis astra.
O ceano se præcipitans Arcturus, ubi ignis
A fflarit tegeæus, Saturni & noxius ardor
S upplicio infami afficiet, uictumq; cathenis,
C onfectumq; prius squallore & carcere tetro.
P roscindit tauro segetem, sua condit aratro
S emnaq;, & toto uictum parat anxius anno
A rcturus mundo exoriens. Idem æquora linquens,
E xoriensq; homini, et primus natalibus astans
I pse fidem, rectumq;, & bonas stus edocet arteis.
C ur o cur superi tantum sors leua locorum?
C ur tantum occasus cladis uehit? æquus ab ortu
A rcturus, parat infelici carcere mortem

Sæuus

S æuus ab occasu. Surgens uagus æquore Cicnus
I nsidias auium generi, & caua retia tendit,
A ucupiumq; docet, molleisq; inflectere cantus
I n caueis, nostras urianti et gutture uoces
R eddere, et humanam referentia murmura linguam.
H inc deploratus longe, atq; ad sydera passer
L usitat in gremio Dominæ, facilemq; Corinnam
P sittacus, et blandos Vatis testatur amores.
H inc mea non sæuit rostro, non ungue columba.
A st obiens aliena quidem spoliare parentem,
E t prædas agitantem hostili carcere damnat,
S iue reum furti, fraudis ue, doli ue ministrum
P lectit, et austeras prætoris concitat iras.

DE SERPENTARIO.

Si marsos, domitosq; angueis, et carmina quæris
C olchidos, et uictum somno, uerbisq; draconem,
H æc tibi surgenti dat Serpentarius astro,
A egoceros cum cæruleo caput æquore tollit.
S i quæras forte Eurydicen per gramina læta
E rrantem, atq; anguis de uulnere multa gementem,
P aulatimq; udo claudentem lumina somno.
L abentemq; artus, et tempora nube tegentem,
A c circum Anguicomas pauitantem astare sorores,
I ntortum dum crinem auri de uertice tondent,
S erpentarius hanc obitu signabit iniquo
O ccumbens, cum triste senis sese obijcit astrum.

DE DELPHINO.

B aiano si forte procul de littore cernes

D elphinum ludentem, et terga accurua plicantem,
N unc undis se attollentem, nunc gurgite toto
M ergentem sese, et cauda maria alta rotantem,
T um dices, referent natorum pectora mores
D elphini exorientis, ubi malus usserit ignis,
F alciferi senis hunc uitreo sub gurgite nantem,
R eptantemq; cauis scopulis nitrere, & ab imo
V ellentem rubros spinosæ cutis echinos,
N unc rapidos scindentem æstus, et pectore nudo
I actantem in summos rorantia brachia fluctus,
T auromenitanam nando et superare Charybdim.
S in Arcas cum threicio duce fauerit, illi
E xercent agili sudantia membra petauro,
E t cursu certant uentis, perq; æquora currunt
N auibus, et curua sulcant uada salsa carina.
A t cui atlanteo Delphin condetur ab orbe,
S aturniq; malum sydus minitabitur, ille
I lle Mari, uluoso'ue lacu, seu flumine in alto
M ersus in æternam condet sua lumina noctem,
V mbraq; nocturno errabit, per littora gressu.

DE LYRA, ET ORPHEO.

Illa (uides) quæ Nate breui ægocerontis in ortu
A ttollit sese pelago, et procul æquora linquit,
I lla Lyra est, sentis tremulis ut fluctibus udæ
A d numerum saliant Nereides? ut tulit aureo
E thalamo formosa pedem oceaneia coniux
A d plectrum? Ciet ecce nouem cum pectine chordas,
E modulans, mulcetq; nouo uaga sydera cantu.

Q uo captæ nascentum animæ, concordia ducunt
P ectora, concordes'q; animos. sunt ciuica curæ
I ura, placent leges. pacto stant. æqua probantur.
T orquentur sontes, et duro crimina nexu
P lectuntur, iustum'q; foro dominatur in ipso.
A t si uergentem oceano, atq; Atlanta prementem
F alce Lyram, siue ense minax percusserit astrum,
O ccidet infami leto, ac prætoria iussa
E xpectans, tortus'q; diu, tractus'q; catenis
C um gemitu uitam effundet, fora'ue ipsa cruore
F œdabit lacer, aut animam crepitantibus auris
N igrantem fumo, atq; ambustam torribus atris
E fflabit. flammantem illam, fumos'q; uomentem
P ortitor horrescet picea traducere cymba.
P aulatim ast illa in scopulo tabescit inani.
A tque abit in tenuem cinerem, extincta'q; fauilla,
N il reliquum, nō forma quidem, nō corporis umbra,
T antum declini præceps Lyra sæuit ab orbe.
Q ua quondam custodem erebi, ac nigrantia Ditis
A tria, crudelem et potuit placare tyrannum
T hreicius uates, superas'q; reuertere ad auras
C oniuge cum cara, & Lethen remeare canendo.
I llum et nigrantes manes, turbæ'q; silentum,
I llum etiam heroes'q; erebi, & regina profundi
A ttoniti uenerantur. Eum stymphalica monstra.
E t Lernæ manus, et centumgeminus Ophialtes,
I nuersans'q; rotam Ixion, Tityus'q;, Giges'q;
S ectantur, posito'q; assunt ad plectra tumultu.
F elix sorte sua. sed amor, sed coniugis ardor
F rustrantur cantus, et uota nouissima Vatis.

At postquàm stetit ad patrij uada fluminis amens,
Ac tandem dolor indignata silentia rupit,
Prima illi uox Eurydyce, meaq; optima coniux
Eurydice infelix. Quid enim fata aspera adiui
Nescius? immanem'q; canem per carmina uici
Imprudens? qui non animi quoq; iussa furentis
Peruici? me me fero, me absumite matres
Threiciæ. Quantum heu fuerat dum lumina mūdi
Ingressus, fruerer thalamo complexus amato?
Cur non et retro redij? nigra flumina rursum
Tentaui? rursum et manes, Regem'q; superbum,
Quem mitem inueni, rursum placare paraui
Immemor? ó me me ferro, me absumite matres
Threiciæ. Poteram infelix habitare sub umbris,
Et dici felix, saltem o, saltem umbra fuisset
Solamen, mihi per tenebras lux ipsa uaganti
Fulsisset. læta in uulgus mihi plectra mouenti
Plausisset, noctem heu demens, luctum'q; paraui
Aeternam noctem, et nullo cum fine dolorem.
Me matres. me me ferro, me absumite matres
Threiciæ, canerem ad thyasos. Tum culta canenti
Astaret, semper'q; nouos hauriret amores,
Fauissent'q; mihi manes, inter'q; canendum,
Applausum'q; inter uulgi mihi brachia collo
Iunxisset, tenero'q; sinu fouisset, et ore
Excepissem auras animæ indulgentis. ibi ingens
Applausus. rursum ipse nouos per carmen amores
Ordirer, toto'q; erebo mea uerba sonarent,
Mulcerem & ueteres herorum carmine pœnas.
Me me igitur, me me ferro, me absumite matres

T rheiciæ; caput atq; humeris auellite nostris,
E t linguam Eurydicen clamantem, ac uoce petentem,
E urydicen, uehat ægæas uagus Hebrus ad undas.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM.

LIBER IIII.

Nte aram statue Heroi, floremq; recentem
a S parge super, nec parce arabo re- dolentia costo
F undere dona manu, Cypriosq; inferre liquores.
H is heros gaudet donis, lauriq; uagantem
P er nemus, hac solitam in sedem mercede uocabis.
E n strepitant myrteta. Syros age Nate liquores
I nstaura, crepitentq; nouis altaria flammis.
T er circũ Nate ora tegens (uetat umbra uideri)
T er circum plena manes uenerator acerra,
M ox supplellex tumulo assistens sic uoce precatre.
M agne parens, cui Calliope admodulata canenti
I psa chori decus, & princeps noua carmina dictat,
I psa suo ferit ungue lyram, moderataq; plectrum,
E t raros meditata modos, cui serta Napææ
I ntexunt, Dryadesq; agitant per prata choreas,
C ui Phœbus lauro densum nemus, æmula myrto
D isposuit Cytherea, suos cui semper odores
D ant uiolæ, & toto spirat rosa fertilis anno,

S alue Pieridum Vates decus, o mihi si quis
C olle sub hoc uariam per rara foramina buxum
D et Corydon, uideat spreto Sebethidos amne
N aiadas, uideat deserto Gauridis antro
R upis Hamadryades chóreas celebrare uirenti
P ausilipi in saltu, antinianæis'q; rosetis,
E t casto flores legere, ac uariare Maroni;
I pse merum, niueo'q; tenens spumantia lacte
C ymbia, placabo manes, umbram'q; silentem
E t tumulo condam, & tumulo sua munera fundam,
E t mea Pegasides uenient ad sacra uocatæ,
P egasides comptæ sertis, & crinibus aureis,
E t quibus eoæ radiant per cingula gemmæ.
I am'q; lyræ tenuem strepitum, iam pectinis auram
A ccipio ridet Nymphis uenientibus aer.
A rrident syluæ, & dulci flat odore recessus.
O mine quo felix opus, & noua carmina surgant,
E t cælo spatiemur, & orsa immensa sequamur.

DE CEPHEO.

Iam sol hesperidum syluas, erythræa'q; arua
C ondidit, occiduo'q; dies se mersat Olympo.
N ox cælum tenet, & fuscis iuga uersat habenis.
N ate uides primo surgentem Cephéa cælo,
Q ua'q; Aries caput, & Pisces caudam æquore tollit.
R egales illum uestes rutilantia'q; auro
S ceptra docent regem, ac genti imperitasse subactæ.
I nde uenit nato frontis sua ruga seueræ,
E t dura imperia, & uultu mens aspera duro.
N ec ficti mores, qualem se Porcius olim

Romanoq́; foro, & rostris popularibus egit.
Aut si quem nec uana iuuant, iuuat horrida Virtus
Contemptorq́; animus, munitaq́; pectora recto,
Et mallij iussa, & Bruti irreuocabile pectus.
Nec uero non & reges scelera improba lege
Detestata notant. Igitur facta impia uoce,
Et tragico exclamant per pulpita nota cothurno,
Auersos solis currus, & prandia fratrum
Tereaq́; absumpti reuomentem uiscera Nati,
Inuictumq́; senem flammis, & Phasida nubes
Scindentem coeli, & rutilos per inane dracones,
Textaq́;, herculeamq́; pyram, & priameia regna.
Atq; enses Phoenissa tuos, flammamq́; Creusæ,
Si quibus eoo nascentibus astitit ortu
Cepheus, arridetq́; Venus, Cylleniaq́; astra
Adijciunt radios, & candida lumina præstant.
Hinc acer Venusinus amaro sublita felle
Verba iacit, risu intingens. hinc rugat Aquinas
Triste superalium, uomit & de pectore bilem,
Cum uidet archetypos pluteum seruare Cleantas.
Nec non & iuuenis mordax sale tinctus etrusco,
Insequiturq́; hominum curas, & gaudia uulgi,
Accuruasq́; in terram animas coelestium inanes.
Forsitan, & populi mores describet, & arteis,
Liberiore ioco ludens, risumq́; mouebit
Per scenam, atq; humili figet uestigia socco
Personam simulans, teget & sub melle uenenum,
Spiculaq́; in salibus tinget derisor amaris.
Sic olim lusit senior, quem numine dextro
Pierides fouere, sacro cui lenis ab antro

C litumnus, certaq; Aon fudisse liquores
Q uem romana suum ueneratur lingua parentem
R identemq; hominum mores, & crimina, & artes.
H æc Cepheus dabit exoriēs. sed Atlantide ab unda
O ccumbens, fatum in scopulis crudele minatur.
A ut primo sæuus nascentem extinguit in ortu,
A ut unco incæstum trahit, atq; eui scerat artus
D ilanians. miseranda quidem mors ipsa uidenti.

DE AQVILA.

Hinc ales Iouis, & phrygiæ timor unicus idæ
P ræpetibus pennis cælo se credit aperto
V enatrix, prædam & rostro meditatur adunco
A lituum regina, & acutos exerit ungues.
I nde feras cursu exagitant, syluisq; fatigant
R aptores gaudent frenis domitare coactas,
E t iuuat hostili ferrum aspersisse cruore.
B ella placent, & præda subacto ex hoste petita,
E t spolijs uitam, & uiolenta agitare rapina.
N ec dubitent etiam armatos incurrere in hosteis
N udi armis, mortemq; uelint pro laude pacisci.
T antum animi feret Idæus nascentibus ales.
C ui si felicis radios Iouis addidit ignis,
H i patriam decorent armis, & ab hoste tuantur
V ictores, & opima Ioui in capitolia figent,
A uratumq; bouem statuent, actoq; triumpho
O rnabuntq; domum exuuijs, & templa trophæis.
S in mauors, aut Saturni attestabitur astrum,
A rma quidem, pharetræq; placent, et fortibus ausis.
L aus aderit. Tamen æratas ad signa tribuni

Sub

S ub duce disponent turmas, aliena sequentes
A uspicia, aut regum imperijs data iussa capessent.
N anq; Ioui sacer accipiter sua tela ministrat.
A t cum se oceano immersat, mersabit & undis
N ascentem, fontesq́; suos sua flumina uerset
T ros puer, & toto laticem diffundet ab amne,
V sq; adeo occumbens sæuit Iouis impiger ales,
A ssuetusq́; auræ, pontum indignatur, & undas.

DE CASIOPE.

Ecce autem noua lux cœlo se fundit aperto,
C um se Aries, cum se Taurus super æquora tollit.
C ollucent auro flammæ. micat aureus æther,
B ractea'q; ipsa suo se uentilat aurea gyro
I nstrepitans. Lectas eoo in littore conchas
F lorere arboribus uideo, atq; inolescere gemmas
P er ramos, purumq́; ex coctis montibus aurum
I n riuos fluere, ac tenui mox forcipe ductum,
M ollitumq́; manu, & fuso leuiore rotatum,
R egia textilibus percurrere tegmina filis,
Q uæ dea nunc radio per serica uellera miscet
I ntexens, nunc pingit acu, uariatq́; colores
A lternans. Nitet aurato noua purpura textu.
I psa sedens solio insigni, stellisq́; corusco,
S eligit aut gemmas terra Gangetide uectas,
A ut baccas forat in sertis, pingit'ue monile
M ulta docens. Nymphæ instantis præcepta magistræ
D extra obeunt, tacito & studio data fila ministrant.
S alue Casiópe. nam te quoq; sydera cœlo
I llustrant, cœliq; uenis decus ipsa puellis.

O rnatus tu diua nouos, & feriat templis
D ona paras, solioq; deos uenerans eburno.
T u regum intexis trabeas tua munera pictæ
P almatæ, sceptrumq; auro, gemmisq; decorum,
B acatumq; monile, sacerq; in fronte tiaras.
N ec tibi non Hebe, tibi non chorus omnis amantum
A ssurgit, comptusq; tuos tua dona requirit,
D istinctas auro uestes, & cingula bullis
A spra suis, cultæq; comæ crinale decorum,
C hrysolithon digito insignē, atq; in frōte Smaragdū.
I n primis matura uiro florente iuuenta
N upta tuos læta expectans deposcit honores,
I llusam Bacis Clamydem, illustremq; coronam
C œruleo fulgore, & purpureis hyacintis,
A rdet & in medijs quæ pendula gemma papillis.
I psa manu ligat ad frontem studiosa capillos,
E t suspendit acu tenui uelamine uittam.
I lla uolat, uolitansq; leuers exuscitat auras.
O ra nitent. ebur extersis in dentibus albet.
P urpuraq; in roseis effulget grata labellis.
P erq; genas lasciuit amor, qui spicula torquens
I ncensum ferus ex oculis iaculatus, & ignem
V ulnerat incautum insidians, uritq; maritum.
G audia tum tacito uoluit sub pectore uirgo.
Q ualis ad Eridani ripas fluuialibus herbis
S tella nouas agitat choreas. Ruit excita pubes
E x agris mirata deam. Ruit accola Mincij,
H adriacaq; sinus heros, omnisq; iuuentus
A emiliæ, spumant Nymphis properantibus amnes,
N on satyris sunt arua satis, non prata Napæis.

Spectantum

S ectantum studijs desunt loca. Mater amorum
P raecedit, mollens uirgo fert sedula gressus
D extra amor, à laeua Charites comitantur. at illa
R idet laeta, dolosq́; oculis meditatur, & ignem
H uc illuc iacijt. uruntur iuuenesq́;, senesq́;,
D eficiunt Satyri exanimes. Ipso aestuat amne
E ridanus. tremulae ludunt per coerula flammae,
A t uates Nymphae carus sua pectore uersat
G audia sub tacito, atq; immoto lumine perstat,
D eliciasq́; animo repetens memor ipse futuras,
I nuideat nec semideis, & temnat amanteis.
E xoriens haec Casiópe dat munera natis
E x auro, gemmisq́; intertextisq́; figuris.
A tq; utinam nunquam oceani se tinguat in amne
O ccumbens, nunquam telo, nunquam ense minetur,
A ut é praecipiti fatum crudele ruina,
E sset nec coelo spectatior altera uirgo,
N ec quae plura suo peperisset commoda cultu.

DE ANDROMEDE.

At contra trux Andromé de noua funera, et atrā
M olitur mortem, ac saeuis cruciatibus instans
S upplicia exqrit, neq; enim aut lamenta parentum,
C ōiugis aut moueāt lacrymae, aut data mūera flectāt
M ors illi pretium, & tormenta immania curae,
V inclaq́;, carcerq́;, & nodoso ex aere catenae.
V indictam dea pro scopulis, quibus ipsa pependit
D eposcens, studia haec nascētibus improba monstrat,
C arnificesq́; manus, & acutam in colla securim,
D iuellitq́; artus truncos, & uiscera mandit.

S ustulit, intorsitq; inimicum in Persea Pistris.
D eclinat uenientem heros, rursusq; receptam
I nijcit in monstri latus. At fera bellua tergum
O buertens, telum effugit, caudaq; rotatum
I nfregit scopulo, dura quod caute repulsum
H erois septem armigeros, septenaq; equorum
C orpora prostrauit trunco, galeæq; superbum
V errit humi conum, & lateri sæuum abripit ensem.
T um furijs acta in scopulum se gurgite tollit
D ira lues, rostro infrendens, & faucibus hiscens.
Q uadrupedũ tabo, atq; hominũ rabida ora cruentat.
A stitit attonito iuueni Dea, uimq; ministrans
C onsilio iuuat. Hic scopulo, qui forte reuulsa
C aute iacet, dextra obiecto, bipatentia condit
O ra feræ. tamen illa diu multumq; reluctans
R eijcit ore super, uacuasq; eructat in auras.
I nde ruens scopulo scopulus conflixit, ut omne
I ntonet et littus, uicinaq; saxa resultent,
E xtimeatq; imo Nereus stupefactus in antro.
N il ultra cunctandum heros ratus, aptat habendam
A egida, subnectitq; humero, atq; ita fertur in hostem.
C olligit in guttur sese fera. mox et in ipsum
A crisioniadem hiscens ruit. Aduocat ille
P alladis auxilium, Clypeoq; intectus aheno
S tat nitens, et tela ferox horrentia quassat,
S iqua forte uiam lateri inuenit, illa repente
O buertit sese Nymphen. Sed feruidus heros
A nte uenit, stetit et medius Nymphæq;, feræq;,
A egidaq; obijciens, caput, anguineosq; Medusæ
P rætendit crines, sparsit coma terra uenenum

P er fauces, tumuere feræ tum guttura. at ille
P erstringit'q; oculos umbone, atq; agmine denso
S erpentum implicitans, pulsat caua tempora adacto
I mpauidus Clypeo, ac mox lumine lumina condit.
O riguit monstrum obtutu, ducit'q; repente
H orrentis molem scopuli, atq; è corpore tanto
S tat rupes olim æquoreis pulsanda procellis.
S acra Ioui, natæ'q; Iouis parat Orgia Perseus,
V irginis hinc teneris exoluit uincula plantis,
E xanimem prius effatus. Me candida uirgo
(P one metum) Deus hæc tibi demere uincula iussit.
I uppiter est genitor. fert, & sua nomina Perseus.
I lla diu cunctata silet. Sed nomine Persei
A udito, paulatim oculos ad uerba loquentis
S ustulit, et tacitus uigor ad præcordia serpit.
Q uale sub æstiuum solem sitientibus herbis
L anguescit moriens florum decus acta repente
I t cœlo pluuia, et largi de nubibus imbres
I rrorant, redit ille uigor, redit ille colorum
M ollis honos, spirant reuocatis floribus arua,
E t lætæ cultis uiolæ renouantur in hortis.
E rgo ut primũ oculis lucem hausit, per freta torquẽs
L umina, perquirit monstrum, sed Abantius heros
P ro monstro cautem ostendit. Tum candida uirgo
P orrexit iuueni dextram, calidus'q; per ima
P ectora respirat sanguis, totos'q; per artus
I t tepor, et niueos tingit noua purpura uultus.
S ubrisit coniux, fixo'q; in lumine sensu,
S citatur quæ causa mali, quóue orta parente
N ympha subit, non ulla heros mea culpa. Dearum

Bellipotens, aut Saturni falx horrida sæuit.

DE ARCTVRO ET CYCNO.

At postquam oceano Chiron sese extulit, et iam
Antra memor uidet, et cultos, quos seuerat, hortos,
Arcturi clarum aspicies super æquora signum,
Plaustra, bouesq; suas agere et se tollere in altum.
Huic signo studium fidei, et reuerentia honesti
Certa subest, hinc illa fides nascentibus hæret,
Et ueri non fictus amor, generosaq; cura.
Hinc illis et opes regum credentur, et æra,
Et tyriæ uestes, auri et pretiosa supellex.
Hinc census patrij à populo custodia, et omnis
Publicæ thesauri cura credetur, & æris.
Adstabit foribus custos, et ad hostia regum
Ianitor, aut trepidos uocet ad mandata Quirites,
Percutiant infelicis cum numinis astra.
Oceano se præcipitans Arcturus, ubi ignis
Afflarit tegeæus, Saturni & noxius ardor
Supplicio infami afficiet. uictumq; cathenis,
Confectumq; prius squallore & carcere tetro.
Proscindit tauro segetem, sua condit aratro
Semnaq;, & toto uictum parat anxius anno
Arcturus mundo exoriens. Idem æquora linquens,
Exoriensq; homini, et primus natalibus astans
Ipse fidem, rectumq;, & honastas edocet arteis.
Cur o cur superi tantum sors leua locorum?
Cur tantum occasus cladis uehit? æquus ab ortu
Arcturus, parat infelici carcere mortem

Sæuus

S æuus ab occasu. Surgens uagus æquore Cicnus
I nsidias auium generi, & caua retia tendit,
A ucupiumq; docet, molleis'q; inflectere cantus
I n caueis, nostras uarianti et gutture uoces
R eddere, et humanam referentia murmura linguam.
H inc deploratus longe, atq; ad sydera passer
L usitat in gremio Dominæ, facilem'q; Corinnam
P sittacus, et blandos Vatis testatur amores.
H inc mea non sæuit rostro, non ungue columba.
A st obiens aliena quidem spoliare parentem,
E t prædas agitantem hostili carcere damnat,
S iue reum furti, fraudis'ue, doli'ue ministrum
P lectit, et austeras prætoris concitat iras.

DE SERPENTARIO.

Si marsos, domitos'q; angueis, et carmina quæris
C olchidos, et uictum somno, uerbis'q; draconem,
H æc tibi surgenti dat Serpentarius astro,
A egoceros cum cæruleo caput æquore tollit.
S i quæras forte Eurydicen per gramina læta
E rrantem, atq; anguis de uulnere multa gementem,
P aulatim'q; udo claudentem lumina somno.
L abentem'q; artus, et tempora nube tegentem,
A c circum Anguicomas pauitantem astare sorores,
I ntortum dum crinem auri de uertice tondent,
S erpentarius hanc obitu signabit iniquo
O ccumbens, cum triste senis sese obijciat astrum.

DE DELPHINO.

Baiano si forte procul de littore cernes

D elphinum ludentem, et terga accurua plicantem,
N unc undis se attollentem, nunc gurgite toto
M ergentem sese, et cauda maria alta rotantem,
T um dices, referent natorum pectora mores
D elphini exorientis, ubi malus usserit ignis,
F alciferi senis hunc uitreo sub gurgite nantem,
R eptantemq; cauis scopulis mirere, & ab imo
V ellentem rubros spinosæ cautis echinos,
N unc rapidos scindentem æstus, et pectore nudo
I actantem in summos rorantia brachia fluctus,
T auromenitanam nando et superare Charybdim.
S in Arcas cum threicio duce fauerit, illi
E xercent agili sudantia membra petauro,
E t cursu certant uentis, perq; æquora currunt
N auibus, et curua sulcant uada salsa carina.
A t cum atlanteo Delphin condetur ab orbe,
S aturniq; malum sydus minitabitur, ille
I lle Mari, uluosoue lacu, seu flumine in alto
M ersus in æternam condet sua lumina noctem,
V mbraq; nocturno errabit, per littora gressu.

DE LYRA, ET ORPHEO.

Illa (uides) quæ Nate breui ægocerontis in ortu
A ttollit sese pelago, et procul æquora linquit,
I lla Lyra est. sentis tremulis ut fluctibus udæ
A d numerum saliant Nereides? ut tulit aureo
E thalamo formosa pedem oceaneia coniux
A d plectrum? Ciet ecce nouem cum pectine chordas,
E modulans, mulcetq; nouo uaga sydera cantu.

Q uo captæ nascentum animæ, concordia ducunt
P ectora, concordesq; animos. sunt ciuica curæ
I ura, placent leges. pacto stant. æqua probantur.
T orquentur sontes, et duro crimina nexu
P lectuntur, iustumq; foro dominatur in ipso.
A t si uergentem oceano, atq; Atlanta prementem
F alce Lyram, siue ense minax percusserit astrum,
O ccidet insani leto, ac prætoria iussa
E xpectans, tortusq; diu, tractusq; catenis
C um gemitu uitam effundet, fora ue ipsa cruore
F œdabit lacer, aut animam crepitantibus auris
N igrantem fumo, atq; ambustam torribus atris
E fflabit. flammantem illam, fumosq; uomentem
P ortitor horrescet picea traducere cymba.
P aulatim ast illa in scopulo tabescit inani.
A tque abit in tenuem cinerem, extinctaq; fauilla,
N il reliquum, nō forma quidem, nō corporis umbra,
T antum decliui præceps Lyra sæuit ab orbe.
Q ua quondam custodem erebi, ac nigrantia Ditis
A tria, crudelem et potuit placare tyrannum
T hreicius uates, superasq; reuertere ad auras
C oniuge cum cara, & Lethen remeare canendo.
I llum et nigrantes manes, turbæq; silentum,
I llum etiam heroesq; erebi, & regina profundi
A ttoniti uenerantur. Eum stymphalica monstra.
E t Lernæ manus, et centumgeminus Ophialtes,
I nuersansq; rotam Ixion, Tityusq;, Gigesq;
S ectantur, positoq; assunt ad plectra tumultu.
F elix sorte sua. sed amor, sed coniugis ardor
F rustrantur cantus, et uota nouissima Vatis.

A t postquàm stetit ad patrij uada fluminis amens,
A c tandem dolor indignatæ silentia rupit,
P rima illi uox Euridycæ, meáq; optima coniux
E urydicæ infelix. Quid enim fata aspera adiui
N escius? immanemq; canem per carmina uici
I mprudens? qui non animi quoq; iussa furentis
P eruici? me me ferro, me absumite matres
T hreiciæ. Quantum heu fuerat dum lumina mūdi
I ngressus, fruerer thalamo complexus amato?
C ur non et retro redij? nigra flumina rursum
T entaui? rursum et manes, Regemq; superbum,
Q uem mitem inueni, rursum placare paraui
I mmemor? ô me me ferro, me absumite matres
T hreiciæ. Poteram infelix habitare sub umbris,
E t dici felix, saltem o, saltem umbra fuisset
S olamen, mihi per tenebras lux ipsa uaganti
F ulsisset. læta in uulgus mihi plectra mouenti
P lausisset, noctem heu demens, luctumq; paraui
A eternam noctem, et nullo cum fine dolorem.
M e matres. me me ferro, me absumite matres
T hreiciæ, canerem ad thyasos. Tum culta canenti
A staret, semperq; nouos hauriret amores,
F auissentq; mihi manes, interq; canendum,
A pplausumq; inter uulgi mihi brachia collo
I unxisset, teneroq; sinu fouisset, et ore
E xcæpissem auras animæ indulgentis. ibi ingens
A pplausus. rursum ipse nouos per carmen amores
O rdirer, totoq; erebo mea uerba sonarent,
M ulcerem & ueteres herorum carmine pœnas.
M e me igitur, me me ferro, me absumite matres

Threiciæ; caput atq; humeris auellite nostris,
Et linguam Eurydicen clamantem, ac uoce petentem,
Eurydicen, uehat ægæas uagus Hebrus ad undas.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE STELLIS AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM. LIBER IIII.

Nte aram statue Heroi, floremq; recentem
Sparge super, nec parce arabo redolentia costo
Fundere dona manu, Cypriosq; inferre liquores.
His heros gaudet donis, lauriq; uagantem
Per nemus, hac solitam in sedem mercede uocabis.
En strepitant myrteta. Syros age Nate liquores
Instaura, crepitentq; nouis altaria flammis.
Ter circũ Nate ora tegens (uetat umbra uideri)
Ter circum plena manes uenerator acerra,
Mox supellex tumulo assistens sic uoce precatre.
Magne parens, cui Calliope admodulata canenti
Ipsa chori decus, & princeps noua carmina dictat,
Ipsa suo ferit ungue lyram, moderataq; plectrum,
Et raros meditata modos, cui serta Napææ
Intexunt, Dryadesq; agitant per prata choreas,
Cui Phœbus lauro densum nemus, æmula myrto
Disposuit Cytherea, suos cui semper odores
Dant uiolæ, & toto spirat rosa fertilis anno,

S alue Pieridum Vates decus, o mihi si quis
C olle sub hoc uariam per rara foramina buxum
D et Corydon, uideat spreto Sebethidos amne
N aiadas, uideat deserto Gauridis antro
R upis Hamadryades chóreas celebrare uirenti
P ausilipi in saltu, antinianæis'q; rosetis,
E t casto flores legere, ac uariare Maroni;
I pse merum, niueo'q; tenens spumantia lacte
C ymbia, placabo manes, umbram'q; silentem
E t tumulo condam, & tumulo sua munera fundam,
E t mea Pegasides uenient ad sacra uocatæ,
P egasides comptæ sertis, & crinibus aureis,
E t quibus eoæ radiant per cingula gemmæ.
I am'q; lyræ tenuem strepitum, iam pectinis auram
A ccipio ridet Nymphis uenientibus aer.
A rrident syluæ, & dulci flat odore recessus.
O mine quo felix opus, & noua carmina surgant,
E t cœlo spatiemur, & orsa immensa sequamur.

DE CEPHEO.

Iam sol hesperidum syluas, erythræa'q; arua
C ondidit, occiduo'q; dies se mersat Olympo.
N ox cœlum tenet, & fuscis iuga uersat habenis.
N ate uides primo surgentem Cephéa cœlo,
Q ua'q; Aries caput, & Piscis caudam æquore tollit.
R egales illum uestes rutilantia'q; auro
S ceptra docent regem, ac genti imperitasse subactæ.
I nde uenit nato frontis sua ruga seueræ,
E t dura imperia, & uultu mens aspera duro.
N ec ficti mores. qualem se Porcius olim

Romanoq́; foro, & rostris popularibus egit.
Aut si quem nec uana iuuant, iuuat horrida Virtus
Contemptorq́; animus, munitaq́; pectora recto,
Et mallij iussa, & Bruti irreuocabile pectus.
Nec uero non & reges scelera improba lege
Detestata notant. Igitur facta impia uoce,
Et tragico exclamant per pulpita nota cothurno,
Auersos solis currus, & prandia fratrum
Tereaq́; absumpti reuomentem uiscera Nati,
Inuectumq́; senem flammis, & Phasida nubes
Scandentem cœli, & rutilos per inane dracones,
Textaq́;, herculeamq́; pyram, & priameia regna.
Atq; enses Phœnissa tuos, flammamq́; Creusæ,
Si quibus eoo nascentibus astitit ortu
Cepheus, arridetq́; Venus, Cylleniaq́; astra
Adijciunt radios, & candida lumina præstant.
Hinc acer Venusinus amaro sublita felle
Verba iacit, risu intingens. hinc rugat Aquinas
Triste superalium, uomit & de pectore bilem,
Cum uidet archetypos pluteum seruare Cleantas.
Nec non & iuuenis mordax sale tinctus etrusco,
Insequiturq́; hominum curas, & gaudia uulgi,
Accuruasq́; in terram animas cœlestium inanes.
Forsitan, & populi mores describet, & arteis,
Liberiore ioco ludens, risumq́; mouebit
Per scœnam, atq; humili figet uestigia socco
Personam simulans, teget & sub melle uenenum,
Spiculaq́; in salibus tinget derisor amaris.
Sic olim lusit senior, quem numine dextro
Pierides fouere, sacro cui lenis ab antro

C litunnus, certaq; Aon fudisse liquores
Q uem romana suum ueneratur lingua parentem
R identem'q; hominum mores, & crimina, & artes.
H æc Cepheus dabit exoriẽs. sed Atlantide ab unda
O ccumbens, fatum in scopulis crudele minatur.
A ut primo sæuus nascentem extinguit in ortu,
A ut unco incæstum trahit, atq; euiscerat artus
D ilanians. miseranda quidem mors ipsa uidenti.

DE AQVILA.

Hinc ales Iouis, & phrygiæ timor unicus idæ
P ræpetibus pennis cœlo se credit aperto
V enatrix, prædam & rostro meditatur adunco
A lituum regina, & acutos exerit ungueis.
I nde feras cursu exagitant, syluis'q; fatigant
R aptores gaudent frenis domitare coactas,
E t iuuat hostili ferrum aspersisse cruore.
B ella placent, & præda subacto ex hoste petita,
E t spolijs uitam, & uiolenta agitare rapina.
N ec dubitent etiam armatos incurrere in hosteis
N udi armis, mortemq; uelint pro laude pacisci.
T antum animi feret Idæus nascentibus ales.
C ui si felicis radios Iouis addidit ignis,
H i patriam decorent armis, & ab hoste tuantur
V ictores, & opima Ioui in capitolia figent,
A uratum'q; bouem statuent, acto'q; triumpho
O rnabunt'q; domum exuuijs, & templa trophæis.
S in mauors, aut Saturni attestabitur astrum,
A rma quidem, pharetræ'q; placent, et fortibus ausis.
L aus aderit. Tamen æratas ad signa tribuni

Sub

Sub duce disponent turmas, aliena sequentes
Auspicia, aut regum imperijs data iussa capessent.
Nanq; Ioui sacer accipiter sua tela ministrat.
At cum se oceano immersat, mersabit & undis
Nascentem, fontes'q; suos sua flumina uerset
Tros puer, & toto laticem diffundet ab amne,
Vsq; adeo occumbens sæuit Iouis impiger ales,
Assuetus'q; auræ, pontum indignatur, & undas.

DE CASIOPE.

Ecce autem noua lux cœlo se fundit aperto,
Cum se Aries, cum se Taurus super æquora tollit.
Collucent auro flammæ. micat aureus æther,
Bractea'q; ipsa suo se uentilat aurea gyro
Instrepitans. Lectas eoo in littore conchas
Florere arboribus uideo, atq; inolescere gemmas
Per ramos, purum'q; ex coctis montibus aurum
In riuos fluere, ac tenui mox forcipe ductum,
Mollitum'q; manu, & fuso leuiore rotatum,
Regia textilibus percurrere tegmina filis,
Quæ dea nunc radio per serica uellera miscet
Intexens, nunc pingit acu, uariat'q; colores
Alternans. Nitet aurato noua purpura textu.
Ipsa sedens solio insigni, stellis'q; corusco,
Seligit aut gemmas terra Gangetide uectas,
Aut baccas forat in sertis, pingit'ue monile
Multa docens. Nymphæ instantis præcepta magistræ
Dextra obeunt, tacito & studio data fila ministrant.
Salue Casiope nam te quoq; sydera cœlo
Illustrant, cœli'q; uenis decus ipsa puellis.

O rnatus tu diua nouos, & seriat templis
D ona paras, solioq; deos ueneraris eburno.
T u regum intexis trabeas tua munera pictæ
P almatæ, sceptrumq; auro, gemmisq; decorum,
B accatumq; monile, sacrq; in fronte tiaras.
N ec tibi non Hebe, tibi non chorus omnis amantum
A ssurgit, comptusq; tuos tua dona requirit,
D istinctas auro uestes, & cingula bullis
A spra suis, cultæq; comæ crinale decorum,
C hrysolithon digito insignẽ, atq; in frõte Smaragdũ.
I n primis matura uiro florente iuuenta
N upta tuos læta expectans deposcit honores,
I llusam Bacis Clamydem, illustremq; coronam
C æruleo fulgore, & purpureis hyacintis,
A rdet & in medijs quæ pendula gemma papillis.
I psa manu ligat ad frontem studiosa capillos,
E t suspendit acu tenui uelamine uittam.
I lla uolat, uolitansq; leuers exuscitat auras.
O ra nitent. ebur extersis in dentibus albet.
P urpuraq; in roseis effulget grata labellis.
P erq; genas lasciuit amor, qui spicula torquens
I ncensum ferus ex oculis iaculatus, & ignem
V ulnerat incautum insidians, uritq; maritum.
G audia tum tacito uoluit sub pectore uirgo.
Q ualis ad Eridani ripas fluuialibus herbis
S tella nouas agitat choreas. Ruit excita pubes
E x agris murata deam. Ruit accola Mincij,
H adriaciq; sinus heros, omnisq; iuuentus
A emiliæ, spumant Nymphis properantibus amnes,
N on satyris sunt arua satis, non prata Napæis.

Spectantum

S ectantum studijs desunt loca. Mater amorum
P raecedit, molleis uirgo fert sedula gressus
D extra amor, à leua Charites comitantur. at illa
R idet laeta, dolosq; oculis meditatur, & ignem
H uc illuc iacijt. uruntur iuuenesq;, senesq;,
D eficiunt Satyri exanimes. Ipso aestuat amne
E ridanus. tremulae ludunt per caerula flammae,
A t uates Nymphae curas sua pectore uersat
G audia sub tacito, atq; immoto lumine perstat,
D eliciasq; animo repetens memor ipse futuras,
I nuideat nec seruideis, & temnat amanteis.
E xoriens haec Casiópe dat munera natis
E x auro, gemmisq; intertextisq; figuris.
A tq; utinam nunquam oceani se tinguat in amne
O ccumbens, nunquam telo, nunquam ense minetur,
A ut é praecipiti fatum crudele ruina,
E sset nec coelo spectatior altera uirgo,
N ec quae plura suo peperisset commoda cultu.

DE ANDROMEDE.

At contra trux Andromé de noua funera, et atrã
M olitur mortem, ac saeuis cruciatibus instans
S upplicia exqrit, neq; enim aut lamenta parentum,
C õiugis aut moueãt lacrymae, aut data mũera flectãt
M ors illi pretium, & tormenta immania curae,
V inclaq;, carcerq;, & nodoso ex aere catenae.
V indictam dea pro scopulis, quibus ipsa pependit
D eposcens, studia haec nascẽtibus improba monstrat,
C arnificesq; manus, & acutam in colla securim,
D iuellitq; artus truncos, & uiscera mandit

S æua impastæ fame. Vel cum minus improba sæuit,
P ræficit effossis grauida è tellure metallis,
H os mores dabit exoriens Nepheleius, ut se
E xerit è pelago quadrupes, properatq; citatum
T aurus et ipse gradũ attollẽs. Sed Atlãtide ab unda
S æuior, obijcietq; feris, & corpora truncis
A ffigens, animam extremis cruciatibus aufert.
P erpetuis etiam uinclis & carcere tetro
D amnabit, si forte minax hinc, inde benignum
S tet sydus, dubio certans utrinq; fauore.
Hanc olim scopulo affixam, & crdelia ponti
H orrentem monstra, ac sine spe, auxilioq; parentum
V ndoso erumpens pelago, atq; è fluctibus imis
S e tollens, laniare immani gutture pergit
B ellua adacta fame, iussisq; impulsa deorum.
T er monstrum caput erecta ceruice tetendit
H uc illuc uoluens oculos. Ter pandit hiatum
I mmanem. Terq; & rictus, ter gutturis antrum
V ndiuomum, spumantq; rotati è pectore fluctus.
H inc sinuosum undis pelagus secat. æstuat æquor
F ulmineo caudæ tractu, spumantiaq; acto
P roscindens utero impellit rapida agmina aquarũ.
L ittora planguntur fluctu, & uagus intonat aer,
A c nigro circum horrescunt maria undiq; nimbo.
I lla ut primum oculis hausit uenientia monstra;
T antum non extincta metu. Tamen ultima corde
H æc agitans, uix ad uacuas ea protulit auras.
V nde mihi, si me duri exposuere parentes;
A uxilium deserta petam? Mihi terra negatur,
P ræsidiumq; hominum. Sæuit uis effera ponti,

Armatur

A rmaturq; in me pelagi Deus, ultimaq; assunt
S upplicia, et iam uiua nouo decreta sepulchro,
A tque utinam defleta prius. Vos ó precor auræ,
N anq; hominum solitæ ad superos deferre querelas.
A ccipite hæc pœnam miseratæ, & uirginis annos,
A c deferte Ioui. o si quæ Iouis inclyta proles
H æc adeat loca, atq; utinam ferus ille Medusæ
H uc assit domitor, quem fama est Gorgone cæsa
R aptantem spolia, et caput ostentare, sororum
P alladis auxilio fretum, ac tectum ægidos armis
V ix hæc, q̃quã plura parat. Ruit æquore monstrum
I mpulsuq; graui littus tremit. assonat æther
V icinæq; fremunt ualles. Illi inter obortæ
S unt oculis tenebræ, atq; ipsi sine sensibus artus.
F orte oram pelagi obseruans Danaeius heros,
Q ua quondam fama inachiam tranasse iuuencam,
A duertit sese ut ponto raptabat ab alto
B ellua, prospiciensq; actos ad littora fluctus
T anta mole ruit præceps, & littore curuo
S axa petit, qua se cursu trahit illa citato,
V idit ut exesa pendentem in rupe puellam
E xanimem iam, et singultu fera fata trahentem,
O bstupuit uisu, et sua mox conuersus ad arma,
N on iam ensem, neq; n ense opus. illa ut cãdida uidit
P ectora. subriguit faucem, at fera guttura pandit
S pumescens. Ast Acrisio satus intulit actam
F aucibus in medijs pinum, quæ forte iacebat
L ittore trunca, maris quondam iactata procellis,
Q uantam uix patria hirta boum centena tulissent.
E iectam rictu antennam curuamine caudæ

S ustulit, intorsitq; inimicum in Persea Pistris.
D eclinat uenientem heros, rursusq; receptam
I niicit in monstri latus. At fera bellua tergum
O buertens, telum effugit, caudáq; rotatum
I nfregit scopulo, dura quod caute repulsum
H erois septem armigeros, septenáq; equorum
C orpora prostrauit trunco, galeæq; superbum
V errit humi conum, & lateri sæuum abripit ensem.
T um furijs acta in scopulum se gurgite tollit
D ira lues, rostro infrendens, & faucibus hiscens.
Q uadrupedũ tabo, atq; hominũ rabida ora cruentat.
A stitit attonito iuueni Dea, uimq; ministrans
C onsilio iuuat. Hic scopulo, qui forte reuulsa
C aute iacet, dextra obiecto, bipatentia condit
O ra feræ. tamen illa diu multumq; reluctans
R eijcit ore super, uacuasq; eructat in auras.
I nde ruens scopulo scopulus conflixit, ut omne
I ntonet et littus, uicináq; saxa resultent,
E xtimeatq; imo Nereus stupefactus in antro.
N il ultra cunctandum heros ratus, aptat habendam
A egida, subnectitq; humero, atq; ita fertur in hostem.
C olligit in guttur sese fera. mox et in ipsum
A crisioniadem hiscens ruit. Aduocat ille
P alladis auxilium, Clypeoq; intectus aheno
S tat nitens, et tela ferox horrentia quassat,
S iqua forte uiam lateri inuenit, illa repente
O buertit sese Nymphen. Sed feruidus heros
A nte uenit, stetit et medius Nymphæq;, feræq;,
A egidáq; obijciens, caput, anguineosq; Medusæ
P rætendit crines, sparsit coma terra uenenum

Per

P er fauces, tumuere feræ tum guttura. at ille
P erstringit'q; oculos umbone, atq; agmine denso
S erpentum implicitans, pulsat caua tempora adacto
I mpauidus Clypeo, ac mox lumine lumina condit.
O riguit monstrum obtutu, ducit'q; repente
H orrentis molem scopuli, atq; è corpore tanto
S tat rupes olim æquoreis pulsanda procellis.
S acra Ioui, natæ'q; Iouis parat Orgia Perseus,
V irginis hinc teneris exoluit uincula plantis,
E xanimem prius effatus. Me candida uirgo
(P one metum) Deus hæc tibi demere uincula iussit.
I uppiter est genitor. fert, & sua nomina Perseus.
I lla diu cunctata silet. Sed nomine Persei
A udito, paulatim oculos ad uerba loquentis
S ustulit, et tacitus uigor ad præcordia serpit.
Q uale sub æstiuum solem sitientibus herbis
L anguescit moriens florum decus acta repente
I t cœlo pluuia, et largi de nubibus imbres
I rrorant, redit ille uigor, redit ille colorum
M ollis honos, spirant reuocatis floribus arua,
E t lætæ cultis uiolæ renouantur in hortis.
E rgo ut primũ oculis lucem hausit, per freta torquẽs
L umina, perquirit monstrum, sed Abantius heros
P ro monstro cautem ostendit. Tum candida uirgo
P orrexit iuueni dextram, calidus'q; per ima
P ectora respirat sanguis, totos'q; per artus
I t tepor, et niueos tingit noua purpura uultus.
S ubrisit coniux, fixo'q; in lumine sensu,
S citatur quæ causa mali, quóue orta parente
N ympha subit, non ulla heros mea culpa. Dearum

I ra mihi, formæq; parens sibi conscia damno est,
A usa maris se uirginibus præferre, suumq;
O stentans decus æquoreas armare sorores,
H inc Nereus furit: hinc sauarum rector aquarum
O ceanus, monstra ex imo ciet horrida fundo,
Q uæ natam pœnæ exposcant, nec te impie Cepheu
M ouit amor. Silet hic lacrymis miseranda coortis.
C oncipit hiis flammam iuuenis. mox talibus infit.
A bstineas lacrymis. ó, iam mea, nec tibi mater
F lenda, ferus'ue parens, aut ira inimica Dearum,
D igna Iouis nurus, & felix iam coniuge Perseo,
I necitq; manum collo, ac sua gaudia pandit.
I lli perq; oculos furtim, perq; ora cucurrit
A ura recens, quæ sensum animi, quæ gaudia menti,
E xplicet, et toto depellat tristia corde.
Q ualis ubi deprensa dies sub nube maligna
D um squalet cœlum, & nigra Sol conditur umbra
E xurgens lato oceano, aut è montibus altis
A ura mouens, fugat & tenebras, et nubila late
D iffundit, redit ecce polo lux ipsa sereno,
C oncinuit thalamos felix hymenæus, et aræ
C orycios oluere crocos. Ruit undiq; ab ipso
N iloq;, indoq; ad tedas festina iuuentus,
P erseaq;, Andromedenq; sonant, et littora, et amnes,
E t Cassiiugæ, et ipsa arabum non hospita saxa,
P ulsatumq; nemus ferum, rupesq; Promethei,
E rgo coniugium optatum, dulcesq; hymenæos,
C oncordemq; torum, atq; unos coluere penateis,
I mperiumq; unà sceptro tenuere superbo.
A tque hinc tralati ad superos fulgentibus astris

I rradiant. memor hæc pœnæ fera uincula semper,
S emper torturas agitat. Crudelia Perseus
F unera. Sunt enses illi, sunt uulnera curæ,
G orgonei capitis semperq; insignia præfert.

DE PERSEO,

Quo surgente aliquis ueniens in luminis auras
S i Phœbus quoq; gorgoneo sese extulit ortu,
S i Mauors telo infelix rutilante lacessat,
Q uo Sol, aut quo Luna loco, dominumq; locorum,
N ec felix stella occurset, cœló ue cadenti
S ese agat occasum uersus regione secunda,
H uic caput auulsum collo uiolenta bipennis
A uferet, ut media truncus spectetur arena,
A ut etiam excisis manibus, pedibus'ue queretur
C rudeles Geminos, crudelia sydera Pisces.
V ulnere seu crudo illacrymans, et corpore toto
S aucius, incuset Phœbum, dictyniaq; arma,
S i media cœli è specula lunauerit arcum,
V sq; adeo inachides in nostra pericula sæuit.

DE PEGASO.

Nec uero monimenta hominum intestata reliquit
I uppiter. At cœlo illustrans uestigia famæ,
V irtutisq; aperire uiam ad noua nomina iussit
P egasus, hinc cœlo micat hic exordia fonti
C lara dedit, de quo sacros fudere liquores
P ierides, quibus ora pij sitientia uates
A dmorunt, potusq; sacer liquor Hippocrénes
I mpleuit mentes Musis, et Apolline dignas.
T um famæ quæsitus honos. sua reddita famæ

P ræmia, pieridum decus, et daphneia laurus.
P ost autem emeritos cœlo exposcente labores
P egasus effulget stellis. Tamen ipse laborum,
A c famæ memor, assuetas in pectore curas
N ascentum ingeminat, quibus arma, leuesq; sequātur
Q uadriiuges, uersentq; agiles in puluere currus.
N unc hostem insectentur equis, nunc hostica castra
E xplorent, dubijsq; locum speculentur in agris,
N ec uero pedibus tantum sedet acribus alis
P egasus insilijt campo, et sese intulit auris.
H inc his ingenium uelox, et rebus agendis
D exteritas, ac cura uigil. Tum notior usus
H erbarum, medicæq; artis, queis ægra ferarum
C orpora, queis hominum morbos, et uulnera curēt,
Q uandoquidem assuetus pratis, assuetus et herbis
I llarum studia ingenerat, nec inutile succi
P ræsidium meditans, et opem mortalibus ægris,
Q uorum opera illatus, cœlo inter sydera fulget,
E xoriens cum Piscis aquis ruit, aureaq; udo
V ellere per summos effert se bellua fluctus.
A t contra oceani præceps delapsus in undam,
O ceani senis undam, atq; antra liquentia Nerei.
E xcutit aut curru lacerum, aut è calce cruentum,
A ut dorso eiectum stygias deturbat ad undas
P allentem, et uanos fundentem è pectore questus.

DE ENGONASI.

Hunc post exoritur iuuenis, quem fessa trahentem
G enua uides ne, ne Alciden hunc rere. fugacis
I sta uiri species, fraudumq; instructa, doliq;,

P ræcepsq́; in facinus, non ut tela aspera contra
L uce palàm, nisi hamento iaculetur adacto,
N octe quidem, tenebrisq́; atra grassatur in umbra
I nsidians, sæuusq́; inhiat simulata rapinis.
H os animos curua effigies nascentibus indit.
C orporaq́; extento iactent pendentia fune,
I gyrum cogant artus, et cærea membra,
P erq́; enses moueant nudis uestigia plantis,
S i Mars, et Dictynna suis speculentur ab astris.
S æuus ab occasu ferrum, insidiasq́; minatur.
S in Mauors quoq; fulmineam contorserit hastam,
I llos flamma furens, uentoq́; agitata fauilla
V stulet, et picei tosto de uiscere fumi
A gglomerent, Serpat succensis ossibus ignis
F eruidus, atq; imis crepitent incendia uenis.

DE PRISTICE.

Ast ubi cæruleo tingit sese æquore Pristis
O ccumbens, si tunc astam quoq; Sithonius Dux
T orserit, externi fugiant uaga flumina Nili,
T yrrheniq́; maris fluctus, et littora Calpes,
N e turpes pascant focas, armentaq́; Protei
V iscere pasta suo saturent, et hiantia condant
G uttura, sed rursum Ionijs in fluctibus ipsi,
A egeoq́; sinu, magnoq́; in gurgite ponti
V enentur uastos fœtus maris, undiq; clausos
A ggeribus, quoties eoo è littore surgens
C etus, et ipse suo faueat nascentibus ortu:
C ernere erit latæ pelago uolitantia lina,
E t circum triplici cinctos indagine saltus

A equoreos,monstra inductis trepidantia septis,
N ec posse aut reperire uiam,aut prorūpere claustris
I psi de rate turrigera,aut è puppibus altis
F erratis instant hastis,iaciuntq; tridentes
P innigeros. Imo referunt sese icta profundo,
I nfixosq; trahunt squamosa ad tergora contos,
V iribus hinc defecta suis,et uicta dolore
V ulneris,albentes rursum tolluntur in undas,
S eminecesq; trahunt artus. At nautica pubes
R etibus inuigilans,funes agit,aut fera contis
A gmina perturbat,uideasq; indagine in una
V rgeri armentum uasti æquoris. Ille trucidat
E nse ferox,hic sublata secat ossa securi.
H ic uncos trahit ad littus,prædaq; superbus
I ngentes media tauros resupinat arena.
P ars laniat cultro insultans,et uiscera nudat,
I n prædamq; uocat socium. pars agmine longo
P er remos,per transtra leui uolat incita saltu,
R etiaq; inclusasq; feras ad littora raptat
I psa suis diffisa humeris. sed lecta iuuentus
A uxilio uenit,ac uicino è margine tortis
R estibus innitens,& uectibus æmula ductis
O ceanum secum,oceani et uiuaria tractat,
E t uersa pelagi exuuiæ exponuntur in alga.
N ec mora cum rapidis in equis uectantur ad urbes
F initimas,rostro & caudis minitantia monstra,
H ic latis strata in tabulis,suffixa ue ad uncos
F erratos. duplici horrescunt pendentia dorso,
E t squamosa rigent duris ad tergora pinnis.
V rbs ipsa armētum ad Nerei,et spolia effera accurrit,

Ac montana ruit longe ad spectacula pubes.
Sæpe etiam solem ad rapidum, fumos'ue uolucres
Suspendunt, sale sicca prius. per'q; oppida late
Exportant. It salsa maris fora per uaga merces
In frustis concisa, & lancibus acta repandis.
Forsitan & salis arentes durare lacunas
Cura sit, & laticum sensus conuertere amaros
In salsum, medio purgantur littore campi,
Strata'q; arenosis includitur area septis.
Huc sapor ille grauis, tristis'q; inducitur humor
Inclusus lata cauea, & circum aggere septus,
Paulatim sub sole liquens exudat, humu'q;
Lentescit, donec sitiens, rapido'q; coactus
Igne, salem uarios'q; hominum concreuit in usus.

DE COLA PISCE.

Hæc pistris. sed quo cœli sub sydere natum,
Qua'ue poli sub parte Colan rear? alta Pelori
Saxa uirum genuere, aluit quoq; sicilis Aetna,
Et puer humanos hausit de matre liquores,
Instructus'q; hominum curis, & ab arte magistra.
Sed tamen ut paulatim ætas tulit, auia montis
Nulla petit, nulla ipse feris uenabula torquet.
Littoribus tantum assistit, neptunnia'q; antra
Sola placent, solis gaudet piscator arenis.
Sæpe pater sinuantem hamos, plumbo'q; onerantem
Retia, nexilibus mater persæpe sagenis
Intentum increpuit, dictis'q; exarsit amaris.
Ille autem irato sese committere ponto
Audet, Nereidum & thalamos intrare repostos,

T ritonum penetrare domos, Glauciq; recessus,
E t tentare imi pulsans clausa hostia Nerei.
S æpe illum Galatea cauo dum prodit ab antro,
M irata est, stupuitq; uiri per cœrula gressum,
S æpe suas Aréthusa comas dum siccat, euntem
O bstupuit, simul & uitreo caput abdidit amne.
N ec uero maris occultos inuadere saltus
A ddubitat, ferro aut latebras uiolare ferarum
E nse canes, ense & tauros, ense horrida cete,
E t totas sese ante acies agit unus, & antris
I ncludit. natat elato per Neréa telo,
R heginoq; mari, sicula & regnator in unda.
N anq; etiam quo Scylla cauo fremit abdita in antro,
C ui latrant centum ora, canum, centum ora luporum
E xululant, ferro irrupit, siluere remisso
O re canes, siluit rabidorum turba luporum
V icta metu. Scylla immanis dum pandit hiatus,
P erforat hic gladio assurgens caua guttura, ibi illa
I n latebras fugit, & ponti procul abdita quærit.
I ngressusq; antrum iuuenis catinensis, adeso
O ssa hominum, attritosq; artus, & pabula cernit
D ira canum, truncasq; manus, et pectora, & armos,
T um puppes uidet effractas, diuulsaq; transtra
S axa super, rostra æratis squalentia truncas.
E t iam tertia lux roseo surgebat ab ortu,
C um iuuenis lætus spolijs, tantoq; labore
S umma petit, summæ nanti famulantur & undæ,
E t pelagus posito præstat se ad iussa tumultu,
O ccurrit læta ad littus Messenia turba,
G ratantur matres reduci, innuptæq; puellæ

Mirantur

Mirantur, stupet effusum per littora uulgus.
Ille suos peragit cursus, æstu'q; secundo
Et portum petit, & cursu portum intrat amico.
Victorem pelagi è muris urbs læta salutat.
Præda'q; per scopulos, strata'q; exponitur algæ,
Algæ Colan, littus'q; Colan, Colan antra sonabant.
Hinc omnem pelago uitam, atq; in fluctibus egit
Nereidum choreis mistus, quem cœrula Protei
Iam norant armenta, uagi'q; per æquora circum
Adnabant delphines, & Ionio in toto
Mulcebat uario Tritonum buccina cantu.
Sæpe etiam medijs sub fluctibus alta secantem
Obstupuere uirum Nautæ, quibus ipse reposto
Mox scopulo, madidum exiccans sub sole capillum
Horrentem cæco signat sub marmore cautem.
Declinent qua arte, & cumulos uariantis arenæ.
Quinetiam maris occultos instare tumultus,
Incumbant quibus aut cœli de partibus euri,
Qua'q; die cogant atro se turbine nubes,
Immineant'q; hyemes pelago, et nox horreat umbra,
Neptuni'q; minas incepta'q; tristia monstrat.
Hinc illi uela in portum, expediunt'q; rudenteis,
Ac iuueni ingentem Baccho cratera coronant.
Ille autem gratam ut cœpit per membra quietem
Stratus humi, pelago'q; atrox desæuit & auster,
Non mora, spumantem in laticem se deijcit alto
E saxo, relegens pontum, uada'q; inuia tentat,
Sola illi intacta, et fatum exitiale Charybdis,
Hanc timet, huic ausus nũquam contendere monstro.
Forte diem solennem urbi Federicus agebat,

Et promissa aderant celeris spectacula cymbæ
Victori meritum chlamys, ac super aurea torquis.
Hinc certant quibus est & uis, & gloria nandi.
Præmia cælatus crater, atq; insuber ensis,
Ingentem tum Rex pateram capit, atq; ita fatur.
Victorem maris ista Colan manet, & iacit illam
In pontum, qua sæpe ferox latrare Charybdis
Assueuit, cum cæruleo sese extulit antro.
Insonuere undæ iactu, ac lux candida fulsit.
Sole repercussa, & flammis radiantis aheni
Cunctatur iuuenis fatoq; exterritus hæret.
At Rex ni pateram ex imo ferat ille profundo,
Vinciri iubet attutum, expediunt'q; catenas.
Vincant fata inquit. fato & Rex durior, haud me
Degenerem aspiciet tellus mea se'q; sub undas
Demisit, quantum'q; acer per inane columbam
Delapsus cœlo accipiter, sequitur'q;, ferit'q;
Iam'q; alis, iam'q; ungue petens, tantum ille rotatam
Per fluctus, per saxa secans, imum usq; profundum
Sectatur pateram, atq; illam tenet impiger, ecce
De latebris fera prorripiens, latrantia contra
Obiecit rabida ora canum, quibus ille nitentem
Pro Clypeo obiecit pateram, se'q; ense tuetur.
Dum'q; aciem huc illuc ferri iacit, & micat acer
Per'q; Lupos, per'q; ora Canum uersatus, & agmen
Dat'q; locum, rursus'q; locum tenet, ilia monstri
Incumbens telo strinxit, dedit icta fragorem
Alta cutis squama horrisonas natat acta per undas
Stridorem hic illa ingentem de faucibus imis
Sustulit infremuit quo æquor, caua rupibus Aetna

Assultat,

Assultat, tremit æratis sub postibus antrum
Vulcani. Siculæ nutant cum mœnibus urbes,
Horrescitq; nouos procul Ausonis ora tumultus.
Tum caudam explicans totoq; illata Charybdis
Corpore, ter pauidum assultu, ter uerbere torto
Excussitq; solo, caudæq; uolumine cinctum
Illisit tandem scopulo, traxitq; sub antrum
Impastosq; canes, & hiantia guttura pauit.
Ille igitur cœlo impulsus tellure relicta
In ponto degit uitam, & fatum æquore clausit.

DE ARCTO.

Hactenus hæc, nunc illa puer mihi suspice plaustra,
Quæ nunquam oceano tingunt, sed cardine summo
Voluuntur, paruoq; ferunt sese incita gyro,
Vt nunquam occasu, nunquam rapiantur ab ortu,
Atq; illam metire oculis, quæ uertice in ipso
Tanquam fixa micat noctu, tamen usq; uagatur,
Obseruatq; polum, atq; axi uix mobilis hæret,
Stella Lycaoniæ referens monimenta puellæ.
Vrsa etenim quondam in syluis errauit, & antris
Delituit. Sed uicta fame memor ipsa parentum
Sæpe domos, ac rura petit, commistaq; uaccis
Decubuit stabulo, & stetit ad fœnilia uincta.
Illam pastores, dum pabula nota frequentant,
Sæpe greges inter duxere ad pascua, & inter
Errauit pastos fera Nonacrina iuuencos
Sensisset uacua modulantem carmen in umbra
Damonem, uacuam saltu properabat ad umbram,
Et cantum immota suspendit arundinis aure,

B landiturq́; oculis, ac singula uerba canentis
O bseruans, lambitq́; manus, sequiturq́; uocantem,
G audet & ipsa sui laudari uoce magistri.
H inc quibus affulsit nascentibus arcadis ursæ
S ydus, & è summo prospexit cardine uirgo,
H is captos domitare ursos, immania corda,
H is sæuum genus indomitos frenare Leones
C ura sit, & socios canibus coniungere pardos
P er nemus, infrenemq́; manu tractare Elephantum,
T um uerbis formare, acrem, ut tolerare magistrum
A ssuescat, socium armato dignoscere ab hoste.
H ic illis amor, hoc studium sic imperat astrum
E xoriens. At si occasum declinet ad ipsum
I mpastus leo, seu uiolentis unguibus ursus
D ilaniet, seu uicta fame fera dente cruentet,
S i graue Threicij minitetur stella tyranni.

DE ANGVE.

Q uid qui per geminas anguis conuertitur arctos,
E t trahit ingenti sinuosa uolumina cauda?
H ic Marsos dabit exoriens, qui uulnera cantu,
Q ui sanent morsus, nigro qui forte ueneno,
V nguine pæonio, & succis medicentur, & herbis,
Q ui ferro, atq; igni, referantq́; Machaona dextra.
A st ubi ad occasum flexu leuiore rotatus
I n spiram, petit hesperij uada lubrica ponti
L etaleis passim morbos, & uulnera dente
T abifico meditatur, & atro felle sagittas
I ntingens, miscetq́; malum per pocula uirus,
R egaleisq́; epulas tabo inficit, aut boleto

Promittit

P romittit certam dubio sub funere mortem,
H æc coluber fata occumbens mortalibus addit.

ALTERNARI FATA VI FIRMA ANIMI.

Talibus, atq; alijs seu declinantia in austrum,
S iue ad hyperboreum surgunt, quæ sydera tractum,
E xercent hominem fatis, mentesq; orientum
S ensibus afficiunt uarijs, uariosq; agitatus
D ant animis, unde & uarios formantur ad usus,
E stq; suum cunctis studium, & sua cuiq; uoluptas.
S æpe tamen uis firma animi, resq; extera, lex'ue
A lternant fata, aut genio aduersatur egestas.
S tat fatum tamen, & fato uis insita perstat.
N ec natura suas unquam inficiabitur arteis
I n rectum, paruum'ue uocet, uestigia seruat
V sq; sua, & facilis per munera nota recursat,
S i qua forte locum dedit aduersata potestas.

STELLARVM FIXARVM VIREIS MAXIMAS ESSE.

Multum opis obliquo septem, quæ lumina cursu
L abuntur, dant syderibus coniuncta repostis.
D iuitias tamen ingenteis, inopinaq; regna
D ant ipsa, Imperiumq; ima de plebe togatis,
E t seruos solio statuunt, sceptrisq; decorant.
S ed nec fida manent, certo nec fœdere perstant.
N am quantum cælo tolluntur & ipsa reposto,

Q uoq; loco maiore aliquem statuere, magis'q;
E uexere, atq; ex imo ad conuexa tulere,
H oc magis affligunt'q; solo, calcant'q; iacentem,
E t miseris statuunt hominum spectacula rebus.

DE STELLIS REGIIS LEONIS, AQVARII, SCORPII, TAVRI.

Nunc iterum Iouis ad Zonam, bissena'q; monstra
N ate redi, patris'q; memor præcepta capesse.
R egia nanq; etiam regalibus ignibus astra
Q uattuor è cœli signis, regalia iura
E xercent. ardet libyci ad præcordia Monstri
S tella ingens, Stella auratis circu'm ignea flammis,
S tella Iouis decus egregium, & mauortia cura,
C uius in exortu, seu cum tenet ardua mundi
S ydera, curuato sese illi iunxerit arcu
S yluipotens dea, syluicolis dea cognita Nymphis,
D iuitias illi immensas, fasces'q; superbos
F ata parant, ille è castris peditem'q;, equitem'q;
E ducens, bello domitas quassabit et urbes,
E t populos late uictor ditione tenebit.
I llum etiam ingentem'q; animis ingentibus orsis,
O rnabunt Regem sceptra, & Trabea aurea quondã
I nsignem dabit, & solio illustrabit eburno.
S i cui ab hoc ipso nascenti arriserit astro
D elia, & auricomæ turgescant cornua fronti,
B ella tamen, belli'q; æstum, duros'q; labores,
I rarum'q; graueis causas portendet iniqui

Stella

S tella senis, rutiloq; furens Mars sæuiet igni
C um uastum Nemees olim properantibus annis
D iuertent antrum, & spelæa horrenda reuisent.
T unc etenim fraudemq; senis, uiolentaq; tela
T reicij iuuenis, suspectaq; comminus arma
I ndignans fera, sese in ceruicemq;, iubasq;
C olligit. obscuroq; fremens se proripit antro,
M ugituq; auras, & cœlum territat ore
H orrificans, pauet ipse senex, at ferrea Mauors
O biectat scuta, et tortam ferus excutit hastam,
S eq; caua condit galea, & sæuum exerit ensem
F ulmineus quatit horrisonis Leo dentibus ora,
E t parat assultu iam iam se inferre citato
Q uadrupedans. ruit excitum ad spectacula cœlum,
A ssensuq; Deûm uario fremit assonus æther.
Hæc eadem aduersa è parte, atq; fluentibus undis,
S ydereis undis, & fonte liquentis Aquarij,
Q ua regale nitet uillis radiantibus ostrum,
N ascenti euenient, ubi Delia culmine summo
A ut cœlo exuriente suo adstipulabitur ore.
Si quæras siculi mores, geniumq; tyranni,
E t regnum crudele, aulamq; cruore madentem,
S parsaq; per duras hominum præcordia senteis,
M artius horrenti feret hæc tibi Scorpius astro
E xoriens, seu cum medio dominatur olympo,
E t uicina micat crescenti lumine Phœbe,
N on toto quisquam cœlo crudelior ignis
V el sæuit face, uel flamma uiolentius astrum.
H inc et opes summæ, summo et cum iure potestas
I nsidijs armata, et cædibus usa nefandis,

G rassatorq́; animus, et sparsa cruore libido.
H inc Acragas tremit, & clausus boue mugit aheno
I nfelix faber, et populus gemit Aetna subactis.
At contra oppositis tauri de sedibus, ardent
F elices stellæ, non una in parte locatæ.
D e quarum radijs cum se, & sua cornua Phœbe
I llustrans medio incedit pulcherrima cœlo,
A ut thalamos Aurora tuos somno excita linquit,
H inc auri uenas fluitare. Hermumq́;, Tagumq́;
V ndantem, cumulos et opum, perq́; atria uerri,
P erq́; aulas fulgere suis aulæa Britãnis,
L uxuriare dapes mensis, fuluoq́; metallo
T ecta super radiare, ipsis penetralibus hortos,
F rondentesq́; umbras æstiuum excludere Solem,
E t uideas tabulata nouis fulgentia signis.
H inc populi fauor, hinc indulgentissima cura
I n populum, et data per plebem sua dona uiritim.
H inc etiam templa idæis inuisa columnis
C onduntur, splendentq́; ebore, ac testudine postes
A urati, radiantq́; adytis donaria sacris
E x auro, argentoq́;, & phidiaco cælatu,
A c fama externas circum uaga labitur horas,
S i cui felices ortus Latonia dextro
D e cornu bouis, atq; è sydere fecerit aureo,
A ut regale decus medio ostentarit olympo
I uppiter, et læto placidus respexerit ore,
I llum urbes moderantẽ, illũ maria alta trahẽtemq́;
A rmatas in bella rates, illum arma, uiriq́;
H orrebunt, & equis uolitantem, et signa ferentem
I talaq́; imperium tremet hoc sub uindice tellus,

DE STELLIS CLARIS AC LIMPIDIS. ARIETIS. SCORPII. SAGITTARII *Capricorni. Piscium.*

Nec uero reliquis obliqui in partibus orbis
S *ydera non multa fulgent radiantia luce,*
E *t claro illustrant tenebrosam lumine noctem,*
I *llustresq; uiros. & facta illustria reddunt.*
Nam cui nascenti generoso effulserit astro
H *ellæus quadrupes, primo dum cardine surgit,*
I *lle potens opibus regum notescet in aula,*
E *t multo terram diues proscindit aratro.*
I *lle reget populos, & magna potentibus armis,*
D *ux geret, & factis famam sibi quæret ab ipsis.*
D *ecumbens fato placido, insignisq; feretro*
E *ffertur, lacrymas interq;, atq; ultima dona,*
S *i facilis placido annuerit quoq; Iuppiter ore.*
Nunc non horrentis Scorpij de tergore fulgens
S *tella micat, late ardenti spectabilis igne,*
E *cuius radijs, & opes & larga supellex*
F *unditur, & multo comitata potentia fastu.*
Q *uod si felicis radios Iouis aureus ardor*
A *dijciat longe summi cumulentur honores,*
E *t longe primis ornentur fascibus ædes,*
P *rimi etiam longe procerum extollentur in aula,*
E *t primi regum solijs loca iuncta tenebunt.*
S *ed mors sæua manet, offensi principis ira.*
S *emiferi quoq; tecta senis fulgentibus astris*
C *lara meant, nitet et facibus radiantibus aula*

H inc illustre uirûm genus,hinc generosa propago
E xurgit,magisq; potens sese asserit actis.
I mperio subiget populos,noua mœnia condet,
D iruet hostileis urbs, et classe profundum
I nstructa leget,et foedabit sanguine pontum,
S trage uirûm insultans,& multa cæde superbus,
V ictricesq; manus,terráq;,maríq; potenti
I mperio reget,et domito tandem hoste cruentus
O ccumbet leto insigni,atq; ante agmina uictor,
T arpeius,cui sorte pater Chironio ab antro
F ulserit,ac nitidis sese coniunxerit astris
E xoriens,placido et moueat sua tempora nutu.
Aegoceros quoq; nigranti sub nocte per umbram
I llustreis effert radios,Queis pectora nati
I gnescunt,mentisq; suum tenuatur acumen.
E t fortuna domus multa clarescet opum ui,
C uius in exortu si se Latonia,si se
A ddiderit socium belli Deus ensifer Heros,
N ascentur qui cæde hominum,qui sanguine fuso
L ætentur,queis bella animo,et crudelia curæ
p rælia,sub quorum imperio,peditúmq;,equitúmq;
I ncedit legio,& campis gradietur apertis,
E t quos fata manent ipsi quoq; debita bello.
I rradiat post sub Phrygij momenta ministri
S tella nitens,quæ iustum animis, rectúmq;, probúmq;
S uadeat,et magnos olim promittat honores,
Quæ populos late subdat,quæ regna merenti
D ecernat.solijq; decus sublime superbi.
S i Saturnius hanc radijs pater aspicit æquis,
S i nato adiungat uireis Saturnus amicas

Et patri

E t patri proprios, et auo latois honores
C oniungens læto ostentat sese aurea uultu
C ulta comam, uarijsq; caput circundata gemmis,
Q uæq; soror Phœbi, et possit Ioue nata uideri.
Nec uero non et Veneri sua cura, ducumq;,
Bellorumq; nec arma timet generosa uirago,
Q uæ Martem clypeo, galeaq;, adamantideq; harpe
I nstruxit, dum prima Gyges in claustra tonantis
I ntorsit saxa, et ferratum in limina uectem.
Q uæ face ter iaculo immanem gladioq; Olphialten
A mbussit, dum mento illi riget horrida barba
I llunie fœdo, & squalenti emarcida cœno,
Q uanta nec hirsutis trecentum pendeat hircis
N idorem mœnsa, et sæuam dedit usta Mephitim,
Q ua somno superi exciti, rapido arma tumultu
E xpediunt, ciet ardenti Venus agmina torre.
F orte etenim Cytherea toro surrexerat, & se
M artis ab amplexu Nocturnis usa tenēbris
S urpuerat, roseoq; diem properabat ab ortu,
Q uo furta, et longe cælaret gaudia noctis.
P rima igitur uenientem hostem Dea sensit, opemq;
P rima tulit, sed longe illi laus maxima, quod iam
T erribilem galeam tractare, atq; ære rigentem
C oniferam, ingentem, atq; igneis, flāmasq; uomentē
A usa, quod iratum comitata ad mœnia Martem
A nte illum iaculata facem, atq; è turribus igneis,
N obilis et face, & generosis nobilis ausis.
E rgo ubi candenti sese Dea iunxerit astro
E xoriens, fulget notus quo sydere piscis
E t Phœbe nitido felix decurrat olympo,

N ascentur, quos relligio, quos æqua, piumq́;
O blectent, cultusq́; Deum, & reuerentia casti.
N ascentur, qui classe maris uada cœrula uerrant,
Q ui terrarum obeant uarios, uario ordine tractus.
I lli etiam ingenteis animos ingentibus actis
A diungunt, et bella animis ingentibus audent
E t pelago. & terris gerere, ac fera prælia miscent
V ictores. sed amor media inter tela recursat,
V ictoremq́; humanum subigit Dea uirginis armis.
A tq; utinam non regum odijs, non sæua per iram
C ontingat mors, et fato rapiantur iniquo,

DE AENEA.

Talem olim rapidas Phrygij Simoentis ad undas
A eneam Dea Progenuit, quem fortibus armis,
I nsignemq́; animi iuuenem tot adire labores
I mpulerint, et fata nouas exquirere sedes.
H inc humeris patrem inde Deos, et sacra ferentem
I actatumq́; mari magno, Libycosq́; per æstus
A cepit uirgo hospitio, iunxitq́; hymenæos.
M ox fineis querētem Atauum, Thybridisq́; recessus
I ntrantem, regna excipiunt, dotaliaq́; arua.
H inc atrox bellum exoritur, pro coniuge certat
H inc rutulū manus, hinc fulgentibus arcades armis.
A c tandem uictor potitur, regnoq́; toroq́;,
S ed fato cadit infelix, auua ad antra Numici.
H unc Libyæ quondam errantem per deuia Mater
T utata est, hunc turbatis aquilonibus actum
E ripuit medijs è fluctibus, hunc & in arcto
B ellorum casu, Simois cum et Xanthus, et Ilij

Sanguine manerent campi, et mare cædibus horrens
Scuta uirum, galeasq́;, & fortia corpora uerſat,
Ipſa enſes, ac tela inter, flexusq́; rotarum
Aſtitit, & graue pro nato fert ſaucia uulnus,
Non potuit tamen immitis placare fluenti
Crudeles latices, præfixaq́; ſaxa ſub undis,
Vſqueadeo nec fata Deûm mutare poteſt uis.

DE MOTV COELI.

Digrediens hæc ante puer non dicta docebo,
Tu memori mea uerba animo, ac ſub pectore conde,
Omnia clauduntur cœlo cœlum omnia ſecum
Mole ſua rapit, & celeri uertigine torquet.
Immotumq́; nihil patitur, tamen intima tellus
Stat ſemper, medium quoniam conceſſit in orbem.
Stant axes, quibus ipſe ſuper uerſatur olympus.
Ipſa quidem oceani circumq́;, intraq́; ſonanti
Alluitur tellus fluctu, ac uelut inſula toto
Inſurgit ponto, & medijs ſtans prominet undis,
Quas curſu uaga, & alterna ſub luce refulgens
Luna ciet, luna æſtiferos motura tumultus.
Iam terras, pontumq́; unà complectitur aer
Huc illuc uentis agitatus, & æquore aperto
Raptas imbriferos piceo cum turbine nimbos.
Quidquid enim tellure ima, ac rorantibus undis
Exhalat, paſſim huc ſublato corpore fertur
Euectum Solisq́; rotis, lunæq́; quadrigæ.
Denſatum mox in nubes, pluuiamq́;, liqueſcit.
Ipſa autem Luna in primis fluitantibus auris
Imperat, & cœlo citimos cum torqueat axes

A c spatio breuiore rotas agat, usq; Deorum
C onsilia explorans, et opes, et castra, serenos
Nunc præfert uultus, rutilo nunc uelat amictu,
A ut Feruginea procedit nubila palla.
M ultum etiam quibus insignis digressa feratur,
A diuuat, et peragret signi qua parte Tyrannus.

DE SIGNORVM QVALITATIBVS.

Ignea uis pecori phryxeo, et cornibus aureis,
I gneus et Libyco uigor est, rabiesq; Leoni,
C andentiq; senex iaculatur ab igne sagittas
P hillyrides. nam terrestris uis insita tauro,
I nsita Virgineæ Spicæ, Aegocerontis et astris.
N am Geminis placet aer, aeriq; recessus,
H os puer Ideus probat, hos Pometia uirgo.
A t Cancro fluuiorum amor, æquoreæq; lacunæ
P ermansit, iuuat unda, iuuant stagnantia claustra,
P iscibus idem amor est, eadem quoq; cura Nepai.
H inc uariant Lunæ uires, pugnantq; uicissim
S igna simul, nec certa fides uariantibus auris,
H inc tempestates, atq; inconstantia cœli
S uccedit q; auster boreæ, pluuiumq; sereno.
A c medijs persæpe caloribus horruit aer,
C um grando in solidis percrebuit horrida tectis.

DE INEQVALITATE DIERVM, AC NOCTIVM,

Quin etiam uariant solis uiresq;, uicesq;,
Quod cœli situs, & signorum præstitit ordo

O bliquans, unde alternant, noctes'q; dies'q;,
A c tempus circum spatijs se uersat iniquis.
Q uattuor in partes quanquam diducatur annus,
A equa sed à medijs ducuntur tempora signis,
Q ueis medium luci, atq; umbris sol diuidit orbem,
P raecipiti loca celsa gradu, quae'q; ima dehiscunt,
D um certant inter sese, fugiunt'q;, fugant'q;,
N unc nocti cedunt luces, nunc solibus umbrae,
A duersis'q; uagantur equis & frigus, & aestas.

DE SIGNIS MOBILIBVS FIXIS, ET COMMVNIBVS.

Omnia principio properant, medio'q; morantur,
A t finis neutrum retinens moderatur utrunq;,
T emporis hinc uerni quadrupes Nepheleius autor
I t properans, semper'q; suas festinat ad herbas,
N ec mora, nec requies, manet ad praesepia taurus,
V er manet, insistit bos indefessus aratro
I ncumbens operi, incumbit quoq; purpureum uer
P er syluas, per prata, & coepto perstat in ipso.
A t geminis modus est, dum uer declinat, & ardens
P rocedit coelo indomitis feruoribus aestas.
H inc pecori aurato uis mobilis, at sua tauro
V is constans, solidum robur, stabilis'q; potestas.
V is media est geminis utroq; à sydere ducta,
C ommunis'q; uigor, quae caetera signa sequuntur
O rdine nexa suo seruant hunc certa tenorem.

DE SIGNIS TARDIS, ET VELOCIBVS.

Nec uero quæ signa austro digressa feruntur
In boream, non ipsa obliquis curribus ortum
Accelerant, raptantq; habiles ad frena iugaleis.
Hinc ortus breuius spatium obliquantibus astris
Hinc properans Aurora rubentibus aduolat alis,
Ingeminat lux, ingeminant opera, atq; labores.
At contra quæ de Boreæ regione recursant
In Libyen, ea decliui properantia cursu
Oceano immersant sese, obliquantq; sub æquor
Aethiopum, inde ubi gangeos referuntur ad ortus,
Insudant cliuo, ac sursum recto axe supinis
Vix referuntur equis. subit hinc mora longior æquo,
Augenturq; ortus spatia, & nox crescit in umbra.
Decrescit labor, accrescit requiesq;, soporq;.

QVAE SIGNA, QVOS VENTOS EXCITENT.

Ventorum quoq; uis uariat uariantibus astris.
Ignea præcipitem Boream, & minitantia claustris.
Arctois signa emittunt glaciemq;, niuemq;.
Sæpe tamen uicino Aries de tramite, Cauros
Immistum Zephyro, ac Boreæ genus euocat antris.
Quis credat, gelidos flatus Iouis excitet astrum?
Excitet humenteis Mars, atq; Atlantis ab undis?
Signa etenim maris humectos referentia fluctus,
Oceani occiduos æstus, auramq; Fauonij
Sollicitant, tamen & libyas procul excita arenis
Flabra cient, Zephyro cognata frequenter, et austro,
Hunc prono è cœli tractu, atq; Hyemalibus oris

E ducit Dea, cœruleo quondam edita ponto,
E ducunt astra auripedi consortia tauro.
Q uin eurumq́ue, notumq́ue una Capricornus utrinq;
C ommistum genus, excibit bicoloribus alis.
A st eurumq́ue, euriq́ue domos, nabatæaq́ue claustra
S aturnus tenet, & gangetide regnat in aula.
N onnunq̃ Solis radijs calefactus, & igni,
S uscitat horrisonas stridenti Aquilone procellas.
T u uero terræq́ue situs, & flumina, & ipsos
A spice arenosi tractus maris, aspice monteis
M ontibus impositos, & declinantia in imas
C onualleis loca, & aerijs super indita saxis
O ppida. non idem obtutus, posituraq́ue mundi
O mnibus est eadem. nec Sol uagus omnibus idem,
N on similis natura soli, non aeris aura.
H inc uariat cœli uis, & natura locorum,
D iuersæq́ue uices rerum, atq; euenta per orbem.
A strorum quoq; dissimiles uireisq́ue uicesq́ue,
T emporaq́ue inconstansq́ue dies uariantibus umbris.

QVI PLANETAE DIVRNI SINT, ET QVI NOCTVRNI.

Sydereis nocturna umbris Latonia gaudet,
G audet Nocturnis tenebris Erycina, suumq́ue
I llecebris trahit hæc nocturna ad gaudia amantem
I lle dolo lætus. furtisq́ue accommoda captans
O cia, per tenebras graditur speculator opacas.
L ucem odit, memor & uulcania uincula, & artes
P hœbeas cauet, & cæca insidiatur in umbra.

A t lucem currusq́; auroræ, & lampada solis
M iratus pater Altitonans, miratus & ipse
F alcitenens Deus, occultas odere tenebras,
E xultantq́; die, gaudentq́; patentibus auris.

CVR ALII ALBI, ALII NIGRI SINT HOMINES.

Miretur nigrum Aethiopem crispante capillo
A lbis, & algenti Germania subdita cœlo.
M iretur longamq́; comam, candentiaq́; ora
G ermani Nomas, & lati niger accola Nili.
I llum sicca siti, sæuoq́; exusta calore,
T orridaq́; assiduo uicinia solis ab æstu
V rit, & incocto tingit nigra corpora fumo,
C ontrahit & teretem per adusta foramina crinem.
H uic concreta gelu, niuibusq́; oppressa malignis
Q uæ regio riget arctois subiecta pruinis,
V icinum è glacie candorem aspergine cana
I llinit, & niueum diffundit in ora colorem,
A c multa irrorat madefactum sanguine corpus.
I nde fluit coma longa, & opacant ora capilli.
H inc uariat gens ipsa inter flammamq́;, niueisq́;,
A tq; alios referunt alia in regione colores,
Q uos cœli miscent igneis, errantiaq́; astra.
H inc Phœben niueæ lætari uellere lanæ,
S aturnumq́; atro rursum squalescere amictu
D ixere, ac rutilo Martem exultare capillo.

DE ORIS VARIETATE.

N ec tantum color, Ora etiam, effigiesq́; uirorum
Dissimiles

D issimiles inter sese prolis'q;,patrum'q;,
N ec matri sua nata,nec uno è germine creti
A ssimiles,nec neptis auo,aut soror ipsa sorori,
V sq; adeo,cœli'q; situs,& sydera,& ipsi
D ij uariant,ac signa quibus sua plaustra reuoluunt.

DE VARIETATE MORVM.

Quin uariant etiam mores,& pectora sensus
D iuersos agitant,studia.& non una sequuntur.
H inc animi secreta alto sub pectore condit
C onsilio grauis,& casus timet usq; futuros.
E t parcit parto,& prouisa negocia differt
C unctator,quoniam Saturni hoc imperat astrum.
Ille fidem,testeis'q; deos,concepta'q; uerba
P ost habet,& rabidos irarum concitat æstus
I mmitis,promptus'q; manu,uiolentus,& exlex,
H os mores quoniam Martis ferus indidit ardor.
Ast alium,insignem'q; animi,et præstantibus ausis
N obilitat Sol,& generoso corde superbum
I nuitat studio Imperij,atq; extollit in altum,
P lacantem'q; aras diuum,& pia uota ferentem.
Sũt quos , et splendor iuuet,atq; exculta supellex,
O rnatus'q; domu fulgens,laquearia'q; aurea,
E t tyriæ uestes,uilloso & purpura limbo.
H os populis longe acceptos Latonia Luna
C ommendat,fauor hinc,& amicæ gratia plebis,
I ngenium'q; habile,& rebus uis apta gerundis.
E st illis mite ingenium,& sibi pectora recti
C onscia.sunt animi præclara ad munera nati.
I ustitiam'q; colunt,& inest reuerentia ueri,

E t synœrus amor, pensi quoq; sedula cura,
N il præceps, etenim Iouis hos sic temperat astrum.
Temperat ast alium ueneris nitor. hinc nitet illi
C ultus, & aurato fulgens noua purpura textu.
L uxuriat domus, ac lucos flant tecta sabæos,
E t passim nitida Charites dominantur in aula.
Scitatur rerum causas, & suscitat arteis
I gnotas solers, facundáq; pectora uersat
M ercurius, ueterum repetens monumenta uirorum,
D um linguæ pretium, dum famæ affectat honorem,
I gnotum & patitur nihil, & contemnit inerteis.
H os mores nascentum animis errantia septem
S ydera dant, sed longe alios immista uicissim.
I ngentes hinc uirtutes, ingentia rursum
D ucuntur uitia, & nusquam mortalibus unum est,
I pse idem sibi dissimilis, iuuenisq;, senexq;.

QVAE SIGNA, QVALES SENSVS EXCITENT.

Signa quoq; aduerso sibi dissidentia nisu
D ant uarias animorum arteis. nam prædita motu
S igna cito, celeres sensus, agitatáq; longe
I ngenerant studia, & penetrabile mentis acumen,
A tq; habileis ad laudem animos, ciuiliáq; acta
A ccendunt, Hos cura deum, & solertia cœli
R imanteis rerum causas iuuat. His furor ille
F aticinus mentes agitat, panditq; futura.
A t curas animi tacitas, frontemq; seueram,
E t pectus graue consilijs, rigidumq;, tenaxq;
I udiciumq; immotum, & uerba sonantia uerum
Fixa

F ixa dabunt,eadē argentiq́;,eadem æmula honorū
F omenta adijciunt animis.hinc denſa clientum
A gmina delectant.hinc & certamine in omni
P eruiciſſe uolunt,commentaq́; pectoris acri
C ontendunt ſtudio,atq; opera peragenda tenaci,
S igna bicorporeis rurſum uariata figuris
I nſtabileis reddunt animos,ſenſuſq́; uaganteis
A lternant.nil certum unquam uariantia corda
I nſequitur non firma quidem ſententia.uerum
M ens habilis,reſq́; ad uarias uerſatile pectus.
H os amor,imbelleſq́; Lyræ,Somnuſq́;,Venuſq́;
O tiaq́; ignauos reddunt,& Salmacis,& fons,
Q uæq; tegunt nitidum frõdoſa umbracula fontem.

QVI PLANETAE QVIBVS SIGNORVM DOMINENTVR Triangulis.

Q uin etiam Leo getulus,nepheleiaq́; aſtra
H æmonio cum heroe,ſagittiferiſq́; pharetris
E xercentq́; maris animos,& maſcula iura
T utantur,gaudentq́; die,ducibuſq́; diurnis.
H inc lucis pater,horarum pater.ætherius Sol,
T arpeiæq; arcis cuſtos,qui nubila uerſat,
D uctores aciem hanc uiolenta in prælia raptant.
I lli ductorumq́; animos,& prælia,& arteis
I mperio aſſueti referunt gentemq́;,uiroſq́;
H is animis.his & ſtudijs,his pectora curis
I nſtituunt. At fœmineæ Cytherea cohorti,
Q uæq; ſoporiferis uehitur Dea Cynthia bigis
D ant ſignum.ſed nox tacitas iuuat.imperioq́;
V tuntur leniore duces,ſegniſq́; capeſſit

I ussa phalanx, ferturq; animis muliebribus hærens.
I nde suos populis mores, animosq;, ducumq;
P ræscribit leges, decretaq; munera sancit,
H inc legio geminorum, arguaq; robora fratres
I ngenteis tollunt animos, ingentiaq; audent
L uce palàm, tenebras odere, atq; abdita facta.
H os animis, hos consilijs, hos pectore, & armis
H ortantur Latij Deus, atq; Atlantide cretus,
C ommunemq; aciem, concordi fœdere curant,
E t scribunt sua iura urbi, plebiq;, patriq;,
A gmen agit quartum belli Deus. Arma, tubæq;
C ircunstant. Cytherea illi comes hæret. & alto
Q uæ Cyntho dea fert rigidos uenabula in ursos.
H æ Martem comitatæ his agminis altera cura,
N octurnisq; dolis in castra inimica feruntur,
Q uæ nam, quæ rogo causa deos, mortalia ubi arma
O buersans inter rapidas agis ense cateruas
I mpellens, cuneosq; uirum, feraq; agmina equorũ,
I mmanem nunc te tigrim dente, ungue cruentum
C ernere erit, rutilos fœdantem sanguine campos?
N unc latos referentem armos, cauaq; ora leonum,
I psam aciem? densosq; globos, ipsa agmina ferro
S ternentem, simul ense equites, peditesq; metentem?
A t cœlo diuum ante oculos muliebria sectans
C onsilia, illarum obsequijs tua munera, & arteis
B ellorum, bellorum arteis, crepitantiaq; arma
A scribis. quantum illecebræ, quantum aurea possunt
C ypridis ora tuæ? quantum nox? illaq; noctis
G audia, quinetiam, in tenebris, in nube maligna
A spirans Phœbes thalamis, furtiua per umbras

O sculа, et attactus tentasti ad pectora molles.
H inc frater, quem nulla hominum res, nulla Deorũ
P rudentem latet, hæc stolido maledicta tyranno
O biectare ausus, dictisq́; adiungere pondus.
F urtis te natum, illecebrisq́;, dolisq́; Dearum
C astra iuuent nocturna, et fœminei comitatus.
C ede die. iactantem te, et tua facta sonantem
C ristato capite, in tenebris, tibi nocte, tibi umbris
P laudentem, spolia è thalamis sine cæde parentem
M iretur Charitum chorus, & Vulcania coniux.
C ede Polo, fucosq́; genarum, ungentaq́; amantis
I sequere, atq; alium syluis meditator Adonim,

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM DE STELLIS LIBER QVINTVS.

n Vnc mihi quæ uirideis colles, rorantia'q; arua,
Q uæ iuga gratorum nemorum, ac uiridantia ripis
F lumina, quæ'q; uagos colitis per deuia fonteis
A eriæ aspirate auræ, atq; fauete uocanti,
T ethyos æternæ clarum genus, inclyta solis
P rogenies, quas Oceani bipatentibus antris
E nisa est, decepta dolis, & Apollinis arte,
D um Tethys miserum toties excludit amantem,
N anq; quiescebat clauso Dea nuda sub antro,
C um Deus ad posteis tacitus rimatur, et omnem
E xplorat'q; aditum, fraudem'q; in pectore uersat
I gne calens. spectat, simul et timet ipse uideri.
M ox abit in tenueis radios, rimam'q; per arctam
I ngressus, fruitur thalamo, & noua gaudia carpit.
I ntumuit Dea compressu, atq; absente marito,
C ælat onus, decimo Oceanus dum sydere Calpen
D iffringit, pontum & terris immittit apertis
V ictor, & extremam pergit tentare Meotim,
C ommotus fama, & generosæ Virginis annis.
P rodistis'q; utero tacitæ, & latuistis in umbra
O ceano redeunte. etenim pater ipse uideri
V os uetuit, tenueis animas uix sensibus auctas.

Nocte

N octe quidem latitare antris, at luce uagari
E t pelago, & terris, atq; aëra currere apertum,
S olariq; æstus hominum, & mulcere laborem,
L ongarum & uoluit curas lenire marum.
E rgo agite o mihi cultæ auræ, oceanitides auræ
E t Tethi proles, & Apolline digna parente,
E ste mihi comites, terris, pelagoq; uaganti,
M ecum iter incœptum terite, et spirate canenti.
V os ego Benaci ad Ripam, atq; ad flumina mantûs
S istam audax. Hic Andiadum selecta sororum
C armina, & aonios lætæ excipietis honores,
Q uos olim memores diuûm referetis ad aures.
I pse meleteum ad flumium, smyrnetidaq; undam
P opuleo statuam thalamo, atq; umbrante salicto.
H ic Dryadum teneris iuuet indulgere susurris,
C ernere et erranteis per mollia prata napæas.
H ic plectro resonantem aureo, testudine et aurea
C alliopen, caput ad uitrei, & caua cornua fontis,
A tq; amnis ueteres referentem carmine curas,
E t uacet audisse, & uacua repetisse sub umbra.
N anq; suo & gelidus arsit quondam igne Meletes,
P ierius dum sæpe Chorus sese abluit amni,
E t mersat liquidis argentea corpora Lymphis.
C oncipit hic Deus ardenteis sub pectore flammas,
M œret, amat, soloq; amens tabescit in antro.
V irginibus facias eadem, atq; eadem omnibus ætas,
I dem habitus, par et uox, & uariantia cantus,
P ar amor in cunctas. unam sequiturq;, cupitq;.
V na tamen quæ sit, dubium, et sententia difert.
Q uæ Clio fuit, Est Erato, quæq; ante Thalia.

M elpomene est. errant flammae. furit ardor in una.
I lla quidem incerta est. urit uagus ignis amantem.
E latebris parat insidias, ut nulla Dearum
N on fuerit tentata. huic oscula rapta per amnem
A bstulit. hanc syluis fugientem aggressus in altis,
I mplicitatq; manus ceruicem, oneratq; lacertis
I am iam. sed durae remorantur brachia sentes.
I llam speluncae in media, aut uiridante sub umbra,
V itantemq; aestus, & curas uoce leuantem
N i pastor ruat auxilio clamoribus actus
C omprimat, & primae potiatur flore iuuentae.
T andem siue ea Calliope (sic fama putauit)
S iue Erato, aut longo decepta Polymnia somno
V im passa est. tumuere uteri, ast ubi prodijt infans,
Q uo factum commune chorus caelaret, in altum
I t properãs Heliconа. Chion mox. hinc Colophonẽ,
I nde Rhodon, repetitq; tuos post Smyrna recessus,
H inc ad centiforem Nili subit hostia Theben.
I ndicat aegyptus partum. At memor ipse sororum,
E t famae memor, et quoduis in crimine tantum est,
M usarum nequis prolem putet, autor Apollo
E ripuit puero lucem, et caua lumina condit,
V nde oculis capto nomen permansit Homero.
E t patria incerta est, dubioq; autore parentes.
H unc uos o, mihi cultae aurae, Oceanitides aurae
I mplentemq; tubas. cuneosq; imbella uocantem
M iratae. Xanthũ ad rapidũ, aut Simoëtida ad undã,
E t sistetis iter, gelido & refouebitis amne.
I pse sedens uiridi in ripa, ac uariante sub alno
N unc diuos, nunc héroas uocet acer in arma,

N unc

N unc deses uina, et choreas, et pocula cantet,
A ut Venerem, et blandos recinat lasciuus amores,
V ulcaniq; dolos, & cœlo cognita furta,
Q uæq; olim longo memores repetatis in æuo,
D um placido sermone uiam, ingratosq; labores,
E t iuuat hausisse, & gressus mollisse canendo,
F ando etenim leuat. et labor, et uia fallit euntes.
H oc nos, hoc Nate auspicium, dataq; orsa sequamur.
C antantes iter ingredimur, comitantur, et auræ.
T e uero mihi certa uiæ Dux inclyta cantu
V ranie, dum longum iter, et spatia ardua circum,
D um tantum maris, & uastæ telluris obimus,
P erq; locos cultu uacuos, squalentiaq; arua
E rramus (superanda etenim iuga frigida Tauri,
T ranandæq; alpes, promotaq; culmina cœlo
C aucasia, et superis iam iam calcandus Imaus,
Q ua Gangem large undantem, gangeticaq; antra
E mittens hinc, inde per horrida saxa rotatum
D euoluitq; Indum, collectisq; amnibus auctum,
I n Mare Patalum septena per hostia fundit)
I nterea canere insuetum iuuet, et iuuet ipsis
D igredientem orsis, et carmina culta sequentem
T errasq;, æquoraq; mulcere, atq; aera cantu,
E t fandi decus extremis adiungere rebus,
S ic tibi Sebethi, crescit quæ ad flumina Laurus,
N on austrum urentem, non sæuos sentiat imbres,
S ed gelidi foueant rores, sed mitior aura,
E t passim riguis inolescant lilia pratis.
I pse quoq; ignotos referam per Carmina lusus
D igrediens sæpe, et cœptis dilabar ab ipsis

Quo labor, insudatum iter, et uia iniqua leuetur.

DE TERRIS ARIETI AC MARTI SVBIECTIS.

Nam tibi terrarumq́; situm, et cui subdita monstro
Quæ regio, & sibi quemq́; locũ, quod uẽdicet astrũ,
Expediam. Iacet extremus in partibus orbis
Oceano cincta, et pelagi resonantibus undis
Gens Orco sata, gens Ditem commenta parentem
Cæruleis quondam tellus habitata Britãnis.
Hanc contra iacet algenti Germania campo,
Diues aquis, diues nemorum uiridantibus umbris,
Sæuarumq́; parens fœcunda, altrixq́; ferarum.
Martius hanc quadrupes gentem, atq; hæc littora ser-
Bellator quadrupes, fuluus qui cornibus horrens (uat
Ad pugnam uocat, et torua ciet agmina fronte
Insignis uillo, sed longe insignior ausis
Pugnarum ipse è cælo, ipse et de limine Olympi
Iam quassans caput, et tereti ceruice coruscans
Iam frontem ferus excutiens, iam cornua iactans,
Sydereosq́; Deum campos, rutilantiaq́; arua
Prosubigens pede, & aurato sub uellere crispans.
Hinc Gallos sæuum genus, atq; immania corda,
Quos Rhodanus secat, atq; Liger refluentib. undis.
Hinc gentem indomitam, et gaudentia pectora cæde
Bastarnas ciet ad pugnam, et fera suscitat arma,
Armaq́;, pilaq́;, hamentataq́; tela Cateias.
Tum Deus Armipotens secũ noua gaudia uersans,
Inspectatq́; ferum, et pugnacia cornua laudat.
Mox hastam dextra excutiens, et uertice conum

F lammantem, ac longe iaculantem incendia crista.
E rigit in pedibus seséq;, & concutit arma
H orrisonans. Ecce hic geminæ de uertice flammæ
S cintillant. hæ agitatæ euris per inane feruntur
I ncensæ, facibusq; auras, atq; aera signant,
T eutonicosq; petunt saltus, uadáq; inuia Rheni.
A t circum populi longe, latéq; colentes
I gnescunt calido afflatu, & fax martia sæuit.
S cintillis etenim alterius temerarius ardor
I ncensus fierit, & truculentia fortibus ausis
E ffera, At alterius effert calefacta fauillis
I ndomitum caput, ac uiolenta superbia uoce
I ntonat, & nigro rabies armata ueneno,
F œda ungues, impexa comas, et dente cruento.
Q ua gressum mouet, & saltu se tollit Erinnys,
C rine minax, hac erranti discordia passu,
I ráq;, uesanúsq; furor comes additur, & lis
I psa quidem ardenti spargens incendia dextra
E uocat è latebris bellum, ac sese instruit armis
S ic ubi spinosis in sepibus horridus ignem
I niicit agricola, & flammas agit Eurus euntes
O mnia candescunt circùm loca. candet & aer
I gnibus insolita feruent sola subdita flamma.
H ic antro excitus coluber, micantiáq; ora
A ttollens, oculis ignem uomit, & ruit alto
P ectore cœruleus, squamosáq; tegmina uerrens
P uluereum sulcat spiris iter, æstuat ira,
I ngeminat calor, & rabies nigrescit eundo.
A tq; illi collo, atq; elato pectore liuet
V iras, et erranti maculantur terga ueneno.

N unc caudam explicitans, sinuosáq; tergora uertens
L abitur, & toto capite exilit, ac uolat acer
P er frondes, per saxa ruens, nunc pectore toto
E minet, ac tergo sese exerit, et micat ore
T orua tuens, linguisq; ferus iacit atra trisulcis
V ulnera. liuescunt sparso nigra pabula felle.
E rgo incomposito confestim in bella tumultu
C urrit ab arctois scopulis furialis Ibernæ,
E xerit è ripis Tamesis caput, exerit ingens
A lbis, et incertas uoluens Garienus arenas.
V istuláq;, et summo decurrens monte Sueuus
E ae uident senonum populos, latéq; uagantes
V angiones trahere armatas in prælia turmas,
L ugosq;, Croconasq;, et certo Elueonas arcu,
E t Cymbros gladio insignes, & saxones hasta.
A c falcata truces qui raptant esseda Congi.
T ū Cattas, Tagratosq;, habilēq; ad tela Sicambrū,
Q uiq; fremunt Cauchi præter uada nota insurgi,
I amq; alpes metire oculis, iugáq; edita cœlo,
S ubiectosq; iugis campos, glaciaáq; arua,
A c primum nemora illa ingentibus obsita syluis.
H is Belgas ense inuictos, Morinosq;, Batauosq;,
A ruernosq;, ferum genus. his Venetosq;, Remosq;
S ustulit in campis Cæsar belli Deus, atro
S anguine cum rubuit Liger, intepuitq; cruore
M osa uirum, et capiunt uix ipsa cadauera ripæ
O ceano indignante, comam & mersante sub amnem.
A st illis (manet æternum decus) interijt gens,
E t syluis prognata et rheno educta parente,
G ens ferro, atq; hosti primis assueta sub annis

H eluetij, Vsipetesq́;, atq; effera corda Sueui.
Q uis unum prædæ studium, ac durare sub ipsis
C orpora fluminibus, teloq́; assuescere dextram.
N on urbis, non cura domus, agri ue colendi.
V enatu ducunt uitam, atq; è lacte liquenti,
E t quod Marte sibi spoliato ex hoste pararint.
B ella placent, fususq́; hostili è corpore sanguis.
H os motus, animosq́;, atq; hæc certamina summo
G radiuus cœlo inspectans, crepitantiaq́; arma
C onflictu pugnantũ, & equis decora alta parentum
H astaq́;, & gladio, & sparso super arua cruore,
M iratur simul ipse equites, peditesq́;, ducesq́;
T antarum & molem rerum, ac conamina tanta.
M ox flammantem hastam, et calui tela horrida Iuli,
C edo inquit simul arma, simul mea signa nepoti,
D elapsusq́; Polo pugnanti, atq; ense furenti
A stat. adesse deum sentit deus. Illicet hostes
V ertuntur. uolat acer equoq́; insignis, & ostro,
P er mediasq́; acies exultat uictor Iulus
C æde madens. natat in medio Mars ante cruore.
Hos lusus tibi Nate meæ, cœptiq; laboris
E sse uides comites, quibus, et uada summa Lemanni,
N imbiferasq́; alpes, quibus et fera regna Brigantũ.
R hætorum & celsas hilares penetrauimus arces.
E n Drusi monumenta, tuiq́; Auguste labores
E n fontes auro grauidi, fluit aggere ab alto
L abens, uindelicos qui diuidit Aenus agros.
H oc effert antro Rhenus caput. euomit illo
V ndarum rapidos insano murmure fluctus
D anubius. spumosa Padum specus altera uersat,

M ons partu felix tanto totq; amnibus auctus.
H is socijs dum auræ spirant, dum ridet & aer,
N ec fessis placidos negat abnis unda liquores,
C œptum iter, ignotasq; citi pergamus ad oras.
N anq; etiam Solymorum arces, lateq; fluentem
I ordanem (Loca nota deo) Syriæq; recessus.
F initimos, palmæq; feracem germine Idumen,
C armeliq; apices, quin & Libanitida Cedrum,
Q uæq; fluentisono cursu ferit æquora Corseus,
E t quam Chrysoroas lento subit amne paludem,
C ornu petens Aries rutilanti uellere seruat,
E t Mars ipse suo gaudens prospectat ab astro.

DE TERRIS LEONI ET SOLI SVBIECTIS.

At Nemeæ fera tutatur samnitida terram,
E t Latium, tetricæq; domos, atq; itala regna,
E t diteis Vmbrorum agros, opulentaq; tecta
A emiliæ, quæq; arua secat, quasq; irrigat urbeis
M incius. huic Nymphæ Andiades, lectæq; sorores
B enaci, miscent uiolas, mæstumq; hyacinthum
I ntexunt. ille incedit per prata superbus
I nuitans faciles latebrosa ad furta napæas.
Q uem uel meonij cantus, ascræaq; plectra,
V el Sibaritis auena, peloriadesq; cicutæ
I nflarint, notum & choreis, & amore Melissæ.
T utatur quoq; quos labens de montibus altis
D iuidit Eridanus populos, & territat urbeis
A bruptis ferus aggeribus, digressus & alueo,
S ecum agros, secum agricolas, secum obuia raptat

A rmenta. ipsarum fastigia celsa domorum,
E uertitq; imo fundo, excussatq; sub undis
V asta fremens. uidet infelix sua pignora mater
I mmersantem amnem. uidet & deserta parentem
N ata senem inuolui rapidarum gurgite aquarum.
P ignoribus dum fera parens, dum nata parenti
A uxilium parat, hic ambas circumacta uorago
A bsorbet, cumuloq; ingenti uallat arenæ.
P arte alia spumans albenti aspergine pastor
D um pecudem pelago auertit, dumq; arcet ab amne
I nclamans, fidusq; illi comes astat aluta.
O bliquo rapitur torrente, & hiantibus undis,
S ublatus mox aeria suffigitur alno.
G rex iuxta natat. hic fessus socia agmina aluta
C ircuit. Ast illum abrumpẽs magno agmine uortex
C æruleus, truncumq; trahens uorat, et uorat unà
L anigerum armentum, truncoq; inuoluit alutam,
L atrantemq; etiam, ac domino, pecoriq; timentem.
T um miseræ è summis luctum phaethontides alnis
I ngeminant, miseræ phaetontia turba sorores
A brumpunt lamenta. uident electra suarum
R elliquias lacrymarum, acris monumenta doloris
A mne rapi, rapi & auulsis sua munera ripis,
A c noua dum ueteres reuocant dispendia luctus,
I psæ iterum phaetonta, iterum phaetonta requirũt.
F initimæ trepidant urbes, foraq; omnia circũm
D iffugiunt, errantq; greges custode relicti.
A t lacrymans, at fusa comas, ac pectora plangens
D esperans hominum, & opem Ferraria, & ipsos
V rgenti uix posse deos obstare tumultu,

P rædiáq;,oppidáq;,urbesq; euertentibus undis,
I ndomitis undis, summum haud satis esse tonantem,
E xcidium pauet attonita, atq; immania fata
D iluuiem expectat, ceu cum miserabilis ales
V incta pedem laqueo, pennasq; interlita uisco,
A ccipitrisq; famem, truculentiq; aucupis iram
H orrescit trepidans, tum candida turribus altis,
P urpureosq; sinus, niueasq; intecta papillas
A lbenti strophio, formæ sibi conscia, Amorumq;,
E ridani, sese ostentat, sua lumina in amnem
D efigit Stella arridens, ac flumina molli
O btutu irradiat. sentit sua gaudia, & antro
P roripiens, cinctumq; alno caput exerit undis
E ridanus, Tunc Nympha oculis iacit aurea in illum
T reis ueneres, treis illecebras, quibus excitet ignem,
E xcitumq; sua succendens uentilet aura.
H ic uideas flammantem amnem, longéq; agitantem
S cintillas, uomere & rapidos incendia fluctus,
I lla iterum illecebras, iterum uenerésq;, liquoremq;,
A fflat acidalium, queis sæuos temperat igneis,
M ox risum spirantem auram, ambrosiæq; fluorem
L æta mouet. leni flammæ incenduntur ab aura,
P ost liquido ambrosiæ sparsæ de rore madescunt.
H inc iuueni in medijs liquuntur pectora flammis.
V t magnes ferrum in sese uersatq;, trahitq;.
S ic uirgo trahit Eridanum, uersatq; tuendo.
D éq; sinu iaculata faces succendit amantem.
C orripit ipse nouam flammā, atq; ignescit in amne.
E cce ingens post terga fragor sonat, intonat aer.
D issultant ripæ, & fluctus se tollit ab imo

A gnoscit

A gnoscit Deus instantem à ceruice ruinam,
A ttonitæq; timens dominæ, atq; incensus amore
C essantem fluitare amnem iubet ocius. ipse
A ttollit dextra elatum triplici ære tridentem,
C oncutiensq́; caput properanti elabitur unda,
I nsignis curru, & terno caua tempora cornu,
P rospiciensq́; undantem alte descendere nimbum,
V ellentem arbusta, & se cum uacua arua trahentem
A rmatam attollit dextram, & ferus imperat ore,
N il ultra tentandum Vndæ, atq; absistite ripis.
P arcite agris. Vimq́; aggeribus cohibete sub ipsis.
H æc ait. illæ spumanteis tumido æquore fluctus
I ncludunt alto alueo, & placido agmine cursum
M aturant. pontum & tacitæ ingrediuntur apertum.
I pse locum celer, optatosq́; reuisit amores,
E t celsa dominam lætus de rupe salutat.
L ibera sydereæ plaudit Ferraria Nymphæ
D ona ferens, mox & placido gratatur amanti,
H æc uos haud ingrata uiæ solatia Nymphæ
A eriæ, dum Flaminiæ tranamus & amnes,
E t colles Piceni, & non uada tuta Truenti,
D um Prætutinas cauteis, cauaq́; hostia Aterni,
P elignumq́; solum, celebrataq́; flumina musis,
D um Marrucinos colleis, sitientiaq́; arua
G argani peragramus; & arenti Aufidon ora,
E t mecum cecinisse, & iter leniisse canendo,
A c durum iuuet accentu mollisse laborem.
S ic uobis Nymphæ æternum sit ludere. sic uos
E t gelidæ accipiant ualles, & flumina fessas.
Ipsa etiam ardenti gaudet defensa leone

V sta siti, & latis fundens se Daunia campis,
Quæq; nitet pigro tellus madefacta Galeso,
Et tellus late ingenti circundata Sile
Diues agri, diues pecoris, longe optima nutrix
Lenææ uitis, ditiq; argentea gleba,
Clarorum inuentrix studiorum, atq; æmula diuis,
Magna uiris, magna ingeniis, atq; urbibus ingens,
Ac paruo distincta freto, oblatrante Carybdi
Insula terrificas ætnæ celebrata caminis
Cyclopum domus, & cupido locat peruia Diti,
Dum ferrugineo rapitur Proserpina curru,
Ad manesq; iter ingrediens noua subruit antra,
Atq; ea, quæsitam post natam ereboq; repertam,
Monstratam & segetem mortalibus, horrea genti
Constituit Dea, quæ siculis dominatur in aruis,
Déq; fame quoties hominum genus omne laborat,
Antráq;, horreáq;, & cerealia claustra relaxat,
Ac saturat lætas renouatis frugibus urbeis.
Has genteis Leo syderea dum spectat ab arce,
Florenteisq; manus uidet, exultatq; uidendo,
Ingentes illis animos, ingentia ad acta
Suscitat imperijq; animos accendit ad arma
Horrificus. Sentit tacito noua gaudia corde
Delius, admiransq; armos, & pectora sæui
Quadrupedis, læto fulgentia lumina uultu
Figit in Italiam, & genti gratatur, & urbi,
Quæ quondam euro, præscripsit, Zephyroq;, notoq;,
Et boreæ imposuit leges, suaq; intulit arma
Oceano nunc templa deûm, & solennia curat
Sacra colens, magno & ritus iam præficit orbi.

Mox

Mox terram altricem'q; uirum, imperij'q; parentem,
Et leges condentem, & dijs pia sacra ferentem
Commendat'q; Ioui, atq; italum fouet autor honores.
Annuit his precibus diuum pater. inde fluit sors
Imperij, magnarum & opum et reuerentia legum.

DE TERRIS SAGITTARIO, ET IOVI SVBIECTIS.

Phœnissas etiam genteis, chaldæa'q; regna
Antiquum genus irradiant fulgentia monstri
Vellera Phœbei. Nam quos de rupibus altis
Pyrene spectat populos, quæ'q; aurea findit
Vnda Tagi, quæ'q; arua secat Sicoris'q;, uagi'q;
Fontis Anas, multo'q; trahens se gurgite Hiberus,
Qua uasto circum pugnax Hispania ponto
Alluitur, qua'q; ora maris se celticat, tuscæ
Porrigit in portum Lunæ, ac tyrrhenia cultos
Ostentat colleis, at'q; in mare soluitur Arnus
Clarus opum, felix'q; operum, atq; insignis honorũ,
Aurea quem gemino iungit Florentia ponte.
Parte alia solem ad rapidum, clymeneia'q; astra
Laudatos Arabum campos, pinguem'q; Sabæum,
Eudæmon qua felici nitet inclyta gleba,
(Betius hanc Zamete fluens lauit herbiger amnis,
Et qui tura Laris fœcundis miscet arenis
Stillantem euoluens in persica littora myrrham,
Hanc ripa frondente uagus sinuantibus undis
Hormanus fœcundat, & in uada cæca Priones
Sese agitans dum cœruleo prouectus ab alueo
Intrat erythræum per pascua læta profundum)
Hæmonius sibi iura senex hæc uendicat. inde

I ppiter hos populos placido fouet anxius aſtro,
A c terram Myrrhæ Matrem, ſtirpiſq; parentem
T huriferæ, miratur opimo germine lætam,
B is ferat ut ſegetes anno, bis poma miniſtret.

DE TERRIS TAVRO, ET VENERI SVBIECTIS.

At parthos genus acre, propinquaq; pſidos arua,
E t latos Medorum agros taurina tuentur
C ornua, quaq; Aſiæ littus ſe porrigit, & qua
C yclades inſanum tundunt mare, notaq; Cypros
O ſtentat paphias candenti marmore turres,
A c ſedeis Ericina tuas, quibus aurea quondam
F ulgebas. hinc ipſa urbes, hinc oppida, gentemq;,
I nuiſens, & blanda foues, & amica tueris,
E t fontis memor, & nemorum, queis ſedula natum
F ormabas, docilem hamatæ ſe aptare pharetræ,
T endere mox arcum, & celeres tentare ſagittas
I n uolucres prima expertum. illæ ut amabile telum
S enſerunt, placida Idalium impleuere querela,
M urmuraq; ingemuere leues. Strepit inde ales
I n uenerem. certos iterat puer impiger ictus,
I nde feras, pecudeſq; petens grauiore ſagitta.
I pſa faces iaculata, nouum poſt uulnera uulnus
I nfligis. caluere feræ, grexq; omnis in ignem
I ncenſus furit. hic audax puer aptat in ipſos
P aſtores ramum, quem ſtirpe Athamantide uulſum
M ater Acidalio continxerat amne, ibi uulgus
P aſtorum, pecudeſq;, interq; armenta, feraſq;
I ngemuit. ſyluæ inſolita ſonuere querela.

T um Charites fudere nouos è fonte liquores,
V ulnera queis,gemitusq́;,et acuti in corde dolores
S edantur. Tunc ipsa sinum nudata,papillas
E xeris.effulsit iubar,ac de pectore eburno
A fflarunt gelidæ Zephyris felicibus auræ,
Q ueis æstus recreas iuuenum,lenisq́; dolorem.
H ic uideas amnes ad rapidum uiridante sub alno
P astores miscere nouas per prata choreas.
H ic primum cecinit teneros noua fistula amores,
I nsuetumq́; suæ carmen modulatur amicæ
V pilio.assueuere choris dryadesq́;,napæǽq;
E t Panes socij,& nemorum montana propago.
T um primum Nymphæ Heroem,Heros Heroinen
A rsit,amant héroes,amat pastoria turba.
I psa inter medios iuuenes,mediasq́; puellas
C ompta canis,syluasq́; moues,& flumina sistis,
E t circum pictæ uariant sua rostra uolucres.
H as artes Cypros,atq; hæc incunabula nato
P rima dedit,primosq́; tibi monstrauit amores.
N anq; in acidalij frondoso margine fontis
D ucebas nitidum properanti pollice plectrum.
C onueniunt Nymphæ ad cantũ,properatq́; iunctus
P astorum,simul Heroes,simul Heroinæ,
E t Panes monticolæ,quosq́; acer in ignem
E git amor,cœptæ choreæ. Vox omnis amantum
V na fuit,mihi parce Puer,mihi parce Puella,
O niueo candore Puer,roseo ore Puella.
E cce autem phario ueniens de littore Pastor
C ommotus fama chorearum,& honore canendi,
A stitit,obstupuitq́; unà.obstupuere Puellæ

M iratæ pastorem. etenim coma mollis, et illi
Q ui cœlo possent superos deducere ocelli,
Q ueis ignem Dea, queis sensus instinguis amandi
F ixa tuens. arsit dryas. hinc arsere Napææ
I ndignantem animis, & tristi corde rigentem.
H ic amor ipse duas guttà ex amathuside tinctas
S elegit'q; arcu innitens, strinxit'q; sagittas,
Q uo uictor duplici geminaret uulnera telo,
H æ ualidis agitatæ euris, & uiribus actæ,
C onfligunt simul, & celeres strinxere fauillas
I ncensæ illi su rapido, et fax ignea fulsit
A ucta noto. At tacitos intus calor urit amanteis.
A ltera niligenam puerum ad præcordia fixit.
O briguere gelu uenæ. Sed flamma medullas
V rit agens. correptum adolent incendia pectus.
I gnorat tamen, unde faces unde acta sagitta.
N unc pallor, nunc purpureus color ore recursat,
A c multa è uario uolitant suspiria corde.
A ltera detorsit'q; iter, ac uestigia ab ictu
L eua petit, leua sensisti è parte sagittam
E rrantis mater pueri. longe ingemis ille
R idet, et implicatus collo, blanditur amanti,
A dmotus'q; sinu nudato, atq; oscula fingens
I gnotum matri diffudit in ossa uenenum.
C uius ubi tibi uis est cognita, tingis & illo
D octa faces, queis corda afflas, menteis'q; Deorum,
C ogis & humanis superos pallescere curis,
I n'q; bouem mugire patrem, et freta longa secare.
T e nati telum patria tellure relicta,
P astorem'q; sequi iubet, et pastoria iussa,

Et

T e Memphis dolet errantem prope flumina Nili,
T e Nilus miseratur ad herbida prata gementem,
C um tenerũ exanimata fouens lacrymaris Adonim,
E t Marti præfers pastorem, & flumina cœlo.
Hos numeros celebrate Auræ, oceanitides Auræ
E t Cypron cantate, & fontem amathusidis undæ,
V nde meos et fouu æstus, et uulnera laui
C um ualles Ariadna, nemusq; Ariadna referrent,
E t miserata graueis iterarent littora questus.

DE TERRIS VIRGINI ET MERCVRIO SVBIECTIS.

Non Babylon, non quæ ora inter tigrimq; uagũq;
E uphraten, non quæ assyrio riget ora calore,
N on Crete quondam Iouis incunabula magni,
N ec ueteres graiorum urbes, nec achaica regna
V irginis ingenteis alas, et brachia uultu
N on læto aspiciunt, non uirginis inclyta dextra
P rotegit has, non Mercurij uariabile sydus,
I ngenijq; bonis, et linguæ laudibus ornat.
S alicet hic patriam antiquam, dulceisq; recessus
C yllenen meminit, lususq; in montibus actos,
D um pueris puer imistus per gramen ad umbram,
F t choreas agit, & dulcem modulatur auenam,
E t primus nudæ meditatur dona palestræ.
S æpe illum genitrix sylua dum quærit in alta.
H irsuta committentem agnum in prælia fronte
I nuenit, & cauta reuocantem in uerbera dextra.
S æpe suas leui curas in cortice Phagi
T estantem, & scripto signantem carmina trunco.

Quid fugis, o formosa Dryas, qui te puer optat,
Ilia cana nouem dono dat, datq; hyacinthos
Florenti intextos amarantho, & cypride fronde.
Hæc puer. ast olim cupidas quoq; pectoris auras,
Osculaq; intactis seruat tibi roscida labris.

DE TERRIS CAPRICORNO, ET SATVRNO SVBIECTIS.

Finitimus uero Thraces, Rhodopeiaq; arua,
Hæmumq;, hebrūq; et macedū quōdā inclyta regna,
Illyricos etiam tractus, uagaq; ora Timaui,
Et Gangem late undantem, & gangetida terram,
Gangaridumq; domos dites. Adamantidaq; oram,
Quaq; Arius stagnante uado fluit, et ruit inde
Gemmiferos uoluens latices, atq; aurea saxa
Aegoceros imo ascendens prospectat ab orbe.
Falciferoq; seni & populos commendat, & urbes.

DE TERRIS GEMINIS. MERCVRIO. Libræ. ac Veneri subiectis.

Non Mariam, non longiflui lata hostia Nili,
Aut campos Aegypte tuos, aut pinguia culta
Cyrenes, non marmaridum loca torrida ab æstu,
Hyrcani ue sinum maris, aut quos aspera saltus
Armeniæ tigris colit, et uagus ambit Araxes,
Aut arcas puer, aut geminorum cura Laconum
Negligit, aut lætos felici uellere Seras
Deserit alma Venus, iustæ, aut trutina aurea Libræ.
Hæc quos Cardamonis populos, quos et Zariaspes
Alluit, & ripis Ochus insignitus opacis.

Et quæ

E t quæ turrigeris insurgunt mœnia Bactris,
H æc quos è scythicis delabens montibus Indus,
S andabalisq; rigant campos, casperiaq; arua,
I ndus aquis, Indus populis, auro effluuus indus,
R egnatorq; hominum, eoi & rex maximus orbis,
A tq; alio sub sole nigrantis Oasidis oras,
Q ua libyco subiecta iugo squalescit, et atris
S tagnat Muris aquis, uasta & mons surgit arena,
A tq; abit in celebrem Mareotis lympha paludem,
Q uaq; uetus Thebe centum stetit incylta portis,
I mperitans moderatur, & usta caloribus antra,
Q ueis passim nudi iuuenes, nudæq; puellæ
O ptatos agitant lusus, et pectore nudo
C omplexi. socio ducunt sua gaudia nexu.
Q ueis et pauperies comes est, comes alma uoluptas,
E t solem odere, & tenebris lætantur opacis.

DE TERRIS AQVARIO, ET SATVRNO SVBIECTIS.

Nec Phrygio iuueni studium, aut sua cura recessit
T errarum. Nanq; hinc gelidos regit axe propinquo
S auromatas arcu insignes, et Acinace curuo,
E t quos Oxa palus, quos et uada longa secutus
P ercurrit, uarias miscens secum Oxus arenas,
I llinc Aethiopum campos, sitientiaq; arua,
E t uastos Arabum fines, immania Tesqua,
I mmitesq; Elephantum oras Azania regna,
Q ua se barbaricum in pelagus spumante fragore
R haptus agit secat & rapidi fera littora ponti,
A c tractus secat, humano queis sanguine pasta

G ens errat nemorosa, ferunt cui pabula cædes,
E t potum cruor. expressæq; ex osse medullæ.
P arte alia rursum in pelagus se proripit ingens
Z ingis, & immanes pascuntur iuxta elephanti.
P ost Coloa stagnante uagus fluit æquore aperto
A stapus, et socio iungit sua flumina Nilo,
I ungit et Astaboræ et Blemiū hinc populatur are-
I llinc memnonios cursu secat improbus agros. (nas,
H os fouet idæus puer, ut nec frigus iniquæ
S armatidos, nec sæua senex incendia uitet
A ethiopum extremo aspiciens Saturnus ab orbe.

DE TERRIS SCORPIO ET MARTI SVBIECTIS.

Ast Tingin, Bochiq; domos, habitataq; mauris
T ecta, Deosq; humeris, cœlumq; Atlanta ferentem,
I nsigneisq; auro, & pomis radiantibus hortos
H esperidum, ac deserta siti getula, leonumq;
A rua fame, Mars armipotens, et Scorpius ardens
I nspectant læti cœlo, et sua iura tuentur.
H ic Chelis, ille ense potens, queis culta syrorum,
C appadocumq; agros, queis commagenia rura
D efensant, moresq; uiris, et munera monstrant.

DE TERRIS IOVI SVBIECTIS AC PISCIBVS.

FInitimam cilicum gentem, iugiq; edita tauri
E t flexus uage Cydne tuos, saltusq; malignos
P amphiliæ, et fuluas rapidi Eurymedontis arenas,
F elicesq; Hermi ripas, rutilantiaq; auro

L ittora Pactoli, et florenteis Mœonas armis,
C ura Iouis fouet, insignitáq; Piscibus astra
I rradiant. colit hos Garamas, desertáq; tellus
A ethiopum, colit exustis Nasamonius aruis,
T usp iq; Aracgoriq; incensáq; solibus ora,
Q uiq; tenent uacua arua, et sole incocta Anagombri.
Q uiq; æstu sitientem agrum, uicináq; Syrti
L ittora Fazani, desertáq; inhospita uersant.

DE TERRIS CANCRO ET LVNAE SVBIECTIS.

At Cancer, noctisq; decus Latonia uirgo
L otophagum sedes tenet, et quos Bragada saltus,
I nfidusq; facit Cynips, & punica late
L ittora, quáq; uagus se tollit in æquora Triton,
E t formidatas olim Chartaginis arceis,
A c latebras Masinisa tuas, cauáq; antra leonum
A etæos etiam fines, squalentiáq; arua
C olchidos, et sæuæ non hospita littora Ponti,
Q uasq; oras Phasis rigat, et quas spectat ab alto
V ertice piniferis Ide circúndata syluis,
I de altrix syluarum, Ide fœcunda ferarum,
I rriguos Ide fundens de rupibus amneis,
Q uos iuxta Phrygiæ per opaca umbracula Nymphæ
A estatem prohibent, nudatáq; corpora lymphis
P ræcipitant, nitet in medijs argenteus undis
C andor, & ex imo fulget uaga purpura fonte,
E t roseus color. Hic tremulæ per cœrula flammæ
S cintillant, quas illæ oculis iaculantur. ibi acer
O bseruans amor acer, ibi sua tela sagittas

V ſtulat igne nouo, flammisq́; recentibus armat,
A c noua per phrygios meditatur prælia campos
I nſultans. calet omnis, ager, calet Aſia, & ipſe
E xtremo uoluens incendia fonte Caicus,

DE FVRIIS ET DOLORE HERCVLIS RAPTO HYLA.

Bithynos etiam colles, iugáq; alta Cytori,
E t freta cyaneas inter currentia cautes
L una tenet, ſummóq; nitens in Cardine Cancer,
Q uæq; olim pegaſæa ratis loca legit, ubi ingens
A lcides actus furijs, uictusq; dolore,
I mmemor ipſe ſui, clauæq; oblitus, & amens
E rrauit cum ripæ illum, ac reſonantia ſaxa,
I llum amnes, illum antra procul, uallesq; referrent
C lamantem, mihi reddite Hylan, totiesq; gemẽtem,
T undentemq; Hyla nemus, æquor Hyla replentem,
H as illi pœnas Cytherea irata parauit,
Q uodq; apio inſignire comam, quod tempora myrto
A bnuerat, cum læta illum ad carcheſia uictor
O enides, omnemq; una Calidona uocaſſet,
G audentemq; apri ſpolijs, & uirginis actis.
S it mihi fas Nymphæ Aonides, dum littora curro,
Q uæ quondam cithara modulans percurrerat Orpheus.
S it fas Alcidæ luctum, puerique rapinam
E t canere, & longum cantu mulcere laborem,
D um uocem ualles referunt, dumq; ipſa canentum
M urmura reſponſant, & ripæ, et littora, & ipſe
C onſcius erroris fons, et loca conſcia queſtus,
V eſtrum opus, ut feſſæ reparentur carmine uires,

A ssit & extremis decor, & sua gratia dictis.

DE HERCVLE ET HYLA.

Appulerat mysorum agris magnetias argó,
C um tenero comitatus Hyla, petit impiger alti
A lcides iuga per densum frondentia montis.
H ic septem capit errantes per deuia ceruos,
S eptem arcu, pedibus binos, & robore plantæ
I nsignes maculis, primóq; ad tempora cornu.
H os puer attrectare manu, palmisq; fouere
I ncipit, & tereti subnectit uincula collo
E xultans præda, & maculosis pelle gemellis.
H ic heros fessus cursu, per gramen ad undam
I ngentes artus sternit, clauamq; trinodem
S uspendit trunco, & pharetræ caput aptat onustæ.
I nuitat somnos labor, & uicinia fontis,
V mbráq; textilibus circum uariata corymbis.
I pse autem fons perspicuis argenteus undis.
A lbescunt imo sparsi, rutilantq; lapilli,
Q uos huc, illuc subsiliens uomit unda. quiescunt
M ox illi, pictáq; solum uariatur arena.
L ætantur uitreis errantia lumina in undis.
I n summo natat umbra. natant ramiq;, comæq;
F rondentes. Sol per tenues uaga lumina rimas
I rradiat. Variant umbræ uariantibus auris.
P endula per nitidum currunt umbracula fontem,
M urmuráq; in solis strepitant resonantia syluis,
Q uæ lenis mouet aura, mouet recinentia ramis
O ra auium, & uario resonant atua guttura cantu.
A t circùm, atq; ipso crepitantis margine riui

V er halat,roseusq́; decor se fundit ad auras,
L iliaq́; in uiridi spirant canentia thyrso,
E t memor in gratam mœret Narcissus ad undam.
T um uiolæ è patulis redolentia munera ramis
P rætendunt lætos flores,implexaq́; serta
S pirantis rarum ueris decus.enitet inter
I llustres passim flores,monimentaq́; diuum
F los rarus,flos ipse hominum uix cognitus ulli.
H eroes norunt,& semideiq́;,deiq́;.
I uppiter hoc thalamos iubet,hoc iubet aurea coniux
R orari genialem aulam,cum lætus uterq;
L æta agitat,sociosq́; parant coniungere somnos.
H os inter gratam Alcidæ per membra quietem
S tillarat sopor,& fessos recreauerat artus.
I pse autem somno grauior,uictusq́; sopore
H orrentemq́; animam late de pectore anhelus
E fflabat,Nymphæ insolito de fonte fragore
E xcitæ liquidis caput exeruere sub undis.
V tq́; uirum uidere per herbida prata iacentem,
T endentemq́; artus,mento,setisq́; rigentem,
C laudentemq́; supercilijs.caua lumina,risum
I ngeminant,lætis interstrepit unda cachinnis.
R idebant aliæ stertentem heroa,sed hærens
I n puero,non ipsa oculos,non lumina torquet
B landa Earis,sentitq́; deæ Zephyritidis arcum
T abificum,ultricesq́; manus.ea colle propinquo
I nsidians,telum idalium immedicabile telum
P erstrinxit,sublatum alte,intinctumq́;,ueneno
F ontis acidalij hoc etenim dea Cypria telo
V titur in nymphas,quoties mortalia nymphis

O bijcit ora, hominumq́; deas pertentat amore.
I nterea catulis puer ad præsepe ligatis
L udebat, pexosq́; manu mulcebat, & herbas
S electas dabat, & misto inter cornua flore
I ntexens, uiridi caput insignibat acantho.
M ox ipso infelix puer, ipso in margine lætos
I nfelix lauat, & uitream depectit ad undam
R orantes udo latice, atq; aspergine cana.
S enserunt catuli fontem notum. Ah puer, ah sors
D ira deûm. Saliere feri, puerumq́; sub undas
T raxerunt. Terq; ipse manu, pedibusq́;, humerisq́;
O bnitens clamauit herum. Ter candida Nais
O ra manu pressans liquidum ui traxit in amnem,
A tq; amplexa suis pauitantem condit in antris,
F ulgentem tamen ora, oculisq́;, comaq́; decentem.
I lla quidem puero fruitur. Sed flaua Nychia,
E t nigris Eunice oculis, petulansq́;, procaxq́;
A tq; umbræ Melis consueta, Adranea recessu
P icta genas, tortisq́; comis, & nuda papillas,
A c nunc multa suo fundens suspiria corde,
T abescunt miseræ inuidia, latitantq́; sub antris,
S eptem Earis malesana dies, septem anxia noctes
C um puero insomnes agit, ut neq; parcat amanti,
N ec parcat rursum ipsa sibi, sed perdita, & amens
D eperit illum oculis, amenti & deperit ore
P erdita, mox clauso exanimis collabitur antro.
A st heros somno excitus, pauitansq́;, dolensq́;
Q uærit Hylan, repetitq́; et Hylan, nemora auia lõge
R esponsant, iterantq́; et Hylan. Puer abditus antro
I pse quidem responsa refert, sed nympha, sed antri

O ccluſæq; fores, moleſq; immanis aquarum
A duerſans, prohibent ſuperas attingere ad auras.
L uctatur ſed nox, intuſq; offenſa reſultat,
A tq; obſcura procul, reuolutaq; bombit imago.
E rrabat miſer Alcides gemitu obuia complens.
P ræcipitem nunc ardor agit, nunc uicta dolore
G enua labant, nunc mugitus per ſaxa reſultans
I nuentum promittit Hylan, modo luſus, & expes
A rcumq;, clauamq;, ueneniſicamq; pharetram
T urbat humi mors amiſſo præfertur amante.
I amq; oculi, iam uox defecerat. Ecce per amnem
V iſus Hylas, Vocem ingentem dedit excitus heros,
I n medioſq; ſalit fluctus, & brachia tendit.
E xili tum uoce puer, mihi gloria in amne eſt
C are parens, abſiſte queri. ſat terra, ſat æquor,
S atq; tui ſocium me iam nouere labores,
S at ſit Hylan ſudaſſe tuæ ſub pondere clauæ.
I am requies mihi parta, & hymen, et numē in unda
V iue memor, noſtroſq; animo ſeruabis amores.
H ic lacrymas dedit, atq; extendit ad oſcula uultus
P urpureos, uani rapuere ſed oſcula uenti.
S ectatur properantem heros. ſed cærula coniux
S ectantiſq; oculis nubem obijcit, & uetat antro
I ndugredi. Tales reddit de pectore uoces
A lcides. Mihi care Puer tua gloria laudi,
A tq; undis iam parta quies, & numen in amne.
I nuidiæ coniux, & amante, & coniuge felix.
I n claua mihi nomen Hylæ, libycaq; pharetra,
P ulcher Hylas, regnabit Hylas in pectore noſtro.
S is fœlix, noſtroſq; iuues in parte labores.

Dixit,

D ixit, & ingentem uiridi de cæspite collem
E rigit, attollit'q; manu. componitur ara
I n medio. lecti flores, & olentia serta
S parguntur, gestati arcus, grauidæ'q; pharetræ
S tant super, & rutilas uoluunt incendia flammas.
I pse aram nouies lustrans bona uerba precatur
C um gemitu, nouies & Hylan de more salutat,
V isus Hylas media flores quoq; sumere ab ara,
H inc iter ad Phasim ingeminat, minuit'q; dolorem
I psa dies, desyderio uis addita crescit,
M ens'q; resurgentes renouat sub pectore curas,
Q uæ fessum excipiunt uariæ, & comitantur euntem,
L ittora dum properās legit, & caua flumina tranat,
S olantur tamen in tenebris insomnia, & umbra
O buersans oculis, & Hylæ amplexantis imago.

EXCVSATIO.

Forsitan & quos quisq; deus per pectora sensus
E xcitet, & quales nascenti sydera mores
P ortendant, cinerem, diuersa'q; fata, uirorum
Q uæ facies, uigor aut membris, quæ robora cuiq;,
Q uod studium, quod'q; ingenium, uis'q; insita cordi,
V t rerum series, & cœpti carminis ordo
P ostulat, & toto passim ferremur olympo,
S citantes quæ uis superum, ac fortuna locorum,
A stra deum quid iuncta simul, quid ab orbe remoto
D um certant, quid cum radio intueantur amico,
P romittant, qua parte fauor, qua'ue ira deorum
E ueniat, mors unde repens, aut tempora uitæ,
Q uæ'q; hominum generi cœlo ducuntur ab ipso,

V erum ingens dolor, & fatum insolabile magni
H erculis, ac totum lamenta audita per orbem
C rescentem natæ luctum, immediataq; duro
V ulnera retractant ferro, ac noua robora sumit
C ura recens, semperq; nouos dolor incutit ictus.
N on potuit famulantem Heros, socia arma ferentem
V ictor apri, excisorq; hydræ, domitorq; ferarum,
N on ualuit pueri casum, nymphæq; rapinas
F erre Deus. Mihi nata seni, mihi filia patri
E ripitur. crescat dolor, & noua cura resurgat.
P arcite Pierides, nostroq; absistite luctu,
V os lætos agitare choros iuuet. Ite puellæ,
I te Deæ, tuq; ò toto dux præuia cœlo
V ranie, proprios repetens age diua recessus.
I psa tibi dulcem in thalamis meditabere cantum,
F unera nos, lacrymæq; decent. Procul este Napææ,
E ste procul Dryades, cultæq; in carmine nymphæ,
L iquentesq; amnes colite, & colite ocia syluis.
F orsitan & te Aurora iuuet, dum Memnona luges,
E t nostras audire, tuasq; iterare querelas,
S ed dolor, & lamenta nigro contentur amictu,
Q uæq; erumna meos non deserit anxia questus.
S ed comites estote Auræ, atq; fauete querenti,
E t uoces geminate, & luctum intendite nostrum,
F idæ Auræ, comites sæui, testesq; doloris.

DEPLORATIO LVCIAE FILIAE.

Certe ego felices tedas, dulcesq; hymenæos
N ata tibi, carosq; parabam è stirpe nepotes.
F ingebamq; & aui lusus, numerosaq; uerba

Ad

A d cunas, cantus'q; senex meditabar aniles.
E n miseræ patris tedæ? hos'ne senex hymenæos
A spicio? sunt hæc solatia grata nepotum?
N ata iaces, nec blanda senem, nec filia patrem
A lloqueris, sed muta siles, sed lumina condis.
H oc meruit pater infelix. Age nata reclusos
E t sustolle oculos, & me solare querentem.
O uanum desyderium, & spes patris inanes.
E n tabes. Decor ille tuus quo nata recessit?
D eliciæ matris miseræ. Tibi dona parabat
E t lusus dignos hymenæo, & coniuge uestes.
P ro donis, lusu'q;, & pro lætis hymenæis,
L iquisti luctum, & lacrymas, atq; aera nigrum.
O rnabam tibi serta domi, syrium'q; liquorem
A d thalamos, geminæ, geminæ tua cura sorores
F undebant. Quid pro sertis, syrio'q; liquore
L iquisti? sine Sole dies, sine sydere noctes,
I nsomnes noctes. fesso tibi uagit ab ore
F rater, & in cunis questus exercet amaros.
H as illi illecebras, hæc ludicra blanda relinquis.
A t patri uetus ulcus, & insanabile uulnus
L iquisti, æternos luctus, miseram'q; parenti
C aniciem. O qui me patrem, qui sorte parentem
S yrtibus in medijs statuat, saxis'ue Promethei,
Q ui rapidas instiget aues, & uulturis ungues.
N on mihi te belli rabies, non aspera ponti
T empestas, non missa polo flagrante ruina
E ripuit. Tellus'ue graui concussa tremore,
A ut quæ sunt miseris discrimina plurima terris.
I pse mihi flos ætatis, species'q;, pudor'q;,

E t grauitas generosa, oculisq; afflata uenustas,
(Heu quod iuncta simul dũ sũt bona plurima, certãt)
E ripuit tete. Ipsa sibi probitasq;, decorumq;,
I niecere manum, & fato sua iura dedere.
Q uæ superi, quæ seuities? molitur ab ortu
S ol cursum, pergitq; iter, & spatia ardua lustrans
C onficit, occiduum dum progrediatur ad orbem,
A t uitæ spatium incertum, & persæpe senectus
I ngruit in medio cursu, uellitq; iuuentæ
L anguentem florem, & spoliat spe diuite ramos.
A n ne mihi ante oculos grata obseruatur imago,
Q ua mihi te quondam mea Lucia, qua mihi tete
L æta oculis, blanda aspectu, pulcherrima cultu
C onsueras offerre? En aspicio ora, decusq;
E gregium formæ, & tot honestæ frontis honores?
L ætantem amplexu excipio, & patria oscula iungo.
A ffaris iam blanda senem, officiosa parentem.
E xcutiunt mihi iam lacrymas noua gaudia. Demens
A h demens pater, infelixq;, parensq;, senexq;
F unde nouas lacrymas, ne te iam ludat imago,
E t sensus memor, & mentis spes credula uanæ.
N il heu, nil reliquum iam Lucia. Cessit in auras
V el somno similis, uel inani corporis umbræ,
A ut iacet in parua tantum cinis abditus urna.
N um cœlo forsanq; recens nitet aurea sydus?
I llam cœlicolæ inspectant? illam Heroinæ
M irantur? clarum nota inter sydera lumen?
I psa micat noua lux cœlo decus addita, & astris?
N ata queror. reptantem auris, cœloq; uagantem
A stra recensentem, numerosq; & signa notantem,

Heu

H eu fallax natarum amor·heu male grata,nec ore
A ppellans,nec uoce petens patrem ipsa uocasti,
S altem ò saltem oculos ad lumina nostra reflexes.
A h diras patrum spes,et solatia dira.
N e cœlo,ne Dijs pietas,an forte nec ipso
S plendescis cœlo?tenebrisq; adoperta profundis
C aligas nigricans?pereat lux omnia noctem
I ngeminent,tenebræq; atuo dominentur olympo.
S ed iam ò sed desiste dolor.mihi roscida flauo
E xurgens aurora nouum iubar æquore tollit.
P ræradiat caput auricomum,roseusq; per auras
I t decor,eq; genis stillat ros fusus eburnis.
N unc axem Dea,nunc currus age pelle uollanteis
F unde diem.sparge eoam dux præuia lucem.
P ande sinus.natam aspicio,Tecum aurea curru
L ucifero,& socijs tecum secat æthera bigis.
B landiturq; oculis.lacrymas quoq; læta parentis
A spectu ciet,et blando mea Lucia ab ore.
A ppellatq; patrem,summo & sua brachia curru
E xerit,inuitatq; senem.iam filia fulges
I nsuetum iubar.ardescunt iam tempora.iam iam
I n radios abeunt crines.En fulgidus ora
A ccendit splendor.micat en lux ignea circum
P erq; genas,totoq; nitor se fundit olympo.
E xoritur iam sol.radijs en Lucia solis
E xcipitur,roseoq; sinu complexa,nitentem
I llustratq; diem,et super æthera fulget apertum.
A tq; nouum cœlo decus,& noua lumina terris
D iffundit,lucem inde auræ sensere recentem,
C larior et solito diffulsit ab æthere Titan.

DE SE IPSO POST OBITVM.

Ergo ubi postremum in cinerem, squallentiáq; ossa
S oluerit, et longo tempus me absumpserit æuo,
Q uæq; leuis tumulos circum obuersabitur umbra,
A bscondet nox, et nube obdensarit opaca,
F orsitan è cœlo aspiciens, nec passa parentem
O bduci tenebris, nigrantia nubila late
D isferet. et patrium longe indignata sepulchrum
N octe premi, et densa manes caligine condi.
E ffundet rutilantem alto de culmine lucem,
E t totum in radios clara inflammabit olympum,
I llustrans monimenta patris, decora inclyta fama.
F ama ipsa assistens tumulo cum uestibus aureis,
O re ingens, ac uoce ingens, ingentibus alis
P er populos late ingenti mea nomina plausu
V ulgabit, titulosq; feret per secula nostros,
P laudentesq; meis resonabunt laudibus auræ,
V iuet et extento celeber Iouianus in æuo.
N ec deerunt mutum ad cinerem qui grata locuti
O blectent manes cantu, atq; hæc pectore uersent,
H uic puero quantum Aonides tribuere puellæ,
C astalij quem fontis aquis lauere, et opaca
T empora cinxerunt lauru, fouere & in antris
A ssuetum choreis musarum. hinc pectore anhelo
L ustrantem idalium nemus, et loca consita amorum,
E t charites docuere uiam, uoluere et amantem
A tq; faces tractare Deæ, atq; cupidinis arcus,
M ox Paphiam canere ad citharā. procul antra canētū
A ssultant, Resonat uirides formosa per umbras

Fannia

F annia,per'q; suas strepitant suspiria myrtos,
E t percussa graueis iterant iuga frondea curas.
P ost iuueni patuere adytis manifesta reclusis
T empla,quibus secreta Deûm sapientia pandit,
N aturæ'q; arteis docet,& præcepta recludit
V iuendi,hic illa è media testudine templi
H ortatur'q;,monet'q; uiros,foribus'q; adapertis
A dmittit meritos. excludit inutile uulgus
D etestans. Inde ipse animum formauit,et omneis
E xplicuit uitæ mores,monstrauit et arteis
I ngenuas,totum'q; audax Helicona pererrans
N il intentatum ingenio dimisit inertem
I s digito increpuit'q; lyram,lusit'q; canendo
A d cyathos. idem ad thalamos hymenæon amatos
P ellexit cantu,cecinit'q; admota cubili
A ntiniana sales notos,nec defuit illi
R ustica quæ tenerum modulata est fistula carmen.
I ngemuit simul ad tumulos,lacrymosá'q; amantum
F unera,dum è solis uiolæ afflauere sepulchris.
I nstruxit'q; alas equitum,ac sertoria signa
E xtulit Hesperiæ in campis,tinxit'q; cruore
A rua super,tumuit'q; amnis,dum gurgite mersat
A'rma,uiros,phaleras'q;,et corpora quadrupedantum
I dem ausus maris undisonos inuadere campos,
R ettulit,austeræ salsus sapor unde lacunæ,
R ettulit,unde cadant imbres,unde intonet æther.
P rodeat unde comata,cauo quo'ue Iris ab antro,
A usus inemotos aurarum irrumpere tractus.
M acte animo,macte ingenio,cui limina cœli
S tellatæ et patuere fores,quem cardine laxo

F atáq;,fortunasq́; uirûm, ac decreta Deorum
N osse fuit, superûmq́; aditus intrare repostos
R imantem, & caecas reserantem in fata latebras.
E rgo agedum nymphae Sebethides, eia age nymphae
E myrto tumulum ornate, atq; incingite lauru,
P urpureamq́; adhibere rosam, atq; effundite nardû
C anentem Dea, frondentem Dea iunge et oliuam,
Q uae pacem Dea concilias. hic ocia, pacemq́;
I taliae peperit fessae, uiolentáq; bella
S ustulit, immersítq; ceco, atq; in ualle maligna
A bdidit, et duplici religauit uincta catena,
P roscripsítq; erebro, portisq́; inclusit ahenis,
O ciáq; hesperias iussit regnare per urbeis.

ALD. LECTORI. S.

Non a' re uisum fuit, si quae Pontanus ipse in principio libri Meteororû manu sua scripta Paucis ante diebus, q̃ è uita discederet, ad me misit, imprimêda hoc loco curarem. Ea uero sunt.

Liber hic Meteororum fuerat ante Vraniae libros scriptus, uerum prius, quam ederetur, furto fuit ob liuorem subreptus. itaq; absoluta Vrania. Autor illum refecit, et tanquam instaurauit. addidítq; Vraniae Libris.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM METEORORVM LIBER.

Iinc, ego quæ nubes causæ, quis spiritus auras
h Sollicitet, quæ uis agitet liquida æquora ponti
Expediam, et salsæ dicam sapor unde lacunæ.
Quid densas cogat nebulas, densumq; relaxat
Aera, cum læto descendit plurimus imbri,
Aut abit in rorem, aut crepitanti grandine tectis
Dissilit, aut uasto cœlum quatit omne fragore,
Vnde et præcipites liquidum per inane ferantur
Siue faces, rutili ue angues, aut ignea lampas,
Quiq; micant ue cadunt ue corusci è nubibus ignes,
Aut cœlo quæ impulsa ruunt uulcania tela.
Seu qui per dirum miseris mortalibus omen
Spargit sanguineos flammato uertice crineis.
Illo quidem morbosq; ferens, inopinaq; bella.
Vnde etiam tanto spirant cum murmure uenti
Aera per uacuum, & pelago donnentur aperto,
Nunc altis in speluncis tellure sub ima
Inclusi, superas quatiant cum mœnibus Vrbeis.
Atq; hinc digrediens fonteis, quæq; amne citato
Flumina diuersis erumpunt partibus orbis,
Vndarumq; uagos latebroso è pumice ductus,
Et quæ sint liquidis memorabo exordia lymphis.

Tu modo, quæ digressa polo Sebethida ad undam
D iuertens, tacitas inter facunda sorores
V ranie. repetisq; iter, et tua sydera narras,
P ande etiam immensas cœli uariabilis oras,
A eris & motus aperi Dea. Sic tibi ripæ
C litunni teneras gignant per littora myrtus,
E t tua perpetuæ crescant ad flumina Lauri,
I ncipe. purpureos florum iam spargit honores
E n tibi Sebethos, Veniunt ad carmina cultæ
N aiádes, Dum fontis opes, dum flumina cantas.
(G ratum opus) inscripto texunt tibi serta hyacintho.
E n properant udis fusæ per colla capillis,
Q uæq; tibi niueis pingunt redimicula Bacis
N ereides, Tibi magna Iouis sua regna reclusit
E t soror, et coniux, secretaq; certa profundi,
T u uero Regina Deûm, cui mille ministræ
A era per uacuum famulantur, cui pater æther
I ungitur, & socijs implet conceptibus orbem,
N e desis, cœptisq; ueni pede diua secundo.
N ate uides, age nate oculis, age suspice numen,
E t uenerare, uides uultu quæ tristis honesto,
E t lento incedit gressu, nec lumina torquet
F ixa tuens, nec multa loqui, nec garula curat,
H æc ratio est proles magni Iouis. huic pater uni
N osse dedit causas rerum, atq; aperire latenteis.
H ac duce nubiferas mundi penetrabimus arceis.
T e colimus Dea, thuricremam tibi ponimus aram.
S parge rosam, da thura puer, linguisq; fauete.
V os quoq; felices tumuli, manesq; parentis,
Q uo duce Romanæ statuunt sua signa camœnæ

T arpeia pro rupe, canit tuba & Aenea Martem,
V os manes mihi felices & adeste uocanti.
S ic uobis uer perpetuum, uiolæq;, rosæq;,
S ic spirent et amoma, fluant Sebethides undæ,

OMMIA CONSTARE E QVATVOR ELEMENTIS, Ipsáq; elementa inuicem conuerti.

Principio genus omne hominū, genus omne ferarū
P rognatæ & syluis uolucres, quæq; æquora ponti
M onstra colunt, quæq; herba solo florente uirescit,
E t quæ sublimis crescens subit arbor ad auras,
Q uatuor è primis ducunt exordia causis.
H inc etenim proprias sumunt animantia uitas.
H uc redeunt, quoties fragiles mors soluerit artus.
I psa æterna manent elementa, uicesq; ministrant,
D um sua iura simul cedunt, aut cessa reposcunt,
A lternosq; agitant constanti fœdere motus,
V ertunturq;, eademq; aut mox diuersa resurgunt.
H inc rerum satus æternus, æternaq; origo,
A eternam quoniam sortem, & data fata repensant.
H is parent nascentum animæ, legesq; sequuntur,
Q uas dederint elementa suos retinentia nexus.
I psa autem cœli motus, ac signa tuentur,
I mperijsq; assunt stellarum, et iussa capessunt.

SOLEM, ET LVNAM MAXIME IMPERARE ELEMENTIS.

Nanq; per obliquum mundi inuariabilis orbem
Q uinq; agitant uarios errantia sydera cursus,

A duersis'q; rotis subeunt duodena per astra.
P ræsidet his pater ipse hominum, Princeps'q; Deorũ
S ol rerum sator, & numerosi temporis autor,
Q ui cœlum, et terras radijs, caua'q; æquora lustrat,
H unc iuxta comes incedit Latonia Luna
N octis honos, lucis'q; alienæ haud certa ministra.
C uius & Imperium late maris æquor, et ipse
O ceanus rex undarum, ac maurysia coniux
A ttoniti uenerantur, et undoso æquore Nereus.
A lternat'q; sequens fluctus, et temperat æstus,
D um Triuiæ instabiles seruat per tempora currus.
H inc etiam largo turgent sata semina succo,
H inc manat liquidus per uenas humor in artus,
H inc fluit, ac refluit per membra tenerrima sanguis,
H umida'q; infuso lentescunt corpora rore,
C orporibus quoniam præsit Latonia nostris.
I lle & uitales spirat nascentibus auras.
A tq; agit in membris animas, & stillat in artus
F omitis ætherij calefacta per ossa uigorem.
D eniq; Sol patrium ius, officium'q; paternum
E xercet, peragit matris Latonia partes.
Q uæ bigis inuecta, uago'q; per æthera lapsu
D iscursans, prensat nunc hos, nunc deserit illos
A uxilium implorans, et opem acceptura Deorum,
C orporibus quam materna pietate refundat.
H is duabus parent elementa, hæc signa sequuntur.
I n primis aer multa caligine densus,
M ane nouis radijs, et luce rubescit eoa,
C um necdum orta dies, & nox sua sydera condit,
C um surgit iubare exorto Titonia coniux,

Mox clarum sparsura diem Lux suscitat almum
Lux Solis comes, & coniux, & filia Solis,
Qua nil mobilius, qua nil uelocius unquam,
Non leuis aligeræ mentis pernicior aura.
Quin rapido sub sole liquens rarescit, & ignem
Concipit, incensumq; ab humo rapit usq; calorem
Ipse etenim tenuis penetratu, & corpore raro
Labentem cœlo radium sola ad ultima terræ
Traijcit. hic duro frangens umbone resultat,
Exiliensq; cauo succendit in aere flammam.
Quoq; locus cauus ipse magis, quò densior aer,
Quò propiore Deus prospectat ab æthere terras,
Hoc magis ignescit flammis, & concipit æstum,
Incandetq; æstate, tepet sub Atlantidis ortum,
Quo nidum in tignis peregrina reponit irundo.

DE MARIS SALSEDINE.

Vos etiam maris undisoni fluitantia monstra,
Et solem rapidum, & latices sentitis amaros,
Quandoquidẽ obiectas urens sol dum coquit undas,
Et radijs infestat agens neptunnia regna,
Assidue dulceis epulas, tenuemq; liquorem,
Haurit aquis, succosq; rapit populator amicos
Grata sequens, sensum longe indignatus amarum,
Hinc salsus sapor, atq; asper fluit æquore amaror.
Quippe etiam ut nostro fluitat de corpore sudor,
Ille quidem dulci è baccho, mellisq; liquore
Exclusus uenis, & enim sitis ipsa calorq;
Leuibus indulgent succis, & amara recusant.
Quinetiam fama est captum telluris amore

O ceanum, tacitos primum occuluisse dolores.
P ost ubi concepit flammam, penitusq́; medullis
A rsit, & ipsa imis hæsere incendia uenis,
O quoties primo fixit sua munera posti,
P inxit & è uario non mollia limina flore,
A c cecinit miseram lacrymosa uoce querelam,
L ongaq́; per uacuas rupit suspiria rimas,
I nde ubi iam longo patientia uicta dolore est,
M ulta quoq; iratus foribus conuitia dixit,
C rudelem & dominam per uerba indigna notauit,
N unc supplex ueniam petit, & connubia poscit,
E t thalamum optatum, & socij sua gaudia lecti.
A t postquam nil dona mouent, promissa'ue magni
D os pelagi, atq; preces frustra cessere mariti,
N on ullæ supra spes, tum furiatus, & amens
P erculit aduersam nodoso uerbere Calpen,
I ngemuit, traxitq́; grauem à radice ruinam
M ons cauus, ille imo uictor ciet æquora fundo.
A gmina densentur campis, tum rupe soluta
I rrumpit pelago, & terris insultat apertis.
A t tellus tremefacta metu confugit in altos
N ube caua monteis, tutoq́; in uertice sistit.
E xanimē excipiunt Nymphæ, refouentq́; pauentē,
V t uires rediere, deosq́; exciuit agresteis,
E t quæ sit dubijs nota est sententia rebus,
C ontinuo è medijs terræ penetralibus actam
A lloquitur Saliam, & precib. noua munera iungit.
T um Dea conuentu in medio dux ipsa repostas
E xoluit uenas, totoq́; è uiscere terræ
E ruptat sale saxa super sudantia amaro.

Quidq́d ubiq; aſprum egeritur, fluitatq́; malignus
Aequora per, ſapor inficiens undasq́;, deosq́;.
Ipſe etiam Oceanus retro dare ſigna coactus.
Inde manet ſenſu ſapor aſpernandus amaro.

DE SOLIS EFFECTIBVS IN TERRA.

Præcipue tamen in gremio telluris amatæ
Exercet ſua iura deus, Latonia proles.
Semina nam rerum campis obſtruſa, ſub auras
Euocat, inq́; nouas conuertit germina frondes,
Educit ramis tenuato codice flores.
Mox agit in crudos beneolenti cortice fructus,
Hinc ſua iucundo maturat poma ſapore,
Felices lætis ſegetes inſpicat ariſtis,
Veſtit pampineis baccheia dona racemis,
Educit ſata, nata fouet, quæ fota animantum
Pabula ſint, ſuccisq́; ſuis alimenta miniſtrent.
Quinetiam ipſius è uenis, terræq́; cauernis
Surſum agit eductos alta ad conuexa uapores,
E quibus aut rores bibula funduntur in herba,
Aut atræ incumbunt nebulæ conuallibus imis,
Aut paſſim cœlo fuſæ ſparguntur in agris
Cœruleæ pluuiæ, aut multo cum uerbere grando
Perſonat, aut canis albeſcunt rura pruinis,
Aut niuibus ſummi cinxere cacumina montes.

DVAS A SOLE EDVCI IN AEREM EXHALATIONES, HVMIDAM VIDELicet, & Siccam.

Terra etenim duplicem exhalat saturata uapore
Humidus hic, crassóq; madens se corpore uix fert.
Aridus & calido suffimine prosilit alter.
Accipit hos late in gremium circunfluus aer.
Hunc ipsum triplex regio secat, altera candet
Ignibus, horrentiq; gelu riget altera. Vtrunq;
Prima quidem, æstatemq; suam. sua frigora sentit.

DE PLVVIA.

Ille igitur per inane uagum sublatus in auras
Conuertit sese insinuans, passimq; coactus
Densatur magis, atq; magis, tum nubibus actis
Frigida per loca, sub cœli regione maligna
Id quod erat calidum, sensim effluit, & uolat altæ
Sub loca, qua positis feruent incendia castris.
Ipse autem cogente gelu tabescit, & inde
Liquitur, irriguæq; cadunt ex aere guttæ,
Quin & frigida uis propius cohibente calore,
Colligit in sese, maioraq; robora sumit
Cogitur hinc sparsus passim uapor. Inde coactus
Soluitur, & pluuij rumpunt de nubibus imbres.
Interdum rapidos amneis est cernere passim
Diffluere, & totum in pluuias descendere cœlum.
Tantus in aerio sese globus orbe coegit.

DE NIVE.

Ast ubi defluxit calor omnis, & omnia circum
Horrescunt hyeme, & solem loca iniqua negabunt,
Concrescunt gelido nubes è frigore, & una
Coguntur, motæq; loco, atq; è pondere pressæ,
Descendunt

D escendunt passim tractæ, cæsimq́; rotatæ
A c niuibus iuga summa tegunt, & ad ima feruntur,
A lbentes, quoniam albescit concretus aquarum
H umor, at admoto quamprimum ardore liquescunt,
S tiriaq́;, glaciesq́;, solutaq́; sole pruina.
I n riuos abeunt fusi de grandine rores.
I nq; niues transire imbrem, atq; inolescere tignis
E docet, & quod Zona illas quæ torrida nescit,
F rigida quod canis horret Germania campis.

DE PRVINA, ET RORE, ET MANNA.

At tenuis uapor ille quidem, nec uiribus auctus
N ec dum summotos habilis contingere montes,
I pse die excitus, gelida mox noctis in umbra
C ogitur, in canas hyeme obstringente pruinas.
I dem abit in rorem liquidum sitientibus herbis
A uxilium cælo tepido, atq; in nocte serena.
Q uinetiam calabris in saltibus, ac per opacum
L abitur ingenti Crathis, qua cærulus alueo,
Q uaq́; etiam syrijs syluæ conuallibus horrent
F elices syluæ, quarum de fronde liquescunt
D iuini roris latices, quos sedula passim
T urba legit, gratum auxilium languentibus ægris.
I llic æstate in media, sub sole furenti
D um regnat Calor, & terræ finduntur hiantes,
T um tener ille uapor sensim sublatus ab æstu,
V ersatusq́; die, multoq́; incoctus ab igni
C oncaua per loca, & arescentibus undiq; syluis,
I ngratum ut sensit frigus sub nocte madenti,
C um nullæ spirant auræ, & silet humidus aer,

C ontrahitur paulatim,& lento humore coactus
I n guttas abit,& folijs sitientibus hærens,
L entescit,rursum'q; diurno à sole recoctus
I nduit & speciem ceræ,mellis'q; saporem.
Q uod'q; & apes præstant arte,ingenito'q; fauore,
H oc medicos natura hominum producit in usus.
T u uero Iuuenis tenerorum assertor amorum,
M anc tuæ qui serta paras intexere Nymphæ,
A ut Veneri ante aram lectos inspergere flores
P ratorum decus,hoc precibus'q;,hoc suscipe uotis,
T hreicio ut boreas tacitus requiescat in antro.
H ic misere rorem infestat crudelis,& asper.
A t prædo,& facilis,& rapta coniuge mitis.
N anq; per aerias ponti dum præterit oras
V ota ferens,uidit procul in conualle remota
P lanitiem uiridi late florescere campo.
A dmonuit locus optatæ cum coniuge noctis.
D esilit,ac molli lacrymantem amplexus in herba,
E xplicuit'q; sinus,munus'q; impleuit amantis.
I lla grauis oculos ab humo uix anxia tollens
F lebat,eam insolito coniux solatur honore.
H is ego pro lacrymis florum,gratus'q;,memor'q;,
N octurnos spargam rores,ea præmia sunto.
D ebeat hoc raptæ pontus memor Orithyiæ.
S ubrisit,tenerum'q; genis suffudit honorem
L æta uiri dictis,& tanto munere coniux.
I lle nouam sensit labi per pectora flammam,
O ptatos repetens somnos,molli'q; quiete
L enijt accensum complexu coniugis ignem.
S aliat & Boreas calido contrarius Austro

Occurrit

O ccurrit. calor hinc, rigor inde exurgit, & alter
D um tepet ipse humili demittit ab aere rorem.
A st alter stringit magis, ac de frigore siccat.
E xudét ne linguenteis noua gutta per herbas.
E rgo frigida uis ponto dum insultat, & acreis
C onatus contra calor obijcit, agminaq́; extra
N ox'q; simul, boreasq́; instigant. explicat ecce
I pse suas calor intus opes & uiribus auctus
I nstillas tenuem uertit sub mane rigorem.

DE GRANDINE.

Grandinis hinc quæ sit paucis natura docebo.
S æpe per æstatem cœlo incandente, sed ipso
A utumno magis, aut illo sub tempore, quo iam
L æta parat nidos prænuntia ueris irundo,
N unc flauam è culmis late deturbat aristam,
N unc lætas nemorum de culmine decutit umbras,
N unc stragem molita etiam pastoribus, unà
P rosternit ualidos sub eodem uulnere tauros.
A c primum ut gelido crescunt humore liquentes
C rystalli. quas post frigentia rupibus antra
I n densum cogunt, guttisq́; rigentibus anni,
E t longo durant labentia secula cursu,
S ic rigido compacta gelu per inania grando
C ogitur, & stricto concrescunt frigore guttæ,
P ondere mox tractæ frangunt se, et ad ima ferũtur.
I psa igitur grauitate sua, ac sub mole dehiscens
P rona cadit, sæpe ingenti demissa fragore.
Q uandoquidem sublime ruens, frangitq́;, feritq́;,
C um gemitu sese, multumq́; umbone rotata,

O btunditq; aciem, glomerataq; uerbere, testis
D ira sonat, sæpe ipsa leuem haud procul acta, sonorē
D at ueniens, etenim tacito regione propinqua
A gmine descendit. Tanto sed corpore maior,
E t facie horridior, quanto breuiore rotatu,
E t spatio propiore cadens, minus atterit alas.
V ere igitur, seu Libra pares cum diuidit horas,
T um tractu leuiore feruntur ad alta uapores
I ncensi, ac loca summa petunt, ubi frigida sese
V is cohibet, quo non radiorum offensa resultat
S æua acies. ubi pigra gelu torpetq;, rigetq;
T empestas, ubi frigoribus domus alta reposta est.
H uc postquam uapor ascendit, calidusq;, madensq;
C ontinuo riget attactu regionis iniquæ.
Q uoq; uapor magis incaluit, postquam ipse refrixit,
E xtinctusq; gelu calor, aut euasit in auras,
H oc magis admissum trahit in præcordia uirus.
I mber enim multo large decoctus ab igni,
C ontrahit, & citius glaciem, & mage frigora sentit.
D esilit inde uago præceps per inania lapsu
I n ualleis, quanq̃ iuga sæpe petit, nec apricæ
I nfestet licet ipse magis loca, frigida nescit.
A n mage cum paribus calor hinc, hinc se instruit ar-
F rigus, & æquali concursat uterq; uigore, (mis
I lle suis late in campis exultat, & hostem
I nsequitur, cogit uireis, & robora frigus,
I nq; globum sparsos trahit hinc, atq; inde maniplos,
C onfirmatq; aciem, durataq; tergora contra
O biectat, quantumq; calor se tollit in altum,
H oc magis aeria præceps delabitur arce,

Duraq;

D uráq;,frigidáq;,crepitanti et uerbere grando.
C ogit opes natura suas,& robora uictrix
I ngeminat,quoties obuersis uiribus undè
C oncurrunt,impulsa suo contraria nisu.

OBSERVANDAS ESSE REGIONES TERRAE,ET SITUM Planetarum.

Ergo age,ne ue anni partes,neu quæ loca terræ
D espiciens,uarios Lunæ sic inspice cursus,
V t neq; Saturni gelidum neglexeris astrum,
N ec quæ stella cadet cœlo,quæ ue exerat ortum.
C ontemplator item terras sub tempora brumæ
F éruere,& urentem interius cohibere calorem.
Q uod putei.fontésq; docent.nam frigora cogunt,
A st aperit calor,& uenas diducit hianteis.
A ethiopum manant campis sitientibus imbres,
N on amnes capiunt ripæ,ruit arduus æther
I n nimbos,& Sole tamen Leo feruidus ardet.
An non Allobrogum gentes,rhodaneia pubes,
E xcidium attonita extimuit,cœlíq; ruinam
T empore quo Sol ipse humeros,ac terga Laconum
T orrebat sitiens,summo & radiabat Olympo?
H ic è præruptis mouet alpibus atra procella
I nuoluens hyemesq; simul,tenebrasq;,polumq;.
H orrescunt nimbis auræ,nubesq; dehiscunt
C um tonitru,micat igniferis fulgoribus æther.
I ntremit insolito sub uerbere concita tellus.
A c cœlum ruere,& terras subsidere certum est.
Ecce autem per inane ruens cum turbine uasto
V oluitur,horrendamq; cadens trahit icta ruinam

F atáq;, fortunasq́; uirûm, ac decreta Deorum
N osse fuit, superûmq́; aditus intrare repostos
R imantem, & cæcas reserantem in fata latebras.
E rgo agedum nymphæ Sebethides, eia age nymphæ
E myrto tumulum ornate, atq; incingite lauru,
P urpureamq́; adhibere rosam, atq; effundite nardū
C anentem Dea, frondentem Dea iunge et oliuam,
Q uæ pacem Dea conciliās. hic ocia, pacemq́;
I taliæ peperit fessæ, uiolentáq; bella
S ustulit, immersitq́; cato, atq; in ualle maligna
A bdidit, et duplici religauit uincta catena,
P roscripsitq́; crebro, portisq́; inclusit ahenis,
O ciáq; hesperias iussit regnare per urbeis.

ALD. LECTORI. S.

Non a' re uisum fuit, si quæ Pontanus ipse in principio libri Meteororū manu sua scripta Paucis ante diebus, q̃ è uita discæderet, ad me misit, imprimēda hoc loco curarem. Ea uero sunt.

Liber hic Meteororum fuerat ante Vraniæ libros scriptus, uerum prius, quam ederetur, furto fuit ob liuorem subreptus. itaq; absoluta Vrania. Autor illum refecit, et tanquam instaurauit. addiditq́; Vraniæ Libris.

IOANNIS IOVIANI PONTANI AD LVCIVM FRANCISCVM FILIVM METEORORVM LIBER.

h

Iinc, ego quæ nubes causæ, quis spiritus auras
Sollicitet, quæ uis agitet liquida æquora ponti
Expediam, et salsæ dicam sapor unde lacunæ.

Quid densas cogat nebulas, densumq; relaxat
Aera, cum læto descendit plurimus imbri,
Aut abit in rorem, aut crepitanti grandine tectis
Dissilit, aut uasto cœlum quatit omne fragore,
Vnde et præcipites liquidum per inane ferantur
Siue faces, rutili ue angues, aut ignea lampas,
Quiq; micant' ue cadunt' ue corusci è nubibus ignes,
Aut cœlo quæ impulsa ruunt uulcania tela.
Seu qui per dirum miseris mortalibus omen
Spargit sanguineos flammato uertice crineis.
Illo quidem morbos'q; ferens, inopina'q; bella.
Vnde etiam tanto spirant cum murmure uenti
Aera per uacuum, & pelago dominentur aperto,
Nunc altis in speluncis tellure sub ima
Inclusi, superas quatiant cum mœnibus Vrbeis.
Atq; hinc digrediens fonteis, quæ'q; amne citato
Flumina diuersis erumpunt partibus orbis,
Vndarum'q; uagos latebroso è pumice ductus,
Et quæ sint liquidis memorabo exordia lymphis.

Tu modo, quæ digressa polo Sebethida ad undam
D iuertens, tacitas inter facunda sorores
V ranie. repetisq́; iter, et tua sydera narras,
P ande etiam immensas cœli uariabilis oras,
A eris & motus aperi Dea. Sic tibi ripæ
C litunni teneras gignant per littora myrtus,
E t tua perpetuæ crescant ad flumina Lauri,
I ncipe. purpureos florum iam spargit honores
E n tibi Sebethos, Veniunt ad carmina cultæ
N aiádes, Dum fontis opes, dum flumina cantas.
(G ratum opus) inscripto texunt tibi serta hyacintho.
E n properant udis fusæ per colla capillis,
Q uæq́; tibi niueis pingunt redimicula Bacis
N ereides, Tibi magna Iouis sua regna reclusit
E t soror, et coniux, secretaq́; certa profundi,
T u uero Regina Deûm, cui mille ministræ
A era per uacuum famulantur, cui pater æther
I ungitur, & socijs implet conceptibus orbem,
N e desis, cœptisq́; ueni pede diua secundo.
N ate uides, age nate oculis, age suspice numen,
E t uenerare, uides uultu quæ tristis honesto,
E t lento incedit gressu, nec lumina torquet
F ixa tuens, nec multa loqui, nec garrula curat,
H æc ratio est proles magni Iouis. huic pater uni
N osse dedit causas rerum, atq; aperire latenteis.
H ac duce nubiferas mundi penetrabimus arceis.
T e colimus Dea, thuricremam tibi ponimus aram.
S parge rosam, da thura puer, linguisq́; fauete.
V os quoq; felices tumuli, manesq; parentis,
Q uo duce Romanæ statuunt sua signa camœnæ

T arpeia pro rupe, canit tuba & Aenea Martem,
V os manes mihi felices & adeste uocanti.
S ic uobis uer perpetuum, uiolæq;, rosæq;,
S ic spirent et amoma, fluant Sebethides undæ,

OMMIA CONSTARE E QVATVOR ELEMENTIS, Ipsáq; elementa inuicem conuerti.

Principio genus omne hominũ, genus omne ferarũ
P rognatæ & syluis uolucres, quæq; æquora ponti
M onstra colunt, quæq; herba solo florente uirescit,
E t quæ sublimis crescens subit arbor ad auras,
Q uatuor è primis ducunt exordia causis.
H inc etenim proprias sumunt animantia uitas.
H uc redeunt, quoties fragiles mors soluerit artus.
I psa æterna manent elementa, uicesq; ministrant,
D um sua iura simul cedunt, aut cessa reposcunt,
A lternosq; agitant constanti fœdere motus,
V ertunturq;, eademq; aut mox diuersa resurgunt.
H inc rerum satus æternus, æternáq; origo,
A eternam quoniam sortem, & data fata repensant.
H is parent nascentum animæ, legesq; sequuntur,
Q uas dederint elementa. suos retinentia nexus.
I psa autem cœli motus, ac signa tuentur,
I mperijsq; assunt stellarum, et iussa capessunt.

SOLEM, ET LVNAM MAXIME IMPERARE ELEMENTIS.

Nanq; per obliquum mundi inuariabilis orbem
Q uinq; agitant uarios errantia sydera cursus,

A duersis'q; rotis subeunt duodena per astra.
P ræsidet his pater ipse hominum, Princeps'q; Deorũ
S ol rerum sator, & numerosi temporis autor,
Q ui cœlum, et terras radijs, cauá'q; æquora lustrat,
H unc iuxta comes incedit Latonia Luna
N octis honos, lucis'q; alienæ haud certa ministra.
C uius & Imperium late maris æquor, et ipse
O ceanus rex undarum, ac mauryſia coniux
A ttoniti uenerantur, et undoso æquore Nereus.
A lternat'q; sequens fluctus, et temperat æstus,
D um Triuiæ instabilẽs seruat per tempora currus.
H inc etiam largo turgent sata semina succo,
H inc manat liquidus per uenas humor in artus,
H inc fluit, ac refluit per membra tenerrima sanguis,
H umida'q; infuso lentescunt corpora rore,
C orporibus quoniam præsit Latonia nostris.
I lle & uitalẽs spirat nascentibus auras.
A tq; agit in membris animas, & stillat in artus
F omitis ætherij calefacta per ossa uigorem.
D eniq; Sol patrium ius, officium'q; paternum
E xercet, peragit matris Latonia partẽs.
Q uæ bigis inuecta, uagó'q; per æthéra lapsu
D iscursans, prensat nunc hos, nunc deserit illos
A uxilium implorans, et opem acceptura Deorum,
C orporibus quam materna pietate refundat.
H is ducibus parent elementa, hæc signa sequuntur.
I n primis aer multa caligne densus,
M ane nouis radijs, et luce rubescit eoa,
C um necdum orta dies, & nox sua sydera condit,
C um surgit iubare exorto Titonia coniux,

Mox clarum sparsura diem Lux suscitat almum
Lux Solis comes, & coniux, & filia Solis,
Qua nil mobilius, qua nil uelocius unquam,
Non leuis aligeræ mentis pernicior aura.
Quin rapido sub sole liquens rarescit, & ignem
Concipit, incensum'q; ab humo rapit usq; calorem
Ipse etenim tenuis penetratu, & corpore raro
Labentem cœlo radium sola ad ultima terræ
Traijcit. hic duro frangens umbone resultat,
Exiliens'q; cauo succendit in aere flammam.
Quo'q; locus cauus ipse magis, quò densior aer,
Quò propiore Deus prospectat ab æthere terras,
Hoc magis ignescit flammis, & concipit æstum,
Incandet'q; æstate, tepet sub Atlantidis ortum,
Quo nidum in tignis peregrina reponit irundo.

DE MARIS SALSEDINE.

Vos etiam maris undisoni fluitantia monstra,
Et solem rapidum, & latices sentitis amaros,
Quandoquidē obiectas urens sol dum coquit undas,
Et radijs infestat agens neptunnia regna,
Assidue dulces epulas, tenuem'q; liquorem,
Haurit aquis, succos'q; rapit populator amicos
Grata sequens, sensum longe indignatus amarum,
Hinc salsus sapor, atq; asper fluit æquore amaror.
Quippe etiam ut nostro fluitat de corpore sudor,
Ille quidem dulci e' baccho, mellis'q; liquore
Exclusus uenis, & enim sitis ipsa calor'q;
Leuibus indulgent succis, & amara recusant.
Quin etiam fama est captum telluris amore

O ceanum, tacitos primum occuluisse dolores.
P ost ubi concepit flammam, penitusq; medullis
A rsit, & ipsa imis hæsere incendia uenis,
O quoties primo fixit sua munera posti,
P inxit & è uario non mollia limina flore,
A c cecinit miseram lacrymosa uoce querelam,
L ongaq; per uacuas rupit suspiria rimas,
I nde ubi iam longo patientia uicta dolore est,
M ulta quoq; iratus foribus conuitia dixit,
C rudelem & dominam per uerba indigna notauit,
N unc supplex ueniam petit, & connubia poscit,
E t thalamum optatum, & socij sua gaudia lecti.
A t postquam nil dona mouent, promissa'ue magni
D os pelagi, atq; preces frustra cessere mariti,
N on ullæ supra spes, tum furiatus, & amens
P erculit aduersam nodoso uerbere Calpen,
I ngemuit, traxitq; grauem à radice ruinam
M ons cauus, ille imo uictor ciet æquora fundo.
A gmina densentur campis. tum rupe soluta
I rrumpit pelago, & terris insultat apertis.
A t tellus tremefacta metu confugit in altos
N ube caua monteis, tutoq; in uertice sistit.
E xanimē excipiunt Nymphæ, refouentq; pauentē,
V t uires rediere, deosq; exciuit agresteis,
E t quæ sit dubijs nota est sententia rebus,
C ontinuo è medijs terræ penetralibus actam
A lloquitur Saliam, & precib. noua munera iungit.
T um Dea conuentu in medio dux ipsa repostas
E xoluit uenas, totoq; è uiscere terræ
E ruptat sale saxa super sudantia amaro.

Quidq̄d ubiq; aſprum egeritur, fluitat'q; malignus
Aequora per, ſapor inficiens undas'q;, deos'q;.
Ipſe etiam Oceanus retro dare ſigna coactus.
Inde manet ſenſu ſapor aſpernandus amaro.

DE SOLIS EFFECTIBVS IN TERRA.

Præcipue tamen in gremio telluris amatæ
Exercet ſua iura deus, Latonia proles.
Semina nam rerum campis obſtruſa, ſub auras
Euocat, in'q; nouas conuertit germina frondes,
Educit ramis tenuato codice flores.
Mox agit in crudos beneolenti cortice fructus,
Hinc ſua iucundo maturat poma ſapore,
Felices lætis ſegetes inſpicat ariſtis,
Veſtit pampineis baccheia dona racemis,
Educit ſata, nata fouet, quæ fota animantum
Pabula ſint, ſuccis'q; ſuis alimenta miniſtrent.
Quinetiam ipſius è uenis, terræ'q; cauernis
Surſum agit eductos alta ad conuexa uapores,
E quibus aut rores bibula funduntur in herba,
Aut atræ incumbunt nebulæ conuallibus imis,
Aut paſſim cœlo fuſæ ſparguntur in agris
Cœruleæ pluuiæ, aut multo cum uerbere grando
Pérſonat, aut canis albeſcunt rura pruinis,
Aut niuibus ſummi cinxere cacumina montes.

DVAS A SOLE EDVCI IN AEREM EXHALATIONES, HVMIDAM VIDELicet, & Siccam.

Terra etenim duplicem exhalat saturata uapore
Humidus hic, crassóq; madens se corpore uix fert.
Aridus & calido suffimine prosilit alter.
Accipit hos late in gremium circunfluus aer.
Hunc ipsum triplex regio secat, altera candet
Ignibus, horrentíq; gelu riget altera. Vtrunq;
Prima quidem, æstatémq; suam. sua frigora sentit.

DE PLVVIA.

Ille igitur per inane uagum sublatus in auras
Conuertit sese insinuans, passímq; coactus
Densatur magis, atq; magis, tum nubibus actis
Frigida per loca, sub cœli regione maligna
Id quod erat calidum, sensim effluit, & uolat alte
Sub loca, qua positis feruent incendia castris.
Ipse autem cogente gelu tabescit, & inde
Liquitur, irriguǽq; cadunt ex aere guttæ,
Quin & frigida uis propius cohibente calore,
Colligit in sese, maioráq; robora sumit
Cogitur hinc sparsus passim uapor. Inde coactus
Soluitur, & pluuij rumpunt de nubibus imbres.
Interdum rapidos amneis est cernere passim
Diffluere, & totum in pluuias descendere cœlum.
Tantus in aerio sese globus orbe coegit.

DE NIVE.

Ast ubi defluxit calor omnis, & omnia circum
Horrescunt hyeme, & solem loca iniqua negabunt,
Concrescunt gelido nubes è frigore, & uná
Coguntur, motǽq; loco, atq; è pondere pressæ,

Descendunt

D eſcendunt paſſim tractæ, cæſimq́; rotatæ
A c niuibus iuga ſumma tegunt, & ad ima feruntur,
A lbentes, quoniam albeſcit concretus aquarum
H umor, at admoto quamprimum ardore liqueſcunt,
S triáq;, glaciesq́;, ſolutáq; ſole pruina.
I n riuos abeunt fuſi de grandine rores.
I ńq; niues tranſire imbrem, atq; inoleſcere tignis
E docet, & quod Zona illas quæ torrida neſcit,
F rigida quod canis horret Germania campis.

DE PRVINA, ET RORE, ET MANNA.

At tenuis uapor ille quidem, nec uiribus auctus
N ec dum ſummotos habilis contingere montes,
I pſe die excitus, gelida mox noctis in umbra
C ogitur, in canas hyeme obſtringente pruinas.
I dem abit in rorem liquidum ſitientibus herbis
A uxilium cœlo tepido, atq; in nocte ſerena.
Q uinetiam calabris in ſaltibus, ac per opacum
L abitur ingenti Crathis, qua cærulus alueo,
Q uáq; etiam ſyrijs ſyluæ conuallibus horrent
F elices ſyluæ, quarum de fronde liqueſcunt
D iuini roris latices, quos ſedula paſſim
T urba legit, gratum auxilium languentibus ægris.
I llic æſtate in media, ſub ſole furenti
D um regnat Calor, & terræ finduntur hiantes,
T um tener ille uapor ſenſim ſublatus ab æſtu,
V erſatusq; die, multóq; incoctus ab igni
C oncaua per loca, & areſcentibus undiq; ſyluis,
I ngratum ut ſenſit frigus ſub nocte madenti,
C um nullæ ſpirant auræ, & ſilet humidus aer,

C ontrahitur paulatim,& lento humore coactus
I n guttas abit,& folijs sitientibus hærens,
L entescit,rursumq; diurno à sole recoctus
I nduit & speciem ceræ,mellisq; saporem.
Q uodq; & apes præstant arte,ingenitoq; fauore,
H oc medicos natura hominum producit in usus.
T u uero Iuuenis tenerorum assertor amorum,
M ane tuæ qui serta paras intexere Nymphæ,
A ut Veneri ante aram lectos inspergere flores
P ratorum decus,hoc precibusq;,hoc suscipe uotis,
T hreicio ut boreas tacitus requiescat in antro.
H ic miserè rorem infestat crudelis,& asper.
A t prædo,& facilis,& rapta coniuge mitis.
N anq; per aerias ponti dum præterit oras
V ota ferens,uidit procul in conualle remota
P lanitiem uiridi late florescere campo.
A dmonuit locus optatæ cum coniuge noctis.
D esilit,ac molli lacrymantem amplexus in herba,
E xplicuitq; sinus,munusq; impleuit amantis.
I lla grauis oculos ab humo uix anxia tollens
F lebat,eam insolito coniux solatur honore.
H is ego pro lacrymis florum,gratusq;,memorq;,
N octurnos spargam rores,ea præmia sunto.
D ebeat hoc raptæ pontus memor Orithyiæ.
S ubrisit,tenerumq; genis suffudit honorem
L æta uiri dictis,& tanto munere coniux.
I lle nouam sensit labi per pectora flammam,
O ptatos repetens somnos,molliq; quiete
L eniit accensum complexu coniugis ignem.
S alicet & Boreas calido contrarius Austro

Occurrit

O ccurrit. calor hinc, rigor inde exurgit, & alter
D um tepet ipse humili demittit ab aere rorem.
A st alter stringit magis, ac de frigore siccat.
E xudet ne languenteis noua gutta per herbas.
E rgo frigida uis ponto dum insultat, & acreis
C onatus contra calor obijcit, agminaq; extra
N oxq; simul, boreasq; instigant. explicat eae
I pse suas calor intus opes & uiribus auctus
I nstillas tenuem uertit sub mane rigorem.

DE GRANDINE.

Grandinis hinc quæ sit paucis natura docebo.
S æpe per æstatem cœlo incandente, sed ipso
A utumno magis, aut illo sub tempore, quo iam
L æta parat nidos prænuntia ueris irundo,
N unc flauam è culmis late deturbat aristam,
N unc lætas nemorum de culmine decutit umbras,
N unc stragem molita etiam pastoribus, unà
P rosternit ualidos sub eodem uulnere tauros.
A c primum ut gelido crescunt humore liquentes
C rystalli. quas post frigentia rupibus antra
I n densum cogunt, guttisq; rigentibus anni,
E t longo durant labentia secula cursu,
S ic rigido compacta gelu per inania grando
C ogitur, & stricto concrescunt frigore guttæ,
P ondere mox tractæ frangunt se, et ad ima ferũtur.
I psa igitur grauitate sua, ac sub mole dehiscens
P rona cadit, sæpe ingenti demissa fragore.
Q uandóquidem sublime ruens, frangitq;, feritq;,
C um gemitu sese, multumq; umbone rotata,

O btundit'q; aciem, glomerata'q; uerbere, testis
D ira sonat, sæpe ipsa leuem haud procul acta, sonorē
D at ueniens, etenim tacito regione propinqua
A gmine descendit. Tanto sed corpore maior,
E t facie horridior, quanto breuiore rotatu,
E t spatio propiore cadens, minus atterit alas.
V ere igitur, seu Libra pares cum diuidit horas,
T um tractu leuiore feruntur ad alta uapores
I ncensi, ac loca summa petunt, ubi frigida sese
V is cohibet, quo non radiorum offensa resultat
S æua acies. ubi pigra gelu torpet'q;, riget'q;
T empestas, ubi frigoribus domus alta reposita est.
H uc postquam uapor ascendit, calidus'q;, madens'q;
C ontinuo riget attactu regionis iniquæ.
Q uo'q; uapor magis incaluit, postquam ipse refrixit,
E xtinctus'q; gelu calor, aut euasit in auras,
H oc magis admissum trahit in præcordia uirus.
I mber enim multo large decoctus ab igni,
C ontrahit, & citius glaciem, & mage frigora sentit.
D esilit inde uago præceps per inania lapsu
I n ualleis, quanq̃ iuga sæpe petit, nec apricat
I nfestet licet ipse magis loca, frigida nescit.
A n mage cum paribus calor hinc, hinc se instruit ar=
F rigus, & æquali concursat uterq; uigore, (mis
I lle suis late in campis exultat, & hostem
I nsequitur, cogit uireis, & robora frigus,
I n'q; globum sparsos trahit hinc, atq; inde maniplos,
C onfirmat'q; aciem, durata'q; tergora contra
O biectat, quantum'q; calor se tollit in altum,
H oc magis aeria præceps delabitur arce,

Dura'q;

D uráq;,frigidáq;,crepitanti et uerbere grando.
C ogit opes natura suas,& robora uictrix
I ngeminat,quoties obuersis uiribus unà
C oncurrunt,impulsa suo contraria nisu.

OBSERVANDAS ESSE REGIONES TERRAE,ET SITVM Planetarum.

Ergo age,ne'ue anni partes,neu quæ loca terræ
D espiciens,uarios Lunæ sic inspice cursus,
V t neq; Saturni gelidum neglexeris astrum,
N ec quæ stella cadet cœlo,quæ'ue exerat ortum.
C ontemplator item terras sub tempora brumæ
F éruere,& urentem interius cohibere calorem.
Q uod putei.fontes'q; docent.nam frigora cogunt,
A st aperit calor,& uenas diducit hianteis.
A ethiopum manant campis sitientibus imbres,
N on amnes capiunt ripæ,ruit arduus æther
I n nimbos,& Sole tamen Leo feruidus ardet.
An non Allobrogum gentes,rhodaneia pubes,
E xcidium attonita extimuit,cœlíq; ruinam
T empore quo Sol ipse humeros,ac terga Laconum
T orrebat sitiens,summo & radiabat Olympo?
H ic è præruptis mouet alpibus atra procella
I nuoluens hyemes'q; simul,tenebras'q;,polum'q;.
H orrescunt nimbis auræ,nubes'q; dehiscunt
C um tonitru,micat igniferis fulgoribus æther.
I ntremit insolito sub uerbere concita tellus.
A c cœlum ruere,& terras subsidere certum est.
Ecce autem per inane ruens cum turbine uasto
V oluitur,horrendam'q; cadens trahit icta ruinam

I ngentis moles saxi, glacieq́;, geluq́;
C oncreta, ac bisquinq; pedes porrecta, et in altum
Q uattuor, at septem protento margine lata,
T erribilis uisu, ac dirum mortalibus omen,
T antum adeo uariat rerum natura, situsq́;.

GVTTAS MAIORES AESTATE Fieri.

Q uid grandes æstate cadunt super aere guttæ?
A n rarus uapor, & stillæ paulo ante minutæ
M iscentur? crassus cadit hinc è nubibus imber?
A n sparsim, subitoq́; graui feruore sub altum
E uectus, primum ut sensit mala frigora cœli,
A fflatusq́; gelu, nec densa nube, nec ipse
D ensus, humi propior descendit corpore maior?

AEREM RECEPTACVLVM ESSE EX HALATIONVM OMNIVM.

Nate uides spatiū imensum, tractusq́; profundos
A eris, atq; unà terras, pontumq́; obeuntes.
R ara quidem natura illi, ac penetrabilis alte,
D ensatur tamen, et crassum fouet usq; uaporem,
Q uemq́;, et aquæ, queq́; et terræ excreuere frequentē
A spirant quæcunq; etenim, quæcunq; uaporant,
S ufficit hæc pontus, ponto et circundata tellus.
C uncta sinu grauido recipit diffusior aer,
V ertit & humentem in rorem pluuiasq́;, niuemq́;,
Q ui fuerit gelidas humor sublatus ad auras.

QVAE IN AERE GENERENTVR EX ASPIRATIONE IGNEA.

Halitus

Halitus ille autem, largo qui percitus igni,
E uolat, ac tenuis multum loca frigida tranat,
E t longe ad sedes uictor perlabitur æstus
F umidus, incoctusq; , atq; arescente fluore.
N on nunquam tamen hunc nubes circumuenit atra
D eprensum, & strictis frigus circunsonat armis.
H ic ille inclusus uallo, et circum aggere septus,
P erquiritq; aditum intentans, et singula lustrat,
E t nunc hac aciem ostentat, nunc ingruit illac
P arte ferox, parte & factis, & uiribus impar.
A st illum densis mucronibus horrida nubes
V erberat, impellitq; premens, frustráq; parantem
S ummotas intrare domos, & ad ardua ferri
D eijcit ipse super impacto umbone. ibi ictus
I ngentem effracto sonitum dedit aggere, multusq;
I ntonat, et cœlum tonitru quatit. inde coruscus
S ese agit in flammas, & cœlo lubricus errat.
I nterdum tantus fragor, ut concurrere monteis
I am timeas, ut terra tremat, cœlumq; dehiscat.
T um quod erat fractum discussa nube, repente
I mpulsum ruit, atq; obliquo tramite præceps
I t flamma rutilante, ingenti et uerbere summos
A ut petit incassum monteis, aut aurea Diuum
T empla ferit, dirum trepidis mortalibus omen.
I nterdum leuis ipse, leuem flammamq; , sonumq; .
A ut sonitum sine luce dedit, sine uerbere flammam.
I nterdum erumpit crepitu sine. sed tamen actus,
A duersam in nubem, ualidos hinc pertulit ictus,
V nde tremunt nigri postes, & limina cœli.

IGNEM ANTE, QVAM SONVS AVDIATVR, VIDERI.

N ec uero prior excusso de uerbere flamma
E micat, aut ipso sonitus fit tardior ictu,
S erior ad nostras quamuis eat impetus aures.
I pse uides pastorem alto de colle securi
S ternentem quercum, cuneis'q; in frusta secantem.
I pse quidem iactatam alte post terga securim
A nte uides, mox ingenti conuulsa fragore
V ox sonat, & ruptae luctantur in auribus aurae.
N on aliter cum excussa polo flagrante ruina
H orrendum tonat, ipsa suo prius acta tumultu.
C oncurrit nimbosa acies, frangit'q;, ferit'q;
I mpellens, hinc fulmineus succenditur ignis
C ollisu. Tandem ille fragor ruit, & ruit unà
I n pluuiam, et largos conuersus Iuppiter imbres.
Vulcanum fama est cœlo cum pulsus ab alto,
S ub terris sine honore diu, sine munere, claudum
V ixisse, & sicula exilium traxisse sub Aetna
S olantem casus noto genitricis Amore.
Q uem tandem meritum uertit dolor acer in iram.
Q uôdã etenim Cybele in magna Berecynthia mater
S olemnes de more dapes, ac uina pararat,
C onstiterant'q; Deae ad mensas, ac pocula Nymphae
V ltima miscuerant, Cum sic Venus aurea coepit.
Felicem mea me soboles facit, haec mihi diuos
S ubijcit, haec mortale genus. quam plura parantem
O ccupat his Latona, Decus noctis'q;, Die'q;
C um peperi, et lucem terris, & lumina caelo

Tum

T um peperi, toto & tenebras ex orbe fugaui,
L uceat ut per me tellus, resplendeat æthra,
E xornentq; uagum lustrant quæ sydera, mundum.
D icentem increpuit Iuno, atq; hæc uocibus infert.
I mmemor es nostri Latona, & adultera iactas
I nfamem sobolem, & media inter uina superbis.
I lla refert. Tua te proles inuisa parenti
N obilitet regina, & cœlo excussus ab alto
I lle ille è Iunone satus, quem fumida Lemnos
E xercet fabrum, aut nigris incudibus Aetna.
D emisit Iuno uultum. mox indecor ira,
M onstrosos partus, fumantemq; obijcis Aetnam,
C ui gener Alcides, cui filia nobilis Hebe?
H aud proles mea Vulcanus. Plutonia proles
I lle ille est, enisa tuo quem fornice tellus
E xpulit è latebris, quem uix in luce receptum,
N on erebo pater admisit, non æthere diui.
Riserunt incensam aliæ in conuitia diuam,
I ndoluit tamen una Ceres, quæq; astitit illi
F ida comes Lypare, æolidum quæ prima sororum.
E rgo ubi Zanclæos portus tenuere, et amicas
T rinacria accepit terris, Aeneiaq; antra
A dmisere deas, solitum & Vulcanus ad ignem,
N acta ibi tum Lypare tempus, Conuitia matris
R ettulit, et partus inimica mente negatos,
M entitamq; Deæ prolem, ac Plutonia furta,
I ntumuit dictis iuuenis, succensus et ira
V ltorem minitatur, & acri in corde uolutat
M aternum uulnus, odijsq; incessit amaris.
I nq; dies auget uires dolor, ac memor artes

E xcutit, exploratq́; iter, ac uestigia matris.
D um Samon, oceani mensis digressa, per altum
I re parat, mouet abruptis fornacibus Aetnam
E xitium intentans. illa acri uicta dolore
I ngemit, & cœlum insolitis conquestibus implet.
L eniijt iratum complexu lætus amato
I uppiter, & placidam accepit per membra quietem.
T um Deus ignipotens inuento fulmine, primum
I pse suum miratur opus. mox limina gratus
A ccedit Iouis, et laudato munere donat.
I uppiter ob meritum Lemnon dedit. inde trisulcum
M olitus dextra fulmen, cognouit in illo
V sus quantus erat, seq́; hoc audentior armat.
H oc mea periuros læto dat dextera dixit,
H oc ego terrigenas extinguam aliquando Gigantes,
H oc etiam coniux timeat sacrumq́;, potensq́;.
T um mouit caput, & frontem percussit honoram.
F ulminis hinc ingens, & mira potentia fertur.

FVLMINIS DIVERSAM VIM ESSE.

Nunc etenim afflatu tenui, pecudemq́;, bouemq́;
A ut uirides tondentem herbas, aut ilice ab arcta
A rcentem nimios animosi syderis æstus
E xanimat, nulla ut maneant uestigia mortis.
O ptatum ut credas armenta haurire soporem,
V t placidum uideas pastorem ducere somnum,
N unc ustos arctus, atq; ossa rigentia cernas,
N on faciem, non ora hominum, non corpora noris,
N unc ipsis etiam in stabulis, mirabile dictu,
Q uadrupedem exoluit, pedibus quoq; ferrea demit

V incula, et intacto terram quatit ungula cornu.
I llesus sonipes alta ad præsepia mandit.
V idi ego, cum incolumi totus pede calceus arsit.
S enserunt alij fuluum effluxisse metallum
E loculis, tanta est uis insita fulminis auris.
R ara etenim densis cædunt, at densa repugnant
I psa obiecta sibi, contra et sua prælia miscent.
C oncedit duro tenerum et penetrabile acuto.
D issipat afflatu subito leue. trudit ad imum,
Q uod graue, diffringunt rigida, atq; obtusa recludũt.
I nsinuant tenui, quæ disploduntur ab aura.
Q uin uariant etiam uires, & uulnera teli
F ulminei, seu marmoreis se in turribus altum
I mpegit, seu littorea desedit in alga,
A ut quæ per mediam fumant fœnilia brumam.

DE STELLIS CADENTIBVS, ET IGNITIS TRABIBVS.

Sæpe per æstatem cœlo si forte silente
A ut carpes iter, aut mauortia signa secutus,
T raduces uigilem per iussa silentia noctem,
C ollucere faces, cœlóq; cadentia cernes
S ydera, et incensos per sudum albescere tractus.
H alitus hic modicusq; & cæco impulsus ab igni
I ncidit in gelidas ut primum frigoris oras,
N ec potis incretum longe exuperare rigorem,
T orquet iter fugiens nunc huc, nunc mobilis illuc,
D onec conceptam traxit per uiscera flammam.
N unc proprio incensus raptu, nunc terq;, quaterq;
E xagitata ferens impactæ uerbera nubis.

Ast ubi summotosq́; locos, atq; aera summum
Peruasit, quà continuus conuertitur orbis,
Hic rapido impulsus cursu, uertigine & ipsa
Incensus, uaria splendet per inane figura.
Arida concipiunt ignem, feruetq́; agitando
Spiritus. Incendit pugnantia corpora motus.
Siue igitur lato amplexu, multumq́; coacta est
Materia, atq; ingens series, & longior ordo,
Seu contra breuis, & tenuem sortita uigorem,
Quæ facies, quæ forma etiam, qualisq́; figura,
Talis in aerio perlucet uertice flamma,
Nunc iaculi in morem, ualidus quod torserit hostis,
Nunc quales splendent Lychni laquearibus aureis,
Nunc qualis tenues ignescit stuppa per auras,
Nunc flectit sese inspiras sinuata draconum,
Nunc micat, ut celeri fallantur lumina sensu,
Nunc cadere ut timeas ex ipso sydus Olympo.
Sæpe etiam torrem ambustum rutilante fauilla
Cernere erit, cœlumq́; cauo se scindere hiatu
Tum, cũ sub noctem obscurá, atq; in nube profunda
Nigrescit uapor, & permultum cœrula fumant
Fomenta, trahit & subitam uis ignea flammam.
Illicite è medijs tenebris, fumoq́; frequenti
Erumpit flamma, & cœlo se fundit aperto,
Vt timeas noctem ruere, atq; fatiscere Olympum.
Præsertim cum præcipiti uertigine torris
Excussus cadit, atq; cadens nigrum aera findit.
Flamma etenim cum cœruleo se miscuit, et cum
Lux atro insinuat, penetratq́; immissa profundo,
Tum nubes patet, et lato se soluit hiatu,

Luminaq́; ipsa imum subeunt admissa recessum.
Ac patefacta cauo pandunt sese abdita tractu.

TREIS ESSE AERIS REGIONES.

Et quoniam treis in parteis distinguitur aer,
Prima æque patiens est frigoris, atq; caloris,
Alternasq́; uices, alterna sorte rependit.
Vere tepens, æstate calens, eadem horrida bruma
Proxima ab inflexu radiorum amota, malignum
Frigus, & algentem late complexa rigorem,
Inquam cæruleus passim uapor actus inerrat,
Vnde cadunt imbres, unde & nix concitat alas,
Vltima torrenti semper sitit usta calore
Flammarum consueta uagos inuoluere tortus.
Halitus ille igitur longe, ualidusq́;, potensq́;
Huc penetrat, superatq́; hyemes, & frigora uictor.

DE LAMPADIBVS, ET ALIIS IGNITIS FIGVRIS.

Ergo aut est parteis æque diffusus in ipsas,
Et lato arescens incendia suscipit orbe,
Lampadis in faciem, quæ plurima nocte refulget
Ante deos, aut in latus inclinante figura
Contrahitur, magis hinc, inde altera prominet ala,
Vt crassum aut credas lapidē, aut ignescere trūcum,
Ipse quidem dextra pellem trahis. illa trahentem.
Iam sequitur protenta manu, sed parte sinistra
Subtrahitur, quodq́; hac accedit, demitur illac.
Hinc titubant duplices sub iniquo pondere lances,
Aut sparsim fusus, rapidoq́; abreptus ab igni

S cintillantem animam uomere, atq; efflare uidetur,
V t quando in stipulis furtim uagus incidit ignis,
H uc illuc dispersa uolant incendia, nec se
M iscet flamma, salit'q; leueis perferuida culmos.
S ed neq; tam tenuis terrarum est halitus, ut non
E t densas habeat fumoso in corpore parteis,
Q uæ sursum raptæ, toto'q; uolumine mistæ
D ensantur leue in aerium se tollit acumen
C onsurgens grauiora suo sese ordine ad imum
D etrudunt donec cunei sub imagine flammam
C oncipit, & rutilus micat inter sydera conus.
T unc aliquis limosa agitans ad flumina Nili
P iscator, dum nocte oculos ad sydera tollit,
O bstupuit, doluit'q; simul super astra referri
P yramidas, ueterum'q; rapi monumenta uirorum,
A egyptum'q; suis superos spoliare trophæis.
I nterdum longam erectus consurgit in hastam
P arte leuis, parte obducta caligne densus.
N on tamen ut maiora trahat uestigia cauda.
H oc quondam telo Tityon per uiscera adacto
S trauit humi, stratum'q; nouem per iugera uictor
E xtendit, thalamos ultus, tentata'q; matris
F ulcra, nec indignos statuens Mars ferre dolores.
L audarunt facinus superi, atq; hinc ipse superbus
S picula non ponit manibus, non deserit hastam.
Aeris hæc partim media regione feruntur
I psa suis incensa opibus, dum uulnere crudo
C ertatim exercent uireis, & prælia miscent.
A estiferis partim in campis, regione suprema
Q ua cœli uertigo agitans rapit, unde coruscat

Tractim flamma rubens, atq; ignea fulget imago.

DE COLORIBVS NVBIVM.

Nubibus est etiam color & suus. hoc age ut omnem
Aera percipias, ut uentos deniq; noscas.
Alba parum densa est, raróq; immista uapore,
Quam Sol irrumpit radijs, & ad intima tranat.
Nigra grauem traxit densa caligine fumum,
Non illam ut penetrent nemeæi lumina Phœbi.
Puniceam multus subijt calor. occupat humor
Cæruleam, grauidamq; imbri, longéq; madentem,
Has collidenteis sequitur fragor, & simul ingens
Porta tonat cœli, rumpitq; ad tartara clamor.
E quibus ut sese emisit uiolentior ignis,
Fulgurat, & densas rutilus discriminat auras,
Nonnunquam ut longum nubes diducat hiatum,
Ac nigri pateant prorsus penetralia nimbi.
Nonnunquam leuis ipse leuem sine uulnere nubem
Euadit, tamen & splendet qua semita monstrat,
Ac micat, ut celeri fallantur lumina sensu.
Flamma rubescenti multum saturata colore
Admonet admistas fluuiali è corpore uireis,
Humidáq; ingentem præbere alimenta uigorem,
Quod probat exiliens lignis uiridantibus ardor.
Albescens tenuem succum, atq; arentia monstrat
Fomenta, & celerem peracuti luminis auram.
At cui sanguineus color insidet, & nigrantem
Præsefert late obscura sub luce cruorem,
Hæc ualidas terræ uireis, duratáq; iactat
Robora, & immanem uasta cum mole ruinam.

F ulminis hinc varians, & tanta potentia fertur.

VNDE FVLMINVM VARIE TAS, AC VIS.

N anq; ubi nube cava, tenuis'q; et plurimus alte
T ruditur, incensis, & se fert spiritus alis,
I lle quidem levitate sua, penetrat'q;, ruit'q;
L ubricus, & tenuis multum loca pervia tranat,
V t nulla incensæ linquat vestigia flammæ.
N ec mora sit telo tenui, ac penetrantibus auris.
A era fluent tamen afflatu, ac via vulneris atro
L ivescet fumo, & piceum dabit usta nigrorem
A eratis quoties clypeis impegit, & ipse
M ole piger lentus it tardior impetus alis,
D ura'q; pugnaces obiectant robora conti.
C ernere erit flagrātē iterum Hualegonta, et opimis
C um spolijs templa excisis avulsa columnis,
A c furere attonitas incendia sæva per urbes.
T anta mole ruit, tanta'q; impulsa ruina
F umida vis, procul acta polo, atq; è nube profunda,
S iquando extrusus, multo'q; accensus ab æstu
S piritus, it tonitru horrificans, atq; igne coruscus
T ractu ingens, tardus'q; gradu, et lōge auctus eūdo
S cindit'q;, urit'q;, & longo secat aera hiatu.
T um montes quatit impellens, discindit & arces,
E t correpta micant diris navalia flammis.
P ræcedit longe vulnus tremor, usqueadeo vis
I mpellens furit, atq; intendit spiritus auras,
E t late arentes coeunt ad vulnera fumi,
V t cum irata manus tormento exclusit aheno

F umantem pilam, uersat'q; uolubile saxum.
I nclusi erumpunt ignes nigrantibus auris,
F it tremor, horrendum'q; sonat. tum plurimus ante
S ternit iter fragor, & gemitu saxa icta resultant,
D isiectæ'q; ruunt prostrati mœnibus arces.

DE VENTIS.

V entorum nunc te causas, patriam'q; docebo.
Q uæ'q; illis natura, & quæ sit cui'q; potestas.
A ridus ille autem, atq; ima tellure remissus
H os generat, uireis'q; animis, robur'q; ministrat.
S ol pater educit, mater dedit ubera tellus.
A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.
O casum insedit Zephyrus. uenit Eurus ab ortu.
H os circùm uarij dextra, leua'q; feruntur,
A tq; agitant tenueis diuersis flatibus auras.
E t quoniam medium lustrans Sol circuit orbem,
P er duodena uago digressus signa meatu,
I dcirco quidquid gremio telluris in altum
E duxit, partim algentem festinat in arcton,
P artim ad decliuem libyæ diuertitur oram,
D um radios, ac sæua timens incendia uitat.
A n dextra, leua'q; ferens se, impune uagatur
F umida uis, quando hinc libycos, ast inde recessus
A rctoos semel in toto Sol ambiat anno?
V nde sibi uis ipsa & opes, & robora firmet?
C um tamen assiduus media regione recurset
E oum, hesperium'q; petens Sol annuus orbem,
V rat & accensos quos ipse per aera fumos
T raxerat? inde frequens nunc hinc, nũc effurit illinc

F rigidus aut aquilo, aut nimbis uiolentior auster,
A uster solstitio ueniens, regnisq́; perustis.
V nde calet magis, & pennis madidantibus usus
I nuergit largos agris sitientibus imbres.
Q uinimo quoq; digrediens, & fessus, & in se
S æpe repercussus grauiores concipit æstus.
A t Boreæ patriam horrentem, frigusq́;, rigorq́;
I nsedere, hinc terra gelu concreta uaporat
T enuius, horrescitq́; aer, uolat inde serenus
S piritus, & siccis uestigia commouet alis,
A n quia summa tenens cœli loca, multus, & ingens
I nde ruit, pellitq́; auras, & nubila differt,
N ulla ut Hyperboreo maneant uestigia tractu.
S ed tamen & longo uectus trans æquora cursu,
I rrorat caput & madidus ceruice fluenti,
F undit aquas, seruatq́; olim quæ fœdera sanxit.
Nanq́; olim prouectum austrũ trans littora Rhenã
O ceani fama, & toties refluentibus undis.
E xcipit incautum Boréas, & uincula nectit.
I lle ut se captum agnouit, sensitq́; catenas,
N on ego te siculó ue mari, nec finibus aphri
L ittoris arcuerim. liceat nam te quoq; nostram
V isere Cyrenen, libycosq́; intrare recessus.
A c nostro terram arentem satiare liquore.
H inc quoq; securus per regna aliena recursat,
E t madidus pennis sitientis irrigat aphros.
H oc quoq; frigidior, quod per decliuia labens
O bijcibus nullis cursus agit ipse secundos.
V ere etiam regnare uolunt, quo tempore primum
O ptatæ crescunt luces, & lubricus annus
Conuertit

Conuertit terga,atq; hyemem post egit iniquam.
Tum liquefacta mouens terrarum claustra,caminos
Sol,aperit laxos,uoluitq; per aera fumum.
Hic somno excitus,commotisq; impiger alis,
Linquit Hyperboreos declini tramite monteis.
Quin ubi Sol propior maiora incendia mouit,
Flagranteisq; impegit equos per uiscera Cancri,
Cum nebulosa cauis fumat Germania campis,
Ac multus uapor ad superas sese extulit auras,
Quemq; frigida uis Boreæ comes addita cogit.
Illa etiam de parte graueis incumbere nimbos
Cernere erit,fusisq; augescere nubibus amnes,
In medijsq; natare etiam feruoribus agros.
Hoc etiam è cœlo,ac semper radiantibus Arctis,
Et gelidæ incumbunt auræ,ac uehementior urget
Ventorum uis,finitimis regionibus acta.

VENTOS QVOSDAM PROVINCIALES ESSE.

Omnis in aduersos uentus non peruenit axes,
Et quidam certo sedem posuere recessu.
Circion hispanas fama est regnare per urbeis,
Et pecori strages meditantem,& prælia nautis.
Non alpes hunc Aeniæ,non frigida norunt
Pangæa,aut nimbis nunquam non turbidus Hæmus,
Vix fessum Entellæ excipiunt,cauaq; hostia Macræ.
Sentit uicinum solem nabatheius Eurus,
Arenteisq; impellit equos comitante calore.
Diuersum Zephyri spirant aquilone propinquo,
Et Solem fessum excipiunt,altoq; cadentem.

F rigidus hinc, pluuiusq; uigor. Sed turbidus auster
I pse agit undanteis nimborum prælia turmas,
D ux ipse pluuiarum, & longe maximus autor.
E ductos nanq; immensum regione perusta,
D ensorum fluctus longinqua ab sede uaporum
I nuoluit, raptatq; agitans, qui deinde soluti
F undunt præcipites abruptis nubibus imbres,
D iluuioq; unà absorbent pecudesq;, uirosq;.
T antum Auster discussa furens per nubila sæuit.

CVR VENTI OBLIQVI Ferantur.

Cur autem quando huc toties discurset, & illuc
S piritus hic, uarios agitans sine lege tumultus,
C ur non & superas pennis petit improbus arceis?
O mnis, in aerias quicunq; elabitur oras
H alitus, immisto paulatim educitur igni.
Q ui postquam gelidam summo capite attigit arcem,
S ensit & aduersi contraria frigoris arma,
I llicet ipse pedem retro fert, pondere & ipso
Q uod multum traxit grauida de matre uolutus
A d matrem trahitur. Ecce hic nouus aduenit ignis
A uxilio. retinet labentem, ille arma resumit
F ortior ad pugnam simul huc perlatus, & illuc.
D umq; cadit, resilitq;, leuis tum pellitur aer,
E t quò maiores à frigore pertulit ictus,
M aioremq; trahit fœcunda è matre uigorem
H alitus, hoc maiore ruens ferit aera pulsu.
V t cum mœoniæ in campis uada ad alta Mæandri
P astor agens, baculo stagnantem percutit undam,
I lla fugit circùm, & grauidum dat pulsa sonorem,
Impellitq;

I mpellitq; undam illabens noua protinus unda.
E rgo paulatim augeſcens, fit maior eundo
I mpetus. & uires, grauioraq; robora ſumit.
V t cum de tenui primum fonte effluit humor,
I t riuus. poſt collectis procul imbribus amnem
I ngentem raptat ripis, longumq; profectus,
T um plenus rapidis in pontum immittitur undis.
A utumno ſed enim uento uis plurima largum
C um ſpirant terræ, cum plenior halitus exit,
T erreniq; magis ſuffundunt aera fumi.
H oc iterumq;, iterumq;, etiam, multumq; monebo.
I ncendunt nimij leuiter fumantia ſoles,
I ncenſa exurunt late, præſertim ubi altos
P hœbus agit currus, fuluoq; è ſydere luſtrat
E xiguis habitata locis Maſilia regna.
I d circo latera ad mundi, atq; extrema uiarum
T erreſtris caligo habitat, quo languida ſolis
V ix penetrat uis, & radijs minus urit acutis.
I pſa etiam partim leuis aſpiratio, ut alte
F umida, partim etiam grauis, ut tellure remiſſa.
A tq; illinc ſecile admittit reſoluta calorem,
H inc percuſſa gelu riget, ac denſata graueſcit.
I nde etiam tranſuerſa ruit nam frigore abacta
N e ſurſum penetret, mixtoq; calore retenta,
N e cadat in præceps, tranſuerſum impellat oportet
A era, ſiue quod extremis in finibus orbis
R egna tenens, caſtris illinc ſe fundit apertis
V iſura et medias mundi penetrabilis oras.
N am neq; pulueream in pluuiam deſcendere par eſt.
N ec tamen abnuerim lunamq;, errantiaq; aſtra,

Quæ medium assiduis peragrant discursibus orbẽ.
In medium quoq; ab extremis caliginis auras
Attrahere, in uariasq; orbis depellere parteis.
Ergo & cum arenteis rapidus Sol usserit agros,
Et cum uicta gelu queritur mala frigora tellus,
Tum tibi tranquillæ permittant ocia luces,
Grataq; sedatæ præstabunt somnia noctes,
Pacatisq; ingens requiescet flatibus aer.
Nec non post largos imbreis, pluuiamq; madentem
Compositæ cessant auræ, tacitusq; quiescit
Spiritus, & nulli ueniunt in prælia uenti.
Hoc quoq; post Boream algentem, atq; rigentia flabra
Cernere erit, qnoties crudo sub frigore tellus
Concreuit, simul & durato tergore sæuit.
Spiramenta soli claudit rigor, obstruit omnem
Vis aditum. nullus spirat uapor, aut fluit extra
Halitus, unde nouis ueniant alimenta procellis.
Si tamen expectes nouus ut calor, & noua flamma
Torreat humenteis latices, & forte per altum
Ire paras, uideas turbantibus aera uentis
Magna mole graueis urgeri ad littora fluctus.
Alternis dat enim tellus, adimitq; alimenta.

DE TVRBINE.

Turbineus fortasse glomus miraberis, unde
Eruat euulsam summis radicibus ornum,
Nunc frangens monte aduerso. nunc nubibus actam
Agglomeratq;, agitatq; frequens. tandem illa ruina
Prona cadit, longo plangens sola senta sonore.
Interea densa obscurus caligne fertur

Perq;

P erq; uias, perq; arua simul sternitq;, feritq;
P uluereus globus inuoluens, cœlumq;, diemq;.
N anq; per aduersum dum concursantia uenti
A rma mouent animisq; pares, & uiribus, ecce
C ertamen magnum exoritur. ille impiger instat,
H ic clypeo obnitens longe aduersatur. utrinq;
I mpetus, utrinq; et robur. nunc pellitur ille,
H ic pellit, nunc sors uariat mutata. nec ullus
S tat ue loco, cedit ue loco. nunc ille sinistra,
H ic dextra incursat feriens, & in orbe gerit rem.
N unc ictus clypeo exiliens petit aera, nunc se
I ntorquens, terram ingenti diuellit hiatu,
D um uel uterq; cadat moriens, uel cesserit alter,
A ut iungant socias concordi fœdere uires.

DE PROCELLA.

Quin & fumida uis, tellure exclusa, leuemq;
A era per sublata, suoq; euecta calore
C onflictata diu propter terrasq;, solumq;,
A ridaq; & multo firmans sese aucta uigore,
V exatq;, infringitq; agitans pulsum aera, et unda
A equoraq;, & fracto displosa tonitrua cœlo
D isijcit, infremitatq; æquor, cauaq; antra resultant.
T orquentur nemora, & ualles ad sydera clamant,
P uluereusq; diem tegit intra nubila nimbus.

CIRCA VENTORVM OBSERVATIONEM, ANNI QVOQVE TEMPORA obseruanda esse.

Tempora quin etiam certa ratione tenenda,

V t cum se in præceps, aut uer agit, aduenit æstas,
A ut cum declinat rapidus sol, appetit æger
V entorum pater autumnus. Seu frigida bruma
A utumnum fugat, aut uere aduentante fugatur.
T urbat enim, uersat'q; omnis mutantia rerum,
I dcirco si tum, nimbosi aut syderis ortum
V ideris, aut properare cauo procul æquore mergi
I nfelix astrum, atq; acri Lunam hoste teneri,
M ercurij'q; graueis sydus portendere uentos,
N e dubita ingentem cœlo uariante, procellam
A ffore, quæ simul inuoluat terras'q; fretum'q;.
V ertat & audaces in uota miserrima nautas.

DE AVRIS.

Sæpe etiam rapidum ad Solem, medios'q; per æstus
C olle uel aerio, aut udi propè littoris oram,
A t propter liquidas nebulosi fluminis undas,
A estatem indomitam icrepitans, Zephyros'q; silēteis
A urarum gelidas sensi properare cohorteis.
S olis anhelantes pellunt quas axe quadrigæ.
I pse iter intendunt'q; fuga, tradunt'q; repulsum
A era, qui tenueis motu fouet incitus auras,
A diuuat & mare commotum, fluuij'q; recessus.
H inc mulcent teneræ summotis æstibus auræ.
N anq; etiam umbrosa in scæna cum incanduit aer,
O ra'q; saltantes tergunt sudantia Nymphæ,
F rondentem si quis ramum, ramalia'ue arma
V entilet, aut tenui dimouerit aera penna,
Q uamprimum Zephyri frigentem exciuerit auram.
C ircùm etenim qui nostra frequens se calfacit ora

Spiritus

S piritus, impulsu facili fugit. aduenit aer
I nde nouus. Mora nulla, alter succedit. & alter
V t neq; aut circùm ora nouæ recalescere partes,
C um fugiant subitis excitæ impulsibus auræ.
N ec uero ualles'q; cauæ. recubantia'q; antra
A c cælo uariante situs terra'q;, mari'q;
N on multum adijciunt uentis densant'ue, acuunt'ue.
I nde salutiferis spirant afflatibus illi,
H i grauibus tentant morbis languentia membra.
N am uenti mutant quoties, mutantur & unà
C orpora cuncta, habitu perstat natura nec uno.

DE VENTO, QVI ORITVR PROPE ATERNVM FLVVIVM.

Flat saltus post pelignos, qua uoluitur ingens
A ternus de ualle caua, atq; humentibus antris.
I psa quidem sub mane nouum cita Solis ab ortu
A ura recens, qua culta nitent, qua poma fouentur
R amis læta suis, largo & sata semine turgent,
H æc eadem rapidum ad solem, medios'q; per æstus
N ec longo spatio prouecta, aut uiribus auctis
V anescit primo moriens, et soluitur æuo.
V sque adeo uariant uenti, uis'q; insita uentis.

DE VENTO PECVLARI Illyrico.

Illyricis specus est ingens in finibus, antrum
V entorum immane, unde iræ, immites'q; procellæ
E rumpunt, quoties terris fera sæuit Erinnys,
I mmittit'q; hyemes pelago, et se proripit umbris,
N on tutæ stabulis pecudes, non oppida muris

N on ipso in portu classes. fremit Adria, & atros
H orrescit trepida Harganus ab arce tumultus.
N on illo quidquam uento crudelius, ut se
E xcussitq; antro, & portis ruit acer apertis.
P astores cohibete ignem, & procul addite flammas.

DE TERRAE MOTV.

Quae uentos moueant causae, quis et halitus auras,
H actenus o mihi care Puer, nunc unde tumultus,
E t tanti ueniant terrarum in praelia motus.
V nde uagi excutiant diuulsa cacumina montes,
F lumina cõuertant cursum, aut premat alta uorago
V nde tremat tellus. quamprimum (aduerte) docebo,
P rincipio ingenti late circundata ponto
T ellus, fumificas incendia pascit in antris.
I nde tepent bruma fontes, cerealiaq; arua
S pargit saepe nouis, quas euomit Aetna, fauillis.
H aec eadem sub speluncis tenuem aera claudi.
I nde sonant saepe occultis mugitibus antra.
A rida quanquam etiam, ac uenis sitientibus, amnes
E mittit tamen, & dulci rigat arua fluore.
E t quamuis largum caelo ruat agmen aquarum,
E xcipit in sese. ac rursus madefacta remittit.
H inc ergo humenteis animas, fluidumq; uaporem
S pirat agens, calido aut rursum secat aera fumo.
N unc halat siccum, & crasso de pectore flamen,
A ut tenui uolucrem suffitu exuscitat auram.
H inc ille & motu facilisq;, & uiribus acer
S piritus, atq; imas habilis penetrare cauernas,
E t rursum uiolentus, atroxq; erũpere, claustrisq;

I nclusus fremit, et multus uacua atria uersat,
I dem etiam in flammas abit, & fierit igneus, atros
I ntorquens lapides tormento exclusus aheno.
E uocat hæc genitor rerum Sol. excipit aer.
I psa parens tellus large indefessa ministrat.
Q uæ tamen è nimijs nunc inde caloribus usta,
H inc nunc uicta gelu, et multa durata pruina,
C ontraxit dubios languenti corpore morbos,
V t neq; sit superante anima spirare potestas.
E rgo incerta ferens raptim uestigia anhelus
S piritus incursat nunc huc, nunc percitus illuc,
E xploratq; aditum insistens, et singula tentat,
S i qua forte queat uictis erumpere claustris.
I nterea tremit ingentem factura ruinam
T erra suis quatiens latas cum mœnibus urbes,
D issiliunt auulsa iuges immania saxa,
P rocumbunt turres, sternunntur funditus arces,
M agnorumq; cadunt templa impolluta Deorum
E xcidium ut magni iam iam timeatur olympi.
H oc etiam ut magna è paruis cognoscere possis,
C ernere erit, nostro quoties in pectore sistit
S piritus, ac tenuem neq; dat, neq; suscipit auram.
T um uelut intercepta anima tremor occupat artus.
P ugna intus. micat extremis in partibus horror.
E rgo ubi collectis immensum se uiribus auræ
C rebrescunt, uia fit, ruptisq; meatibus efflant,
A ntra sonant, mugitq; solum, uallesq; resultant.
T urbatos putei eruptant super hostia fontes.
V anescit paulatim æger dolor, antra quiescunt.
Q uiq; uigor fuit ante, refert se in uiscera terræ.

A tque alacres redeunt desueta ad munera uenti.
S æpe igitur cum iam multis maduere diebus
A rua, natant plenis demersa noualia fossis.
N ec pelagus capit auulsis minitantia ripis
F lumina, tum sua castra mouens sublimis ab arcto
N ubila de toto Boreas discussit olympo
F rigidus, & socijs commisit prælia cauris.
H ic tellus primum assiduis grauis imbribus, et iam
O bstrusis uenis ualidarum pondere aquarum,
P ost borea perflante solo concreta, et iniquis
O bsita frigoribus sese contraxit, & horrens
H orrentem late duxit per membra rigorem.
V nde nequit clausis efflare canalibus auram.
V t quondam infelix ualido campania motu
O ppressit miseras ipsis cum ciuibus urbes.
C um uatem fessæ uix eripuere camœnæ
L abenti è Thalamo, ac tecti minitante ruina.
I nterdum uacuis tellus male nisa cauernis,
F initimis'q; agitata fretis propter maris æstum
C oncutitur uentis pugnantibus. effurit intus
V is ingens. extra prohibet, uentus'q;, fretum'q;.
Q uod sæpe euboico testantur littore Cumæ,
E t quondam uexata graui Pelopeia motu.
P ræterea sæpe occultis fornacibus ignis
A estuat, inuoluit'q; globos, si qua potis extra
R umpere, & imposito luctans sub pondere sæuit
I mprobus, attollit'q; elato uertice colles.
A t postquam superas uictor peruasit ad oras
S piritus, immistus fumo, & caligne densa,
P uluercam spargit tremefacta per oppida nubem,

Immundum & cinerem iactat uicina per arua.
Aeoliam fama est, Lyparen de rupe propinqua
Hoc sensisse malum, & lucem doluisse negatam,
Aenariam quoq; (certa manent uestigia) ut olim
Idem agit in cineres glomeratus puluis ad auras.
Puluereum queritur spargi Prochyte ardua nimbũ
Illa solo fumante, graui concussa ruina,
Spargit desertos incendia lata per agros.
Pertimuit mare flammigeros deuoluier amneis.
Incensum & late scopulos super aera ferri.
Aestati, atq; hyemi male creditur. & tamen udo
Vere magis, seu cum pedibus fluit uua sub unctis,
Tum saeuit furor, & bello sese arduus armat.
Quinetiam ut natura soli, tractus'q; locorum est,
Flumina nunc iter intorquent, nunc alta uorago
Sorbet hians, nunc sicca fuit quae terra, paludem
Hausta facit, quae coeruleo circunflua ponto,
Continet. insiluit pelago, quae iuncta manebat.
Nunc mutare urbeis, nunc & fluitare uidemus
Vndarum in morem. dubio nunc uerbere subter
Quassari, aut sursum sublato pondere ferri,
Horrendos nunc clamores ad sydera tolli.
Nunc mugire solum, aut animas Acheronte remissas
Auribus instrepere, aut equitem resonare sub armis.
Sibilat ecce alibi, aut antro fremit aura recluso.
Vidimus antiquas ueteris Dicaearchidos arceis
Assiduam longo motu traxisse ruinam.
Bis messor legit spicas, bis uinitor uuas.
Interea ualidi quatiebant moenia uenti,
Funditus, atq; imo uersabant tartara auerno.

A rebant sitiente solo sata, nec temere ullæ
M anabant cœlo pluuiæ, tristisq; per arua
S qualor erat, mœrorq; herbis morientibus ingens.
N onusquam cœli rabies torrentior arsit.
A t postq̃ cessit tremor, ac solida arua quierunt,
(Certa fides) terris cessit mare. reddidit agris
N eptunnus longo tandem post tempore, quod iam
A bstulerat prius, & uictor ditione tenebat.
V sque adeo impellens uariat uis. ergo age cœlum;
I nspice siquando terrestribus æmula signis
A rma ferant Mars bellipotens, & Iuppiter Ammon,
I uppiter aerias qui fulmine concutit arces.
H i tibi signa dabunt uenientes ab aere motus.
Q uo tellus tremit incluso, & grauida antra fatigat.
N ec uero aut tenebræ, aut nocturna silentia, cũ iam
F rigore concrescunt terræ, & uis humida regnat.
S unt tantum metuenda, aut matutina pruina,
V erum etiam medijs in solibus, atq; ubi sæuit
A estiuus calor, & cum spiramenta retundit
S ol medius, retro & fumos compellit inertes,
E t tellus tremit, & uolucres erumpit in auras
S piritus indignans clauso circum aggere cingi.
I pse uides quoties agitatis fluctibus æquor
T ollitur, & salsa spumant aspergine cautes,
L ittora tum sinuosa magisq;, magisq; uideri
C uruari & solito maius, postquam alta quierint
A equora, uentorumq; simul grauis ira repressa est,
T um contra, recto tractu maris ora uidetur
T endere iter. summæ in longum spectantur arenæ,
A c nullas agitat sublatus spiritus undas.

H ic terras quatit inclusus, maria intima uersat
E xagitans, uerrit'q; auras. hic impete uasto
D iscindit nubes, explosa'q; fulmina torquet
C um tonitru, & rapidis illuminat aera flammis.
H oc igitur cessante, aer silet undiq;, ut illum
D iuidat æquali interdum nubecula tractu.
T empore quo inclusus specubus longe æstuat intus
H alitus arescens, & humum quatit improbus, unde
T ellus intremit, & uacuis sonat icta cauernis.
S ed tamen & persæpe cauis furit abditus antris
I nfremitans, quando aerio se tramite contra
V entus agit, uetat atq; imis erumpere claustris,
T antum adeo uariant, & uis & causa mouendi.

DE MEPHITE AN SANCTI IN HIRPINIS.

Spirat ad Ansancti uallē specus. hic procul et grex
E t pastor diuertit iter. procul euolat ales,
I ncidat in sæuam pennis ne lapsa Mephitum,
E t cadat infelix subita exanimata ruina.
S piramenta Soli quondam tremor ille reclusit.
E xhalat uis unde nocens per uiscera terræ
C onflictata diu, tetro'q; infecta ueneno.
H inc necat afflatu misero, sternit'q; animantes
S æua lues, procul acta erebo, stygijs'q; cauernis,
A n non Harporum in campis Garganide terra,
Q ua'q; celer dubijs ripas secat Aufidus undis,
E ffossa tellure uapor cerealibus horreis
I nclusus subito exanimat? nec ut aera diuum
A ccipiat, reddat'ue infossi exhaustor acerui.

V sq; adeo inclusas pesteis dira occupat auras.

DE IRIDE.

Nunc age siquando ætherio delapsa ab olympo
Iris ades, uatisq; oculis permitte uidendam.
Dum genus, & certos memorem quibus orta parẽtes,
Nam te uel natale decus, uel sanguinis autor
Nobilitant. tu forma inter pulcherrima Nymphas
Spectanda & cælo, & Musis celebranda canoris.
Pastorem fama est Phœbum peneida ad undam
Inuassum post absumptos in uirgine fletus,
Post deploratos toties in cortice amores,
Inuitum ad superos, ac munera nota redisse,
Solantem casus cithara, ac testudine Eburna,
Paulatim irrepsisse nouam sub pectore flammam
Virginis Aeriæ, solam quam Iuno ministris
Prætulerat fidam thalamis, gratisq; sodalem
Alloquijs, cui cura omnis quoq; credita herilis,
Tentanti in thalamos, aditum, insidiasq; paranti
Et reperisse uiam casum, & docuisse repertam
Oceano forte in magno sub Tethyos antra
Iuno aberat, ducens lætam per pocula lucem.
Aeria è thalamis ut erat lasciuior annis
Prodierat, procul emotas spatiata per auras.
Prosilit è specula iuuenis, timidamq; repente
Occupat amplexu. tum nequis cernere posset,
Nube caua inuoluit, mox ad sua gaudia uersus,
Optatis fruitur thalamis, grauidamq; relinquit.
Illa uterum cælans, nono post mense grauatum
Ponit onus. fratri præsto Lucina petenti

Affuit,

A ffuit,excepit neptem,gremioq́; leuatam
N ubibus Aeriæ prolem commendat alendam.
V t creuit forma præstans,& corpore Nympha,
V isaq́; digna Deo proles,tum Iuppiter illam
F actus auus,fouit gremio,miratus & ora,
E t crineis flauos,& lumina digna parente,
E t pharetram,et quod quẽ pater illi tradidit,arcum
L unabat,capita ut simul accuruata coirent,
S olis ad occasus ut spicula Solis ab ortu
M ittat,ab occasu facile ut iaculetur ad ortum,
N eptis auo digna,simul & patre digna uirago.
I uppiter ob meritum speculo donauit,ubi omnem
A era prospiceret,terras,pontumq́; uideret.
Q uo foret & nymphis etiam spectabilis ipsis.
N ate igitur siquando sedens æstate sub altis
P orticibus,forte aut nemorum uiridãte sub umbra,
A uratum admoris labris sitientibus amnem,
N e pigeat,simulac gelidum cratera liquorem
H auseris,ardentem ad solem,atq; ad lãpada Phœbi
S istere,post altam tua lumina ferre sub umbram,
I llicet aspicies solem laquearibus ipsis
F ornicibus siue in medijs,altá ue columna
F ulgere,oppositam radius dum flectit in oram
L ubricus,effusóq; supér loca lumine lambit.
H aud aliter leui in nube,cœlóq; quieto
O bliquus cum se radiorum impegerit ardor
N ubila per,conuersa acies in fronte resultat.
F lectuntur retro radij.fit protinus arcus
I lle quidem,uarios ducens è nube colores,
V t uiridi quoties ligno celer hæserit ignis

F lamma rubet, madida referens à matre uirorem.
F orsitan & cum nube caua se ostentat imago,
C œruleum uideas, qui non est, ipse colorem.
A c memini dum castra sequor, mauortiáq; arma,
Q ua præceps sese tyburna rupe uolutus
F ert Anio, multáq; cadens aspergine sudat,
F umosa fulgere super conspergine claram
I rin, & aurato iacientem spicula cornu.
E t iam Sol medium clarus peragrabat olympum.
M ox ubi sydereis nox fusca superuenit alis,
I mprouisi adsunt austris madidantibus imbres.
L iquitur in latices cœlum, lutulentus & antro
P rosilit, ac ripis Anio caput extulit altis
I ndignans, liquidos rapidis torrentibus amneis
F œdari, & mœstas arceri à fonte Napæas.
N ec flauescentem aspiciens miraberis arcum
P uniceo uiridem si addas, rarescit uterq;
N am simul, & flauum miscent utrinq; colorem.
N ec uero cum Sol medium lustrabit olympum
(Vrit enim, feruetq; adeo, ut quæ densa, relaxet).
T haumantis natam aspicies, quanquam horrida, qñ
B ruma riget, medijs liceat uidisse diebus.
E rgo & cum adueniet simul, et cum deciderit Sol,
I ris ab aduerso capiet data signa parente
L uce quidem, quanq̃ in tenebris sub nocte maligna
A urea cum pleno radiat Latonia uultu,
T um quoq; curuato meditatur Spicula cornu.

CVR IRIS SIT ARCVATA.

E t qm̃ obliquum ad solem, aduersumq; parentem
Apparet

A pparet longe oppositis in partibus Iris,
I dcirco non in gyrum, non cogit in orbem
S ese audax, neq; enim est ipsi circundata Soli,
V nde referre queat speciem toto ore rotundam.
S æpe etiam duplicem in tenebris est cernere Lunam
N ube nouam referente alia sub imagine formam.
I psa sua speculum dextra tenet, & uidet ora
A ltera nympha sua, et qbus hæc quoq; lumina cernit.
V na quidem facies, speculo referente secundam.
E rgo & in aeria talem se nube figura
I ngeminata refert, speculi se margine qualem
N ympha super, uitrea & similẽ se reddit in umbra.
S ed neq; cum solem aut ipsum, solis'ue sororem
A ut rutila circum, aut atra caligine cingi
P rospicies, alium credas duxisse colorem.
N am uapor in causa est, qui cum fulgentibus astris
O ffundit sese, obtundens radiantia tela
I nficit hic nostros infecto lumine sensus,
F rustratur'q; oculos falsa sub imagine captos,
L una magis, Luna hamatis minus apta sagittis.
T u tamen offusa quoties caligine cernes
P aulatim elabi, & claro mox lumine ferri,
T ranquillam licet expectes, noctem'q;, diem'q;.
S in multis simul effundent se partibus ipsæ
C ollectæ in gyrum nubes (nulla est mora) uenti
D iuersis simul erumpent de partibus, ut iam
I nuoluant cœlum'q; simul, terras'q;, fretum'q;
V ix adeo ut stabulis sint tuta armenta sub ipsis.
S emper enim qua diffracto uapor euolat orbe,
I lla parte ruent populantes nubila uenti.

Quinetiam qua se incandens nocte extulit ignis,
Ille quidem claro signans liquidum aera tractu,
Inde ruet portis quamprimum uentus apertis.
Ergo & cum excussit rapidus Sol omnia late,
Et cum uicta gelu, glacie, & concreta, malignum
Horrescit tellus frigus, tunc æquora longe
Pacem agitant, nulli uersant super aera uenti,
Ac tranquilla quies pacato regnat in orbe.
Ast ubi se nebulæ tollunt, indenset & auras
Caligo fumosa agitans, hic aggere rupto
Spiritus ad superas sensim sese exerit oras,
Moxq́; ruit portis emissus uentus apertis.
Ipsa etenim uentos tellus alit, eq́; refuso
Emittit fœcunda sinu. sol hos pater, actis
Educit radijs, perq́; aera trudit apertum.
Illi iter intendunt cursu, passimq́; uagando
Concipiunt uireis, collectaq́; robora firmant.
Donec uel cœlo irati dominentur, & undis,
Et quatiant ualidas inimicis flatibus arceis.
Haud aliter, quam cum liquidis caput extulit antris
Eridanus, molem ingentem rapit undiq; aquarum
Progrediens, feruetq́; uagus per adorea culta,
Huc, illuc sinuosa agitans secum agmina uoluit,
Rumpit & in pontum superatis fluctibus audax.

DE COMETIS.

Ventorum quoq; certa dabunt tibi signa cometæ.
Illi etiam belli motus, feraq́; arma minantur,
Magnorum & clades populorum, et funera regum,
Vt cum seu cœli occasum, seu solis ad ortum

Ad

E xtulerint caput infelix, & crine minaci
H orrendum late implerint terroribus urbes.
S i steterint, certoq; loco uestigia figent,
F initimi bello inuadent, ciuiliaq; arma
F œdabunt socias cognato sanguine dextras.
S in ortum tendent uersus, peregrina moueri
B ella scias, hostemq; externis affore ab oris.
T u uero quod decernit Mauortius ignis
I nfelix cœli sydus, quod nuntius Arcas
H oc dirum in primis statues signare Cometem.
I psi etiam tibi signa dabunt manifesta colores.
H alitus ille autem æstiuam sublatus in oram.
M olle ingens, tractu longusq;, et plurimus ipso,
M ulta etiam fomenta ferens, concepit ubi ignes,
F lammatos ignes, et late incendia serpunt,
F it coma quæ rutilum spargat de uertice crinem,
E t longo fumosa trahat uestigia passu,
S ed Solem, Solisq; uiam declinat, ad arcton
S æpe iter intendes, celeri nunc concitus axe,
N unc lento temone premens tardantia lora.
N am memini quondam icario de sydere lapsum
S qualentem præferre comam, tardoq; meatu
F lectere sub gelidum boreæ penetrabilis orbem,
H inc rursum præferre caput, cursuq; secundo
V ertere in occasum, ac laxis insistere habenis.
D onec agenorei sensit fera cornua tauri.
E rgo inter sese aduersis concurrere signis
H inc turcas, illinc parthorum examina uidit
E uphrates belli medius. caput extulit alueo
A rmorum sonitu excitus Mauortius Ister.

V ix nunquam maiore aliâs in prælia uentum est
M ole uirûm. lati manarunt sanguine campi.
H orruit Oceanus, dum tot procul amne cruento
V ersat Rhenus agens, simul arma, uirosq́;, ducesq́;.
C ognatos enseis, atq; impia comminus arma
S ustulit assuetis gaudens Hispania bellis.
O bstupuit, gemuitq́; simul maurysia Calpe
I ngenteis uelorum alas, crepitantiaq́; arma
O ceano, et freta lata citis spumantia remis.
M ox Tingitanis sæuire incendia tectis,
A tq; amneis tabo squalere, & sanguine campos,
N on aliâs uenti pelago incubuere tumenti
M aiores, non æolij rex carceris unquam
S æuius infremuit, ruptoq́; immugijt antro.
D elituit ripis, imo & caput abdidit alueo
V ndarum pater Eridanus. sitientibus amnes
E xcessere antris. mœstæ, et sine numine Nymphæ
F uderunt nullos terra arescente liquores.
I nterea nullus cœlo demittitur imber.
A rescunt herbæ passim sitientibus aruis.
P ratorum perit omnis honos. nemora alta laborans
A estibus, inuitoq́; cadunt è stypite frondes.
I n dirum transit cinerem de gramine Cespes,
V ota Iouem non ulla mouent ingrata, nec ullum
I ncensis aris meritum, sensus'ue malorum.
L anguentes impune cadunt cum matribus hedi,
E xanimesq́; iacent passim cum matribus agni.
I nfelix animam conuulso in cæspite linquit
T aurus, & ingentem ipse cadens dat mole ruinam.
N ec bellator equus non sicco in margine fontis

Mœret

M œret, & assuetis moriens caput abdit arenis,
S trata dolent armenta boumq́;, armentaq́; equorũ.
E xitio sitis est etiam pastoribus, ut iam
E migret calabris procul armentarius agris
A eger, agens paruos ægra cum coniuge natos.
V sque adeo infandam in rabiem fera sæuit Erinnys,
E t dirus quatit in terras iacula aspra Cometes.

DE VIA LACTEA.

Nate etiam siquando oculos ad sydera tollens,
A lbentem cœli tractum mirabere. forsan
A ddubites quæ causa uiam signauerit, an sit
H alitus idem autor, longo quem tramite ductum
S tellarum densus circùm se compliat ordo.
Q uippe uagus solem fugiens, torrentiaq́; astra
I n leuum, dextrumq́; latus declinat, et ipsa
R aptatus circum cœli uertigine candet
S yderibus late sparsus, pallentiaq́; ora
S tellarum, atq; amnes lactis sub imagine præfert.
N anq; acies obtusa, et non penetrabile lumen,
E t series numerosa, minutaq́; corpora paruis
I n spatijs uersata, procul candere uidentur,
D um nequeunt radios iaculari, et stringere flammã,
C andet, & à multa caligine consitus aer
H inc, illinc agitata, & lactea constat imago.
Nec tibi non fera sunt sæuorum nota gigantum
P rælia, non phlegræa phalanx, superûmq; labores,
I ntentansq́; Deûm excidium Briareius ensis.
E rgo illi simul ingenteis inuoluere monteis
A Boreaq́;, Austroq́;. ingens simul ardor utrinq;,

Vtrinq; & metus ingens, exitiumq́; paratum.
Terra nouum auxilium natis tulit. excitat antris
Nigrantesq́; globos fumorum, & sydera fœdat
Pulueribus, tetra offendens caligine diuûm
Attonitas acies, atq; arma micantia frustra.
Cedebat rerum genitor, cedebat et ipse
Bellipotens Mauors. frustra Latonia tendit
Dictæos arcus, nigrantem ex axe booten
Excussat caligo, haurit globus Oriona
Puluereus, cæcum capulo dum sustulit ensem.
Ecce autem flammis, & luce coruscus eoa
Phœbus adest, Phœbum sensit nox. illicet ipse
Restituitq́; aciem, & dextera, leuaq́; coegit
Cedere fumificum discusso puluere nimbum.
Ergo ubi laurigeris uictoria constitit alis,
Et cœlo pax nota redit, monimenta quod essent
Antiquæ pugnæ, uolucres subsidere fumos
Et statuit pater, et solio sic iussit ab alto.
Atq; hinc puluereus manet inter sydera limes,
Qua uictor pepulit flammato turbine Phœbus,
Nec uero naturæ omnis uis cognita, quando
Multa latent. tamen et causas scitamur, et unde
Proueniant. Candorq́; uiæ, limesq́; per astra
Fusus in incerto est. nebulas in sydere Cancri
An'ne eadem caligo, eadem quoq; causa notarit,
Hoc quoq; in incerto est. nam plura subesse uidentur,
Quæ certent ratione eadem, aut aduersa repugnent,
Lactea cur niueo canescat semita tractu,
Cur nebulosa cauo pallescant sydera uultu.

Hinc ego digrediens fonteis te nate docebo,
E t cur perpetuis decurrant flumina uenis,
E xtremus labor, & uigilatæ ad lumina noctes,
T u mea dicta Puer memori nunc accipe corde.
S piritus hic (graij fecerunt aera nomen)
Q ui terras, pontumq; leui circuntegit umbra,
E t penetrat rimosa means in uiscera terræ
(C erta fides) facile humentem permanat in undam,
I n liquidumq; coit contracto frigore rorem,
M ox abit in latices, & ripis plenior errat,
E t magno labens intrat cum murmure pontum,
A rmatus etiam raptans ad littora classes,
I pse uides sæpe in foribus sudantia saxa,
E t guttas de marmoreis Stillare columnis.
N anq; aer circunfusus dum frigora sentit,
P aulatim sese cogit, mox defluit humor.
I lle quidem sicco ducens è marmore guttas,
S peluncis quoq; de gelidis manare liquorem
C ontinuum, unde fluunt crepitanti murmure riui.

MAGNA FLVMINA E MONTIBVS DEFLVERE.

Si Rhenū, Rhodanūq; uidens, magnūq; Garūnā,
A ut Hebrū, Eridanum ue, aut clari nominis Istrū,
A ut qui per latos populos mare peruenit Indus,
A ut septemgemini rumpunt qua flumina Nili,
P erscrutere ortum, & fontis sacra antra reclusi,
(N on dubium) inuenies summis è montibus illos

D elabi genus, & gelidis deducere ab antris.
N anq; aer terræ immistus, molemq́; sub ipsam
I nclusus, montana rigens ut frigora sensit,
I n stillas abit, & longo fluit agmine multus.
D esuper ima petens, donec iam uiribus auctis
E rumpit uallo, atq; in campos turgidus exit.
M ultum etiam stillante solo, niuibusq́; liquatis
A uxilium accedit uenis tellure sub ipsa,
M ultum etiam nebulosa iugis immanibus aura
T abescens cœlo gelido cum stringitur humor,
V nde sibi occulti sumunt alimenta meatus.

TERRAM ESSE CAVERNOSAM.

Nec uero quamuis solido stet robore tellus
M ole sua grauis, & denso se robore firmet,
N on uastis intus specubus patet, atq; hiat alte
I mmensum ductis abrupta sede cauernis.
E quibus aut euri sparsim funduntur anhelis
P aucibus, adriacosq́; attollunt flatibus æstus,
E t stragem dant arboribus, tectisq́; ruinam,
A ut amnes subter lapsi de montibus altis
E rumpunt cursu rapido, et solida æquora findunt.
Q uippe aer antro inclusus lentescit in undam
F rigida sub loca, et æternum fluit abditus humor
A eterno de fonte liquens, hinc caspia claustris
A ntra, tot accipiunt fontes, tot flumina, mox quæ
R ursum diuersis emergunt partibus orbis,
I n mare seu tacitis delapsa meatibus intrant.
Q uin & qua Herculei rident sata lata Tarenti,
Q ui piger humectat flauentia culta Galesus

S axa subit, tacitusq́; cauo se condit in antro,
C ondit et in latebris Nilus. post liber apertis
I nsultat campis, septeno & gurgite fertur,
F elix fruge noua, fœcundisq́; uber aristis.

DE FONTE CORNV.

Est præcutinis in montibus horrida cautes,
I ndigenæ uocitant Cornu, de uertice cuius
M anat aquæ gelidus per saxa rigentia torrens.
H unc non antra caui montis, non humida uallis
E ructat, non uis superas impellit ad oras.
V erum aer ripe admotus, circumq́;, supraq́;
R imosoq́; latens sub fomite sudat, ut ipsum
F rigus, & algentem sensit per membra rigorem,
S tillatimq́; cadit fluitans, cursumq́; secundat.
E rgo & perpetuus tenor est stillantibus undis.
P erpetuiq́; fluunt, fontes, et flumina, & amnes,
P erpetuum quoniam seruat natura tenorem
A eris, aeriam sese uertentis in undam.

FABVLOSE DE FONTIBVS.

Nec uero faciles Nymphæ, queis flumina cordi,
E t sacri fontes, atq; antra liquentia riuis,
N on ipsæ dulceis latices, non larga ministrant
P ocula, non gratas longe sitientibus undas.
E rgo nudatis pedibusq́;, & pectore nudo
C œruleæ per stagna agitant liquentia Nymphæ,
A lternisq́; implent undanteis roribus urnas,
A lternis simul effundunt. Tum murmure magno
I t præceps per saxa sonans spumantia riuus,
M ox crescens findit tacito plana æquora cursu,

Nunc fessæ lætas ducunt per prata Choreas
Arboribus tectæ, ac circũ uariantibus umbris,
Nunc tenueis mulcent gratis concentibus auras,
Aut amne in medio ludunt, uitreisq; sub undis
Lasciuæ alternant agiles per brachia motus,
Lubricaq; intorquent niueis uestigia plantis.
Enatat hæc, leueisq; manus, et brachia monstrat,
Aut tenerum latus, aut molleis cum poplite suras,
Desilit illa petens imum, splendetq; sub undis
Marmoreum femur, & ceruix argentea, et illæ
Educunt cœlo diuos quæ ad furta papillæ.
Mox resilit, flauumq; caput, nigrantiaq; effert
Lumina, tum niueo quæ purpura fulget in ore.
Hic aliquis cannosa latens post flumina pastor,
Agrestis Deus, & Satyrorum è stirpe procaci,
Concepit postquam ardentem sub pectore flammam
Huc, illuc oculos agit, et suspiria ducit,
Insertatq; caput cannis, refugitq; uideri,
Dumq; uidet, frigitq; simul, fouetq;, cupitq;
Desperatq;, audetq;, feroxq; libidine, in undas
Desilit, atq; cadens sonitum dedit. At Chorus antrum
Attonitus petit, et latebris sese abdit opertis,
Ipse Deus uano frustratur gaudia tactu.

AQVAS NATVRALITER ESSE SINE COLORF, ET Sapore.

Nec sapor, aut color ullus aquis fluuialibus. Ipsæ
Tellure hos de matre trahant, hinc sæpe uenenum,
Sæpe salus. adeo uariat tellusq;, solumq;.
Terra salutiferas uireis, eadem ipsa nocenteis,

P ræbet aquis, succóq; suo prodéstq;, nocétq;.
T erra eadem argento large fœcunda, sed aer
V ber aquis, Nereíq; nouas hinc suffiat undas,
P ræcipue tamen arctoo sub cardine, qua se
V is ingens cohibet, quamq; & Sol languidus errat
D efessus spatijs, obliquo & tractus ab orbe,
I nde perennis aquæ manat fluor, oceanúsq;
A estuat, arctoóq; fluunt è cardine riui.

DE FONTIBVS CALIDIS.

Baiano sed ne fumare in littore thermas
M irere, aut liquidus fluitare incendia uenis,
V ulcani fora sulfureis incensa caminis
I psa monent, late multum tellure sub ima
D ebacchari ignem, campósq; exurere opertos,
I nde fluit calidum referens ex igne uaporem
V nda fugax, tectis feruent et balnea flammis.

DE AMARIS FONTIBVS.

Hinc etiam salsum fontes traxere sapore,
E t laticem longe ingratus infecit amaror
T ellure incocta exudans, cineríq; maligno,
Q uem liquit quondam accensis fornacibus ignis,
P ost æuo extinctus longo monimenta relinquit
E xustum cinerem, & cocto sola subdita saxo.
H inc alibi exhaustos antris putealibus amnes
V ulcano feruente coquunt, dum crassior humor
S tringitur, ínq; salem tepidæ cessere lacunæ.
A st alibi in lapidem transit liquor, usq; adeo uis
T elluris uariat. Videas lapidescere Sarni

C œruleo ſub fonte alnum, filicisq́; maniplos,
E t paleæ intortos lento cum uimine culmos.

DE RIVO VENAFRANO.

Decurrit tenui labens aſpergine riuus
R upe uenafrana, feſſus quem ſæpe uiator
I ncuſat gelidos raptim occuluiſſe liquores.
S æpe repentinos fracto de monte tumultus
E rumpentis aquæ timuit ſub uomere taurus.
I pſa ſuas nunc diues opes natura profundit,
N unc retrahit defeſſa manum, ſeq́; ipſa remittit.
H ic lactis fluitare amnem ſua ad ubera mater
L ætatur, dolet hic omnem obriguiſſe liquorem.
M ateriam ſæpe ingenio, inſtrumenta uel arti
D eficere, ipſe operis prudens dolet autor, & actor.
N unc ergo ingenteis q́; animos, uires q́; ualenteis
P ræſefert natura, opibusq́;, & robore pollens,
N unc inculta ſitu, longáq; effoeta ſenecta
L angueſcit, propriumq́; negat retinere uigorem.
D um reparat uireis, renouatáq; robora firmat.
I pſa ſuos tunc plena ſinus, uterumq́; relaxat.
Q uiq́; uigor fuit ante, refert ſe ad munera nota
N ec uero caſusq́; inopes, ceſſantiáq; arma
N aturæ, nec rurſus opes, luxumq́; fluentem
N on hominum, non alituum genus, & pecus, et grex
S quamigerum ſenſere, graui & doluere ruina,
H inc etenim miſeranda lues mortalibus, hinc &
D ira fames, ſæuitq́; malum per uulnus utrunq;.

DE FONTE AMMONIS.

Ammonem fama eſt medijs ſub noctibus altum

Feruère, & in medijs rursum frigere diebus.
Causa quidem uel certa subest, nam frigora noctis
Intus alunt ignes, nocte & uapor æstuat intus,
Vnde fluunt calidi noctis per tempora riui.
Luce autem cum Sol terras populatur, & ardens
Exhalat uis, tum uenæ recreantur hiantes,
Vnde redit gelidus sua per uestigia torrens.
Rara igitur natura soli, quæ frigora Lunæ
Quæ Solem facile admittit resoluta diurnum.
Hinc facile, & recreat sese, & feruescit in horas.
Hinc terræ uarium mutat fons ipse tenorem
Longinquo ueniens loca per uariantia ductu.
Nam neq; sese orbe ex alio uis torrida Solis
Immittens, penetret'q; uterũ, et grauida ubera terræ,
Immensum'q; maris spatium, tantum'q; profundi.

DE FLVVIO TRIGELLA IN LVCANIA.

Horrescit quoq; Lucanis in saltibus antrum,
Vnde petunt trepidi afflictis oracula rebus,
Præcipitat longo immanis descensus hiatu.
Septem aræ circum, & fumos flant tura sabæos.
Antistes Zeno lituum tenet, & uocat ore
Præsentem'q; deum, & pia numina sistit ad aram.
Turba fauet, mox & uoti damnata recedit.
Ipse autem fruitur'q; dijs, atq; imperat antro,
Vnde fluit gelidus salebroso fonte Trigella,
Arescit'q; hyeme in media, atq; æstate liquescit.
Vere nouo, cum se tellus adaperta relaxat,
Tum uideas tecto ex antri stillare fluentum,

H ic riuos fluitare, illic concrescere fontem
I n clatros. hiat ecce alibi fumosa uorago,
V nde aditus imi ad maneis, & tartara mundi.
P arte alia sonat abruptis specus atra cauernis
H orrendum. Ruit acta repente canalibus unda
O cultis, siccóq; diu deuoluitur alueo.
P astores cohibete gregem sitientem, & ab unda
P ellite. non fœtum optatum non ubera uaccæ
D istenta, aut tenerum cum matre aspexerit agnum
E rrantem, qui pota frequens ad flumina pastum
E gerit armentum, & crudo saturauerit amni.
C apripedis potuit tantum dolor, iráq; Fauni.
Luserat aspernata procum Ripenia, & udis
A bdita fluminibus detestabatur. Ibi amens
D eturbatq; pedum pecudesq; à fonte repellit
I nclamans, nulli fœtus, non ulla propago
S it pecudi, quoties sitientia guttura ad undam
A dmorit, potóq; grauis de flumine abibit.
S emamnem fugitate boues, fugitate capellæ
I ratusq; gregi, in nemus, & loca sola recedit.
A t cum declinat rapidus Sol, & fugit annus,
A c lassata situ, tellusq; effœta senescit,
A ruit & uenis humor, mirabere fontem
V el biduo effluxisse, ac flumina tanta requirens,
I ncusesq; Deos, naturæq; abdita damnes.

VETVSTATE TEMPORVM MV=
TARI FONTES, AC MARIA.

Sed nec perpetuæ sedes sunt fontibus ullæ,
A eterni aut manant cursus. mutantur in æuum

Singula

Singula, & inceptum alternat natura tenorem.
Quodq; dies antiqua tulit, post auferet ipsa.
Hoc Mare, quod nunc ingenti duo littora tractu
Europam, libyamq; secat. (non fabula) quondam
Tellus una fuit. medio stetit æquore Taurus
Insudans sulco, atq; attrito uomere fessus,
Nunc mersa tellure natat uento acta carina.
Vulcano sacra & fumoso uertice anhelans
Insula cyclopum horrisonis incudibus antrum,
Nulla olim. nunc nulla Elice nonacria, ut illam
Fluctibus, iratoq; absorbuit æquore Nereus.
Aegyptum Casij soluens de rupe secabat
Nauta uagus. non dum ullum illi nomenq;, decusue
Sed pelago stagnante palus, udæq; lacunæ,
Nunc regio & populos late fœcundat, & urbeis,
Pyramidū ostentans monumenta, & nomina Regū.

SITVM TERRAE MVTARI, ET TERRAS IPSAS RENOVARI.

Quid mirum fonteis, siccato & flumina cursu
Desinere? adueniet lustris properantibus ætas,
Cum pelago emerget tellus noua, cum mare terris
Incumbens mole ingenti, simul oppida, & arceis
Cultaq; sub rapido secum feret hausta profundo.
Nullus honos regum tumulis. Impune deorum
Templa ruent. Idem fluctus pecudemq;, Iouemq;
Auratum affliget scopulo. exitium omnibus unum,
Et clades una absumet iuuenesq;, senesq;,
Matres, atq; uiros, & corpora cara nepotum.
Nec natum complexa parens miserabilis udis

P roficiet lacrymis, clamantem, & acerba gementem
C æruleus cano uortex absorbet hiatu,
E t uota, & pictos secum feret unda penates.
N on ullæ ultra relliquiæ, aut monimēta manebunt.
N on rerum labor, aut operum uis edita coelo.
M aiestas ipsa ingenij, decora illa sororum
A onidum, confecta situ, atq; in nube iacebunt,
C unctaq; sub tenebris, & opaca nocte tegentur.
P arte alia exurgent immani corpore montes,
E t nigra primo coelum caligine tingent
F umosis iuga uerticibus, non dum aere aperto,
N ec sicca tellure satis. Post tempore certo
T erra recens, coelumq; nouum, noua littora, & udi
L abentes passim Lymphis crepitantibus amnes
I ncipient præbere nouis alimenta colonis,
P aulatimq; nouus fato instaurabitur orbis.
Te quoq; uel iuuet ad finem uenisse laborum
V ranie, licet & fontis leue murmur, & ipsæ
S pirarint placidæ Zephyris felicibus auræ.
R ura senem, uatemq; suum, sua ad ocia felix
P arthenópe uocat, & fesso blanditur alumno.
N on Ederæ, mea non Lauri per tempora serpant.
M e sat erit si cæruleo Sebethus ab amne
I ntactæ Salicis fluuiali munere donet,
A c mihi pomiferis uacet Antiniana sub hortis.

FINIS.

I. I. PONTANI DE HORTIS HESPERIDVM, SIVE DE CVLTV CITRIORVM AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM FRANCISCVM GONSAGAM MARCHIONEM MANTVAE. LIB. PRIMVS.

O s ó quæ liquidos fonteis, quæ flumina Nymphæ
Naiades colitis, quæ florida culta Napææ,
Deliolosq; hortos, et littora cognita Musis,
Quæ colleis Baccho lætos, flauentiáq; arua
Messibus, ac summi curatis rura Veseui,
Quo solem uitetis, iniqui & syderis æstum,
Hac mecum placida fessæ requiescite in umbra
Gratorum nemorum, Dryades dum munera uati
Annua, dum magno texunt noua serta Maroni
E molli Viola, é ferrugineis Hyacinthis,
Quasq; fouent teneras Sebethi flumina myrtos.
Vos gelidi fontes, genitalis & aura fauonij
Inuitant, Vos cæruleo quæ littore pictæ
Nereides, uarias ducunt ad plectra choreas
Et nudæ pedibus, fusæq; ad colla capillis.
En ipso de fonte, & arundine cinctus, & alno
Frondenti caput, ac uitreo Sebethus ab antro
Roranteis laticis, muscoq; uirentia tecta
Ostentans, placidas de uertice suscitat auras,
Queis solem fugat, & salices defendit ab æstu.

Ergo agite, & uirides mecum secedite in umbras
Naiades, simul & sociae properate Napaeae,
Quaeq; latus Tyrio munitis Oreádes arcu.
Non hic Pierij cantus, non carmina desint,
Aduentante Dea, summus en collibus offert
Vranie se laeta. agite assurgamus eunti,
Et dominam comitemur, opaca & rupe sedentem,
Et rore Idalio, & Syrio ueneremur odore
Insignem Cithara, & stellanti ad tempora serto.
O facilis, felix'q; ueni Dea. me per apertos
Aeris immensi campos, summo'q; uagantem
Aethere, mox toto numerantem sydera caelo
Duxisti, leges'q; deum, atq; arcana docenti
Illarum & relegis series, & fata recludis,
Atq; ipso rerum causas deducis Olympo,
Ocia nunc, horti'q; iuuent, genialia'q; arua,
Quae'q; & Amalpheae faecundant littora syluae
Citrigenum decus, Hesperidum monumenta sororum
Delitiae quoq; & ipsa tuae, Peneia Phoebum
Delectent Tempe, fraterna'q; pectora Lauri.
Te Sebethiacae capiant nemora inclyta citri,
Et quas nostra suo colit Antiniana recessu.
Nos canimus. Tu diua faue, atq; assiste canenti,
Dum Vatis ueteres sacri renouantur honores.
En manet irriguum te blanda Patulcis ad amnem.
At tu quo Gonsagae domus, quo Mantua gaudet
Principe, dum canimus, post arma, graueis'q; labores
Itala dum spargis, Tamarusia'q; arua cruore
Gallorum, & uictor spolia illa pheretria tentas,
Francisce heroum genus, atq; Bianore ductum
Ne

N e desis, ne'ue hortensem contemne laborem,
H erculeæ decus, et pretium memorabile clauæ.

QVALIS SIT ARBOR CITRIVS, ET VNDE ORIVNDA.

Orbe etenim Hesperio, Niasiq; ad littora quondã
O ceani, auriferis primum sese extulit hortis
C itrius, arboreæ referens præconia palmæ,
I lli perpetuus frondis decor. inter opacum
A lbescunt nitidi flores nemus. Atq; ita late
S pirat odoratus Zephiris felicibus aer.
I psa quidem Lauro folijsq;, & corticæ, et ipso
S typite tum similis, tum frondescente iuuenta,
A t cono inferior. ramisq; ualentibus impar,
N am florum longe candore, & odoribus anteit.
Q uin grauida è ramis, triplici distincta colore
M ala nitent, uirides primum referentia frondes,
H inc rutilant, fuluoq; micant matura metallo,
E lore nouo semper, semper quoq; fœtibus aucta,
P erpetuum Veneris monumentum, at triste dolorũ.

DE CONVERSIONE ADONIDIS IN CITRIVM.

Mærebat puero extincto, lugebat amantem
S aßa comam, et lacrymis humebat terra profusis.
H umebant Lauri, quarum frondente sub umbra,
E t positum ante pedes lamentabatur Adonim,
E t se oblita Deam, tundebat pectora palmis.
V t uero sese dolor, et grauis ira repreßit,
A c ueterum admonuit Daphne Peneia amorum,

E t nostros inquit testabitur arbor amores,
N ostrorum & maneant monimenta æterna dolorũ.
A mbrosio mox rore comam diffundit, & unda
I dalia corpus lauit, incompertáq; uerba
M urmurat ore super, supremáq; & oscula iungit.
A mbrosium sensit rorem coma, sensit & undam
I daliam corpus, diuináq; uerba loquentis.
Hæserunt terræ crines, riguitq; capillus
P rotenta in radice, & recto in stypite corpus,
L anugo in teneras abijt mollissima frondeis,
I n florem candor, in ramos brachia, & ille,
I lle decor tota diffusus in arbore risit.
V ulnificos spinæ referunt in cortice dentes.
C rescit & in patulas Aphrodisia Citrius umbras.
C olligit hinc sparsos crineis Dea, mandat et altæ
T elluri infodiens, tum sic affata. Meis heu
C onsita de lacrymis, nũquam uiduabere fronde,
S emper flore nouo, semperq; ornabere pomis
H ortorum decus, et nemorum, illecebræq; domorum,
O sculáq; illacrymans ligno dedit, éq; capillis
S umma sub tellure agitans, fibramina ducit,
H auriat ut sitiens undam, atq; alimenta ministret.
I lla uelut dominæ luctum solata, recenteis
E xcussit frondeis, resupináq; uertice, canos
D iffudit florum nimbos, queis pectora diuæ
I mpleuitq; sinum, & lacrymas sedauit eunteis.
E xin Hesperijs arbor nitet aurea syluis.

DE APPORTATIONE CITRII IN ITALIAM.

At postq̃ Herculeis humeris stetit axis, & Atlas
P *rospexit cœlo, & fessus requieuit in antro,*
E *t iam fata Deûm, Latij & scelera impia monstri*
V *ltricem expectant clauam, procul orbe subacto,*
G *eryone extincto, spolijs insignis abactamq;*
A *duexit prædam, & nostris stetit ultor in aruis*
I *dem humeris, idem ipsa arcu, clauáq; superbus*
D *euexit simul Hesperio de littore syluas,*
H *esperidum syluas, nemora effulgentia et auro.*
Q *ueis post Phormiadum saltus, fragrantia myrto*
L *ittora Caietæ, fonteisq; ornauit, & hortos*
V *irginis Hormialæ. Venientẽ ea Thybride ab udo*
A *ccipit hospitio, & thalami simul addit honores.*
H *inc & ob ætatis florem, placidosq; hymenæos*
A *uriferæ pretium tulit arboris, inde recenti*
I *mpleuit campos nemore, & Zephyritide sylua,*
Q *ua læstrygonios saltus, saxa horrida Nereus*
L *ambit, & æquoreæ Liris secat arua Suessæ,*
Q *uáq; et oliuiferis de collibus edita prisco*
N *ympha Lamo, irriguos Fundania prospicit agros,*
D *istinctosq; hortos pomis, & littora myrtis,*
Q *uin & rura sororis Amalphidos, & Sirenum*
D *itauit scopulos Niasæi munere mali.*

QVAE LOCA SINT APTA SERENDIS CITRIIS.

Nunc age qui cultus citrijs, quæ certa serendi
T *empora, quæq; illis regio magis apta serendis*
E *xpediam, nullíq; loquar memorata priorum.*
Principio apricum ad solem, uentosq; tepenteis

Vergat ager. putres glebæ, quæq; æquora raſtris
Molle ſonent, fluidum facile admiſſura liquorem.
Nec mihi diſpliceat ſalebroſi glarea ruris,
Quæq; ſolo tenui graciles imitatur arenas,
Si modo ſæpe fimo ſpargas, ſi pronior unda
Diluat ipſa ſuper, lætusq; influet & imber.
Quid non expugnet ſolers induſtria? Non me
Aut pudeat dum mane ſuas Philomela querelas
Inſtaurat, ſeu maiores ſol ſuſcitat umbras,
Plena manu liquidis inuergere dolia Lymphis,
Spumantemq; cauis inferre canalibus amnem,
Solari & mollem cantu mulcente laborem,
Aut etiam occaſum ad Solem, primasq; tenebras
Dum nox oceano nigris ſeſe exerit alis,
Aut tenebris medijs, & cum intempeſta ſilet nox,
Nec nocturna negat rorantia lumina Phœbe
Et flumen ruere, & fontes merſatilis urnæ,
Tantum auet inſpergi ſeſe imbre Niaſias arbor.

QVAE LOCA SINT EVITANDA, ET QVIBVS VTENDVM REMEDIIS.

In primis fuge ſithonij mala frigora cœli,
Afflatus caue Threicios, boreamq; niualem,
Quiq; Lycaonio ſpirant de uertice cauri.
Quod ſi non alia poteris ratione malignum
Frigus & Othriſij compeſcere flamina uenti,
Obijcibus cohibe, ac ſummi molimine muri,
Aut olea, & multa prudens circuntege Lauro,
Aut ualle occulta, uaſtiq; crepidine ſaxi.
Aut ubi celſa ſuis obſtent faſtigia tectis.

Quin

Quin & per ualidas hyemes, per sydera nota,
Cum cœlum riget, atq; gelu coit altior æther,
Tum gelidæ noctes concretaq; terra pruina
In primis metuenda, et iniquus Iuppiter hortis.
Ergo quamprimum coniecto stramine, & arctis
Cratibus, aut sparsis arcûm, supraq; maniplis
Impiger alpini compesce incommoda cœli,
Iratumq; eurum, aut fumos succende uolanteis,
Aut calcis uiuæ cumulosq;, fimumq; calentem
Insterne, & calidis gelidum aera uince fauillis,
Ac supplex uenerare Deos, & tura benigno
Vre Ioui, auertat glaciem, componat & iras.

FABVLA DE CITRIORVM REPA
ratione, nouaq; apportatione in Italiam,
è Media regione.

Nanq; ferunt ob primitias quandoq; negatas
Iunonem indignantem animo, grauiterq; dolentem
Immisse & stragem arboribus, citrijsq; ruinam,
Hesperij generis malorum stirpe perempta.
Donec eam Venus è Medorum diuite sylua
Relliquias relegens, per Aphrorum pinguia culta
Rursus in Italiam genti trasmisit habendam
Aeneadum, Quo priscus honos, & cura nepotum
In syluis ueteres ronouaret Adonidis ignes,
Aeternum et maneant monumenta insignia amorũ.
Tu uero quoties, æstusq;, & solis iniquum
Feruorem metues, rapidi & fera sydera cancri,
Aut glaciem quoties, inimicæ & tempora brumæ,
Verge iterum latices, iterum fluuialia mersa

S tagna super. sic ipse æstus, sic frigora uinces.
N anq; æstu sitientem alte, externoq́; calore
A rentem madidans, sedas æstumq́; sitimq́;.
A t glacie inclusus calor æstuat, et furit intus
F lamma uorax. Tú funde imbrem, tú flumine largo
I rrora siccas occulto ex igne medullas,
Q uo uigor aduersum soles se & frigora duret.

QVOD TEMPVS APTVM SIT SERENDIS CITRIIS.

Vere autem, & cum Sol paribus se temperat horis,
T unc tuto liceat telluri infigere plantas.
N ec toto uerear scrobibus committere in anno,
A estate umbrosis in uallibus. Ast hyeme et cum
M ollis in aprico mitescit terra recessu,
S i modo perpetuus laticum mihi defluat humor.
N ec desit coniux, plena quæ diluat urna,
E t nunc frondenti ramo defendat ab æstu,
N unc solem hybernis admittat mensibus, & nil
L inquat inexhaustum, curáq; utatur, et arte.

QVASDAM REGIONES NON ALEre citrios propter frigus.

Nec uero insubrium campus Ticinide terra,
Q uáq; Pado aluiferis infert sese Adua ripis,
A usit se riguis committere Citrius hortis,
N ec qua iuncta Pado scindit sua Mincius arua,
A rua uirûm, heroum, in primisq́; feracia Vatum.
A rte tamen, studióq; Cloneia ponitur arbos
I n rheda, cui pingue solum, cui plurima tellus

I nsit, et assidua madeat stirps aurea dextra,
S ub Ioue quæ ferat æstates, hyemiq; malignæ
I nfertur tectis, calidoq; fouetur in antro.
B enaci tamen ad Ripam, Charidæq; recessus
L æta nitet, ramisq; exultat adonias arbor.
M unus et hoc Cytherea tuum, dum forte canentem
A d uirideis Saloi salices, tua dulcia furta,
E t pueri amplexus teneros, et Adonidis igneis,
M irarus uatem egregium, Cui candida plaudit
V erona, & liquidis Athesis fauet assonus undis.
I lle suas canit ad uolucres, sua reddit Adonin
S ylua. Dionææ ludunt ad carmina Nymphæ.
I psa tuos repetis lusus, repetis hymenæos,
P er syluas, per saxa. sonat tibi gratus Adonis,
A ntra per, et ualleis resonat formosus Adonis.
H uc ò Adoni ades. huc ades ò mihi dulcis Adoni.
A ddis et his etiam suspiria Suspirarunt
E t tecum salices, & tecum flumina. Dumq;
E t flectunt salices ramos, et flumina cursum,
I llicet et salices frondeis, & poma tulerunt
H esperidum nemoris, nam sic Dea grata tulisti.
I llicet et fluuij gaudent Cyrenide sylua
D eluisse, nouoq; comas nituisse decore.
G audet et ipsa suo Verona ornata Catullo,
A ltisonisq; fauet reflexa è montibus Echó,
S irniaq; auratis resplendet rura uolemis.

DE ALTITVDINE SCROBIVM.

Sed tamen et scrobibus modus hic erit, ut neq; i altũ

D esideat nimis, ut quantum radice profunda
H æserat, hoc paulo iaceat plus, e'q; lacuna
H auriat ut solitos imbreis, madidum'q; fluentum,
T um baculo, aut pedibus facilem calcabis arenam.
P arce tamen teneris fibris, cautus'q; benignam
A ffer opem, indulge & leuibus pueriliter annis.
H æc inter genium'q; loci, Nymphas'q; sorores
I mplora auxilio, & faueas simul auspice dextra.

SERENDAS ESSE CITRIOS NATIna cum terra, & palis fulciendas.

Q uin etiam uellens fosso de gurgite plantam
R ursus & infodiens, dextra fautrice uideto
C um tenera radice, simul'q; haurire, simul'q;
N atiuæ infodere & multum telluris, ut hærens
I n patria possit melius consuescere terra.
I pse uides puerum materno lacte repulsum
I ndignantem alio ductare è pectore mammas,
V beribus'q; alijs dulceis haurire liquores.
A ltera confestim subeat te cura, ualenti
S istere eam uallo, socijs'q; adiungere truncis,
N e uenti excutiant teneram. ne uerbere torto
A uferat inducto Boréas immanis hiatu,
E t sublime uolet rapidis iactanda procellis.

FERRO COHERCENDAM esse luxuriam.

Ergo & ubi in ramos frondens sese extulit, actis
S ub terram sparsim radicibus, inijce ferrum,
C æde manu, ne in luxuriem fundatur inanem.
N am ueniet quocunq; uoces. Sed frigora uita,

N e'ue alte inflictum cera contingere uulnus
S it pudor, urat ne calor, aut ne frigora lædant.

DE PROPAGINIBVS Procurandis.

A tq; hinc quo cultu citrij, quá ue arte, uel usu
P roueniant, paucis (nam nec sunt multa) docebo.
P artem etenim insitio, partem sibi semina, partem
V endicat in generis sobolem producta propago.
E rgo ubi subductum felici è matre flagellum
V ideris, hoc gladio medium feri, & inijce saxum,
Q ua uulnus patet, & plagæ sic consule hianti.
I nde terebrato per aperta foramina fundo
F ictile conijcias, pulla & mox obrue terra,
N ec sit parca manus stillanti infundere gutto.
R adicem lento ducet de cortice ramus,
S ubijciet'q; nouas geminato ex ubere uireis.
E rgo ubi in Italiam quater aduentauerit ales
D aulias, i, rescinde manu, atq; excide securi
F rondentem ramum, & terræ committe subactæ
O ptatam prolem, fibris, & fronde uigentem,
O rnet ut excultos & flore, et frugibus agros.
Q uinetiam cum se felici matris in umbra
E duxit soboles, ferro diffinde, & adactum
I nfigas lapidem, ducto mox infode sulco,
C rescet in immensum multa radice uirago.

DE SEMINIO FACIendo, & colendo.

Si tibi seminium curæ, primum elige terram
S ole sub aprico, nulli quæ obnoxia uento.
H anc ualidis rastris, & duro uerbere marræ

Discute, & in tenuem redigas studiosus arenam.
Hinc semen legito. lectum grauiore notatu
Aequatis spatijs serito, dextraq; fideli
Infodito. infossum solito de more rigato,
Et studiosa manus diuellat gramina circum.
Non mora, iam toto tollent sese agmina campo,
Et paribus spatijs, aequato & Marte ferentur.
Hinc breuibus uallis sub signum figito, & herbas
Ipse manu legito, lectas sub sole cremato,
Saepius & duris agitato bidentibus, alte
Frondentem syluam, Zephyrosq;, aurasq; cientem.
Nec uero non illa tibi sit maxima cura,
Et pubi tenerae, & postq̃ sese extulit arbos,
Sordentes soleas, simul & praesegmina terrae
Illuuiem immundam, crassisq; liquoribus haustam
Ingerere, humorem ut lentum radicibus imis
Instillent imbri, atq; actis fluuialibus undis.
Praecipue foetus grauidos, nitidamq; iuuentam
Praestabunt infossa canum tibi squalida tabo
Corpora, dum pingues gaudent uligne fibrae,
Luxuriantq; hyeme in media, atq; arentibus aruis.
Nec dubita aggestum cinerem, squalentiaq; ossa
Mersa solo infodere, aut hominũ excremẽta, suumue
Inferre, aut laetis sparsim radicibus, urnam
Fundere, & humani maleolentia flumina lotij,
Nocte tamen, ne te petulans uicinia damnet
Nidore offensa, & grauiter spirantibus auris.

EVAGATIO QVAEDAM Poetica.

Iam tempus legere, & cultis disponere in hortis.

E t tondere manu, & riuos agitare sonanteis,
C olligere & plenis redolentia citria ramis
A estiuum ad solem, & uento crepitantibus umbris.
C olligis ipse manu. Coniux in parte laborum
D ulcis adest. cœpit expensis de fune canistris,
E t mirata, sinum pomis grauioribus implet.
E t memini (astabat Coniux). floresq; legentem
I dalium in rorem, & Veneris mollissima dona
A mplexata uirum molli desedit in herba,
E t mecum dulceis egit per carmina ludos,
Q uæ nunc Elysios ò fortunata recessus
L æta colis sine me, sine me per opaca uagaris
C ulta roseta legens, & serta recentia nectis.
I mmemor ah. nimiumq; tui studiosa, quietos
V mbrarum saltus, & grata silentia captas.
S parge puer uiolas. Manes saluete beati.
V xor adest, Ariadna meis oneranda lacertis.
O felix obitu, quæ non uiolenta Brigantum
P erpessa imperia, quæ non miserabile nati
F unus, & orbati senis immedicabile uulnus
V idisti, & patrios fœdata sede penates.
S ed solamen ades, coniux amplectere, neu me
L ude diu, amplexare uirum, ac solare querentem,
E t mecum solitos citriorum collige flores.

FRVCTVS CITRIORVM ALIOS
Dulceis esse, alios acrimoniosos.

Est uero & duplex citrij genus, & quod amores
I ucundos referat, dulceis & Adonidis igneis.
S ic placitum Veneri. Dulce hoc. quodq; acre, dolores

E t tristeis luctus, & lamentabile funus
S orte refert, suus ut lacrymis ne desit amaror.
R ara sed Ausonio, Lamiæq; in littore fœtus
D at dulceis, succosq; frequens meditatur acerbos.
C ontra solis ad ortum, atq; in Gangetide terra
S ponte sua dulcem uictum, ac redolentia ramis
M ella liquat. fluit éq; Indis liquor Atticus hortis.
N uper enim Hesperio oceano calletia pubes
D igressa, ignotosq; locos, & inhospita sulcans
A equora, non solitos tractus, noua littora obiuit,
Et procul arentis Libyæ penetrauit arenas
A udax, nec notas, pontus quas circuit, urbeis.
H inc austro approperans, cœloq; intenta cadenti,
S yderaq; aduerso seruans labentia mundo,
I nadit obscurum gelidi Aegocerotis in orbem
A ttonita, & rerum nouitate, umbrisq; locorum,
I nde pedem referens Prassi conuertit ad oras,
B arbaricumq; fretum exuperãs, Rhaptiq; procellas,
T andem gemmiferos Indi defertur ad amneis,
L ittoraq; è citrijs semper fragrantia syluis,
E quibus Hyblæosq; fauos, & Hymetia fœtu
M ella dari, dulcemq; refert è cortice rorem
S ponte quidem, at succos longe indignanter amaros.
V sque adeo, cœliq; situs, solaq; abdita terræ,
E t soles uariant ipsi, positusq; locorum.
Ergo alibi natura suo se robore firmans
I ndiga nil opis est nostræ, uictrixq; superbit.
A st alibi curasq; hominum, atq; inuenta requirit,
O bsequiturq; arti, & legum sese arctat habenis.
N anq; hæc sponte sua, quædam se in luminis oras
Educunt

E ducunt, matrisq́; suæ tolluntur in umbra.
I lla hominum expectant operas, manuumq́; laborē,
N aturæ tacitum munus. nam prorsus ad artem
I nsitio est referenda humanæ & mentis acumen,
D e qua post in parte sua, suo & ordine dicam.

QVOMODO CITRIA Fiant Crassiora.

Sin curæ tibi sit grandes educere fœtus,
E t patulas implere manus, age, decute ramis
C rescentem prolem, è multis ut pauca supersint
P oma sed & maiora, loco & magis auspice nata.
V beriore etenim succo lætabitur hæres
F raterni lactis, uacua & dominator in aula.

QVOMODO CITRIA TOTO ANno insideant in Arbore sua.

Nè ue autem toto fructus tibi desit in anno,
C arpe manu partem, & plenis bacchare canistris.
Q uæ reliqua est, grauidis sinito gaudere uolemus,
C onfestim, qua parte dolet uiduata, recentem se
I nduit in florem, atq; implet spe diuite ramos.
S ic etenim alterno ditescet sylua metallo.

DE RATIONE Decoris Hortensis.

Nunc quæ sit formæ ratio, et quæ cura, docendum.
V ndiq; quo decor ipse sibi, et noua gratia constet,
N ec frustra ueteres Veneris referentur amores.
N on aliàs cultu maiore incessit Adonis
V enatum, non Niliacis spectatior unquam
I n syluas, non ante Venus maiore paratu

Ornarat, quam luce quidem qua fossus ab apro
Concidit, & nigras tabo madefecit arenas.
Cingebat crinem myrrhæ de palmite ramus,
Ad frontem roseus diffulgebat hyacinthus,
Succincta & nitidum uelabat purpura pectus,
Collaq; fulgentes uariabant candida bacæ
Sparsim purpureis, & cœruleis immissis,
Cingulaq; auratis radiabant aspera bullis,
E latis humeris pendebat Aheneus ensis,
Ad capulum uiridis fulgebat in orbe smaragdus,
Interstincta auro uagina, argentea cuspis,
Crura Cleoneæ uestibant leæna pelles,
Distinctiq; auro Tritones, & aurea cymba,
Qua quondam Paphias Venus ipsa enauit ad arces,
Horrebant manibus duro uenabula cornu,
Et paribus nodis, paribusq; nitentia gemmis.
Talibus ornatum in syluas Dea mittit opacas,
Osculaq; in roseis linquit signata labellis,
Arboreos igitur cultus Dea poscit, & ipsis
Ornatu, atq; auro longe splendescere in hortis.
Quocirca cum primum ætas feret, ipse benigna
Siste manu plantam, rectoq; in stipite firma.
Siquid & incultum ferro preme. ferrea cera
Vulnera perlinito, frigus ne permeet artus,
In conum crescat facito, ramosq; fluenteis,
Sedulus attondeto, et legem frondibus indito
Vsq; suus puero ne desit lacteus humor.
Tu tenui calicem suspende in palmite filo,
Imple et aqua, tenuemq; in aquã mox inijce uittam,
Quæ labro emineat pendens, quæ stillet, et usq;

Languentem

Languentem rorem, leui qui cortice labens
Duxit limosam gutta fluitante lacunam.
At postquam sese summas subduxit in auras,
Et felix trunco, & ramis frondentibus arbos,
Liberior tibi sit, durata & frigore, & æstu.
Non omnis tamen aut labor est, aut cura neganda.
Nec tu parce oculis, dextræ si parcis, nec te
Aut sobolem mirari, aut ramos sorte grauatos,
Aut pigeat medijs laudare in solibus umbras,
Aut genio indulgentem agitare choros, & iniquo
Sole sub, appositisq; toris, mensáq; beata
Ludere, fumosum puero fundente falernum.
Interea florum nimbus cadit, & fragantem
Ad prædam coniux, ad prædam nata, generq;
Surgit læta toris, & flore exultat honesto,
Quē lectum liquat, ac thalamos inodorat, amorūq;
Ipsa uiri memor, & uesteis intingit, & ora.
Ergo & frondentem bruma mirabere, & æstu
Florentem, auratis utroq; & tempore malis
Fulgentem, cole sub niuibus, sub sydere Cancri,
Nocturnis neu parce operis, neu parce diurnis.
Quoq; modo id facias exempla antiqua monebunt.
Riuus aquæ fluat, aut fontes roratilis urnæ
Muniat elatus paries, Daphneia laurus
Multa tegat super, & grato tueatur amictu.
Arceat & fulmen. quoties & cura uocarit
Sparge fimum, calcis tumulos age, ne'ue niualeis
Sistere per ramos patitor, sed discute nimbos,
Ingenteisq; cita fumos, & consere pugnam
Flatibus hybernis, culmóq;, & crate saligna,

POST RIGIDAS TEMPESTATES Non esse Amputandas.

Sed memini cum nullæ artes, non arma, doliq;
Vim cæli aduersam ferrent. periere comantes
Syluæ, obriguere gelu nemora omnia, late
Irrumpit mors. Intereunt decora alta sororum
Hesperidum. sæuit Scythicis aquilonibus aer,
Concreta & solitos sistunt catua flumina cursus.
Quod quando (auertat Venus ipsa) rigentibus euris
Contigerit, neu tu gladio, neu cæde securi
Arentes hortos, sed calce, sed imbre madenti
Affer opem. hoc sæpe ipse hyeme, hoc & uere tepenti,
Deceptum nec te fallet labor. Ecce repente
Pullulat ab radice, aut summo stypite, lætus
Effundit gemmas, turgenti & germine frondet.

DE DISPOSITIONE Citriorum.

Si te delectat species quadrata phalangis,
In quadram dispone. Acies si forte latina,
Porrige & in longum. Sin & per florida rura
Sparsa manus, decor ipse auriq;, & gloria frondis
Est eadem. nitet in medijs stirps aurea lucis,
Qualis mane nouo cum se fulgentibus astris
Extulit oceani formosus Lucifer unda,
Quocunq; inspectat, quoquo sua uerterit ora,
Nil illo radiat fulgentius, omnia cædunt
Astra simul, toto exultat Venus aurea cœlo.
Et quoniam assuetudo mali, ueterumq; laborum
Naturam exuperat tolerando, & acerba ferendo,

I dcirco uideas sylueſtri ſæpe receſſu
N on ulla raſtrorum opera, manuum'ue labore
E t fructus parere, et ſolidis frondeſcere campis
H eſperiam Citrium, inculto et dominarier aruo.
H inc alij poſtquam è ſulco ſeſe extulit actis
S ub terram late radicibus, & ſtetit artus
F ixa ſolo, minus indulgent, operamq́; remittunt,
A teneris quò conſueſcant nimbusq́;, ſitiq́;.
N ec uero cultusq́; ſoli, aut uis falcis ahenæ,
A ut tantum iuuet undanti de tramite riuus,
Q uantum auſter, libycoq́; ruens de littore flatus
A utumno noceant. Perit hic labor omnis, & illé
A h fructus decor, ac frondis ſqualeſcat, ut arbor
A reſcat uiduata, ut ramo, & fronde peruſta
M æreat, heu liquidis nil proficientibus undis.
E rgo altas ſepes prætende, et brachia iunge
D enſorum nemorum, & Clypeis ramalibus obſta
A duerſæ lauri, aut quercorum umbrante cohorte.

DE OPERE TOPIARIO.

Q uod ſi nec ſtudium frugis, nec cura mouebit
H ortenſis lucri, nemoris ſed ſola uoluptas
Q uæritur, & narijs umbracula nota figuris,
A nte locum capias, quem fons, aut flumina propter
L apſa fluant, unde et riuus ducatur aquarum,
A ut puteus propius ſcateat, ne forte per æſtum
L angueſcat moriens, mox et rigor aſper adurat,
E t labor, & ſyluæ pereant incepta ſuperbæ,
P arietibus mox obde, futuras ante procellas
A uertens. poſt hinc quadras age. dirige foſſa,

E t dispone locos, & uallis agmina cinge.
I nfode dehinc teneram prolem, et sere tramite certo,
E t uinclis obstringe, obeunda ut munera discant
A pueris, sed quisq; suo spatioq́; locoq́;.
I nde ubi et assiduo cultuq́;, operáq; magistri
P orrigit & ramos, & frondes explicat arbos,
A d numus lege quanq; suum, & dispone figuras,
G ratum opus, informemq́; gregem ad speciosa uocato.
H æc altam in turrim, aut in propugnacula surgat,
H æc arcum intendatq́;, et spicula trudat. At illa
M uniat et uallo fossas, et mœnia cingat,
I lla tuba armatos ciat, & uocet agmen ad arma.
A ltera tormento lapides iaculetur Aheno,
D iscusset castella, et ruptis agmina muris
I mmittat, factáq; acies (immane) ruina
I rrumpat, portis et congrediatur apertis,
D iruat, et captam irrumpens exercitus urbem.
A rs igitur, tempusq́; et uis innata perenni
C ura hominum, nemora in lanas uertere, ut in hortis
E folijs, ramisq́;, & diuersis contextis
I am uideas fulgere nouis aulæa figuris.

ARBORES CITRIOS DIVTIVS. VIVERE.

Nec uero spatium uitæ breue, seu breue tempus
E st Citrio, æternum genus, immortalis origo,
E t species æterna quidem. Stirps Citria longum
I psa manet, secla exuperans, & iungere seclis
S ecla parans, trunco extincto mox surgit et alter,
I nde alter, uictrixq́; diu sua robora seruat.

Sic

S ic placitum Veneri, et parcæ statuere fauentes,
Q uæ rerum seriem, et fatorum arcana ministrant,
N anq; ferunt rursumq́; colos, et stamina retro
C œpisse, et uersos rursum in contraria fusos
V oluere fatorum dominas, quo lucis in auras
E xtinctum reuocent uitæq́; ad munera Adonim,
E t Veneris dulces iterum instaurentur amores.
N ō passa est Dea dū uersum ī noua corpora mōstrat,
D um folijs simul et pomis longum optat honorem.
I llæ igitur properare manu, atq; euoluere pensa,
T enuia pollicibus formabant ducta supinis,
A tq; eadem impressis purgabant morsa labellis.
D is color at positis uariatur lana canistris,
C œruláq;, uiridisq́;, alboq́; insignis, et aureo.
C œrula dum digitis intorquent fila, uirensq́;
S ubtegmen neitur, stipes se subijcit, alti
I n latum pandunt rami, & noua prouenit arbos,
A c sensim patulis adolescit frondibus umbra.
I nde canunt. Cresce æternum uictura, perenne
S eruatura decus foliorum, & diuitis umbræ
O rnatura domos procerum, atq; palatia regum,
M ateriamq́; datura sacris post uatibus arbor.
A tq; hinc candentis deducunt uellera lanæ,
D iuinumq́; labris stillant fragrantibus imbrem,
S tamina quo intincta, et fusi simul omne uolumen
I n flores uertuntur, opacaq́; sylua nitescit
C andore, et uiridi miscent se ebora indica gemmæ,
A emulaq́; Assyrios spirant pomaria odores,
I psæ autem tenerum solantur uoce laborem.
F undite odoratos flores, nemora inclyta luxu

P erpetuo, & ramis semper florentibus horti,
S emper odore nouo, semperq; uirentibus umbris
A eternum Veneris monimentum insigne & amorũ.
M ox et se positis educunt fila quasillis
A urea fila, æuumq; rotant implexa sub orbem.
I llicet Hesperijs illa intumuere uolemis,
P omaq; pensibilibus micuerunt aurea ramis,
I nsolitum radiat folia inter opaca oricalcum.
T um parcæ auspicio cecinerunt omnia læto.
E t fructu felix, & flore, & fronde recenti
V iue arbor, supera & seclis labentia secla,
H ortorumq; honor, & nemorum, ac geniale domorũ
D elicium, tua uel reges umbracula captent,
I psaq; continuis iuuenum celebrere choreis,
T e conuiuia, te thalami, nuptæq; frequentent,
S emper ament, quicunq; tua uersantur in umbra.
A ssiduum referant frondes uer, æmulus aurum
F œtus, & argento niteat flos concolor albo.
S ic placitum. Sic fata neunt. Amathuntidi sic stat.
Ergo agite ò teneræ colitis quæ flumina Nymphæ
F undana, & Lamios riuis trepidantibus hortos
P hormiades Nymphæ, quæ roscida culta Suessæ,
Q uæq; & Amalpheos saltus fulgentiaq; auro
S irenum rura, & fuluis sata saxa metallis.
H oc agite ò roseæ mecum sua serta puellæ
F erte Deæ, varioq; halent altaria flore,
S piret & è nitidis genialis Amaracus aris.
M agna Iouis proles, eadem pulcherrima mater
A eneadum, tibi nos meritos largimur honores
I dalij Regina, tuos nos pangimus hortos,

Et

E t tibi Arangææ crescunt ad flumiua syluæ
M œriadum, & littus felix, Bereniciaq; arua.
T u stirpem Dea, tu citrios defende comanteis,
A rce æstum, compesce niueis, & frigora pelle.
S iste et ab Arctoo perflant qui cardine uenti,
P erpetuum niascæa decus frondescat ut arbos.
H æc ego. uos autem placidissima numina Nymphæ
O scilla è summis suspendite mollia ramis,
F ormosumq; sonent & ripæ, & littora Adonin.
P ars choreas agitate, Deumq; ad festa uocate.
P ulcher ades, felixq; ades ad tua munera Adoni,
E t cape, Partheniæ nectunt quæ texta Puellæ,
T exta auro radiata, et flore nitentia uerno,
Q uæ referant ueteres formosæ Amathusidis igneis.
N os canimus, fauet en facilis cantantibus Echó,
E t diuina procul responsant antra sororum.

I. I. PONTANI, DE HORTIS HESPERIDVM AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM FRANCISCVM GONSAGAM MANTVAE MARCHIONEM. LIBER. II.

A mq; alios uocor ad cultus, aliumq; laborem
i H ortorum. neq; enim simplex genus, unáue stirpis
H esperiæ soboles, ratio aut tantum una colendi.
A crumen genus omne, nouo sub nomine, pluress
D iditur in parters, uno quæ corticæ fœtus
D ant alios tamen, atq; alio se stipite tollunt.
P ars exacta quidem prima, est. Nunc ò mihi natæ
P leiones astate, atq; aspirate canenti.
V ester honos agitur, uestro sub numine crescit
H oc opus, & uestris mea tempora cingite sertis.
V os quoq; adeste simul, facilesq; estote puellæ
H ortorum memores. Tuq; ò mihi culta Patulci
P rima adsis, primosq; mihi Dea collige flores,
I mpleat & socios tecum Antiniana quasillos,
S ic tibi perpetuum spiret rosa, floreat urna,
S cilicet urna, tui qua conditur umbra Maronis,
A mbrosiæ fundat riuos, det nectaris amners,
M incius & niueos semper tibi pascat olores,
E t lætata suos iteret tibi Mantua cantus,

M antua diues auis, diues Gonsagide prole,
A c noua lucrinæ stupeant ad carmina cautes.
S istat et ipsa suos mirata Neapolis amnes.
Tu quoq; partem hanc Phaurusij ne despice ruris
F rancisce, armorum & studijs quandoq; remissis,
N eu tibi displiceant syluæ Stachiritides, aut te
N on capiant fuluis radiantia poma corymbis.
M ars belli decus, ipse Deus, belliq; repertor
E t Venerem, atq; hortos amat, atq; hortensia dona,
E xemplumq; Dei sequere armipotentis, & artes,
N anq; tibi Aethiopū è campis, Garamantide ab ora
P oma fero, poma excubijs uigilata draconum,
H erculeæ meritum clauæ, noua munera gentis
R omulidum, ætherijs famam quæ sustulit astris.
E cce autem, num ne hæc cœlo delapsa liquenti
S tella nitet? num forte nouum sese exerit astrum,
E t felix astrum, & nostris aura addita cœptis?
E n uirides Citro syluæ? en Limonia rura
P rætendunt frondes? en quæ panduntur et umbræ?
Quiq; aurum luci? nemora & generosa metallum
Irradiant? quibus ipsa nitent ramalia gemmis?
A n coniux Ariadna uiri memor, & memor horti
S ese offert? ò hortenses miserata labores
V xor ades. Cape rastra simul, cape sarcula, & ipsis
I mmitens incumbe bidentibus, et frondosas
F alce premas Citros, simul et rorantibus urnis
F unde amnes, spument plenis stagna ipsa lacunis.
A c tandem iuuet optatos decerpere flores,
E t fructus legere, atq; æstus uitare sub umbra
D ucentem socias nympharum ad plectra choreas.

V os mecum Vranie Aonium instaurate laborem,
A c mecum auricomas Citrorum pangite syluas.

DE CITRO, ET EIVS CVLTV.

Hesperidum in syluis, Niasæi & margine fontis
N ec fructu, nec odore Citro, nec munere mali
P ræstat adhuc arbor, tantum sibi sumpsit honoris,
S i sit & ipsa arbor. nam stypite debilis imo
N ec cono insurgit, nec in aera tendit apertum,
V iribus at defecta suis, aliena moratur
P ræsidia, & uallis adiuta potentibus, alte
E xplicat & ramos, & sese extendit in artus,
I nsignis fronde, et fragrantis imagine pomi.
T anta etenim cœli mole, ac uertigine pressus
A tlas, dumq; humeris timet, & prospectat olympo,
I nnisus Citro, & femur, & uestigia firmat,
I nconcussa tenens firmatis terga lacertis,
S uffecitq; oneri, & mundum ceruice refluxit.
H inc manet accuruata, & palmite flexilis arbos,
T estaturq; senis cedentia membra labori,
A t diuem meritis & fructu, et fronde superbit
I ndignata umbras nemorum, cauaq; antra ferarũ.
Ergo illam quernis in postibus, inq; dolato
R obore constitue, & multo cum uimine uinci,
I mmissisq; hastis, traiecta consere canna
A pricum ad Solem, auertens boreamq; niuemq;.
E ffunde et laticum scatebras. Ne absiste nouare
T ellurem, radice procul, neu neglige campæ
I ngluuiem cohibere manu, seu carmine dicto

P ellere limitibus, Magicoq; auertere cantu,
T er quod anus sucincta irato immurmuret ore,
I nuocet & maneis, lethææ & numina ripæ.
Prima igitur florum tibi cura supersit, & omne
I mpende huc studium. nam si te gloria rerum
D electet, iuuet Hesperij & præstantia ruris,
N ec mora, dum grauidos oneret uindemia ramos,
G randiáq; infixis mirere & mala columnis,
V t timeas pendentem alta de mole ruinam,
V t medijs persæpe decembribus, inq; furenti
S olis anhelantis rabie sit cernere gentem
I n florem ruere, & fructus properare recenteis.
A nnua quanq̃ & bima, simul'q; & menstrua pubes
P endeat uberibus, fraternáq; brachia late
D iffundat. domus alta nouis lætatur alumnis.
V sque adeo fuerit in Venerem generosa propago,
N atorumq; & amor trahit, & cura illa nepotum.
E rgo age crescentem prolem à borealibus auris,
E t culmis tueare, iniecto & mergite farris,
A ut grauido centone, aut uimineo contextu,
F rigora ne perimant, pereat labor irritus anni.
N ec pigeat Scenam frondentem æstate superne
I nijcere, & ramis prohibere tenacibus æstus,
F eruenteis æstus, rapidi & fera uulnera Cancri.
Q uanquam sole suo, gaudet'q; calentibus aruis,
E t patriam Aethiopem meminit, Maurysiáq; arua.
S terne et humi, calidumq; fimũ, lapidesq; recoctos,
D um cælum riget. Ast utroq; in tempore largos
F unde imbreis, inuerge urnas, & flumina sicca.
V ere autem cum priscus honos hortis redit, & cum

G arrula limosas sedes mollitur irundo,
A c tenui solitum frustratur uoce laborem,
F alce premes citri syluas, annosa recidens
B racchia, non tamen ista tibi sit, ut annua cura.
T um fragmenta lege, & ramos secerne ualentes,
O bliquos'q; infige solo, tamen ut capite extent,
S tipitis aut truncum, gladio'q;, & falce dolatum
I nfode, & in tenui nudatum contege sulco.
C ontinuo ingentem uicino ex amne paludem
E lice, diluuio'q; comas immerge salubri,
H aud multum fluet. Emerget uastissima sylua,
S ola'q; præcultis regnabit Citrus in hortis.
P endebunt grauidis tabulata aurata racemis,
Q uæ mox lecta tibi natalibus annua festis
O rnentur mensis, circum'q; domestica pubes
L ibet, & ante focum melle illita, & undiq; turba
C lamet Io, bonus annus eat. Tu flatibus euri
N e noceant, memor antè ueni, siue obijce firmo
P ræruptorum operum, longi'ue crepidine saxi,
A ut aduersa procul depulset uerbera laurus.
A ut circum ramosa abigens testudine cinge.
A tq; austro tueare unà, atq; uredine salsa
D efensor nemorum, generosi'q; incola ruris,
S i te cura mouet, tantorum & fama laborum.
S in forte in uarias iuuet & te ducere formas
N ascentem citrum, mutato & corpore mala.
T u faciem è ligno, argillæ aut de cæspite ductam
S ubijce, & infantem tenerum nutrias amato
C onde sinu, paulatim artus formabit, & inde
D ucet inumbratos signato in cortice uultus.

O cultas natura hominum miretur ut arteis
S pectatum ueniant non nota ut poma Napaeae,
V t Pomona suo laetata assurgat honori,
E xultans'q; nouis plaudat Zephyritis alumnis.
E st nemus extremis Calabrum inuiolabile terris
D ijs sacrum patrijs, multa & pietate uerendum
A rborei diues foetus, uolucrum'q; rapinis
O pportuna domus, tuta & speluea ferarum.
H oc nemore ex ipso, lucis'q; horrentibus olim
A duectam memini stirpem, quae Citron ab omni
P arte & odore quidem folijs'q; & flore referret,
S ed fructu uariata, & longe aliena figura
V ix orbem retinens, protento at corpore longos
S ese agit in ductus, uaria & trahit agmina cauda.
Q uid moueam, ne te capiat tam indigna cupido
H ortensis monstri caelatam implere tabellam?
A h procul infamem'q; notam, atq; auerte pudendum
D edecus. En formosus adest chorus. Ecce puellae
I am cupiunt legere Idalios & iungere flores,
N e prohibe Idalias carpendo a flore choreas
I nfami portento, aut saeua ab imagine terrae.
N eu pudor inficiat, ne'ue ora tenerrima pallor
D eformet, suppressa tegant ne lumina palmae.
A eternum tibi sic niteat uer, aurea semper
M ala adsint. spiret Syrios procul hortus odores,
N ullo & Acidalij desint tibi tempore rores.
T u uero prolem ut teneram tueare, benignis
I ndulgens studijs, maiora'q; corpora formes,
F ige trabes, tabulata simul dispone, & in altis
I nfantes insterne cubilibus, et frondoso

S iste toro ducent placidam per annua quietem
O cia ut ignauos sopor, & cibus impleat artus.
S i curæ tibi sit lecta è frondentibus hortis
S eruare, ut uiridem teneant annosa uigorem,
H oc age. Carpe manu in tenebris in nocte maligna
F rondentem ramum, frondenti & palmite mala
P almite cum ualido frondem retinentia, ramumq;
E t tibi nulla suas ostendat Luna tenebras,
L una soporiferis sub terras abdita bigis,
M ox illa in latebris unco suspende tenaci,
E t blandire manu, & uentorum auerte procellas,
A ut paleis strata, & stipulis arentibus, inde
S eruabunt nitidam propria cum fronde senectam.

QVO DIFFERAT CITRIVS A CITRO.

Hoc uero differt Citrio Citrus. Illa superbos
S ese agit in ramos, procero, & stypite surgit,
T ermite at hæc fragili, lentoq; cacumine terras
P rona petit, fixisq; cadens incumbit in hastis.
H uic maior folijs odor est, & fœtibus illi
F loribus, æterna sylua uestitur uterq;
S types, & æternam ducit sub fronde iuuentam.
F los illi albescens, medioq; interlitus auro,
H unc inspersa notat postremo purpura limbo.
E rgo ab odoratis maturo tempore ramis
A urea poma legunt, plenisq; relata canistris
S uffigunt laribus, diuumq; altaria donant
P rimitijs, sertisq; deos halantibus ornant.
S epositas etiam uestes, lucensia texta

A tineis tutantur, odore medentur & ipso,
A rcent & Tyrios terra à rubigine comptus.
M unere quinetiam mali frondentis, ab alto
O ceano (nam prisca quidem sic credidit ætas)
P leias Alcyone Neptunnum ad littora traxit
M ulta querens, fragilemq; fidẽ, thalamosq; negatos,
E t sibi præpositos Stachiræ Phaurusidos igneis
C lamabat, dextraq; & serta, & poma tenebat
I nfelix coniux. Ac nunc miseranda, papillas
N udabat, roseoq; sinu inuitabat amantem,
N unc exerta genu, primasq; illapsa per undas
C andida reiectis ostentat crura cothurnis.
N unc effusa comas, scopuloq; insignis ab alto
C rudelem uocat, ac uires superante dolore
L abitur exanimis, siccaq; insternitur alga.
S ensit fragrantem extremo de littore ramum
N eptunnus, captusq; aurati munere mali
E t serto insigni, lacrymis quoq; uictus amantis
C urrit in amplexum, cupidisq; extollit in ulnis.
I lla uiri ut gremio intepuit, calidusq; per ossa
I gnis it, amplexu & tenero fouet ora mariti,
O rnauit serto caput, atq; Cloneide fronde,
I mpleuitq; sinum pomis felicibus, auraq;
E xtinctos reuocat prærepti coniugis igneis.

DE LIMONIBVS, ET Earum Cultu.

Tertia iam superat Limonis cura colendæ,
E t rarus labor, & cœpti meta ultima nostri.
A dsitis nymphæ Cyrenides. o mihi nymphæ
M asitholæ aspirate. o quæ Paliurides umbra

G audetis, iuuat & fluuios habitare recessus,
E t Citri iuuet umbra, iuuent Limonides auræ,
H esperidum & ueteres cantu renouemus honores.
I n manibus nemus auricomum, Chariteiáq; arua.
V estrum opus ò Charites, uestro nam munere quódá
I tala Limonem nouerunt littora, nam uos
E t causam meministis, eam & memorare potestis.
N ec uestris meritis, æternæ aut parcite famæ.
  Fonte Niaseio sese Venus aurea quondam
L auerat, & pessos comebat nuda capillos,
P urpureo Charites pingebant ora colore.
A mbrosio & niueas afflabant rore papillas.
E cce puer passis uolitans super aera pennis
L ætus adest, Matrē amplexus, noua gaudia portat.
T e Sireneus felix hymenæus in oris
E xpectat, thalamosq; parat Magnetis Amalphus.
I propera Italicos illic molire triumphos
M ater. ament & saxa. atq; hæc effatus hiulco
O re, simul genitricis & ora, & labra momordit.
S urrisit dea, & allectis Tritonibus, altum
I re parat. Dum colla Venus, dum pingit & ora
A d thalamos uentura, & Amor dum territat arcu
S enideos maris, & ponto minitatur, & undis.
I nterea Charites Limonia dona pararunt,
Q uæ ferrent nuptæ. triplex genus. Altera fœtu
E xiguo, atq; acrem gustu referentia sensum,
A ltera quæ fructu maiore, & rorida succo
V beriore, sed oblongo tamen utraq; ductu.
T ertia quæ grandi fulgent onerata uolemo,
A c Citrij referant sinuosa ab imagine formam,

Sed

S ed ſucco ingrato, quemq́; ora offenſa recuſent,
H ic tamen admotusq́; foco, ſenſimq́; recoctus
I nſtillante anima, ac tenuem conuerſus in amnem
O ra puellarum maculis lauit, & candorem
I nducit, nitidis per colla argentea guttis.
E rgo ubi concinuit feſtis hymenæus, & ipſa
F eſſa eſt aſſiduis ludens Cytherea choreis,
M unere felici Charites Nereida Amalphim
D onarunt. fuit et teneris ſua gratia uerbis.
H inc rarum acceſſit decus hortis, & noua ſyluis
G loria gemmiferis fontes nituere ſub umbris,
C andidaq́; auratis fulſerunt littora ramis,
H inc & ſtirpis honos, hinc & Chariteis Amalphis
M unere Limonum, et nemorum redolentibus auris
O rnauit thalamos, felixq́; hymenæus & aras
P inxit flore nouo, ſparſitq́; Atlantide fronde,
E t paſſim ſtratis lætata eſt alga metallis,
Q uod uero aut uiridem trahit à radice colorem
F rondibus, ac fructu, aut acuit ſenſumq́;, palatumq́;,
H inc nomen dubia certum ſub origine manſit.
E ſt idem cunctis cultusq́;, & cura, & iniquum
C œlum indignantur, frigusq́;, æſtumq́; grauantur
M aſitholæ Limones. At humida flumina poſcunt
A uxilio, & denſas laurorum in prælia turmas.
S ed minor illa quidem cultu maiore tuenda.
N anq; tegenda hyemi tecto, ac ſtipanda maniplis,
E t circum tabulata fimo iungenda tenaci
N e cœli rigor, aut boreas immanior urat.
N am neq; ſic thalamis clauſis aſſueta puella
F ota ſinu genitricis, & oſtro induta nitenti,

A ut timet obstrictas gelidis aquilonibus auras,
F rigoris aut rabiem sub iniqui sydus Aquarij.
I dcirco solem spectet. post terga uirenti
S eu lauro, seu rore maris cingenda, nec unquam
S ola hyemi credenda tibi Chariteia Limon,
E t florem semper, pariturâq; semper honorem
A urati fœtus, ramo & placitura comanti,
Q ualem prærupti sub uertice montis adeso
L ittore, secessu in molli, sub rupe cauata
E t Baccho felix, felix Amathuside myrto,
F rondenti & lauro Neptunnia Mergilline
L æta colit, non æstus eam, non frigora tentant,
N on riui crepitantis opem, non fictilis urnæ
E xoptat sitiens large quam Thespias unda,
A ctiâq; Aonijs irrorent dolia lymphis.
A h fatum crudele hominum, & sors inuida uotis,
I gnotos nunc per populos, per Gallica regna
H orrentem ad Rheni ripam, atq; ad norica saxa
E xulat, oceaniq; uada ad squallentia tabo
N auifragum, extremos queritur Syncerus ad Anglos.
I nterea sitiunt Citri, ac Limonide in umbra
T orpet humus. decor ille horti fragrantis, & aurea
P leiadum intereunt mala, ac sine honore relictum
L ittus, & errantem dominum lacrymantur arenæ.
A t nympha è scopulis, summiq; cacumine saxi
I ncusatq; deos, cœlumq;, & sydera damnat,
E t saxa, & miseræ responsant antra puellæ.

DE INSITIONE.

Iam reliqua insitio est, hominq; industria. Nũc tu

Huc aduerte animum, et ueterum cape dicta uirorũ.
Citrigenum species, cum sint & germine, & ipso
Cortice tam similes, cognato et semine iunctæ,
Hospitia hinc sotijs iungunt communia tectis
Affines ramos, et dant, capiuntq; uicissim,
Et mutant proprios alterno fœdere fructus.
Non unæ hinc species, sed misto semine pluresq;
Scinditur in parteis nemus, & sua nomina miscet.
Accipit & Citrium Limon, Limonáq; Citrus
Hospitio, & sotijs ineunt conuiuia mensis.
Accipit et thalamo Citrium Citrus, et sua tractant
Iura simul, iunctisq́; toris accumbit uterq;.
Hinc species mistis crescit uariata figuris,
Ergo nunc ramos libro demitte sub udo
Artifici dextra, fixo nunc inijce ligno,
Atq; alte impacto cuneo insere, alteriusq;
Cortice cum iunge, & cera mox illine adacta,
Vlmeáq; obseptis constringe et uincula plagis,
Arceto et pluuiam coniecti cespitis herba.
Nunc et crescentem uicino è margine uirgam
Admoue, et inciso leui sub uulnere libro
Sic fige, ut lento desint ne cingula nodo.
Aut et eam transmitte forato ad uiscera trunco
Mirantem latebrasq; cauas, et operta uiarum,
Qualis et Heleis longe delata sub antris
Miratur maris occultos Aréthusa meatus,
Et cœlum suspirat, amicæ et littora terræ,
Quæq; Syracusijs spirant de fontibus auræ.
Né ue excide illam. Sinito de matre propinqua
Hauriat ut succos solitos, solita ubera lactet,

Donec eam grandem natu, longéq; ualentem,
Atq; nouercales ſtringentem euiſius ulnas
Videris, et proprio meditantem uiuere ſucco,
Tunc abrumpe manu, materna et ſtirpe reuelle.
Creſcet, & immenſum ducet late aucta cacumen.
Interea læto ſurgit dum ſurculus auctu,
Sæpe riga, ſæpe eductas de ſtipite gemmas
Euelle, et duris inuerte ligonibus arua,
Et matri blandire, ſua dum prole repulſa
Cogitur indignans alienos paſcere fœtus.
Quin et ſurgentem ſobolem defende ſub umbra
Frondentis rami, dum ſol furit, & furit æſtas
Victa ſiti. Idem ipſe in glacie tege, tecta ſuperne
Inſternens craſſa è ſtipula, canna'ue paluſtri,
Vrat ne teneros rabies Aquilonia thyrſos.
Cum primis ualida nitatur ſurculus haſta
A uento tutus, longéq; urgente procella,
Et nunc ſcalpello tenui, nunc molliter ungui
Detondens, prima luxum compeſce iuuenta.
Vtendum parce ferro. Sed nec tamen ipſa
Luxuries toleranda. Parens nam crimine in ipſo
Haud natos miſeratur, at acri percitus ira
Increpat et dictis, & pœna crimen acerbat.
Atq; equidem memini, tantum ſe induſtria prompſit,
Qui diuerſa quidem parua ſed ſemina in urna
Condat, & educens collo breuiore ſtolones
Subducatq;, arctetq; manu, ac ſub uincula cogat
Creſcenteis. hi tandem uno ſe ſtipite nuſcent,
Atq; uno obducunt ſe cortice. ne'ue flagella
Dilabi ſinito. neu ſumma cacumina uentus

D iuellat, certa linito, aut diducat adultae,
V ngume dum proprio corpus iunguntur in unum
A tq; operit lentum sub eodem codice gluten.
P ostquam alta steterit radice infossa, & opimum
R apuerit stirpes succum, mirabere poma
P lenaq;, grataq;, non uno tamen una sapore,
S unt qui diuersos ramos, sed cortice raso
C oniungant, stringantq; simul, quo glutine misto
I ncrescant aeque, ac fixo mox stipite iunctos
I nfigant pariter. Tum uulnus rite coronent,
E t fallax opus admota tueantur ab arte,
Q uo ramo ex uno, atq; uno de palmite fructus
N on uni ueniant, sit honosq;, et gloria ruri,
G audeat insolito natura adiuta fauore.
S ed nec defuerint, sasso qui codice, adacto
D ilatent uulnus cuneo, mox uulnere crudo
I ncludant gemmas alienae stirpis alumnas.
M ox tenui obstringant uitta non sit mora, longos
E mittunt ramos, et sylua littus obumbrant,
E xciso et ueteri cono sua brachia fundunt,
A c dorso alterius (mirum) noua pullulat arbos.
Q uin etiam alterius nudato cortice plantam
V idimus alterius frondente acumine ramos
E rigere, ingentem è tunica & subolescere syluam,
E t stirpem infamem nemora in generosa nouari.
E rgo castaneae è molli, è praestante sagitta
L audatae genitricis, adulto & germine uirgam
E xuito, exuuias gemmisq; oculisq; nitenteis
S eligito. his sterili spoliatum cortice truncum
D egenerem induito, uincloq; urgente ligato,

Quo sese et pluuia, et Solis tueatur ab æstu.
Nec te blanda manus finito frustretur inertem,
Aut ludat tunicæ uitiosum arente flagellum
Iam uideas docili è plantæ pubescere prolem
Frugiferam, Tunc carpe manu, tunc erue ferro
Quod superat matre è sterili, et blandire nouellis.
Mira fides, nitidis palmes se tollet alumnis.

LAVDES INDVSRTIAE Humanæ.

Scilicet ut Ioue nata fides, tellure relicta
Detestata hominum mores secessit olympo,
Illicet emersit fraus, admonituq; Deorum
Destitit assuetas tellus producere fruges
Sponte sua, nullis hominum ante obnoxia curis.
Cui labor, impatiensq; ocij languentis egestas.
Auxilio occurrêre, et fato industria maior.
Hæc indo aduexit merces, pelagoq; negatum
Strauit iter, secuitq; cauis liquida æquora uelis,
Hæc armenta boum domitans summisit aratro,
Inuertitq; solum, cultis dominetur ut aruis.
Præscripsitq; ouibus. carpescitq; è uellere lanam,
Nudaq; textilibus uelauit corpora pannis,
Construxitq; domos, frigus queis arcet et æstus,
Quæq; olim sterilis fuit arbor, & horrida cultu,
Hanc ferro domuit, uertitq; ad munera frugum,
Insitio ut plantas fœcundet, et imperet hortis,
Degenerent ne poma, genusq; in secla propagent.
Non igitur tantum pratis armenta, nec herbæ
Imbribus, aut apium debent examina rori,
Quantum de rebus merita est industria nostris,

C uius ope ingenium sese extulit, et caput astris
A dmouit, maria, ac terras sibi subdidit, ut nil
L iquerit intentatum, ut summo è uertice olympi
T raxerit attonitas Citrij ad spectacula Musas.

DE CITRIORVM SAPORE DVPLICI, ACRI, AC DVLCI.

Quādo autē est Citrio duplex sapor. Acer ab ipsa
N atura ductus, Dulcis ne ex arte magistra
V enerit, in dubio est. Nam tempora longa, frequēsq;
P rotulit insitio genus & decus. Ars quoq; multa,
V sus et experiens reperit simul, hæc quoq; ut ipsa
M ala, colore aurum, sed mella sapore referrent.
N ec uero non, & ueteres uoluere coloni
P unicea de fibris quondam crescentia amaris
I n dulcem mutata saporem, lotia postquam
S enserunt hominum ardenti concocta calore,
Q uæ postquam diffusa manu, multumq;, diuq;
I gne suo acremq; attactu domuere saporem,
C oncoctum et uirtus calido infregere liquore,
T ransijt in lenem sensum purgatus amaror.
A n ne hoc ipso etiam mutata & Citria baccho
S yluestrem posuere animum? et fregere rigorem?
Q uo non ars penetrat? Palmes cædatur, et ipse
C rassior, in palmumq; atuetur, et undiq; labris
I n gyrum ductis, nec pollice crassius. Illuc
I nfer mella liquata, et grandi contege saxo,
Q uod solem auertat. Postquam arida suxerit arbor
I nclusum humorem, et sitiens noua pocula gliscit,
M ella atuo immersans flauentibus imbue riuis

R ursus, et euacuam Thymbræo nectare cellam
D istende, ac latices humano è corpore fusos
M ollibus irrora radicibus. Interea ne
N eglige frondosas toto de stipite gemmas
V ellere. Mesopius ni qua liquor implet, et ipsa
L abra trahunt dulcem mulsi de fonte liquorem.
I llas tu gemmas illáq; & germina serua,
E t blandire manu, et uentorum auerte procellas,
A rce hyemes, funde hyblæos & largiter amnes.
N on dederit tanto felix fortuna labori,
C rescet & immensum fatu uelle Cleartias arbor,
O rnabitq; hortos, ac tanto munere læta
D iuinas natura hominum mirabitur artes,
Q uanquam aduersa uiris, et fortibus inuida cœptis.
S unt qui lecta mala, solerti et semina cura
C ontingunt mulsa, siculo aut madefacta liquore.
P ostquam autem traxere ipsum ad præcordia rorē,
S edaruntq; sitim mediato nectare, terræ
I nfodiunt, & culta rigant. ea deniq; fructu
I am referunt, tenerū que quondam hausere saporē,
Q uemq; & arundineo duxere è palmite succum;
Q uādo et inexpertū nihil ars sinit, hoc quoq; et hortis
A ccedat, uel dictu etiam mirabile, de quo
Q uamuis longe audax, quanquam sibi conscius usus
A ddubitet. Ramum fœcunda è matre reuulsum
D ecutiens capito. cæsum mox undiq; librum
A equatis ferro spatijs, dextráq; uolentem
E xuito. Inde pari confossum uulnere dorsum
S tipitis alterius nudato, et ueste recenti
I nduito, ut coeant extremis partibus oræ

V estis, & è lento mollescant uulnera limbo.
V lmea dehinc teneris indatur cingula plagis,
V inculáq; ingentis committant uulneris ora,
V estiat et frondens truncum toga, pellat ut imbreis,
A rceat ut soles, et sæuæ uredinis iram.
D ij faciant mirandum. hærenti è cortice cortex
I pse nouus, uictum medius rapit, atq; supernis
I nstillat ramis, quæq; in sua pabula traxit
E xuriens alimenta, suo ut de fonte refusa
I pse suis infundat alumnis. ipse et amicum
I rroret lac, ut sensim in sua nomina uertat
R amosq;, frondesq;, & eodem semina foetu,
A nte quater nidum in tignis quam figat irundo,
E t quater extincti renouet quam funera nati.
T antum ars ipsa ualet, tantumq; industria pollet.

DE VTILITATE HORVM Pomorũ.

Omnibus his usus suus est. Seu forte uoluptas
QV æratur, seu certa salus, studiumq; medendi
P ræcipue pueris. Semen lege. Conijce lectum
I n cyatho, et latices ad summum infunde liquẽteis,
S ub Ioue quos tacitæ contingant frigora noctis,
M ane autem puero instilla, bibet are uenenum
L umbricis. Stomacho, mirum, medicabitur ægro.
Q uin et arundineis mala ipsa liquoribus, ante
A rte quidem medicata coquunt, ac lenibus inde
I ntingunt succis, et uase madentia seruant
A uxilium latura, et opem languentibus ægris,
R egaleisq; epulis uario affectura sapore.
Q ui quod et in calidis fornacibus igne tepenti

Sæpe liquant lectos flores, et in horrea condunt
Vitrea, odoratos latices, suffimina nota.
Sæpe et fictilibus in lancibus imbre recenti
Dimensis spatijs, macerato cortice, melle
Contingunt, siculó ue premunt concocta liquore,
Atq; hos, atq; alios conuertunt Citria in usus.
Cætera te antiqui doceant exculta Salerni
Pectora, queis arteis medicas monstrauit Apollo,
Queis rerum notæ caussæ, quorum inclyta in agris
Sylua nitet, fulgent'q; auro radiantia culta,
Ac nemora Hesperijs uinci indignantur ab hortis.
Hoc sat erit Nymphæ Sebethides. ó mihi siqua
E uobis siqua, Nymphæ Sebethides, udam
Benaci de fonte ferat Permesida laurum,
Qua manes spargam magni senis, é que sepulchro
Eliciam felicem umbram, ac uenerabile numen,
Quo nemora Italiæ senserunt Pana canentem.
Et miratæ suos requierunt flumina cursus:
Quo lætæ in campis segetes, quo munera bacchi,
Ditarunt colles, nec non cœlestia dona
Stiparunt liquidas diuino nectare cellas.
Salue ó et gregibus decus, et decus addite syluis,
Quo ductante italæ fremuere in bella cohortes,
Martiaq; horrifico sonuerunt cornua cantu,
Audijt & Triuiæ longe lacus, audijt et Nar,
Ac trepidæ matres pressere ad pectora natos.
Salue iterum & nato felix et Mantua uate,
Felix et populis, et tanto principe felix,
Quo Gonsagæ domus spolijs exultat opimis
Gallorum, cum excussa metu tremit itala tellus,

S ummittit'q; humileis alpina ad gesa secureis.
T e duce discussere iugum Francisce superbum
I nsubrium attonitae gentes, qui'q; ora Timaui
A mne lauunt populi, quos & rigat Adua diues
G urgitibus, longe & cultis Mela inclytus aruis.
P er te à seruitio caput eximit accola Parmae,
E t quas saxosi uexat ripa aspera Rheni
S ollicitas urbes, quas & de montibus actis
T urbat Senus aquis, campo inferiore uagatus.
E t tibi nimbiferum inclinat caput Appenninus
C ommuni pro libertate, & fortibus ausis,
T é'q; & arundineo incinctus ueneratur amictu
E ridanus, late irriguis plaudentibus undis,
P ro decore Italiae, & Belgis belli arte repressis.
M acte animo Francisce, & macte ingentibus orsis,
A ssurgit cui felici Campania tractu,
A ssurgit latis uenerata & Daunia campis,
Q uae'q; nitet pigro tellus madefacta Galeso,
Q uod'q; mare Italiam supra, quod'q; alluit infra.
E cce autem insignis cantu, aq; insignior armis,
B ellorum & laude, & multis spectata triumphis.
P arthenópe tibi laeta canit, quod te auspice, regno
R eddita sit, quod'q; è solio uenerabilis aureo
I mperitet populis, sublato & Marte triumphet.
N on tamen Hesperidum'q; hortos, Berenicia rura
I dcirco aut libycos tu dedignabere saltus,
Q uos olim exciso'rq; Hydrae, domitor'q; Leonis
A lcides adijt, quibus & splendescere iussit
P hormiadum'q; & agros, & littora iuncta Vesevo,
Q uos & Sirenes scopulos, quae saxa frequentant,

Aequaniq; serunt colles, Meteiaq; arua
Quosq; secat Sileris frondoso margine campos,
Acnarie quos nostra colit, colit aspera & Ansur,
Atq; Suessa uago Liris quam temperat alueo.
Nec mihi Naiades, in tanti parte laboris
Abnuerint uiridem salicis de fronde coronam,
Nec mihi cultae, suos neget Antiniana recessus,
Queis superat uites Hermi, atq; rosaria Pesti,
Quaeq; & Idumaeas mittunt palmaria baccas.

FINIS.

I. I. PONTANI LEPIDINA, CVIVS POMPAE SEPTEM.

COLLOCVTORES MACRON, ET LEPIDINA.

M. T gravida es Lepidina, & onus graue languida defers
O bbam lactis, & hæc fumanti farta catinistro,
H ac agedum uiridi paulum requiesce sub umbra,
Declinat Sol dum rapidus, desæuit & æstus.
L. En lactis tibi sinum, atq; hæc simul oscula trado.
Vmbra mihi hæc ueteres (meministi) suscitat ignes
O coniux mihi care Macron, redde altera Macron.
M. Hic mihi tu teneras nudasti prima papillas,
Hic Lepidina mihi suspiria prima dedisti,
Tunc Macron Lepidina tibi; Lepidina Macroni.
L. Has inter frondes, uirgultaq; nota latebas,
Cum tibi prima rosam, primus mihi fraga tulisti.
M. Hic Macron Lepidina, meus, me prima uocasti,
Et primus, mea, te alternans Lepidina uocaui.
L. Viximus ex illo gemini sine lite columbi.
Nox socios uidit, socios lux, oscula iunge
Mutua, sic gemini seruant in amore columbi.
M. Illa uxor memini nunc oscula (prima fuere)
Nostra tuis, tua labra meis hæsere, diuq;
Spiritus alterno huc, illuc se miscuit ore.
Tunc orcus si nos una rapuisset, amantum
Vna futura anima, una etiam simul umbra futura.

L. Quod felix, faustum'q; omen sit, reijce coniux
Hirsutum hūc thalamis, thalami sint omnia fausta.
Parthenópe thalamo nanq; est dignissima fausto.
M. Hirsuti, horripili'q; absint age candida an ipso
Visa uiro uirgo est? Heroe & coniuge digna?
L. O Macron, mea cura Macron, Illi alba ligustra
Concedant, collata illi sint nigra colostra.
Delioli ad fontem sola, ac sine teste lauabat.
Vidi ego, uidit Anas. uiso candore puellæ,
Qui niger ante fuit, nunc est nitidissimus ales,
Et mihi tum subitus creuit per pectora candor,
Ipse uides, niueas cerne has sine labe papillas.
M. Quin hæc candenteis lux o' mea pascua tauros,
Quod nec sueta ferūt, nostræ sūt munera nymphæ
Ipse tuas mea lux teneo, foueo'q; papillas.
Nec liquido cedunt argento aut pondere plumbo.
Fige oculos in me coniux mea, qui mihi lucent,
Et lychnū, et quod nec nigricante Cicendula nocte.
Parthenópe an'ne alijs an'ne his dea fulget ocellis?
L. Magnetem gerit illa oculis, stellam'q; supremam.
Venerit ad littus, trahit ad sua lumina pisceis.
Iuerit in syluas, trahit ad spectacula ceruos.
Illicet indomiti surgunt ad prælia tauri.
Verterit illa oculos, in quem iuuenem'ue, senem'ue,
Ille perit, miseris hæc crescit amantibus error.
M. Me miserū, ne oculos in me quoq; uertat, & ipse
Auellar procul his, procul ah Lepidina lacertis.
L. Ne coniux, ne care time. nam sedula mater
Hoc docuit, ter te ut leui pro limine postis
Amplectar, ter rapta tibi simul oscula iungam.

Et

E t dicam, meus es, tenerum quoq; Eringion ore
F erre dedit, dedit atq; ederæ cum fronde racemū
F erre sinu, & geminis te noctu onerare lacertis,
N eu limis mea lux dominam spectaris ocellis,
P ræsertim si blanda pedem nudarit, ibi illa
R etia tendit, & insidias parat, & fouet ignem,
Q uæ mihi frater Acon, soror, et soror altera dixit.
M. Hæc eadem mihi Naretas, & amicus Omason.
Q uin maiora ferunt, sicut dum Nympha capillū
A d speculā, et niueæ ludunt sine ueste papillæ,
V idit, & o dixit Saliceni filius, alis
V tar, et ad celsam pennis ferar ipse fenestram.
A nnuit, & placidis risit dea dulcis ocellis.
I lle uolat, celsam pennis petit inde fenestram
D ic mea, dic formosa, canit dū Nympha per æstū,
A udieris ne deam? L. Ad sepem tum forte latebā
C um canere inciperet, atrox hic dente pilaster
L atrat, ibi ipsa fuga sepem, insidiásq; reliqui.
I nuidia (sic Nicla refert) Philomela recessit.
A t circū attonitæ stupuere ad carmina Nymphæ,
I psa quidem canit. at uenti posuere silentes,
S tratáq; pacati requierunt murmura ponti.
E xoptat messémq; sator, frugémq; colonus,
V er ales, carum uirgo desponsa maritum.
V itis in arboribus, ederæ pro rupibus altis,
C oniugis in cupidis gaudet noua nupta lacertis.
I rriguum sitiunt fontem sata, pabula rorem.
N upta sitit socij lusus, & gaudia lecti.
H æc dea. surgamus, mens hoc age, personat hymē,
Pōpa uenit, celebreísq; uocāt Hymenæon ad ædes

POMPA PRIMA MARES, AC
Fœminæ è rure proficiſcentes
alternis concinunt.

F. ſ Perne tuas ſalices, & myrto tempora cinge.
Deſere ſepta puer. nãq; urbs tua gaudia ſer-
M. P one tuos faſtus faciles, atq; indue mores (uat.
Parthenópe, et quid amor, quid ſint cõnubia cura.
F. D iſce Puer thalamo luſus & coniuge dignos.
L uſus amat thalamos, et amãt ſua ludicra lectũ.
M. Parce Puella uiro nimium pugnare uolenti.
L is thalamis aliena, & habent ſua fœdera lecti.
F. E ſt nigris noua nupta oculis, eſt nigra capillis.
S pirat Acidalios & toto corpore flores.
M. E t roſeo Iuuenis ore eſt, roſeisq; labellis,
S tillat Acidalium roſeo & de pectore rorem.
F. I ntactum florem, maturaq; Poma legenti
S eruat in occultis Virgo iam nubilis hortis.
M. P oma manu matura leget, floremq; recentem
R ore nouo Iuuenis, tenera mulcebit & aura.
F. R iuulus è tenui manat toſo, exit in amnem
P aulatim, & ripis creſcens decurrit apertis.
M. E x oculi leuiore ictu fons ſtillat amoris.
P aulatim amnes lacrymarũ, et flumina uoluit.
F. F omite de paruo tenuis primum exilit ignis,
M ox auctus uerſat latis incendia ſyluis.
M. I gneſcit tenui afflatu fax lenis amorum,
H inc incenſa furit uenis, & pectora torret.

POMPA SECVNDA NEREIDVM.
Collocutores

COLLOCVTORES Macron, & Lepidina.

L. e Ia agedũ coniux, q̃ nã procul æquore Põpa?
Haud capiũt uirides sinuantia littora Nym-
Nereidũ chorus oĩs adest, en cœrula prima ẽ (phas
Pausilipe implexis edera frondente capillis,
Pausilipe mihi nota, uides, procul innuit, hæc me
Sæpe manu sua ad antra, suos deduxit in hortos,
Donauitq; Apio, & odorifero Serpillo.
Et dixit tibi mite Pyrum, tibi præcoqua seruo
Pausilipe nigro sub candida guttura næuo.
M. Quam molli incedit passu, & sese exerit ore
Quæ seqtur, præcincta sinũ et pede candida nudo.
An fortasse tibi coniux nitidissima nota est?
L. Vt sese ad choreas Macron mihi cætre resoluit.
Vt lepida est, ueneres ut toto spirat ab ore.
An peto est oculo? memini narrare solebat
Crambane mater, ea ne est? ea, Mergilline
Inuideant tibi uel digitos Prochyte, Capriteq;
Nerine ò formosa, ò Nereis Heroine.
O si sim Iuuenis, tecum ut coniungere dextram,
Vt tecum hanc libeat choreas flexisse per æstam.
O nymphe formosa, ò candida Neptunine.
Dum sictas simul ad solem, pectis q; capillum,
Tunc ego, tunc niueæ pennas imitata Columbæ
Sim uolucris, tibi quæ cerasi cum tempore primo
Maturos fœtus, & fraga rubentia rostro
Proijciam in gremium, primos ut ruris honores
Per me prima legas, nostro et sis munere prima.
M. Illa illa, haud aliam uidi gestare puellam

Aptius, aut pharetram, aut intēdere fortius arcū.
Atq; alio hos arcus, alio tua spicula tende.
Me meus ignis habet, et habēt mea pectora uulnus.
L. Me miserā, meus est, alios pete Nympha iuuēcos.
Mi Macron tege me, collo et tua brachia necte.
Ne saeui Sarniti Dea, et tua tela retracta.
M. Te teneo, auertit telum Dea, fixit & Aulum.
Ah miser, ut madidis uultum demisit ocellis.
I. O Macron memini, mater me docta monebat
Sarnitim fuge nata, trucem Sarnitida uita.
Fert intinctum oculis, arcu fert saeua uenenum.
Non parcit pueris, saeuitq; inimica puellis.
Hinc uideas Satyros passim, hic languere Napaeas
Deperit hanc Alcon, octogenarius Alcon,
Insanit Morphe, nonagenaria Morphe.
Deseruit syluas, qui nunc colit aequora, Faunus.
Ecce uenit Resina auiae iunctissima nostrae,
Tristior illa quidem patris de clade Vesem.
Nam teneo, sic lenis anus referebat, amasse
Hanc nunq̃, spreuisse procos, at littore solo
Moerentem casus, exustaq; regna Parentis,
Tritonis cupidam uix effugisse rapinam,
Ter sese Dea surripuit, tria feruidus heros
Oscula compressis liquit signata labellis.
Nunc quoq; liuor adest. at sunt sine labe, papillae,
Queis superat Nymphas, uideas si forte lauantem
Non tibi candidiora poli sint lactea texta.
Nō tibi sit planta crystallus purior alba.
Ex illo infidum littus, fontemq; relinquens
Rura colit, dumisq; suas studiosa capellas

Pascit

P ascit, et errantes seruat cum matribus hedos
Q uadruplia insignes hirsuta ad tẽpora cornu.
O Macron Macrõ mihi me, tibi te noua Nymphæ,
Q uæ uenit, eripiat, cingit quæ ad tẽpora myrtos.
I pse uides. Illi ridet mare, ridet, & aer.
C ingit quæ ad collum celtæ florentis honorem,
I lli concedant Dryades, Nereides illi.
O longis prælata comis, & lumine peto
H ercli superalijs nigris candente papilla,
E s memor, & meminisse decet mea nubilis Hercli,
Q uos mihi corrallos, quæ mella liquata dedisti,
D iues corrallis, & mellis munere diues,
S is memor, et niueum tibi me donasse colostrũ,
D elitiasq; rosæ primæ, & uacinia prima.
M. R isit, & argutos in te Dea flexit ocellos.
L. F allor, an aduentat Caprei maris heroine?
P ræceditq; chorus Tritonũ, et littora clãgũt.
N on capiunt undante salo cæua littora puppes.
H æc ipsa est coniux. Caprei Maris Heroine.
C ircũstant Aequana hic, illinc inuba Amalphis.
E t fidæ comites, et littoris altera cura.
I llam ego dũ Capreas peterẽ cũ matre, sedentẽ
A d scopulum uidi, famulæ properare legentes
O strea, et euulsas lapidoso è margine conchas
A ccepit Dea me gremio, & donauit echinis.
O bstupui, ingẽtemq; humero, ingẽtẽq; lacertis,
A tq; utero, et toto retinentem corpore formam.
H orrebant sed crura nigris & pectora setis,
P urior Aequana cum sit nihil, aut sit Amalphi,
V traq; odoriferum spirent & pectore anethum.

L ittora sed crepuere, canitq; silentia Triton.

POMPA TERTIA, TRITON Canit dona offerēs. Macron et lepidina colloquūtur.

T. O Decus Italidum, longe pulcherrima Virgo
Sirenū genus egregiū, et Dijs æqua propago,
E n tua cæruleæ centum ad connubia Nymphæ
D ona ferunt, auro gravida & gangetide bacca.
E n tibi odoratos Pancheæ mercis honores
O ceanoq; advecta ferunt electra Britano.
F erte agite, & plenis hæc dona reponite mensis.
E n tibi mille ferunt niueæ sua serta Puellæ
S erta auro intertexta, & ramiferis corrallis.
E n totidem eois baccata monilia gemmis.
V os agedū cultæ capite hæc noua dona ministræ.
E n famuli tibi Tritones simul ære canoro
S eruitiū, et uolucreis propter caua littora currus
P romittunt, iter & placido per cærula cursu
T ercentum Iuuenes, tercentum numina Ponti,
E t tercentenis dant hæc tibi pocula gemmis
F ulua auro, uariata Smaragdo, & iaspide tecta.
V os hæc ò niueæ thalamis seruate puellæ.
E n capreι Regina Maris, cui mille ministræ
T elebois Dea, dat fuluis radiantia bullis
C igula Cynipheo ex auro, et Garamātide ab ora,
P riscū opus, artificisq; manus Dijs nota Faburni.
H æc olim Aenariæ Nereus pater, Illa sorori
D onat habere sui monimentum, et pignus amoris,
D um migrat sociæ confinia ad antra Mineruæ.
E st illis adamante, nouo et uariata Pyropo

Fibula

F ibula, concordis thalami felicia uincla.
H ac coniux ubi nuda suo cum coniuge uincta est,
A ccubuitq; toro, celeri discordia passu
D iffugit, et thalamos subit hinc concordia notos.
H ac age Nympha tuum, simul & te cinge maritũ.
N unc ô nunc socij celebres agitate choreas
C æruleí Tritones, & omnia fausta uocate.
H ymen o hymenææ hymen ades o hymenææ.
T. D icimus o hymenææ hymen ades o hymenææ.
F elix o hymenææ hymen, felix hymenææ.
L. D esijt ille quidem I uuenis malus, o mihi Macron,
O Macron mihi quem incussit malus ille timorẽ.
H erculis ad fontem mater secura lauabat
G ausapium, ipsa udos siccabam sola capillos.
S urripuit mihi Supparium, mox innuit, et se
O stentat formosus, ibi per littora præceps
E ripio me me, sequitur malus, hic mihi dexter
C alceus in summa miseræ defluxit arena.
Q uid non pollicitus ferus hic? ne nunc quoq; tecum
I am uia or secura mihi, ne respice coniux,
Q uam uereor summa ne nos despectet ab alqu,
L ittore cedamus, manet illinc altera Pompa.
I pse uides, sociæ properant è rure Napææ.

POMPA QVARTA MACRON, ET Lepidina colloquuntur de Nymphis Vrbanis, & suburbanis.

L. e Cce suburbanis longe Prælata Puellis,
Ecce uenit pingui multum saturata sagina
B utine socijs mecum consueta choreis,

B utine diues edis. ſed ditior agnis,
E t cui ſunt primæ faramina pinguia curæ,
V t rubicunda nitet, pleniſq; intenta caniſtris,
N obilis & libis, & cognita bucellatis
V lmea, & intortis tantum laudata torallis.
Q uæ mihi culta placet minus. at de polline uult ũ
N õ nihil alba placet, tamẽ eſt ſerus ardor amãt ũ.
T heodocæ ſoror hanc feſtis nam ſæpe diebus
A d choreas uocat, hic dulcem meditatur auenam.
T um canit, ut taciti ſtupeant ad paſcua Tauri.
A d fontem duc Niſa boues, dum retia tendo.
Q uid cum ſola canit frondoſæ ad culmina uillæ?
H uc ades ò Amarylli, uocant amarillyda ſyluæ.
H âc Macron mihi care (tulit ſors) aſpice Nymphẽ,
A d cliuum Piſtaſis adeſt, en intuba purgat,
R aſilibuſq; onerat calathus, et ſtringit anethum.
N on cliuus, non fons, non longi hæc littoris acta
V idit ea pictos melius contexere qualos.
N unc quoq; fama refert, liquidũ qđ in aere rorẽ
C ogere Apes, & mella cauis infundere cellis,
P ingit, et è uario reddit ſua munera iunco.
F orma illi damno eſt, nulli cõnubia amantes,
N ulli etiam thalamos Nymphæ Petiere iugaleis,
Q uod timeant cupidæ ſimul aſpirare rapinæ
H inc Faunos, illinc Læſtrygonas. et Cyclopas
C orreptos facie, et candentis honore papillæ,
E t næuo nigrante, nigroq; ad tempora cirro,
C oniuraſſe, tori iura et uiolare mariti.
M. H eu ſqualet formoſa domus, metus urget amanteis.
C apparion ubi nunc? ubi Sedigitus Manubrion?

Auſi

A usi etiam medijs uxorem auellere claustris
N eptunni? centum hic Tritones, at ille superbum
E xcutit aurigam curru, et lacerum abijcit undis,
C apparion Petroonte, Aeronte satus Manubrion.
I lli illi heroes, et digni ruris alumni,
E t quercu nutriti, et castaneis hirsutis,
A rbuta queis, miliū́q;, linquēs abdomen et unctū
M iscebant festis conuiuia lauta diebus.
L. P istasis siqua est, digna est heroe marito,
C ultorem tamen & uitis suspirat, & horti,
E t cui sit cucumis, sit et unca cucurbita curæ.
E st quoq; spes agiles sciat ut tornare catinos.
A t non Hermutis, nec Olympiás, aut Conicle
H æc sibi coniugia, aut hos exoptant hymenæos.
C onicle consueta plagas, & retia ferre,
V enatorem amat, & uenantis amore tenetur.
A ucupijs capta est, hinc aucupis uritur igni
H ermutis, nec amicat colo. sed et apta choreis.
H æ casus mihi sæpe suos, et uulnera nudant,
Q uod felix hymenæo, & quod te coniuge felix.
N otus Olympiadis non est amor, et timet, et uult,
A st prohibet pudor, & duræ reuerentia matris,
I psa tamen cōcurrere equū, et resonare sub armis
G audet, & è celsa immoritur spectare fenestra,
P ingit acu tamen, ut credas mugire iuuencum,
I n cœno grunnire suem, crepitare cicadas,
V t modo cum geminos filo discreuit amores,
H unc certare ambobus risu mitem, et tamen alis
S æuire, et tacitum stillare in corda uenenum,
I lliacet insolitum uolucres sentire calorem,

I llum arcu,facibus'q; trucẽ mãsuescere in herba,
S ed furtim celeres oculis iactare fauillas
I llicet incensos errare per auia tauros.
E st inter natas fœcundæ prima Labullæ
N omine Formellis,non hac felicius hortos
V lla colit,nulli concedit munere fusi,
S eu ducat linum,seu mollis uellera lanæ,
S erica seu digitis promittat fila magistris,
A urea seu niuea texatur bractea dextra.
F elix sorte sua,Nympha'q; beatior omni.
I lli secretis fons est nitidissimus hortis
P omonis donum,matris tutela Labullæ
M atris hamadryadis,et amauit hãc quoq; Pomon
P omon auus Fragolæ,atauus cerealis Acerræ,
V itiseræ'q; abauus non certa prole Casullæ.
C entum habet hic neptes,centum'q; è stirpe nepotes
F ormellis,sed cara illi,non aduena fontem,
N auita non sitijt,auido quin captus amore
D eserat & patriam,et fessos ætate parentes.
V irginis hæc nũc fida comes,thalamo'q; ministrat,
E t forma intoleranda,et pictis alta cothurnis,
Q uos illi suit ex auro miniosus Aluntas.
B lãda tamẽ,facilis'q;,et amata ad munera comis.
M ille adsunt huic deliciæ,et bona cõmoda ruris.
V na mihi inuidiæ est cornix,cui noctua Bauli
C esserit,atq; oculis Sabuloni gracculus albis.
H æc et aue formosa,& hera o mihi cara salutat.
O bseruans'q; fores,quis ait nunc hostia pulsat?
M.C edam ego turturibus nigris,nostræ'q; columbæ,
S it'q; semel uidisse Deam.Le.uel cesseris Alno

A d quam defossi centum illi ex ære trientes
S eruantur, nunc illa donū parat anxia lactis
C andentem florem, misto et cum melle farinam.
M ox subigit succincta sinum, nudata lacertos
P ræstringit uiolas albas, & lilia cana.
P arthenópe tum culta manus miratur, ibi illa
L acteolas, et thyrsiculos, & olusculá signat,
I nde latit forma nimiumq́; & dote superba.
V erū age, et hoc coniux (fas est) requiesce sub arcu.
N am defessa traho uix genua, & inepta canistri
S arcina me grauat, et cliuo sudauimus ambo,
N uper & hic cecinisse ferunt Meliseon, & ægras
S olantem curas, nec mitia fata gementem
P hosphoridos natæ, en hic è turribus altis
F istula dependet, sæui monimenta doloris,
S ignáq; certa manent, numeriq́; per ora ferūtur.
P hosphori nata quis heu, qs te mihi Phosphori adé
O mecum o salices, mecū o lugete Myricæ. (mit?
M. Q uin age pone, et onus, et membra labore relaxa
Nā grauida es lepidia, et onus graue lāguida q̄ fers
Hac quoq; Pompa uenit, uia nec capit ipsa Napæas.
H ic licet, et spectare unà, et requiesse sub umbra.

POMPA QVINTA, COLLOQVVNtur Macron & Lepidina. Planuris supuenit, quæ Pompam heroum ad nuptias conuenientium describit.

M. u Vidula est, quæ pria uenit, sed et una rosetū
Fert Pesti, fert & uiolas hæc una Vesevi,
F uscáq;, roscidáq;, et uenosis lactea mammis.

L· O coniux prima hæc, Prima hæc ne despice, q̃tum
E t calamis ualet, et cantu uerum una uideri
N on formosa cupit, luxum aspernata, Procosq́;,
A sparago gaudet, fungisq́; operosa legendis,
Q uos et heræ, quos et matri dimittat in urbem.
O mihi cara soror (potes et soror ipsa uocari)
D ic age, qui comites, quos et ducunt hymenæos
P lanuri o generosa soror Leucogidis albæ.
Pl. D escẽdũt soror et nemora, et caua flumia currũt
A d thalamos, mille antra deos uomuere, et ab altis
M ontibus indigenæ Fauni, proterunt q́;, ruunt q́;
A d portas, iter ingenteis non explicat orcos
Q uos Acherusiacæ fauces, noua numina mittunt,
S tagnaq́; Baulorum, quos hostia pinguis auerni
E misere adytis, lacus & fluitantis Araxi.
M ira illis sunt ora soror, radiantia fronti
L umina. sulfureis fumus de naribus efflat.
T empora perserpunt rami, mentoq́; rigescunt
H irco sæ setæ, tum guttura, collaq́; circùm
S qualent, sulfureæ totoq́; in pectore crustæ. (nox
C ætera membra nigror merus occupat, et situs, et
L. M e miserã, hi ne etiam? procul ah procul. Pl. o mea
A d cryptã ferratus adest, Aeronius, adsunt (siste
T ercentum rapidi umbrones, totidem q́; molossi.
I psi abigent, tecti colla, et longa illa ferro,
O re latrant, sæuũ ualeant qui ìhibere Typhoea.
M ouerat Aenariã ferus hic, & monte reuulso
R aptabatq́; iter, et littus pede celsus obibat.
I ntrabatq́; antrũ, ecce Acron, ecce aspera proles
L ancusi Pelicon, & marsicus Armillatus

D eturbant antro,& femori atua uulnera figunt.
I lle per extremas præceps uix effugit undas.
L. E t fessa es mea Planuri,& liquidissimus amnis
I t subter,sitienti & aquas,& pocula promam,
P roximaq; Vraniæ scortium,et sua poma parauit
Q uæ mihi cara soror,forma prior,et prior annis,
Q uodq; uides,summa procul innuit alta fenestra.
Pl. A ssideo Lepidina,et poma,et pocula sumam.
N ox tibi,et heroas referā,summosq; Oriarchas,
Q uos mirerere soror simul,& uereare superbos.
P rimus agit pompam Gaurus cum coniuge Cāpe,
I ngentemq; manu Pinum fert,pendet ab alta
H inc Leporū grex,inde anatum,post ordine lōgo
E t Damæ,capreæq;,et Aper Leboride sylua,
E t perdix nemore è Clanij,et uulturnius Anser,
A rdeaq;,Fulicæq;,& grus lucrinide ab alga.
I pse ebulo pinxitq; genas,et pectora gypso.
A t Campe asparago crines redimita uirago
F rondentem à radice alnum fert strenua,ubi oīs
P endet,et autumnus,matura et fructibus æstas.
P ompaq;,Præcoquaq;,& auro certantia mala.
E t uiridi cum fronde Pyra,atq; Cydonia cana.
P er medios uolitant ramos,merulæq;,ululæq;.
P ippilat et passer,& dulce canit Philomele,
V rsulon insequitur frontem insignitus echino
I pse humeris,pedibusq; īgens,et cornibus ingēs.
C ornibus ingenteis nutanti pondere cistas
C astanea è molli,sorbisq; uirentibus,idem
F ert humero crumerā nucis,et mulctralia lactis,
F ert lateri geminas immani uentre lagenas

S orbino è bimo, atq; ex anniculo Viridisco,
E t dextra hinnuleos querula cũ matre gemellos.
A lena coniux felici prole Marana
L aeta canit, sociae plaudunt ad carmina Nymphae.
I psa fauos, ac mella simul, macerumq́; Lupinum,
Plurimaq́; in nitidis fert oua recentia qualis.
H aec illa est felix, & coniuge digna Marana,
D octa & acu, docta et lino, doctissima lana.
D os illi, ingentes trecentum ad sydera quercus,
T recentumq́; nuces, quarum tria iugera campi
B racchia protendunt, mille et cum uitibus Alni,
T recentumq́; suũ armentũ, et nemus undiq; cinctũ
A rbuteisq́; comis, & nuciferis Pinetis,
E t quae se multa circuntegit Esculus umbra.
H unc post incedit lentis Misenius heros
P assibus, ipse senex, Iuuenum sed uiribus usus.
V ectibus hi sublatum alte per bracchia cetum
A ttollunt, caudaq́; iter, & uestigia uerrit
I mmanis fera, & informi riget horrida dorso,
T um quassat caput, & minitanti tergore nutat.
F aucibus at tenebras simul et uomere, et simul ipsa
V isa lues, pelagusq́; haurire, atq; hiscere coelum.
O ccurrunt, trepidoq́; sinu sua pignora caelant
A ttonitae matres, pauor hinc, hinc plausus euntũ.
I psa uiam sibi, qua gressum fert, bellua pandit,
A t tubicen uocat urgentem ad spectacula turbam.
C antãtis lõge ĩgeminant nemora ardua murmur,
Pastores tellure sati, gensq́; eruta sulcis,
M onstra cauete Maris, scopuloso & tergore cetum.
V ulnerat, & cauda insidians, & deuorat ore.

Vos Iuuenes celerate iter, & uim afferte lacertis.
Hæc tubicen, turba ingenti clamore salutat
Sebethon noue nuptæ nuces para, & indue uestẽ,
Quam tibi Acerranæ musco flauente Napææ
Neuerunt, quam pinxit acu Pomelia, ut imo
Fronderent Limbo patulis Saturneia ramis,
Sibilet ut tenui de fronde locusta susurro.
Indue & intextum buxo frondente galerum.
In medio telas operosa obseruat Aragne,
Disponitq; manu, uolitantem & captat Asilum.
Ille fugam parat, ast tenui interceptus amictu,
Implicitatq; pedes, & passis instrepit alis.
Lydaq; de tacito prodit tum turgida nido.
Hunc iuxta coniux Prochyteia incedit, & ore,
Et gestu spectanda, & pictæ tegmine pallæ
Nexilibus cochleis limbus sonat, horrida echinis
Zona riget, uiridiq; sinus frondescit in alga.
In manicis querulæ ludunt per flumina ranæ,
Cum subito extremas interstrepit anser ad uluas,
Tum linquunt medijs conuitia rauca sub undis
Attonitæ, inde cauos referunt ad carmina rictus,
Rauciq; limosæ meditantur murmura ripæ.
Auribus hinc oriens radiat Sol, splendet at illinc
Luna pruinosis incedens candida bigis.
Ipsa manu speculum dextra fert, cuius in orbe
Cum sese gemino inclusit latonia cornu,
Nocte quidẽ insidias Satyrorũ, arteisq; procaces
Detegit, et cautis aperit noua furta Napæis.
Illæ iter occulto rapiunt per deuia passu.
Luce autem cum Sol speculo diffulsit, ibi omnis

Cernere erit curas, & facta infida uirorum,
Quiq; paret thalamo fraudem, litemq; maritus.
Hoc fertur dominae rarum, ac memorabile donum,
Quo secura sui tueatur foedera lecti.
Claudicat hinc heros Capimontius, & de summo
Colle ruunt misti Iuuenes, mistaeq; puellae.
Omnis amat chorus, et iuncti glomerantur amantes,
Is lento incedit passu, baculoq; tuetur
Infirmum femur, & choreis dat signa mouendis,
Assuetus choreae, ludisq; assuetus amantum.
Has inter mihi nota Marillia cantat, ad alnum
Cogite oues, amat alnus, amant dominiq; gregesq;.
Responsant, amat alnus, amant dominiq;, gregesq;.
Sparguntur passim è calathis uiolaeq;, rosaeq;.
Et caua Maenalios suspirat tibia uersus.
Praecedit grauidis bis septem onerata canistris
Pompa puellarum. pendent mantilia circùm
Alba quidem, croceis sed flauescentia uillis,
Cuiq; suus comes haeret amans, cui corniger agnus
Ex humeris graue pendet onus, sua fistula cuiq;,
Plaudit, & arguta de ualle canentibus Echò,
Sparge tuas Sebethe nuces, en colligit uxor.
Parthenòpe tua Poma sinu (uir seliget) effer.
At iuuenum manus usa humeris, & pectore hanelãs
Ingenteis taurorum armos, ingentia aprorum
Corpora subuectat, duplici pendentia conto,
Bis septem capita hirta albis nutantia sannis.
Ingeminant plausus, & uox sonat, exue nupta,
Exue gausapinas, & nudo corpore ramum
Excipe, puniceo praefert quem cortice coniux.

E xue gausapinas coniux, ramoq; ualenti
S terne aciem, clausis uxorisq; ingrue portis,
C omminus arma ciens, telumq; in sanguine tinge.
F escennina crepant latis conuiuia campis.
A t lino felix, felixq; Ansatia fuso
O stentat rarum decus, ac uariabile textum
C ostalionis opus, telæq; insigne decorum.
H inc, illinc fluit amnis, opacaq; ripa uirescit
M argine cincta suo, ruptisq; immurmurat undis.
A pparet certo tenuis sed semita calle,
Q ua nigrum Formica agmen trahit ordine longo.
F estinant aliæ, ut plenos populentur aceruos.
I lla redit rapto grauida, atq; e pondere fessa,
I nuitat sociam in prædam, ac sese ore salutant.
P ars condit terræ, atq; hyemi male credit iniquæ.
E meat agmen agens, segetiq; infertur abactæ.
V t nunc iam uideas, nunc iam uidisse putaris,
I n medio positis clauduntur ouilia septis
B alat ouis uacuam ad mulctram, & se calce tuetur,
V pilio at geminis sudans premit ubera palmis.
E ffluit hinc, illinc tepidus liquor, adiuuat uxor,
B landiturq; uiro, mulgetq; incincta capellam,
E t caua fumanti spumant mulctralia lacte.
F ilia parua focum bucca excitat. effurit intus
L actea uis, florem inde legunt trepidantis, aheni.
P ost ubi concreuit liquor, ac deferbuit humor,
T unc parco sale contingunt, onerantq; canistris,
D ecoctusq; nouo lentescit caseus orbe.
C ircunstat pecus ignauum, fucusq;, culexq;,
Q uos fumo puer, aut ramo frondente coercet

S edulus, ipsa suo uariatur tela colore.
E gregium dominæ quondã, ac memorabile munus.
N on arbor frondosa cauis sic uallibus, hortis
S ic medijs protenta cucurbita, non adeo grex
A ltilium, dum scalpit humi, sequiturq; parentem,
O blectant oculos, & corda liquentia mulcent.
T ale decus telæ, talem præscribit honorem.
H os ego cara soror uidi, nouiq; Oriarchas.
M urronem fama est cum coniuge Tifatea
A duentare etiam, & centum properare quadrigis,
I lice frondentem caput, & colla ilice cinctum.
H unc centum ciceris grummos, totidemq; faselli
C onuectare, fabæq; ingenteis uoluere aceruos,
H orreaq; annosæ Cereris, tum præla trecenta,
E t uini fontem, atq; lacus Lenæidos undæ
C urribus effluere, stagnare liquoribus arua
B accheis, ipsum ex alta fluitare Caserta
E uchion, in laticemq; lyæum abijsse Casoram.
V xorem uero assuetam Marcinida soli,
E t lini cultricem, olerumq;, & cannapis, illam
E t properare iter, & rhedas agitare uolanteis.
N equa sit thalamus per se mora, ne mea, ne tu
C rede aliam, seu uere fabis, æstate faselo
F ortius insudare, atq; inuigilare colentem.
I psa & acu insutas uestes iunco, atq; genista
D at dominæ, ipse et crateras nouũ opus Faberontæ
L egit heræ, et triplicem palmæ de fronde coronam,
F ictiliumq; operum decus immortale mitellam,
I ntinctamq; croco, & frondenti bacchare cinctam,
E t mihi iuncta fide, & ceparum Puluica cura,

Hoc

H oc & idem mea Paniacclus studiosa lupini
A duentare refert socia cum gente Vesevum
O blitum cladisq; suae, veterumq; malorum,
F initimosq; heroas, & alta ex arce Cicalae
H ircosum Capreonem hirco, nymphaq; creatum
S ucanctum rapis, & amictum tempora porro.
C urribus hunc corbes, atq; horrea auellanarum
D euehere, ipsum uda referentem carmen auena.
Rura meā te Amarylli tenēt, ego uector in urbē
D um redeo simul & Peponos cole, et allia uelle.
E x urbe o' Amarylli tibi noua munera porto,
F usosq; flauamq; colum, pictosq; cothurnos.
A lternant socij, atq; iterant noua carmina ualles.
Nos dominae siliquas, & corna rubentia, felix
O scula Sebethus feret, & feret oscula Virgo.
N os ferimus dulcem Peponum, et Melimela beatis,
H i Peponū, & Melimela legēt, thalamoq;, toroq;.
I pse autem monte è summo sua dona Vesevus
D euectat triuium ad uetus, Artusiq; macellum,
I nuectusq; asino spargit sua munera plebi
D elicias ruris, post et digitalia, & aptos
V erticulos fuso, & tinuleas uolsellas.
P lebs plaudit, varioq; asinum clamore salutant,
B rasiculisq;, apioq; ferum, nucibusq; coronant.
M ox uecti grauibusq; rotant uinalia contis
P lena horno, plena & bimo nitrata quadrimo.
I lla ruunt, ipse ex asino sua munera laudat.
L audantem plausu sequitur uesuina iuuentus,
D' issultantq; cauae, fauet & de uallibus Echo'.
L. Qua facie mea Planuri, quo est ore Vesevus?

Pl. Porticia hoc mihi fida comes narrare solebat,
Carmeli simul ad fontem dum rapa lauamus,
Ventre quidem modico, at medio de pectore gibbũ
Protendit, quanta est Bauiae cretatilis olla,
Qua miscet suibus pultes, farcit'q; catinum,
Quod'q; pudet, nullas res hic habet, & caret illis.
Pro quibus intumuit cucumis niger, inde Napaeae
Hunc rident, rident & oreades, ille superbum
Nutat, & inflexo quassat nigra tempora cornu,
Quod longe horrescit setis hinc inde reflexis.
At caluum caput, & nullo uestitur amictu.
Stant mento sentes, horrent'q; ad pectora dumi,
Ah uereor Soror, & dicam tamen, huius ab ore
Curuantur geminae sannae, quarum altera pontum
Tetra petit, fluctus'q; ferox, & littora uerrit,
Altera Sarastris fauces, saxa horrida Sarni.
Ac tantũ nõ, Le. Ah soror, ah mea desine, et istos
Enarrare oriarchas, en uenit aurea Pompa.
En cultae Dryades, cõptae quoq; Oreades ad sunt,
Et choreas agitare pares, & dicere uersus.

POMPA SEXTA, DRIADES ATQVE Oreades alternis concinunt, Macron et Lepidina colloquútur.

D. Turturibus sua certa fides, certus'q; columbis
Est amor, at uariat nõ mutuus ardor amãtũ.
O. Turturibus si certa fides, certus'q; columbis
Est amor, & thalami sunt uincula certa mariti.
D. Fert filicem desertus ager, male cultus & hortus.
Non filicem bene aratus ager, non cultior hortus.

Non

O. N on rixam cultus thalamus, non culcitra litem.
F ert pacem thalamus cultus, fert culcitra somnū.
D. S omne Io, Pax dulcis Io, cantate puellæ.
O. O scula Io, amplexus et Io celebrate sorores
L. H as coniux mea Planuris sat nouit, at illam
N osse nequit mea fida comes, mihi cara Patulcis
C ulta comam, succincta sinus, et candida pectus,
Q uæq; etiam roseo uer ipsum spirat ab ore.
M. T alis eras, cum te primum Lepidina sub ulmo
C antantem uidi, croceis sic ipsa cothurnis
S altabas, sic ora rosas, sic colla ligustrum
F lorebant, memini numeros, & uerba canentis,
V rit me Macronis amor Neside creati.
L. I pse refers, Patula cantat meus ignis ab ulmo,
V lmus amor Macronis, amor Macronis ab ulmo.
A lter erat croceus, alter tibi calceus albus.
C ingebat crines frondoso è subere ramus,
E t primo tonsore tibi noua barba nitebat.
M. I psa canis, querulæ rumpunt tua uerba cicadæ,
E t disti, nec amant, et sunt sine amore cicadæ.
L. I pse arcu querulas stringis de fronde cicadas,
E t disti, querulæ rumpant nunc uerba cicadæ.
V t sese ad choreas Macron mouet apta Patulcis,
E t niueis suris, nigrisq; Patulcis ocellis.
M. S ic memini niueas nudasti tum mihi plantas,
A d fontem cum fessa lauas, ego condor in ulna.
L. I psa canit formosa Patulcis, amatq; Patulcis.
M e miserā, ut tristes surgunt ad tempora arugæ.
PA. P arthenope Sebethon amat, Platamonis Halátū.
V traq; Nympha suū tenet, et fouet utraq; amantē.

S ola Patulcis amans, sola est sine amante Patulcis.
I llum Nisa tenet deserti ad littoris algam,
N igra genu, croceisq; genis, & lumine glauco.
A lba genu, roseisq; genis, et lumine nigro,
O req; puniceo mœret deserta Patulcis,
E xpectatq; Deæ non seram uindicis iram,
E t uenit ad choreas, nec iam desperat amantem.
N isa meum tandem reddes mihi Nisa Niuanum.
M. V t languet formosa, & amari digna puella,
E t sua furta mihi narrauit sæpe Niuanus.
N isa illum studijs auium ad sua littora traxit.
T u modo fac uiridem Ligurim de coniuge Pansa
(D eperit hanc iuuenis) nunc hoc age perfice coniux.
C oniuge de Pansæ dono ferat ipsa Patulcis.
N on mora, qn retrahat celerē in sua uota Niuanū.
I psa Patulcin adi, cura est mihi adire Niuanum.
L. O coniux ò Macron, ego hoc pro munere iam scis,
S cis tibi quid referam, refert sua dona Patulcis.
M. E cce uenit formosa, uenit decus Heroinôn.
E t myrto diues, serpillisq; inclyta uirgo.
C larat hymo, longeq; etiam clarissima melle
A ntiniana, ruunt huius fama undiq; amantes,
E t bona pars sine dote petunt cōnubia Nymphæ.
I psa seni blandita, senem cupit, huius ab ore
E t choreas agit. & carmen meditata per hortos
L æta canit, stupet ad sepem mirata iuuentus.
H inc sola incedit, passuq; elata superbo,
I nuitatq; senem et suspiria ridet amantum.
N ec nosti Lepidina Deam? Le. Quin ò mea cura
(N ondum notus eras) sensi sub rupe canentem.

Prima illi uox Eurydice, meáq; optima coniux
Eurydice mihi solus amor, tum uerba notaui.
Nunc numeros memini, quid amor iá deniq; sensi,
Quid sit amor, quid hymen, qd sint cōnubia nosco.
M. Est illi sepostum opus artificis Melidoxi
Fistula sunt numeri intacti cantoris Hymellæ.
Despicit hinc et oloris auenam, & carmina cygni,
Tū septē nitidæ sunt præsto ad munera Nymphæ.
Seduláq; Vranie scenam, atq; umbracula tendit.
Illam non aliâs ederæ cinxere uirentes
Aptius, aut roseis insedit fistula labris.
Quin numeros meditata canit noua carmía uirgo.

POMPA SEPTIMA, ANTINIANA hymenæum celebrans feliciter ominatur, Iuuenum, ac Puellarū chorus recinit, Macron, ac Lepidina colloquuntur.

An. Dicite Io iuuenes, & Io geminate puellæ.
Hesperus aduenient fausto cū sydere, nymphæ
Qui reseret thalamos, qui uincula nectat amantū.
Dicite Io Iuuenes, et Io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ò hymenæe Io hymen Hymenææ.
An. Hesperus adueniet, socij qui fœdera lecti,
Qui statuat leges, qui deducat Hymenæum.
Dicite Io iuuenes, & Io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ò hymenæe, Io hymen hymenææ.
An. Hesperus adueniet cari desponsor amoris,
Qui teneros lusus, & mutua gaudia monstret.
Dicite Io iuuenes, et Io geminate puellæ.
Ch. Dicimus ò hymenææ Io hymen Hymenææ,

An. I nterea adueniet dum uesperus, aureus, et dum
F lameolum, et roseos hymē parat ipse cothurnos,
O mnia dicamus thalamo, geniumq́; ciemus.
G ausapinas uirides, noua nupta nouusq́; maritus
I nduite, & uiridem capiti geminate coronam,
S int uobis anni uirides, uiridisq́; iuuentus,
E t uirides horti, sint & uiridantia rura.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Nascetur proles heroo sanguine digna,
A ltera quæ tauros domet, & sciat ordine plantas
Differere, et lentam in quincuncem ponere uitem,
F elix et pratis, et felix ubere terræ.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Altera, quæ telas cum pectine ducat eburno,
D iscernatq́; & acu syluas, & flumina ducat,
E t fuso, docilíq; manu ingeniosa propago.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. N ascentur heroes, et heroum inclyta pubes,
A clidibusq́;, sparoq́;, uerutisq́; apta iuuentus.
Q ui monstra oceani, qui saxicolas Tritones,
A uertant terræ, sirenum et littora seruent.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. N ascetur qui Mopso, & Faunigenis Meliboeis
D ent iura, et gregibus saltus, & pascua monstrēt
I psi pastorum Reges. pecorumq́; magistri.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.

Euge

Ch.E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An.N ascetur qui longinquis procul aduena terris
H æc adeat Pastor pauper loca, cuius ab ore
A rida uicini resonent & saxa Vesæui.
I psæ quem Pinus, ipsa hæc arbusta uocabunt.
I lle alta sub rupe canet frondator ad auras,
P astoris musam Damonis, & Alphesibœi.
I lli concedant hinc Tityrus, inde Menalcas,
A lter oueis, alter distentas lacte capellas,
E t miratæ suos requiescent flumina cursus,
D amonis Musam dum cantat et Alphesibœi.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch.E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An.N asceturq; alius longo post tempore Pastor
A duena et ipse quidem, proprij sed consitor horti.
A usit et hic tenerum calamo triuisse labellum.
H unc et Damœtas, et amabit lyctius Aegon.
A lter oueis niueas dono dabit, alter et Hedos.
H ic pascet niueos herbosa ad flumina Cygnos.
M isceat ipsa suos pascenti Amaryllis olores.
H ic et populea uacuus cantabit in umbra.
V ranie intactam cantanti iunget auenam,
E t cantum argutæ referent ad sydera ualles.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch.E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An,S uccedentq; alij Damones, & Alphesibœi,
Q uiq; etiam tenui Musam meditentur auena
P astores edera insignes, & arundine clari.
O mihi tum ut choreas agitare, et dicere uersus
C ompositiq; senis mutæ applausisse fauillæ,

V tinnet. & notam tumulo instaurare querelā.
I pse senex tacita positus laetabitur urna.
D icite Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
Ch. E uge Io sic fila neunt, sic stamina uoluunt.
An. Dicite Io, Hymenaee Io Hymen Hymenaee.
C. D icamus ò Hymenaee Io, Hymen Hymenaee.
I o Hymen Hymenaee Hymen, Hymen Hymenaee.
F elix ò Hymenaee Hymen felix Hymenaee.
L. O Macron Nympha haec lepido ut sermone locuta (est,
I lli mel labris, fauus illi stillat ab ore.
M. O coniux, Nympha haec longe est ditissima melle.
C entum habet haec Apiū tabulata, examia cētū.
L. Nūc agedū, ad thalamos propat nāq; undiq; pōpa,
Quae Macron domino, dominae Lepidina loq̄mur,
C onueniat, nanq; illa & forma, & dote superbit.
D os illi centumq; boues, totidemq; iuuenci.
T ercentum simae cirnea matre capellae.
Cornigeriq; hedi totidem, queis fronte sub hirta,
A lbescunt maculae, sunt caetera corpora fului.
C ustodes gemini Arctoa de gente Lacones.
M ille Theatinis errant quae montibus agnae.
P raeterea decus illud inenarrabile textum
F rondentis Zonae cerasi de cortice nexae,
A urato et iunco, & purpureis uiburnis,
E cuius medio pandens auis altilis alas,
E t scalpit terras, & pullos euocat ore.
I lli triticea tingunt sua rostra farina.
M ox fouet abductis saturos sua mater in alis.
E rgo quid domino, dominae qd uterq; loquamur,
D ic Macron, sua uerba suo sint munere digna,

M. Qui tuus est & ubiq; comes, lepor adsit & ipse,
C um primis Lepidina tibi, et Venus illa loquẽti.
L. R ura Lepos meus is coniux colit, effugit urbem.
F orsitan et dominæ risum mouisse iuuabit.
M. S uauia sint quæcunq; feres, Lepidina memento.
L. Q uin etiam geminata illi simul oscula tradam,
M. S ic dices, cape nympha bonũ, qui me urit amorẽ,
O bbam lactis, & hæc fumanti farta catinistro.
T ercentumq; illæ cirnea matre capellæ,
M ille Theatinis errant quæ montibus agnæ,
B is grauidæ fiant anno, bis & ubera tendant.
S ic dicam, sume hos culto de margine fructus,
Q ui tibi notus amor nostri matrisq;, patrisq;.
C ornigeriq; illi geminos de coniuge fœtus
S uscipiant fronte albenteis, et tergore fuluos.
I pse mareis uideas uno de uentre gemellos,
S is Macron illi, illa suo Lepidina Macroni.
Hæc nos, & properemus, & hostia cælsa petamus.

FINIS.

I.I.PONTANI MELISEVS, A QVO VXORIS MORS DEPLORATVR.

COLLOCVTORES CICERISCVS, ET FABVRNVS PASTORES.

Ci. H
I c cecinit Melisẽus, & hæc quoq; signa doloris
S eruat adhuc Corylus, uidi tua funera coniux.
N on ò non perij, cæsóq; corticæ signat
P opulus. Ah moriens morientẽ Ariadna relinqs.
F. P rò facinus, tantum ne tibi Meliseæ dolorum?
C ui modo conualesq; cauæ, saltusq; querenti
R eddebant, mihi te, quis te mihi Phosphori ademit?
O mecum ò salices, mecum ò lugete Myricæ.
C. V ox illi, gemitusq; sonant Ariadnan, & Antra
R esponsant Ariadnan, ibi miserabilis, eheu
T e sequor ò coniux, alta et de rupe sonantem
D eturbat, quæ cara seni pendebat ab ore
F istula, dumq; cadit fluitans sua reddit arundo
E t numeros, et uerba refert uocalis arundo
T e sequor ò Ariadna, morare Ariadna sequentẽ.
F. E rgo senta iacet, spinosisq; obsita dumis
I lla quidem et Nymphis, et musis cognita auena?
N ec Corydon, nec Thyrsis eã, nec legit Amyntas?
C. Q uin legit, dum spirat adhuc sub rupe, Patulcis,
E t dixit tibi Daphni, tibi noua munera seruo.
C antabisq; senẽ ad tumulũ, condesq; sepulchro,
I nde leuem calamum labris admouit, & alto

C orde dedit gemitum, cantusq́; effudit amaros.
S euerat ipsa suo segetem cum coniuge, & unà
P urgarat ualida segetem cum coniuge marra.
I psa suo segetem cum coniuge falce secarat,
E t grauidos torta culmos religarat auena,
C ontuderatq́; suo messem cum coniuge, et auræ
I actarat fragilem socio cum coniuge aristam.
I nterea socio demulserat aera cantu.
M ox simul æstiua requierat fessa sub umbra,
C arpebatq́; leueis caro cum coniuge somnos.
A h dolor, abreptamq́; toro, auulsamq́; lacertis
C oniugis, hanc rapuit uolucri Proserpina curru,
C lausit & æterno torpentia lumina somno.
L ugeat hanc desertus ager, desertus & hortus,
E t deserta teges, desertæ & compita uillæ.
I n primis luge labor, heu labor Irrite luge,
E t marræ, & segetes, fraudataq́; præmia ruris,
E t uanam sine fruge operam, manuumq́;, boumq́;.
E n squalent prata, & sua sunt sine honore salicta,
E xtinctamq́; Ariadnan agri, Ariadnan & ipsæ
C um gemitu referunt syluæ, uallesq́; queruntur.
E xtinctamq́; Ariadnā iterant clamantia saxa,
E t colles iterant Ariadnam, Ariadnan & amnes.
C onueniant ululæ ad questus, geminentq́; querelam,
I nfelixq́; Ariadnan auis gemat ore sub imo.
I pse etiam querulæ iungant suspiria frondes.
D uxerat ipsa leui fuso sub tegmen, & ipsa
T enuia sub celeri uersarat pollice fila.
I psa sua studiosa manu glomerarat in orbem,
A tq; hinc uimineis onerarat lecta canistris,

Dum tenui insertas orditur pectine telas,
Vnde uiro, unde & natis sua texta pararet,
Vnde sibi cultumq; sinum, & mantilia cana,
Queis olus, intactamq; rosam deferret in urbem,
Atq; arae solitos uerno sub tempore flores.
Ah dolor, ah lacrymae, uerrentem licia, & oras
Stringentem telae, radiosq;, & fila trahentem
Occupat atra manu, truncatq; rigentia pensa
Immittis Lachesis, crinemq; e uertice uellit
Purpureũ, & furua circum caput horret in umbra.
Quo radij? quo Pensa? quis o quis staminis usus?
Quo telae studium infelix? quo Pecten, & orsa?
O dolor, o lamenta, gemat miserabilis eheu
Consuetus dominae turtur, consueta columba.
Illa colum ducebat, ibi uestigia circũm
Ludebant geminae uolucres, ludentibus ipsa
Et cicer, & tenerum spargebat blanda cuminum,
Mulcebatq; manu, gemat heu miserabilis eheu
De trabe moesta sua nidumq; relinquat irundo.
Dum telam stringebat, & acre sonantia Lina
Et cantu lenibat opus, tum flebilis ales
Iungebat socias lachrymoso carmine uoces,
Miscebatq; modos, gemat heu miserabilis eheu
Heu gemat infelix Liguris, cui grata petenti
Purgabatq; nucem, contusaq; crusta liquabat
Mellis arundinei, uitreum & de fonte liquorem.
Ad gemitum coeant lacrymosi compita ruris.
Pastores Ariadnã, Ariadnam armenta querantur,
Extinctamq; Ariadnan opacis Buccula syluis
Cum gemitu testetur, & antra Ariadnan, & ipsi

I ngeminent montes Ariadnā, Ariadnā et umbræ.
C laudite oues stabulis, stabulis cohibete capellas
F ormosæ ruris natæ, innuptǽq; puellæ.
D ũ matres Ariadnā iterant, uos auia planctu
I mplentes, legite intactos, & iungite flores
E t Solis luctum, & pueri lacrymantis amorem.
T exite et abscissos ueneris de fronte capillos.
P ost ubi Io Ariadnan Io Ariadnan, & ipsum
I mplestis clamore nemus, hunc addite honorem
A d tumulum, pia uerba, acrem testantia luctum.
P ro fusóq;, colóq;, & uimineis calathiscis
H os flores, atq; hæc tibi serta Ariadna paramus
A d laurum, tumulo tibi quæ iam crescit, & ossa
A mplectens densa tumulum mox conteget umbra.
P ro lino, teláq;, & pro subtegmine, & orsis
H as lacrymas Ariadna, atq; hæc tibi dona uouemus.
E n lactis florem ad tumulũ, & redolentia mella,
P lacamusq; pios maneis, & condimus umbram.
A eternum & ualeas Ariadna, æterna ualeto.
Nebat acu tunicam nato, indusiumq; puellis,
F undebatq; manu latices, dum pingit ab urna
S pargentem Sebethon aquas, dum labitur amnis,
P er salices strepit & ripis frondentibus aura,
M urmurat & tenui decurrens lympha susurro,
I psa sua lucem dextra insignibat, & auras
S pargebat flammis, radijsq; micantibus atras
P ellebat tenebras, primo ut Sol splendet Eoo
F ulgidus, & tremulis intermicat ardor in undis.
A h dolor, ah gemitus fleat ò fleat excita syluis
E sculus. & duræ ueniant ad funera quercus.

F ormat acu dũ quercũ, & mollibus esculus umbris
D um surgit uiridans, procul ah procul ingruit acta
T empestas erebo, uellit quæ funditus altam
E t quercum, & fractis discinditur esculus umbris,
E t tunicam, & tantos secum rapit auster honores.
I nde repens lucem nox occupat, occidit et Sol,
E t radij, ipsa nouis Ariadna offusa tenebris
C aligat nocte, obscura & circundatur umbra.
C rudeles Radij, quo lux, quo purpureus Sol?
C rudelis'q; dies, Mecum ò mecum ite puellæ
A d luctum, mecum ite deæ, mecum ite sorores
N aiades, quibus illa choros iungebat, & unà
N udabat liquidis argentea membra sub undis.
H uc sociæ Dryades simul & celerate Napææ
V mbrarum memores, choreæ'q; in montibus actæ
E t questus geminate, & amarum intendite luctum.
S ol obijt, tenebræ exortæ, non pabula rorem,
N on imbrem sitiant segetes, non culta liquorem.
I n lacrymas abeant rores, imber'q;, liquor'q;,
V nde fluant queruli lacrymoso margine riui,
M urmura'q; ipsa sonent Ariadnã, Adriadnã et ipsi
S uspirent cursus, udæ'q; querantur arenæ.
L ux perijt, tenebræ offusæ, iam robora frondes
E xcutiant, folijs'q; leues spolientur & alni.
I psa comas laurus, tristes'q; auellite myrti.
D um frondes, folijs'q; comæ miscentur, & auris
H uc, illuc agitantur, & excitus instrepit aer,
I pse aer, ipsæ frondes folia ipsa, comæ'q;
D um uolitant strepit & miseris conquestibus aura,
T riste fleant Ariadnam, impulsa'q; saxa resultent

Flebilibus

F lebilibus numeris Ariadnam, Ariadnan, ut ipſe
I pſe ſenex renouet luctus, & prodeat antro.
Ci. F inierat, lacrymisq́; genas, atq; ora Patulcis
L auerat, hic miſeræ comites & pectora duris
P lanxerunt palmis, & ſaxa ſonantia longo
I mplerunt clamore, et fœmineis lamentis.
T um ſenior gemitum ingentem dedit, et ſcidit albã
C aniciem, ſimul hos effudit pectore queſtus,
A reſcat mihi ros, & Apes ſua mella negarint.
N on o non mihi cara fauos quæ deliquet uxor.
T orpeſcant flores, pomum mihi deneget arbos.
N on o non mihi poma manu quæ ſeligat uxor.
S qualeſcat ſeges, & meſſem mihi culta negarint.
N on o non cererem mihi quæ mea uentilet uxor.
A reſcant horti, frugem mihi deneget hortus.
N on olus o mihi quæ, non quæ mea tondeat uxor.
T orpeſcat focus, atq; igneis focus ipſe negarit.
N on o non mihi farra foco quæ torreat uxor.
D iſpereant fontes, & aquas mihi deneget amnis.
N on o non latices mihi quæ mea miſceat uxor.
T riſte ruat cœlo excidium pecudi, atq; capellæ,
N on fœtum dent armenta, aut mulctralia ſuccum.
N on o non mihi lac quæ cara coegerit uxor.
I nfelix cœlo exitium ruat, ut neq; lanam
V ellera dent nullæ ueniant ad licia telæ.
N on o non mihi texta manu quæ neuerit uxor.
D ira lues cœlo ruat, & ruat altus olympus
S tragem agris, ſtragem arboribus, terræq; ruinã
D et ſuper, & medijs tellus internatet undis.
N on uxor mihi cara domi quæ ſarcula curet,

Non falcem quæ acuat messi, lignisq; securim.
Non socia gratorum operum, consorsq; laborum.
Non heu quæ defecta senis locet ossa cubili.
Cantanti non quæ numeros, & uerba ministret.
Pulsantem non quæ digitis iuuet, & iuuet ore,
Non oculos quæ claudat amans, donetq; capillis
Extinctũ, et lacrymis decoret miseranda sepultũ,
Quæ memor æternumq; uale, uale ad hostia dicat.
Ci. Hæc Meliseus, & antro sese condit opaco.
Ex illo latet, & cura tabescit, & annis.
Forsan & ipsa Faburne dies solabitur ægrum,
Mitescetq; malum, nec tanta silentia frustra.
Nuper ad extremã foribus quæ proxima, myrtũ
Non expressa quidem tamen est uox reddita, lauri
Este mei memores, fontemq; inducite lauris
Naiades mihi cultæ, & Solem arcete hyacinthis.
Fa. Nuper & ad ueteres Citrios, dum tondet anethũ
Vxor, et ipse simul mentam, atq; sisimbria purgo,
Suspirantem illum, & querula cum uoce ferentẽ,
Intenti accipimus, Longũ ò deflete, quid umbra
Nec mihi nocte uenis, nec amica occurris imago?
Huc aures Ciceriscæ, uides quid coruus ab ipso
Impluuio consuetus heri ploratibus Ales,
Quid Coruus secum incrocitet, meditetur & ore?
Et manes me me fugiunt, et uita grauatur.
Cur ò cur nostri non uos quoq; pœnitet auræ?
Ci. Quin aureis ueterẽ ad postẽ, qua ianua hiulca est,
Admoueo? ipse sub hæc coryleta Faburne maneto.
Fa. An potius, qua lotos, & alticomæ Cyparissi
Triste gemunt, scriptoq; dolent in cortice Cedri?

P arcite apes,nisi triste,nihil de rore legetis.
I nfecere mei rores,et Pabula questus.
A h dolor,ah desyderium,non antra,nec horti,
N on imae ualles,non syluae,aut flumina seruant,
N on monimenta senis.quin hic quoq; signa dolorũ
T osius habet memor,& lacrymas,quas ebibit ãte,
N unc quoq; gutta refert,referunt et saxa dolorem.
Ci.I lle quidem flet adhuc,sed multa Faburne leuari
Posse monent,numeriq; monent,et uerba querẽtis,
Q uaeq; ipse in uultu speculans,et uoce notaui;
D um uacuam in foribus discreto uimine texit
F iscellam,et uario solantem se Orphéa cantu
C oniuge cum socia pingit,memoremq; querelam
Q uẽcunq; ad iuncũ ingeminãs,miseratur amãtẽ.
Mox subdit,ò mea qsnã?heu qs mea uulnera curet?
E n audi.Mihi cur?cur ò mihi triste minatur
I ris ab exortu?moerent sata,luget & hortus.
T ãdẽ ò tandẽ Aquilo nubes disperget,et austros.
Q ui nam ò qui desyderiũ,et mea uulnera sedet?
O rpheaq;,Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
D um fiscella leui circunfrondescit acantho.
Saeuit hyems dira,et pecori ferus ingruit aer,
A tq; Apibus,tandem ò tandem mitescet & aer,
E t Zephyri uer diffundent,quae nã aura,qs aegrũ
S olatur ueris tepor,aut noua mulcet irundo?
Orpheaq;,Eurydicenq; sequentem intexite iunci,
D um fiscella leui circunfrondescit Acantho.
A rescunt coeli uitio,atq; uredine Prata,
E t syluis cecidere comae,tandem ò tandem imbres
R estituentq; comas syluis,& gramina pratis.

Qui nam ô restinguitq; ignes, et uulnera sanat?
Orpheáq;, Eurydicénq; sequentem intexite iunci,
Dum fiscella leui circunfrondescit acantho.
Hæc senior, suetam interea nec spernit auenam,
Et paterá exornat nymphis, et mulctra Vacunæ.
Fa. Non amnes Ciceriscæ, aut hæc quæ flumina cernis,
Decrescunt, non usta calore, augentur ab imbri.
Post cœli tempestates, Pelagiq; procellam
Componunt sese fluctus, & nubila cedunt.
Tristitiæ quoq; meta sua est. Meliseus ab antro
Prodibit tandem segetis memor, & memor horti,
Diluet & rastris curas, & falce dolorem.
Ci. Quin potius, quoniam uer appetit, & sua curæ est
Insitio, falcémq; illi, cuneósq; paramus?
Corticea quoq; etiam lentescat uulnus, & udo,
Quæ super ipse linens imponat glutina libro.

FINIS.

SYNCERIVS, ET ZEPHYREVS PASTORES Queruntur apud sepulchrũ Mæonis, mox a dolore in uoluptatẽ cõuersi, amatoria, ac pastoralia quædã canunt, sub ipsius autẽ Mæonis persona Pauli Artaldi medici mors deploratur.

Sy. P se uides, quo tot Zephyree inuẽta, sepulchrum
C uncta tulit, superat uix ah, uix est super umbra.
Ze. S ynceri non umbra diu, non fama, nec ipsa
E xtabunt monimenta, rogo uix pauca supersunt,
M ox eadem nox obscura caligine condet.
Q uæ tumulo circum increscunt uirgulta, uel alto
I gnea uis excussa polo, aut manus ĩproba ꝑdet,
Ossáq; nuda solo sparsa atq; ignota iacebunt.
N e post ossa quidem, nec fabula Mæonis ulla.
Sy. H æc igitur Zephyree dies? hæc summa laborũ est?
Q uin potius, quoniam nulli sunt Mæoni sensus,
M æona nec lacrymæ ue iuuãt, aut carmẽ, eamus,
A ra uale, cineres magni pastoris aueto.
N os Mæon. nos te æternum saluere iubemus.
Ze D iscedens ego terra tibi, quæ Mæona seruas,
E t desyderiũ, et lacrymas, meáq; oscula linquo.
T e Zephyri foueant molles, te lenior aura.
M æonis et de qua frondescat Amaracus urna.
V sq; fluat liquor ille tibi, quo uulnera & ipse
S anabat, quo Naiadum comebat & ora,
F undebatq; Deũ Ambrosiã per rura per hortos,

A eris et medicat purgabat ab arte uenenum,
Q uo fuit & syluis olim tam notus, et urbi,
E t fama superauit Ocrim, iugáq; alta Matesi.
I pse uale æternum Mæon, mihi maxime Mæon.
Sy. N unc agedum tenues calami, mea dulcis arundo,
D ij cœlo, terris umbræ, nos lenibus auris
C antantésq; fruamur, et ocia læta sequamur.
C ura olerum, studiúmq; herbarũ artésq; medẽdi
V iuentem iuuere, expressi et Mæona suai.
M e compresse iuuant labris labra, Phylli uenito.
I pse inter frondes, coryletáq; densa latebo.
Ze. O scula me suppressa iuuant, mea Lychni maneto,
Q ua Platani strepit ũbra, sonat leue murmur aquai.
Sy. N on me tam leuat aura Canis sitientis in æstu,
S pirat Acilla suo q̃ quod de pectore anethum.
Ze. M e risus fouet aura Philenidis, aura cachini,
S ordeat ut Philomela, apiúmq; ad septa susurri.
Sy. V idi ego picta manu, selectáq; fraga legentem,
I nnuit et mihi, serta Deus dũ stringit in umbra.
H ic ibi tum femur hirsutum, setosáq; menta
O bstupui, atq; oculos fructicoso in margine fixi.
Ze. V idit me dum poma lego, arrisítq; legenti,
E t dixit mihi Nais, amant & poma Napææ.
H is ego tum impleuíq; sinum, obstupuíq; papillas,
P ectora dum limis oculis, et colla pererro.
Sy. S uaue, p æstatem ad fontẽ stat ubi unda, canorũ
A gmen, et argutas ranarum audire querelas,
V ellera tum crispantem, et cornua lata mouentem
C irronem spectare, salit dũ terga Macillæ, (psan
M ox Rufã, mox Albigenã, mox Thyrsan, & Hy-

A c iuxta residere, cui tua gaudia narres.
Ze. S uaue per hybernum frigus, dum nox silet, ipsum
A d fœnile Boum murmur, cum ruminat omnis
G rex simul, et pastæ suspirant Pignora matres,
A udire, & saturi distenta sub ubera fœtus
D um ludunt, petit hic socium, fugit ille petentem,
A tq; unà recubare, cui tua pectora iungis.
Sy. H ic Aries uillosus, et hirtis cornibus, aure
Q uadrifeda, cui ter gemini lato inguine testes
H orrescunt, hic ipse Aries gregis omnis, et omnis
V irq;, paterq; gregis, Patrem hunc fœtura fatetur
A dmissura uirum, spes est gregis omnis in uno.
Ze. M iraris taurum huc, patrē hunc Lucania, et unū
I actat, habetq; uirū. armenti laus oīs in uno est.
D ucit ab Herculeo genus, & cognomina Tauro.
H unc Dryades mirantur, amatq;, & deperit illa,
Q uæ facie tauros, oculis capit aurea ceruos.
Sy. S it modus ò Zephyree instat nox, ite capellæ,
I te & oues, age coge Lacon, age coge Lycarba.
L atratu & reuocat; cessit qui à matre, iuuencum.
Ze. S yncere hoc age, lecta sinu dum mespila condo,
I n thyrsum dum sorba suis cum frondibus apto.
H is gaudet tua Sila, probat mea Rufila sorbum.
Sy. E ia eia Saturisca, domum ad præsepia noti.
Q uid segnes? eia ite, eia, nox aduenit, eia
I te domum, insidijs nox opportuna luporum est.

FINIS.

ACON ADVLESCENS NAPEN A SE AMATAM NYMPHIS PRAEFERT

naiadibus. illæ ueneno ex oculis emisso, Napen conficiunt. Vertumnus eam in Napum conuertit. Introducuntur itaq; Petasillus & Saliuncus pastores fabellam hanc referentes, deinde quoque rusticanas quasdam Melisei cantiones decantantes.

PETASILLVS, ET SALIVNCVS COLLOCVTORES.

Pe. E *dite Naiades Nymphæ. iam cedite, uincit*
P *ulchra Nape, petis'q; oculis, nigro'q; capillo.*
V *erberat his puer acer Acon, atq; increpat ore.*
I *llæ oculis, conceptum atro sub corde uenenum*
I *nspirant, quo uicta Nape tabescit, ut altis*
T *abescunt sub sole niues in montibus, & iam*
P *onit humi lãguẽtẽ aĩum, mors'q; occupat artus.*
H *ic ter Acon scidit ora, comam'q; à uertice uellit,*
E *t clamore nemus compleuit, questibus auras.*
C *lamantem Vertumnus opaco è limite sensit.*
A *ccurrit pueri memor, & miseratus amantem,*
I *necta tellure Napen tegit. Illa repente*
I *n Bulbum conuersa, solo radicibus hæsit.*
V *estit eam folijs Deus, et frondescere iussit.*
H *inc colus, hinc herbosa Nape turgescit in agris,*
H *æc nobis quondam pueris Meliseus ad ignem,*

Narrabat

N arrabat, cum rapa senex, poscamq́; probaret,
C ontusamq́; fabam sparsa conditet amurca,
M isceretq́; apio rutam, coriandron aceto.
Sa. N on puduit cantorem igitur resonantis auenæ,
C ui tot oues, pecoris tantum, mulctralia tanta,
P ellitum pastorem olitorum accumbere mensis,
V lpicaq́;, & ueteres ruptare ad prandia cepas.
Pe. I llum cepa recens, uiridisq́; cucurbita, captum
D ucebat, mentæq́; sapor, succusq́; sisimbrij,
M unere quo uiridi recubans in cespite, mecum
H æc cecinit, ueteres fassus per carmen amores.
H uc ades ô mihi cara, uocant te Adriana ligustra,
T e myrti, salicesq́; uocant. age cara uenito.
I pse tibi tenerum lege, seruoq́; fasellum.
I pse cicer, tibi sepositis rosa floret in hortis.
E n tibi cœruleus cucumis super humite crescit,
C œruleus cucumis deuectus Arangide terra,
H ic ubi nigrides ranæ certare Elephantis
P ræsidio culicũ haud dubitant, et irũdinis atræ.
T e manet hic cucumis, propera, mecũq́; recũbe.
Q uin et campano deuellere textus, et umbro
S upparus, & uiridi circum uariatus ibisco
T e uocat, hunc suit Alcidamas, distinxit et Alcon,
H ic et acu Morco similis, quem mater Acilla
I nstituitq́; colo, atq; apibus formauit alendis.
S upparus is tibi sepositus blanditer, et instat,
H uc ades. En tibi grex Ariadna occurrit eunti,
D um properas lætæ plaudunt de fronde cicadæ.
H æc cecinit Meliseus, humiq́; hortensia dona
E uellens mentastrum atrox, et sectile porrum,

S ustulit ipse humeris, fiscem et redolentis anethi,
M ox sese in monteis, et pascua nota recepit
A dueteres lauros, fumosáq; tigna Vesevi.
I llinc & mihi fiscellas, & cymbia lactis
M ittit amicitiæ memor, & triuialis auenæ.
I dem pastorum cultor, pariterq; olitorum.
P ost dulceis quandoq; epulas iuuat esse lupinum.
E sse mulas, asprina iuuant, post lene falernum.
E t mea me quoties petit ore Biturrica, quantum
R uta iuuat, q̃ labra iuuant redolentia porrum.
S cilicet ille satur scrutis, & lactibus agni,
A c sale continctis hedorum clunibus, atrum
L audat olus, acreis ructat de gutture bulbos.
Sa. E t nostri Petasille greges sensere canentem
I n syluis Meliseon, adesáq; saxa sonorem
D um referunt, tacitæ cantum stupuere Napææ,
E t, mirum, fessæ uocem tenuere cicadæ,
P rostratǽq; solo iacuere ad carmina uaccæ,
O blitæ cytisum pecudes, satureia capellæ.
I ncipit hinc. Ariadna Pyro mihi gratior ipso,
Q uod superat uel odore rosas, uel fraga colore,
Dum pectus foueóq; manu, tractóq; papillas,
N on mulctra iuuant, non lactis plena recocti
Fiscina, non hedus dum ludit ad ubera matris,
B ucculla nõ, cupido dũ blanda admugit amanti,
D esierat, plausere boues, plausere iuuenci
M ugitu. Socio responsant antra fauore,
C onuallesq; caue resono ne mora auia cantu.
Mox iterũ. Dulce in pratis dũ gramina tondẽt,
C ernere capreolos, uariato tergore, pictis

D istinctos maculis. Mater uocat usq; pauenteis,
S ectantur trepidi uestigia matris anhelæ.
L udunt et saturi circùm ubera nota gemelli.
S uaue per æstatem liquidam mulcentibus auris,
D um tectæ ramis uolucres connubia miscent;
P andentemq́; alas, caudamq́; ad terga rotantem
P auonem spectare, Vocat Iunonius ales
C onsortem thalami, speculosa uolumina uersat,
C auda micat, medijs fulgent sua sydera pennis.
V enit amans cupidis miscent simul oscula rostris.
I ungit amor geminos, geminâtq; gaudia gliscût.
I nter utrosq; suos Venus ipsa accendit olores.
A t mea cum liquidos Ariadna recedit ad amnes,
A lbentemq́; pedem, nudatq́; ad flumina suras,
G enuaq́; sub uitrea candent argentea Lympha,
E t fingis Alni candentius, & niue Corni,
P opulus & niueos quos iactat in aera flores,
T unc mihi corda liquât uel mella Sicanidos hyblæ,
M ella fauus Heliconis, et anteferenda Libyscis,
E t suauo siculæ, stillant quem cortice cannæ.
Finierat. Simæ rupere silentia capræ,
R uperunt et oues, simul & cum matribus agni.
B alatum referunt colles, Gauriq́; recessus,
E t cumæ uacuæ, & cryptæ grauceolentis Auerni,
A utráq; Muscanis, & opaca sepulchra Tucennæ.
Hæc ait, & latis humeris quæ bucina pendet,
I nflat eam labris turgentibus. Illa frementi
I nuoluit cœlum gemitu. Quo concita syluis
E rumpit clamore suum gens horrida setis,
H orrida grunnitu, et tundentibus aera sannis.

I pse manu glandem spargens ciat ore, crepatq́;
O ra per & denteis rictu glans hausta uoraci,
L ambentes catuli circunstant ubera matrum.
M ox abit ad fagos. Sequitur simul undiq; pubes
A rmentalis, agris regnat Meliseus in ipsis
N odoso incumbẽs baculo, et stans ĩperat. Adstant
V mbronum generosa cohors, turmæq́; laconum,
L atratu lupos arcent, & limine fures.
Hæc memini Petasille, iuuat meminisse, uel urnã
C andentis lactis pretium ferat, ò mihi siquis
H unc iterum det uidisse, atq; audisse canentem,
D et calamos modulare, leuemq́; inflare cicutam.
Pe. O mihi siquis eum sistat Vulsonis in antro
R ursus & ad Mopsi salices, aut rura Salenti,
I lle sibi uitulum pretium ferat, eligat agnum
C ornipetam, cui lana pedes descendit ad imos,
R ursus et ipse suos recinat Meliseus amores,
A ut cum Delioli pratis. Minionis ad alnum
H æc dolet, & socias ranæ iunxere querelas.
Ad corylos Ariadna canit, subtegmina ducens,
D um canit assuetas miscet Philomela querelas.
C oniugis absentes hæc dum suspirat amores,
I ngeminat memorem nati philomela dolorem,
D umq; uiri barbam meminit, setosáq; menta,
H ic philomela grauem sustollit in aera questum.
D umq; torum quæritur, fraudataq́; gaudia lecti,
M œsta silet philomela, facitq; silentia luctus,
S uspirantq; redolẽtq; simul. Quo carmine captæ
F ormicæ, tacitũ dant læta per agmina plausum.
Ad fluuios me torret amor, fax urit ad amnes,

O mecum ueteres ranæ renouate querelas.
Dum tibi promitto noctem, meáq; oscula coniux,
D elíciasq; paro gregis, & noua munera porto,
D um lauor ad fontem, sudatáq; pectora tergo,
E t filicem necto crines, ac tempora circum,
E cce lupum ad caulas, agnumq; ex ubere matris
E ripit, & tacitus latebrosa per auia tendit.
I pse sequor, noctem in nimbis per inhospita duco,
E t mea te coniux exclamans, pectora plango.
O mecum ueterem ranæ reuocate dolorem.
Dum tibi de uiridi fiscellam uimine texto,
V irgáq; cœruleo miscetur candida iunco,
F lauáq; supremum circundat linea textum,
E t limbum croceo subtexunt flore corymbi,
E cce per impluuium demisso fune, pedumq;,
E t picturatum buxi de fronde galerum,
F iscellamq; decus texturæ, & ruris honorem,
S urripiunt fures. ah monstra pudenda Brigantum.
E xcutior somno trepidus latrante Cynandro.
D um crudo perone mihi pes sternitur alter,
I ngruit atra cohors murmur. Subroditur alter
P ero, nec à morsu pollex defenditur ægro,
E xclamo, lacrymansq; genas, & pectora tundo,
O mecum questus ranæ geminate recenteis.
Dum fœtus geminos uaccæ candentis, adulti
S pem gregis, ad fluuios, et prata uirentia duco.
D um mihi promitto soboles, ad aratra iuuencos,
A d mulctram uitulas, ad dolia dona Lyæi,
D umq; sero cytisum uaccis, arbustáq; pango,
A tq; serens canto ad sulcos, uinetáq; pangens

A d foueas; ipsi mecum experiuntur & agni.
L udunt ad sentes infirmis cornibus hedi.
A h dolor, ah lacrymæ, sonuere tonitrua cœlo,
D iscurrere faces, ignitaq; tela coruscant,
D e cœlo tacti fœtus, armenta, gregesq;,
E t tactæ uites, auulsa & stiua serenti
A ttonitu. Vix ipse super turbatus, & amens
S tragem inter pecorum, frugumq; relinquor, et atris
A mbustus flammis iaceo. Vix colle propinquo
L apsa pales tutatur, humi tollitq; iacentem.
O mecum solitas ranæ instaurate querelas,
E t luctum geminate, nouosq; intendite questus.
C oncidit hic. Ipsi simul ingemuere iuuenci,
I ngemuere & oues, cumq; ipsis matribus agni,
I ngemuere capræ, ipsis & cum matribus hedi.
D emisere comas quercus. liquere palumbes
E t quercus, frondemq; nuces posuere, columbi
D eseruere nuces, Ramos fregere myricæ,
D eseruere & aues nidum, & cum prole myricas,
D eseruitq; & apis flores, roremq; cicadæ
E t ranæ mutis fecere silentia buccis.
H æc Saliuncus, & hæc referebat arundine clarus,
E t calamis Petasillus, uterq; insignis auena,
I nterea asparagosq; legunt, fungumq; recentem,
B oletosq; sequuntur, & altercantur utrinq;
C onditura suo quæ sit miscenda sapore.
T ecta & uterq; subit, nigro squalentia fumo
H irsuti Labeonis. hic & miscere falernum
A sperago docuit, docuit piper. hic boletis
I ncoctumq; pyrum, mentæ syluestris aceruum,

A lliáq; adijcere, & contritum serpillum,
P ostremo querulis oleum stillare patellis

FINIS.

ALD. SVARDINO SVARDO BERGOMATI. S.

Summa beneuolentia in te mea, ob dulceis mores tuos, & uitæ integritatem suauiss. Suardine, fecit, ut Pontani nostri hendecasyllabos cura nostra excusos sub tuo nomine emittendos curarem in manus studiosorum. Tum etiam, quia cum Venetijs esses, hendecasyllabos ad te treis & triginta supra centum, quos de te composuerat, misit, ut unà cum Vrania, & cæteris poematis suis mihi imprimendos dares. Atq; utinam tunc id facere licuisset, cum & tu aderas, & ipse uiuebat. præsertimq; cum q̃ maxime id cupere uideretur, & quasi præsagiret, id quod euenit, ut ante è uita discederet, quã characteribus nostris, nostro studio, suos lusus excusos uideret, satis enim & nostro, & illius desyderio fecissemus. Vidisset quantum curæ, studij, laboris doctissimis suis, ac diuinis poematis informandis adhibitum a nobis fuisset. Vidisset lucubrationes suas, suos lusus, sua pignora, amari, amplecti, uenerari a studiosis, ijsdemq; doctiss. Quam quidem rem non accidisse, & tunc tuli moleste, & nunc maxime doleo. Adde quod primo exemplari intercepto, alterum sua ipsius manu perscriptum te absente ad me misit, orans, obsecransq; etiam, atq; etiam, ut accelerarem editionem. Sed uide infortunium, Simo ille philosophus, cui ad me librum dederat, in febrem grauissimam in itinere incidit, paucisq; post diebus Patauij moritur. ijsdem diebus & Põtanum ipsum decessisse renunciatũ est. Illud etiam mirabere, anno ferè post, ex quo is obijt mor-

tem, exemplar ipſum mihi fuiſſe redditum. Hæc autē ad te propterea publicæ ſcripſimus, ut nos, quod in hūc uſq; diem iſtæc opera edere diſtulerimus, & apud te, cuius cenſuram facio plurimi, & cæteros uel iſtorum poematum cupidiſſimos, uel Pōtani amantiſſimos hac epiſtola expurgaremus. Vale.

IO. IOVIANI PONTANI HENDECASYLLABORVM, LIBER PRIMVS.

MVSAM CATVLLI INVOCAT.

Tum Hendecasyllabos alloquitur, & Marinum monet, ne eos comites in balneas secum ferat.

Igris Pieri, quae places ocellis,
Et cantum colis, & colis choreas,
Nigris Pieri grata dis capillis,
Formosae quibus inuident Napaeae,
Dum gratos prope Syrmionis amnes,
Et crinem lauis, & comam repectis,
Ne tu Pieri, ne benigna desis.
Dum laetis salibus, sonante plectro,
Alterno & pede balneas adimus.
Huc huc hendecasyllabi frequentes,
Huc uos quicquid habetis & lepôrum,
Iocorum simul, & facetiarum,
Huc deferte minutuli, citi'q;,
Quod uos en pretium, aut manet uoluptas?
Inter lacteolas simul puellas,
Inter molliculos simul maritos
Ludetis simul, atq; prurietis,
Dum tractat tumidas puer papillas,

Contrectat tenerum femur puella,
Tractat delitias suas maritus,
Tentat delitium suum puella,
Et ludunt simul, & simul fouentur
Lassi, languidulíq;, fessulíq;,
Tunc uos hendecasyllabi beati,
Quot quot oscula, morsiunculasq;,
Quot quot enumerabitis duella?
Quot suspiria, murmura, & cachinnos?
Cum furtim liceat sopore in ipso
Contrectare papillulas, sinumq;,
Occultam & femori admouere dextram.
Hos tu sed comites Marine uita,
Baianis quoties aquis lauaris,
Tuas ne ueneres, libidinesq;,
Et lusus referant salaciores,
Sis & fabula, quod senex, salaxq;,
Et thermas quoq;, balneas & ipsas
Infames nimio supinus usu.
Hanc laudem potius tuo relinque
Compatri, chorus hunc puellarum
Incanum sequitur, colunt sed illæ
Non annos ueteli senis, sed aurum.

PVELLAS ALLOQVITVR ADMONENS, quid seruare in balneis debeant.

Quæ dulceis modo balneas petistis,
Et corpus calidis aquis fouetis,
Inepte facitis nimis Puellæ,
Inepte nimium, parumq; recte,

Quod corpus sine amantibus fouetis,
Quod solæ sine amantibus lauatis.
Quare consilium Senis probati,
Et rectum capite, & probum, bonumq́;.
Gaudet blanditijs Amor, iocisq́;,
Amplexus petit, osculis fouetur.
Res est mutua, mutuus cupido.
Odit tristia, solitudinemq́;.
Quid solæ sine amantibus lauatis?
Quid corpus sine amantibus fouetis?
Curas pellite, solitudinemq́;.
Ite in gaudia, mutuos fouete
Amplexus, sine amante, mutuum nil.
Quare nec sine amantibus lauate,
Nec corpus sine amantibus fouete.
Intrastis calidas, uocate amantes,
Intrastis calidas, fouete amantes.
Sint et mutua, sed nec ipsa muta.
Amplexus cupidi loquantur ipsi,
Iniectæq́; manus loquantur ipsæ,
Et dens blandulus, ebrijq́; ocelli,
Sonent oscula, personent cachinni,
Vincant murmura cyprias columbas.
Hanc legem statuit Venusq́;, Amorq́;,
Hanc legem sibi balneæ edidere.
Nec solæ sine amantibus lauate,
Nec corpus sine amantibus fouete.

DE BATHYLLA PVELLA in balneis.

Baianas petijt Bathylla thermas,

D um'q; illi tenerit comes cupido,
A tq; unà lauat, & fouetur unà,
D um molli simul in toro quiescit,
A c ludos facit, improbas'q; rixas,
S opito pueroq;, lassuloq;
A. reum surripuit Bathylla ridens,
M ox picta latus instruit pharetra,
E t molles iacit huc, et huc sagittas.
N il ò nil reliquum est miselli amantes,
N il his impenetrabile est sagittis,
H eu cladem iuuenum, senum'q; Baias.

AD HERMIONEN, VT PAPILLAS CONTEGAT.

Prædico tege candidas papillas,
N ec quæras rabiem ciere amantum,
M e quem frigida congelat senecta,
I rritas male, calfacis'q;. quare
P rædico tege candidas papillas,
E t pectus strophio tegente uela.
N am quid lacteolos sinus, & ipsas
P ræ te fers sine linteo papillas?
A n uis dicere basia papillas?
E t pectus nitidum suauiare?
V is num dicere, tange, tange, tracta?
T e'ne incedere nudulis papillis?
N udo pectore te ne deambulare?
H oc est ad Venerem uocare amantes.
Q uare contege candidas papillas,
E t pectus strophio decente uesti,

A ut, senex licet, inuolabo in illas,
V t possim iuuenis tibi uideri.
T ithonum Hermione tuæ papillæ
P ossunt id iuuenis uocare munus.

AD MArinum Thomacellum de lege bal neorum uirginibus dedicatorum.

His uirguncula thermulis lauetur,
N ullam quæ uenerem integella sensit.
H is se balneolis lauet puella,
N ullum quam tetigit uiri cubile.
H oc se fonticulo eluat sacerdos,
N ullæ quam recreent amoris auræ.
Q uod siqua laticis sacri pudorem,
E t castum temerarit ausa fontem,
I ratæ timeat Deæ flagellum.
H æc lex est tabulæ Deæ dicatæ,
V is hæc thermuleæ dicationis.
S quallent hic latices MArine sacri,
E t serpunt ederæ Deæ sacello,
N ullæ his uirgineis aquis lauantur,
N ec casta est quoniam, nec integella,
S eu uirguncula, seu puella, siue
C ustos romulei foci sacerdos.

AD MARINVM Thomacellum.

S alaces refugis Marine Baias,
E t fontes nimium libidinosos.
Q uid mirum senibus nocet libido.
A n non o Thomacelle uina prosunt?

Et prodest senibus liquor falernus?
Et prosunt latices Thyoniani?
An non et senibus Marine somnus,
Et prodest requies, soporq; prodest?
Baijs somniculosius quid ipsis?
Quid thermæ nisi lene, molle, mite,
Rorantes cyathos, merumq; poscunt?
Senum delitias, iocos seniles?
Senes ad calices iocatur, idem
Ludit ad cyathum, senile uinum,
Senilis sopor, & quies senilis.
Huc huc en propera Marine, uerum
Huc ipsis sine testibus uenito,
Et lumbis sine. nam quies senile est.
Libido iuuenile, siccitasq;,
Et tecum ueniat sitis, fidelis
Et senum comes, atq; balneorum.
Pergrate accipiere, siccitasq;,
Atq; unà sitis accubabit. ipse
Miscebo tibi poculis minutis,
Idem est uario frequens lyæo.
Hoc ætas iubet utraq;, & sodalis,
Hoc & balnea, siculæq; arenæ.

BALNEAE LOQVVNTVR.

Nostrum si titulum Puella nescis,
Hic est, præ grauida recedet aluo,
Qui uenit uacua. hoc habet tabella.
Quod uero officium tuum, meumq;,
Quæ partes, moneam. uirum ipsa tecum

A dducas ualidum, ioci peritum,
C ui telum uiride, & uirens iuuenta.
N ec tu defueris comes iocanti
A ut ore, aut femore, aut manu, iocis' ue.
N anq; et balnea mutuum requirunt.
Nunc ad me uenio, meum'q; munus
Q uod sit, subijciam. Tibi senex uir
S i sit, nec ualidus, nec ore gratus,
N ec aptus thalamis, tori' ue rebus,
Q ui rursus iuuenis, decens, ualens'q;
I am sit, substituam, salacior'q;
V erno passere, martijs columbis,
C ui rubro caput horreat cucullo.
H æc uis est tabulæ, uigor'q; fontis.
Q uare si sapies Marine, cum sis
E ffoetus, fugies repente Baias,
V ites balnea, myrteum'q; littus
E lumbis, tremulus, macer, senex'q;.
S etosum Hectora balneæ requirunt.

AD DEIANEIRAM PVELLAM.

Cur o' Deiáneira, cur moraris
A uroram cupidis referre terris?
C ur non lumina, petulos'q; ocellos
I n lucem exeris? ac diem reducis?
P ellit Sol radijs suis tenebras,
E t lucem pariter, diem'q; reddit.
T u lucem referens tuis ocellis,
P ellas tristitiam, et graueis dolores,
E t curas abigas benigna amantum.

Et quod Sol radijs, id ipsa ocellis
Præsta Deiáneira, amantibusq́;
Et lucem pariter, diemq́; redde.

AD PETRVM COMPATREM NEAPOLITANVM.

Quod cani tibi compater Capilli,
Et toto capite albicant pruinæ,
Amplexus fugiunt tuos puellæ,
Iunxisse & femori femur recusant.
Quod nec carminibus suis Apollo,
Nec blandis redimet iocis Thalia,
Quæ nam, quæ tibi compater miselle,
Quæ uita? aut quis erit modus querenti?
Hic est, quem teneræ timent puellæ,
Quem cultæ fugiunt nurusq́;, amorq́;
Omnis undiq;, & undecunq;, & usq;,
Vsq;, & undiq;, & undecunq;, & usq;
Omnis horret amor, Venusq́;, hymenq́;.
Sed nil sit tibi Compater molesti,
Nec canos, celerem aut time senectam,
Sed tristes animo repelle curas.
Quod nec carminibus suis Apollo,
Nec blandis numeris dabit Thalia,
Id nummus dabit aureus petenti,
Vel te ut lacteolæ petant puellæ,
Quæ tum, quæ tibi Compater beate,
Quæ uita, aut quis erit modus iocanti,
Hic est, quem roseæ uolunt puellæ,
Quem cultæ cupiunt nurusq́;, amorq́;

O mnis undiq;,& undecunq; & usq;,
V sq;,& undiq;,& undecunq;,& usq;
O mnis ambit amor,Venusq́;,hymenq́;.
F elix caniaes,senecta felix.
C ui canæ nitet aureus capillus,
C ui flauæ riget aureus priapus.

LAETATVR REDITV
FRANCISCI Aelij.

E Roma meus Aelius reuisit
D ulcem Parthe nópen,lares paternos,
O lucem niueam,diemq́; faustum,
A ntiquum uideo,& bonum sodalem,
E t caram teneo manum,furorq́;
G ratis colloquijs,fruor cachinnis,
E t lætis salibus,facetijsq́;.
O uere niueum,diemq́; faustum,
Q uid non pro reduci libens amico
P ersoluam?puer,i,uoca sodales
A lbinum,Elysiumq́;,Compatremq́;,
E t dulcem Altilium,bonum Marullum,
A d cœnam ueniant,bibamus uncti,
V ncti permadidi,atq; lippientes.
A lbinus numerun nouem sororum,
A t monstra herculea ebibat Marullus,
B is septem uolo Compater puellas
I unonis,uolo quot Deæ marinæ
C inxerunt niueæ latus ministræ,
C um Troiam peteret misella mater.
D uctet Altilius ciens coronam,

S altans Elysius bibat, quot olim
D idonis famulæ penum struebant,
D um cœnam profugo parat marito.
M e tot pocula, totq; totq; totq;
T ot me pocula iuuerint bibentem,
T ot carchesia lauerint madentem,
Q uot quot Di simul, et Deæ biberunt
A d mensam Oceani patris uocati,
A ut quot, dum illa canit senex Homerus,
S iccauit calices, releuit obbas.
D ulce est ob reducem madere amicum.

AD ACTIVM SYNCERVM.

Q uid cantus siculæ iuuant auenæ?
Q uid cantor Melisæus? aut amanti
P rosunt partheniæ tibi myricæ?
A ut quid capreoli? decem'ue mala?
A lbo capreoli liti colore,
A ureo mala, tibi quid, ò quid Acti
P rosunt? aut gemitus tibi columbæ?
A ut quid sibila murmurantis austri?
Q uare ò mænalium nemus relinque,
A tq; istas Amaryllidas, Teuennæ
C ultrices gelidæ, aridi et Tanagri,
E t Baias cole, myrteumq; littus,
E t littus cole, myteasq; Baias,
H ic fas est iuueni, hic licet puellæ
C ertatim teneros inire lusus,
H ic et basia, morsiunculasq;
S urreptim dare, mutuos fouere

A mplexus licet, & licet iocari
I mpune ad cyathos, choros, lucernas.
B aianæ hoc statuunt lauationes,
H ic seni liceat mihi duella,
E t rixas iuuenum, et puellarum
A d pacem lepidam, & iocum uocare,
M iscere & lacrymis iocos, iocisq;
R ursum lacrymulas. queretur Agnes
D emorsam sibi lingulam. licebit
A gneti tenerum proci labellum
I nsignisse nota, dolebit Aulus
N egatum sibi basium. licebit
T riplex basiolum dedisse amicæ.
I rata est quoties Lyco Lycella,
P ossum compositas ligare leges,
P ossum fœderibus ligare amanteis,
V t cœnent pariter, lauentur unà,
A tq; uno simul ut toro quiescant,
C oniuncto & simul ore suauientur,
E t somnos agitent quiete ut una.
H as & delitias, & hos lepôres
P ræstarint tibi balneæ salubres,
B aiani dederint tibi recessus,
V t dicas, siculæ ualete auenæ,
V mbroso ualeat Teuenna monte,
M e me balneolæ beent beatæ.
N am Baias homines colunt, Deiq;.

VXOREM, AC LIBEROS INVI-
tat ad diem natalem celebrandum.

Dulces filiolæ paterni ocelli,
Dulcis nate, patris tui uoluptas,
Et coniux requies senis mariti,
Mecum templa pijs adite uotis,
Natalis meus est, deos rogate,
Atq; hunc, atq; alios agamus annos
Fausto sydere, candidis lapillis,
Dum caros mihi redditis nepotes,
Qui blanda oscula, balbulasq; uoces
Incompto simul ore blandiantur,
Inculto simul ore suauientur,
Mox conuiuia uillulla propinqua
Securis animis, dolore pulso
Nocturnas ineamus ad lucernas.
Hic patri liceat seni falernum
Diffusum cyatho minutiore
Roratim ingeminare ter, quaterq;,
Dum lassos oculos sopor reclinet.
At uos quis pudor eripit lyæum,
Natiuaq; sitis leuatur unda,
Dulci intingite melle, cinnamoq;,
Hæc sunt pocula Virginis Dianæ,
Siquando ad superum dapes uocatur.
Tu myrtum foribus, rosamq; mensæ
Appone, & uiolis humum colora,
Resperge & cyprio domum liquore,
Nec desit lyra, eburneusq; pecten,
Qui gratas genio citet choreas.
Et dulces genium decent choreæ.
Hunc uos, hunc hilares rogate, mentem

Det recti cupidam, simul'q; honesti,
Permittat'q; alia à deis regenda.

AD Ariadnam uxorem.

Vxor delitiæ senis mariti,
Et casti thalami fides, amor'q;,
Per te uel uiridis mihi senecta est,
Quem curæ fugiunt senem seniles,
Qui seram supero senex senectam,
Et canus iuuenum cano furores,
Sed tanquam redeat calor iuuentæ,
Et sis cura recens, amor'q; primus,
Et primus furor, impetus'q; sæuus,
Antiquas uolo suscitare flammas.
Qualis floridulo nitens in horto
Non dum puniceas comas reclusit,
Et iam puniceas comas recludit,
At rarum decus explicare quærit,
Quæ læto rosa ramulo refulget,
Talis purpureis genis, & ore,
Vt quæ non tenerum cupit maritum,
Sed iam iam tenerum cupit maritum,
Cui prima oscula dedicet, suum'q;
Florem uirginei dicet pudoris,
Suspirans uiduo puella lecto
Fulgebas mihi, primulos'q; amores
Spirabas oculis sinu'q; blando
Afflabas arabum suos odores,
Fundebas charitum suos honores,
Et lætum Gnidia, deæ nitorem,

Qualis fulgidulo renidet ore,
Quae cano uehitur decora cycno,
Cum compsit caput, & coma repexa
Procedit thalamo, nouosq; amores,
Et nouas parat excitare flammas,
Spirant omnia, qua comam reflectit,
Splendent omnia, qua reflectit ora,
Talis, qua niueos pedes ferebas,
Et qua splendidulos moues ocellos,
Et qua per uacuum reflectis ora,
Spirabas cyprios, tuosq; odores,
Styllabas Syrium, & tuum liquorem,
Omnisq; ambrosiam refragrat aura.
Qualis de croceo toro resurgens
Mane aurora nigras repellit umbras,
Quum lucem simul, et diem reportans.
Irrorat teneros benigna flores,
Et spargit uarios humi colores,
Rident prata, canuntq;, concinuntq;,
Et frondes, syluaeq; ramuliq;,
Talis de thalamo uocata, quando
Ad molles Thyasos uenis, canisq;,
Pellis tristitias, metus, dolores,
Rixas, murmura, turbidos tumultus,
Irrorans animis quietem, amores,
Ludos, laetitias, iocos, lepores,
Lusus, gaudia, candidamq; pacem,
Et spargis ueneres, cupidinesq;
Rident omnia, & aerem serenas,
Et qui te iuuenis uidet, senexq;,

Et

E t quæ fœmina, seu uidet puella,
O ptatum cupiunt tibi maritum,
F elices tibi nuptias precantur.
T unc, ut de tenui solet fauilla
C rescens igniculus focum repente
F lammis corripere, aridis'q; lignis,
Q uodcunq; adijcies, edit, uorat'q;,
S ic me de tenui leuis fauilla
C onceptus calor, & nigris ocellis
I mas corripuit uorans medullas.
V rebat roseus per ora fulgor,
V rebat niueus per ora candor,
V rebat coma, myrteus capillus,
V rebat roseis latens papillis,
M ox cursans amor huc, & huc, et illuc,
E t per guttura, per genas, manus'q;,
E t per colla'q;, lucidam'q; frontem,
E t per pectora, candidos'q; denteis,
V t iam non amor is, sed ignis esset,
Q ui feram quoq; calfacit senectam.

AD BATHYLLAM DE AMARACO COLENDA.

Et mollem cole Amaracum Bathylla,
E t multo madidam foue liquore,
E t sparsas digitis comas repone,
A tq; illas patulam reflecte in umbram,
L usum, & delitias tuæ fenestræ,
E t rarum cupidi senis leuamen,
D um te prospicit hortulos colentem,

T ondentem'q; comas, simul'q; ramos
I n conum docili manu prementem,
M iratur digitos, stupet'q; ocellos.
E t totus miser hæret in papillis,
F rigens'q; æstuat, æstuans'q; friget,
I nfelix simul, & simul beatus,
F elices sed apes, nemus beatum,
Q uæ circumuolitant, legunt'q; flores,
E t rorem simul, & tuos labores
I n tectis relinunt, liquant'q; nectar.
O qui mopsopij liquoris auram,
Nyblæ & quæritis, et ualere hymetum,
H yblam & dicite mel bathyllianum,
I te, & quærite, sordet Hybla, sordet
V ertex atticus, & liquor Panhormi,
I te, & quærite mel bathyllianum.

AD BATHYLLAM.

Cum rides, mihi basium negasti,
C um ploras mihi basium dedisti,
V na in tristitia libens benigna es,
V na in lætitia uolens seuera es.
N atu est de lacrymis mihi uoluptas,
D e risu dolor. ò miselli amantes
S perate simul omnia, & timete.

AD Alfonsum ducem Calabriæ.

Caræ mollia Drusulæ labella
C um dux magne tuis premis labellis,
V no cum geminas in ore linguas,

Includis

Includis simul, et simul recludis,
Educisq; animæ beatus auram,
Quam flat Drusula pectore ex anhelo,
Cui cedunt arabes, syriq; odores,
Et quas idaliæ deæ capilli
Spirant ambrosiæ, cum amantis ipsa
In molles thalamos parat uenire.
Dic dux maxime, dic beate amator,
Non felix tibi, non beatus esse?
Non uel sorte frui deûm uideris?
Idem cum tenero in sinu recumbis,
Et iungis lateri latus, genisq;
Componisq; genas, manusq; leui
Hæret altera collo, et altera illas,
Quas parteis pudor abdidit, retractas.
Mox post murmura, mutuosq; questus,
Post suspiria, & osculationes,
Imis cum resolutus à medullis
Defluxit calor, & iacetis ambo
Lassi, languiduliq;, fessuliq;,
Ignorasq;, tuæ ne, Drusulæ ne
Tuus pectore spiritus pererret,
Tuo an spiritus illius recurset,
Vterq; an simul erret hic, & illic.
Dic dux maxime, dic beate amator,
Non sordent tibi regna? sordet aurum?
Non unus tibi cœlitum uideris?
Et cum lacteolo sinu quiescens
Fessus languidulum capis soporem,
Carpis dulciculum beate somnum,

N on fallor, tibi credo dormienti
O ccurrit Charitum nitens figura,
O ccurrit Veneris decora imago,
M iraris faciem, genas, capillum,
D entes, oscula, candidamq; frontem,
N igra & lumina, petulos ocellos,
C olla & candida, uesculas papillas.
A t cum te placidus sopor relinquit,
R eliquit Charitum nitens figura,
R eliquit Veneris decora imago,
S ola & Drusula lectulo remansit,
Q uas somnus Veneremq;, Gratiasq;
O stendit tibi, quas quies sopora,
N on'ne his Drusula par tibi uidetur?
V namq; has tibi Drusulam referre?
D ic dux maxime, dic beate amator,
N on credis simul & deas dolere?
A tq; uni tibi & inuidere diuos?

SODALES Inuitat ad Martinalia.

Martini sacer est dies, abite
C uræ peruigiles, uenite somni,
Q uicquid sollicitum, recedat à me,
D ulces undiq; perstrepant cachinni,
H ac nil luce bibacius sit unquam,
N il his somniculosius tenebris,
S ed somnos pater excitet Lyæus.
F estina puer, i, petrucianas
C ellas ictibus usq; uerberato.
I llas nam pater incolit Lyæus,

Illinc

I llinc promitto, quas uolo quietes.
C retensis fluat hinc, & inde, bacchus,
H inc illinc liquor aureus Falerni.
C ertent Massica Cæcubis racemis,
E t leuis Chios, ac seuera Lesbos,
A cuernacia Brutijs dyotis,
F undat Regia moream Panhormus,
S ed nec Corsica, Barolumq; gratæ
B acchi delitiæ, aut madens Tarentum,
N on dulces mihi fundi tent lagænas.
M itte et Melphia, Clariana mitte.
M uscatum mihi mittat hæc, & illa,
R aros postulat hæc dies liquores.
N ardo non sine, cypriaq; Myrrha.
T u Scalam pete non nouum sodalem.
D ic è scriniolo, sinuq; amatæ
V xoris, mihi cyprios odores,
Z abeti quoq; proferat liquores.
H eu quod frigida me grauat senecta.
N on non hæc sine uinula puella
A biret mihi nox, adest lyæus,
A dest lætitiæ pater. ualete
T ristes excubiæ. sopor uenito.
M isce nunc cyathos puer repostos.
S ic somni pater imperat Lyæus.

DE NVPTIIS Ioannis Branchati, & Maritellæ.

Branchato Maritella copulatur.
D ulcis coniugij bonum sit omen,

S it felix ſimul et uiro, et puellæ,
E t natis pariter, nepotibus'q;.
N aſcatur ſimilis puer parenti,
N aſcatur ſimilis puella matri,
G ratus caſtaliæ puer choreæ,
G rata et dulichiæ puella diuæ.
H æc nos coniugibus bene ominemur.
N unc qualis tibi ſit futura pugna,
B ranchate accipias, nouus maritus
C um ſis, et noua cum tibi ſit uxor,
I ntras cum thalamum quiete prima,
N e ſtatim uenias ad arma dico,
S ed blandis precibus, iocis'q; blandis.
P ertentes aditum, cachinnulis'q;
M iſce his oſcula, nunc petita blande,
N unc furtim tibi rapta, nunc negata,
Q uæ per uim capias nec erubeſcas
M ox ad lacteolas manum papillas
T ractans inijcere, ac ſubinde collo
I mpreſſum tenero notare dentem.
N ec non et tumidum femur, latus'q;
T ractabis niueum, manu'q; leui
A d dulcem uenerem uiam parabis.
N am dulcis ueneris manus miniſtra.
P oſt blanda oſcula, garulas'q; uoces,
D ulces'q; Illecebras, iocos'q; molles,
P oſt tactus teneros, leues'q; rixas,
C um ſeſe ad cupidos reſoluit illa
C omplexus, ſimul et timet, cupit'q;,
T unc ſignum cane, tunc licebit arma

Totis

Totis expedias amicæ castris,
Telum comminus hinc, et inde uibrans,
Dum uulnus ferus inferas amatum.

DE FANNIAE Labellis.

Si quæris uenerem, cupidinemq́;,
Dulces Fanniolæ labella quæras.
Hic sedes posuit suas Cupido,
Hic lætas agitat Venus choreas.

LOQVITVR Puella fuscula.

Quod sim fuscula, quod nigella, & ipsæ
Fusco in pectore nigricent papillæ,
Quid tum? nox nigra, fusculæ tenébræ,
Nocturnis colitur Venus tenébris,
Optat nox Venerem, Venus tenebras,
Et noctes Venerem tenebricosæ
Delectant, pueri in sinu locata
Lusus dum facit, improbasq́; rixas.
Ergo his in tenebris latebricosis,
His nos in latebris tenebricosis
Lecto compositi, quiete in una
Ducemus Venerem, toroq́; iuncti
Condamus tenebras, sopore ab ipso
Dum Solis Venus excitet sub ortum.

MORTEM sibi imprecatur ob
Zelotypiam.

Quis hæc, me miserum labella suxit?
Quis has me miserum, genas momordit?

Quis collo, ah miserum notas reliquit?
Quis ah, quis teneras manu papillas
Tractauit digitis, manuq; pressit?
Quis candentia gutture ex eburno
Accepit spolia ore, dente, labris?
Quis felix animam beatus udo
Quis de pectore rettulit saluam?
Quis ò cætera, sed quis, ah quis? heu.
Me me iam miserum iuuat perire.
Quis stricto pugione pectus haurit?
Hic hic est dolor ense finiendus.

TVRTVRES ALLOQVITVR,
Sciscitans eas de amoris natura.

Quæ ramo geminæ sedetis unà,
Atq; unà canitis uagæ uolùcres,
Vnà et gutture luditis canoro,
Cum uobis amor unus, una cura,
Vnum sit studium, et fidele amoris,
Nostri nam uariant subinde amores.
Vos blandæ uolucres, amoris instar,
Exemplum fidei iugalis unum,
Quæ uis, obsecro dicite est amoris,
Tam constans male, dissidensq; secum?
Nam si pascitur è calore, et igni
Cur, ò cur miseri sùbinde amantes
Frigescunt simul, et tremunt, geluq;
Toto pectore sanguis obrigescit?
Sin est frigida uis, geluq; ab ipso
Horrescit simul omnibus medullis,

C ur, ò cur miseri subinde amantes
V runtur tacito calore, et igni?
T oto et pectore sanguis ustulatur?
Q uem hæc tam varians subinde uis? ut
A lternis calor imperet geluq́;?
V os ò dicite blandulæ uolucres,
E xemplum fidei, atq; amoris unum.

DE FVLgentissimus Lucillæ papillis.

Cum molles digitos, acumq́; miror,
M iror artifices manus, opusq́;
I nter fasciolas, papillulasq́;
O bliquis oculis repente uidi.
Q uid uidi? uideo? an uidere credo?
S ed certe uideo, en uidens ipsi
P ulchro è pectore, gemmeis papillis
L ucillæ, radium refulse solis.
N ox est conscia, quæ repente luxit,
Q uæq́; expalluit illico lucerna,
A d quam tum digitos mouebat ipsa.
Q uod ni fasciolis, papillulisq́;
A dmosset teneram manum repente,
F ulsisset roseus dies repente,
F ulsissent mediam diem tenebræ.
F ert Lucilla diem sinu corusco, &
S plendet pectore candicante solem.

AD PETRVM Summuntium.

Baianas petijt Neæra thermas,
N eæram sequitur Venus, Cupido

I t matri comes, it Iocus'q;, Amor'q;,
S uccedunt Charites, præit Neæra.
H æc acreis oculis iacit sagittas,
I ncensas Venus excutit fauillas,
A t suspiria suscitat Cupido,
C it curas teneras Iocus, leues'q;
E t risus mouet, et serit lepores.
T orquet spicula, tendit acer arcum
I nnitens Amor, huc'q;, et huc, et illuc
S pargit uulnera, funditat uenenum.
A t blandæ Charites canunt, leuant'q;
C uras sollicitas, linunt'q; plagas,
M iscent et lacrymis iocos, Neæra
I psa inter ueneres, cupidines'q;
I ncedit dominans, regit'q; eunteis,
E t legem statuit Deis, Deabus'q;.
O felix (mihi crede) Petre, felix,
C ui formosa Neæra, cui Cupido,
E t Cypris fauet, et fauent Amores,
C ui blandæ Charites parant choreas,
E t motus numeris, modos'q; miscent.
O felix iterum. et quater beate
S ummonti, tibi lacteæ puellæ
P rætendunt teneros sinus, Neæra
Præfert oscula, mordicat labella.

DE ALTILIO.

Comptis Altilius placet puellis,
I ncomptæ Altilio placent puellæ.
I ratam quia fecerit Dionem

C ano candidior puella cycno,
Q uam totis amor insidens medullis
F ulgentis pueri usserat calore.
O blatum sibi dum suauiari,
D um leui cupit hinc, & inde collo,
V traq; et simul implicare palma,
H ic trux Altilius reflectit ora,
E t dextra cupidas manus repellit,
A c uerbis ferus, improbus minatur.
T unc illa in miseros abit dolores,
E t largus abit imber ex ocellis,
T orpent pectora, mensq́; corculumq́;,
S emi et mortua lectulo recumbit
V ltricem in puerum imprecata Diuam.
I ncomptæ Altilio hinc placent puellæ.

DE MARVLLI AMO-
RIBVS.

Musæ, quas adamet meus Marullus,
A ut siquæ redament meum Marullum,
M usæ dicite, nanq; amare certum est.
N ostis delitias puellularum,
N ostis, quæ ueneres, cupidinesq́;
A rgutis iaculetur ex ocellis.
Q uæ spirat casiamq́; cinnamumq́;,
M inistrat Pharetram, facesq́; amori,
P ulchro pectore dia Septimilla
H æc illa est, quam adamat tuus Marullus,
Q uæ contra redamat suum Marullum,
F elix copula, mutui calores.

DE AMORIbus Francisci Caracioli.

Quid Caraciolus meus sodalis,
Quid Franciscus agit meus? calét ne?
Quid ni? cui tener ignis usq;, et usq;,
Usq; et mollibus ardet in medullis,
Usq; et fulgidulis micat fauillis.
Crudelis pueri impias sagittas.
Immanem pharetram Dei minacis,
Absens uritur hic amans misellus,
Absenti rapitur misellus igni,
Ardenti miser ustulatur aura,
Et trux Harmosine faces ministrat,
Et ridet simul, et dolet querentem,
Promittit simul, et negat roganti.
O quam difficiles, grauesq́; amores.
Sed tu, si sapias meus sodalis,
Contemne Hermosinas, Myrosinasq́;,
Et dulceis tibi quære Posthumullas,
Ad quas tu uenias meridiator,
Et nocturnus eas, eas diurnus,
Cum quis in socio toro quiescas,
In quarum tenero sinu recumbas,
Optatos capiens simul sopores.
Post gratam Venerem, leuesq́; rixas,
Cum sese improbulus remisit ardor,
Languent corpora, succidunt ocelli,
E colloq́; graues cadunt lacerti,
Et mutæ reticent in ore linguæ.
Tum felix (mihi crede) tunc beatus,

Tum luces tibi fulserint serenæ,
Tum noctes tibi luxerint beatæ.
Quærunt ludere, non dolere amantes.

AD STELLAM PVELLAM.

Dum furtim mihi conniues ocello,
Flectis mox aciem, simul'q; rides,
Post hinc & uariat color per ora,
Et suspiria lassa sentiuntur,
Stillatim mihi corda deliquescunt,
Sudor tempora frigidus pererrat,
Et passim tremor ossibus uagatur,
Vt sensus animum repente linquant,
Vt fiam miser, & beatus unà.
Sed iam plus solito nitescit aer,
Iam lux candidior diem serenat.
Cur ah cur tenebræ repente nobis,
Cur nox exoritur? nigrescit aura?
An sentis miser, an miselle sentis?
Stella est ad speculam, refulsit in te,
Solem lumina uicta pertimescunt,
O claras medio die tenebras,
O lucem sine nube nigricantem.

DE MARVLLI MVNVSCVLIS.

Misit caseolos mihi Marullus,
Cum'q; his uersiculos uenustiores,
Quales Mænaliæ canunt puellæ,
Vnà cum gelido lauantur amne,
Quales Aoniæ canunt sorores,

Cum lætas agitant simul choreas.
Par est uersiculis referre uersus,
Quid pro casiolis referre par est?
Oranda est mihi blanda Septimilla,
Vt pro casiolis uelit referre
Centum basiola, & catulliana,
Centum suauiola, atq; lesbiana.

AD CHARITEVM.

Sunt gratæ in tenebris faces, in æstu
Afflatus leuior recentis auræ,
Defessis sopor, instrepentis undæ
Languenti sonitus, sitiq; pressis
Stillans è patera fluente Lympha.
Est grata & senibus quies, merumq;.
Nec ergo iuueni sopor, nec aura,
Nec riuus strepitans, quies, merum ue
Aufert tristitiam, aut leuat dolores,
Sed risus teneræ procax puellæ,
Petisq; ex oculis remissa flamma,
Afflat quæ uenerémq;, gratiasq;.
Sed dulces recreant leporis auræ,
Et molles choreæ, & modi canori.
Felix Endimion suopte somno.
Non curæ uigiles amoris illum
Torquent, sollicitudo nec diurna,
Non suspiria, garrulíue questus,
Quem cœlo dea dum petit relicto,
Dum Lamon petit, & suos amores,
Sopitum placido toro titillat,

S opito illecebras facit, iocosq;,
S opiti immoritur labris, genisq;,
P arcit sed placidæ tamen quieti.
A t te balneolæ tuæ bearunt,
B eauit ueneris sopora myrtus,
B earunt charites deæ ministræ,
E quis, o Charitee nomen hauris,
N e dum balneolis frequens lauaris,
D um myrtos canis, & canis Dionen,
E t Lunæ reuocas per ora nouem,
I llam composito toro locauit,
E t lætam gelida stertere in umbra,
E ffulsitq; nouo decore Luna,
A c nudis iubar extulit papillis,
C uius roridulo è sinu beatæ
S pirabant rosei liquoris auræ,
C uius de teneris fluens labellis
S tillatim ambrosiæ liquebat humor,
Q uo myrtos ubi, lectulumq; & ipsum
A fflauit, Zephyrumq; ab ore ciuit,
I n te delitias suas refudit,
R efudit cyprium, & syrum liquorem,
A c tecum uiridi iocosa in umbra,
T ecumq; assyrio beata lecto
L udit idaliæ iocos palæstræ,
E t tecum placida cubat quiete.
F elix balneolum lauante Luna,
F elicesq; dea iocante myrti,
F elix lectule lusitante diua,
F elices Chariteo amante Baiæ.

AD MASIVM AQVOSAM.

Ne tu ne pete balneas Aquosa.
Quin molleis iubeas ualere Baias,
Et littus madidum, ebriosq́; fonteis,
Nil illis petulantius lacunis,
Infractum magis, impudentiusq́;.
O iam iam pete balneas Aquosa,
Et littus tepidum, & lacus salubreis,
Nil Baiјs moderatius seueris,
Ad quas palladius chorus migrauit,
Migrauit studium pudoris omne,
Migrarunt simul attici lepóres,
Atq; artes itidem bonæ migrarunt,
His postquam Hippolyte lauauit undis,
Quam musæ erudiere, comitasq́;,
Fouit cecropio sinu decorq́;,
Atq; unà pudor arte temperarunt,
Et uirtus numeros suos per omnes
Exorans, solio suo locauit
Reddentem populo, patriq; iura.
Hinc mores dominæ sequuntur undæ,
Vt nil sit mage balneis seuerum,
Nil Baiјs moderatius sit ipsis.
Quo circa cole balneas Aquosa,
Et littus medicum, atq; aquas salubreis,
Quas & Pierides colunt puellæ,
Queis et se Cicero, Maroq; lauit,
Dum hic Anchisiaden canit uagantem,
Illic Socraticos refert libellos.

DE ALBINI Munusculis.

Nolo cascolos ducis tenacis.
V ani cascoli ducis ualete.
D uas cascolos nihil moramur.
D uas cascoli ualete, abite.
A lbini uolo dona liberalis.
A lbinus mihi carduos sicanos,
A lbinus mihi salsulas oliuas,
A lbinus mihi mella, sicarumq;,
Q uin & fasciculos dedit rosarum.
P romisit quoq; cyprios odores,
M issurus quoq; myrteos liquores.
V ani cascoli ducis ualete.
N il iam cascolos ducis moramur.
A lbini uolo dona liberalis.
A lbinum faciles ament puellæ.
A lbino faueat uenusq;, amorq;.
A lfonsum tetricæ doment puellæ,
A lfonso noceat uenusq;, amorq;.
S int & Drusula, Drusulæq; ocelli
I rati nimis, atq; sæuientes.
E t cæpas simul, alliumq; ructet,
S iquando ad thalamum uocabit illum,
P rofessus dare, quod mihi recusat,
P aucos cascolos, inane donum.

IO. IOVIANI PONTANI HENDECASYLLABORVM,

LIBER SECVNDVS.

AD MARINVM THOMACELLVM.

Et fonteis calidos amant camoenae,
Et musae calidis aquis lavantur,
Et musae placidos colunt recessus,
Et dulceis numeros amant camoenae,
Et musae choreis, choris camoenae
Traducunt rapidos per antra soles,
Et soles rapidi tepent per antra,
Dum musae placidas agunt choreas,
Dum molleis agitant choros camoenae.
Nobis tristitiae, gravesque curae
Mulcendae numeris Marine, & inter
Ludendum cyathos, bene ominemur,
Pax est Italiae futura, pacem
Et vina, & choreae, & Venus sequuntur.
Hac et balnea lege sunt colenda.
Adsitis charites seni iocanti.
Adsis Syrmio o insularum ocelle,
Adsitis cineres Catulliani,
Cantu dum senium levo molestum.
Ne tu ne calidas Marine Thermas
Intres cum tenera senex puella,

Nil

N il habet socium senex puellæ,
A sene omnimodis puella differt.
P ro thermis pateræ, & merum, lagena
A dsit pro tenera tibi puella,
A dsit Melphiaca cadus lyæi.
T hermæ nam iuuenes decent, tabernæ
L eneæ inualidos senes, is ipse es
A rens, frigidulus, minutulus'q;,
C ui pendet cucumis, rigent'q; uenæ,
Q uæ bacchum sitiant madentiorem.
A mabo puer hos minutiores
I rrora calices, Marine sume,
N am quotquot calices tibi propinas,
T ot diuos tibi feceris propinquos,
E t quotquot cyathos tibi litabis,
T ot aras statues dijs benignis
H æc sunt deliciæ, hæc senum uoluptas.

AD ELYSIVM Gallucium.

Blandis uersibus Elysi iocamur,
B landis concinimus modis amores,
E t blandis animum sonis leuamus.
M irum? blandus amor. Cupido blandus,
E t blandus iocus est, uenus'q; blanda.
S unt blandæ charites'q;, gratiæ'q;.
B landis templa deum sonis adimus,
E t blandis precibus iouem precamur,
L ux blandissima temporum magistra,
V ale sæue rigor, seueritas'q;,
V ale durities Catoniana.

Nil blandum nisi, quæritat uoluptas,
Te, te si mihi cara Phanniella
In molli sociam dabis cubili,
In nostro uenias sinu fouenda,
Sic istæc tibi suxerim labella,
Sic istas tibi suxerim papillas,
Sic omnem tibi sanguinem resugam,
Vt matri redeas dolor querenti,
Vt quæ te peperit, nec ipsa norit,
Sucto gutture, pressulis labellis.
Sucto pectore, suctulis ocellis.
Ac ne pallia sint molesta nobis,
Nudis corporibus cienda pugna,
Nudo pectore, nudulis papillis,
Nudo pectine, nudulisq́; coxis,
Et nudis pedibus, genuq́; nudo.
Ac si fert patulis furor fenestris,
Nulla ut uulnera in irritum petantur,
Vt nulli in uacuum ferantur ictus.

DE ANDREA Contrario.

Dilexit iuuenem Thalia, quem nunc
Senem candida diligit Sophia.
Monstrauit iuueni Thalia cantum,
Nunc seni sapientiam sophia.
Cantauit iuuenis modos Thaliæ,
Nunc senex sapientiam reponit.
O felix iuuenis, senexq́; felix
Contrari, ò iuuenem, ò senem beatum,
Quem doctus puerum erudiuit Aon,

Nunc senem erudiunt graues Athenæ
Casto pectore, moribusq; castis.

DE FOCILLAE Puellæ ocellis.

In tuis amor insedens ocellis
Mira cœpit ab arte uulnerare,
Nec suetas pharetra iacit sagittas
Nec tendit ueterem recuruus arcum,
Sed cum lumina, petulosq; ocellos
Huc, illuc agis, & subinde rides.
Istis utitur ille tunc sagittis,
Istis corda quatit, feritq; amantum,
Isti spicula sunt, facesq; ocelli,
Quoscunq; aspicis ipsa, uulnerantur.
Omnes uulnerat, aspicis quot ipsa.
Omnes ustulat, ipsa quos tueris.
Isti sunt oculi faces amoris.
At tu ne pereas tuis ocellis,
In te neu proprijs amor sagittis
Vtatur, speculum Focilla uita,
Ne te cum in speculo uides, probasq;,
Ex ipso speculo, nigrisq; ocellis
Excussas amor ingerat sagittas,
Atq; urere tuis misella flammis.
Sit tibi & speculum, fuit quod olim
Narciso uitrei figura fontis.

AD Focillam de capillis ad frontem sparsis.

Quid sparsam digito comam reponis?
Effusumq; uage legis capillum?

A n ne ut excruciẽs Focilla amantem?
V t perdas miserum senem puellas?
N e tu ne mea collige, euagari
A d frontem sine, diffluat capillus
C ircum tempora, uentiletq; crinis,
A uram qui pariat, faces ut ipsas,
B landis quas iacularis ex ocellis,
S uccendas, agitans, & huc, & illuc.
E xtinctum ut reuoces senis calorem.
I am tu iam mea collige, & repone,
C rinem contege, subliga & capillum,
A uram ne citet, excitetq; flammas,
Q uæ nostrum prope pectus ustularunt.
V os, ò uos teneræ precor puellæ,
Q uæ myrtos, & amaracum rigatis,
H oc uos, hoc miserum rigate pectus,
I mis quod procul ardet ab medullis.
E n flammas simul, en simul sagittas
I psæ cernitis, hoc rigate pectus,
I psæ extinguite, & usq; subrigate.
E t flammas simul, et simul sagittas.

AD IOANNEM Bardum.

Inter Socraticos licet libellos,
A tq; inter studium decet Sophiæ
M iscere & teneros amicæ lusus,
O Parde aonidum comes Dearum.
Q uare nec medicos lacus, nec hortos
B aianos fuge, myrteumue litus.
M yrtos nam Maro, balneas & inter

Aenean

A eneam cecinit, petit profundi
D itis dum hostia, dum parentis umbras,
E t prolis seriem accipit futuræ.
M yrtos et Cicero tuus frequentans,
F ontes'q;, et celebres agros Sibyllæ,
O rnauit Latium potente lingua,
D etraxit spolia atticæ & amœnæ
H as Marcus coluit pater Senatus,
T errarum & dominus, parens'q; Romæ,
A tq; omnis sapientiæ Magister.
H as et tu cole Pardo nam seueram
Q uandoq; & iocus addecet sophiam,
E t ludit sapiens dies et ipse,
E t soles uariant, itemq; Lunæ,
E st & tristitiæ lepor leuamen,
B aianis lepor, & leuamen undis.

AD FOCillam de cohibendis ocellis.

Lasciuos cohibe Focilla ocellos,
N e perdas miseros uidendo amanteis.
S ummissos nec habe Focilla ocellos,
N e perdas miseros pudendo amanteis,
I ratos quoq; comprimas ocellos,
N e perdas miseros minando amanteis.
N e sponde faciles benigne ocellos,
D e spe ne perimas benigna amanteis.
N e tingas lacrymis misella ocellos,
L uctu ne perimas misella amanteis.
N oli (crede) Focilla, crede, noli
I stos exerere ò Focilla ocellos.

I sti quicquid agunt Focilla ocelli,
S unt incendia, sunt Focilla amantum,
F unus (crede) Focilla sunt amantum,

AD FOCILLAM.

Si rides, Veneres Focilla rides,
S i cantas, Veneres Focilla cantas,
S i saltas, Veneres Focilla saltas.
D emum sunt Veneres Focilla, quicquid
L udis q;, & loqueris, facis q;, agis q;.
A t cum nudula lectulo recumbis
I nter delitias, libidines q;,
T unc non es Veneres, Venus sed ipsa.
V enus, ne dubita, Focilla tunc es.

AD FRANCIscum Puccium.

Quid fonteis calidos, nemus q; auernum
P ucci? quid medicos petis recessus?
B aianos habitant sinus amores,
B aianum Veneres colunt recessum,
B aianis Charites aquis fouentur.
A duersis cupis an Dijs ualere?
I ratas tibi & excitare Baias?
Q uin Pucci mihi catre, catre musis,
C um primis Veneri, cupinidini q;
H oc, sis, hoc age pro tua salute.
V nam Sulpitiam precare, et uni
R em sacram facias, roges et unam,
T reis ut Ambrosiæ benigna guttas
S piret de teneris tibi papillis,

Afflatus

A fflatus totidem fragrantis auræ,
H is risum adijciet benigniorem.
S ic à Sulpitia salus petenda est,
V no quam liceat tamen parare,
F urtim basiolo repente rapto,
D emorsis labijs, & ore hiulco,
S pirantisq; animæ reflante flore,
S ic fient tibi balneæ salubres,
V na in Sulpitia salutis est spes.

AD CONSTANTIAM.

Insedere tuis apes labellis,
I n labris residens tuis Melissa
H yblæum liquat, atticumq; rorem,
Q uem stillent paphiæq;, gratiæq;.
O qui castalios lacus poetæ,
Q uiq; et thespiadum sititis amnes,
H inc & castalij lacus liquores,
H inc & thespiadum petatis undas.
H as Constantia mollibus labellis
I nstillat, quibus atticæ camœnæ
R orarunt uenerem suam, charinq;,
Q uæ musis comes, & comes poetis.

IO. PARDVS AD PONTANVM.

Pontane optime, semper haud uocati
C ui Dij comiter assident, Deæq;,
C ui sales nitidi, facetiæq;
S emper dulcibus insident labellis,
C ui perlucida, multiplexq; uena

Aut iunctæ pede, uocis, aut solutæ,
Dii magni ut lepide, ut fluit decenter,
Sic sentis male de tuo sodali?
Sic durum potes, ac putare ineptum?
Ut me ad balneolas tuas uocare,
Te sit suppuditum, inuenuste, inepte,
Hac in re modo, non uenuste, inepte,
Hac in re male, salse ipse, ubiq;
Cum sis salsior atticis salinis.
Me ne non decet his locis inesse?
Ubi tu pater es seueritatis,
Ubi tu Cato seculi ipse nostri.

AD FOCILLAM.

In somnis tenerum mihi labellum
Offers dum male, suauior'q; utrumq;
Decursim lacrymæ tibi exciderunt,
Et largo faciem madore tingis,
Atq; has dum lacrymas madenti ab ore
Detergo simul, & simul relingo,
Surreptim mihi, mordicus'q; linguam
Exceptam rapis, obteris'q; dente,
Mox risus lacrymis, iocos'q; miseros,
Hæc nos ludicra, imagines'q; noctis
Has, inquis, simul in die uicissim
Et ueras faciamus, & probemus,
His te in iudicium uoco, fidem'q;
En linguam tibi, porge mi labella.

AD FOCILLAM.

Ni reddis mihi uitreos ocellos

C aecae praesidium meae senectae,
A n est, cur ego non tuis papillis
M anus iniiciam? traham'q; prensas
V sq; ad basiolum, supina quod des?
Q uod des ipsa supina, quod supina
C eruice excipias, quod ore hiulco,
Q uod'q; ipse eripiam tibi supinus.
A tq; illud moneo, supina uites,
N e lapsis pedibus ruas repente,
A ut in scriniolo renisa restes.
N am nec sat fuerit uocare matrem,
F urtum et reddere, supplicem'ue flere,
S ed nudo (mihi crede) crure, coxa,
N udo pectine, et usq; ad umbilicum
S enem perpetiere uerpulentum.
E t clames uolo, reddo, reddo, reddo,
P ro quo sic ego, subdo, subdo, subdo.

AD FOCILLAM.

Promissum mihi suauium dedisti,
Q uod mox dum repetis reuendicatum,
C lauso in scriniolo obserans locasti,
N unc furto quereris subinde plorans,
S urreptum tibi ne puella, ne fle,
V el triplex tibi basium rependam,
V nam si mihi lacrymam resolues.

AD FOCILLAM.

Lasciuos male temperas ocellos,
N ec nostrae miseret tamen senectae,

Q uantum uis iuuenes ama, foueq;,
D um ne me fugias senem puella
A tq; hos, atq; alios ames licebit,
D um ne me abijcias puella amantem.
N olo delitias, libidinesq;,
A misi uenerem, libidinemq;,
L asciuos oculos uolo, precorq;,
L asciuos quoties reflectis in me,
E t rides simul, et doles, ocellos,
I nspiras iuuenis mihi uigorem,
Q uin omnem simul exuo senectam,
S i ter blanda Focilla suauiaris,
S i linguam tenero sub ore sugis,
S i collo quoq; complicata pendes.

AD Franciscum Pudericum.

Q uid Baias Puderice, quid ue fontes
S uspiras tepidos, amoris expers?
B aias nam ueneres Cypro relicta,
R elictis charites procul Cytheris,
D esertis Paphiæ urijs uetustis
M igrarunt, amor & migrauit una,
E t blandus iocus, et tener cupido,
A ltrixq; & iuuenum, & senum uoluptas.
Q uod si tu Puderice uina, cœnas
S uspiras, cupis et sales procaces,
N imirum Capimontij recessus
P ræstent hoc tibi, præstet & rosarum
C ultrix Antiniana. nanq; Baias
Q uid dulces celebrant, ament necesse est.

AD FOCILLAM.

Accedis quoties sacras ad ædes,
Inuisisq; deos, adusq; templa,
Tecum ne comitem Focilla amorem
Adducas, moneo, domiq; clausum
Seruari in thalamo iube, atueq;,
Ne diuos, homines q; amore captos
Ad rixam cieas, uoces q; ad arma,
Et sis causa tuæ uolens rapinæ.
Quid demens moneo? nec ipsa amorem
Istis uulnerat usq; qui ex ocellis,
Inuitum fugies, amor nec ipse
Te te deseret, aut comes relinquet,
Regnum qui tenet in tuis ocellis.
Hos tu sed tenui Focilla uelo
Compressos tege, molliter q; uesti,
Nubem q; obijce tenuiore uitta,
Flammas ne iaculentur, & sagittas.
Sic & calfacies Focilla amantes,
Non ures tamen impotente flamma.
Quid tum, quid misero seni, calor quem
Iam iam destituit, Focilla fiet?
Fiet quid misero seni Focilla?
Quem frigus prope congelauit omnem,
Cui longe est opus ustulante flamma.
Iam furtim misero reclude uelum,
Obliquis refoue & Focilla ocellis,
Furtiuo & refoue senem calore,
Quo primam referet uigor iuuentam.

AD FOCILLAM.

E risu in lacrymas Focilla uertis,
A uertis quoties grauata ocellos,
I n risum è lacrymis Focilla mutas,
C onuertis quoties benigna ocellos,
Q ueis pacem geris, & geris duellum,
Q ueis & tristitiamq; gaudiumq;.
C ur ô cur tenebræ repente obortæ?
C ur lux destituit? dies nigrescit?
O biecit ne oculis Focilla uelum?
E t lucem obuoluit tegente uitta?
O iam detege iam Focilla uelum,
E t uittam remoue, & reclude ocellos,
Q ueis lucem simul & diem ministras,
E t lucem pariter, diemq; redde.

AD PETRVM Summontium.

Ducit dum choreas Neæra, linquunt
E t prata, & uirides agros Napææ.
P ulsat dum citharam Neæra, currunt
A d plectrum driadesq;, oreadesq;,
C antat dum ad numeros Neæra, tultæ ad
C antum Naiades ruunt frequentes,
M iscent hinc thyasos, Neæra ducit,
E t ducit simul, & canit, canenti
A ssurgit nemus, assonantq; ripæ.
E t littus resono fragore plaudit,
P laudit cæruleis Auernus undis,
G aurus de specula superbus alta.

E ffundit uiolas, rosas, Cyperonq;
E t myrti teneros, thymiq; flores,
V nam & balnea consonant Neæram.
D ic o dic age Petre, quæ uoluptas?
Q uæ mens tum tibi? non beatus esses?
N on Dis persimilis tibi uidereris?
Q uid? cum de charitum manu capillum
O rnata, ambrosiæ & comam liquore,
I n te dulciculis tuens ocellis,
I n te lacteolo sinu refusa
I nstillat placidum tibi uenenum,
E t uultu, & labijs, & ore hiulco?
A n non inuideant dij tibi ipsi?
N on quod dij dederint, dedit Neæra,
I ndicas etiam ut dijs duellum.

SVMMontius amator ad Neæram.

S tillant de roseis tibi labellis
H yblæi simul, atticiq; rores.
S pirant de roseis tibi papillis
V na coricij, syriq; odores,
V ernos & Zephyros, recentem & auram.
A fflas ambrosio Neæra ab ore.
T ecum ergo Syriam Neæra, hymetumq;,
A c defers Zephyri recentis auram.
Q uin ipsas charites Neæra, & ipsam
D um rides, ueneris refers figuram.
I stam sed remoue Neæra dextram,
N e me ne digitis Neæra mulce,
I stis articulis, sinistra & istis

Quicquid contigeris, repente prurit,
Et quicquid digito, ah miser liquesco,
Et quodcunque manu Neæra tractas,
Imis intima pruriunt medullis.
Pruritum digitis Neæra præfers,
Pruritum manibus Neæra miſces,
Prurigo tua dextera eſt Neæra.

AD ANTONIVM GALA-
teum medicum.

Gauranæ Galateæ te puellæ
Expectant, calidis laues ut undis.
Expectant medicum ſalubre littus.
Lætentur medico iocante Baiæ.
Exultent medico lauante thermæ.
Qui riſus tamen inde? qui cachinni,
Senex hernioloſe dum lauabis?
Qui luſus tamen inde? qui lepores,
Senex uentriculoſe dum natabis?
His te nec medicum dolere par eſt,
Riſus qui ſoleas ineptiores
Vlciſci, calido fluore uentri
Iniecto, & liquidæ madore maluæ,
Tum beta, atque oleo, ſale, atque melle.

AD PETRVM GRAVINAM.

Mecum ſi ſapies Grauina, mecum
Baias, & placidos coles receſſus,
Quos ipſæ & ueneres colunt, & illa
Quæ mentes hominum regit uoluptas.

Hic

Hic uina, & choreæ iociq; regnant,
Regnant & charites, facetiæq;.
Has sedes amor, has colit cupido.
His passim iuuenes, puellulæq;
Ludunt, & tepidis aquis lauantur,
Cœnantq;, & dapibus, leporibusq;.
Miscent delitias uenustiores.
Miscent gaudia, & osculationes,
Atq; unà socijs toris fouentur.
Has te ad delitias uocant amœnæ.
Inuitat mare, myrteumq; littus.
Inuitant uolucres canoræ, & ipse
Gaurus pampineas parat corollas.
Quis cum dulciculæ accubans Philenæ,
Ad mensam calices madentiores
Exiccs bibulus, cites q; somnum.
Hæc te, dum tenero in sinu quiescis,
Dum lento caperis sopore, molli
Amplexu foueat, uocetq; somnos
Et cantu, & numeris, strepente et aura,
Componatq; genis genas, & ori
Os blande admoueat, quiete & una
Coniungat placidos & ipsa somnos.
Hæc Baiæ dederint tibi Grauina,
Hæc capta illecebris tuis Philena,
His in delitijs ages beatus,
Mecum dum placidos colis recessus.

INVITANTVR Pueri, & puellæ ad audiendum charitas.

Ad myrtum iuuenes uenite, myrti
L ætæ dum charites canunt sub umbra.
A d myrtum teneræ simul puellæ,
L udunt dum charites, uenite cultæ.
C antant dum paphiæ, chorosq; ducunt,
E t sponsæ, & iuuenes fauete linguis.
I nuadit choreas Venus. puellæ
I mmistæ pueris agant choreas.
I nuadit choreas Amor. iuuentus
M isti uirginibus choros frequentent.
L ibertas sua balneis tributa est.
C ustodes abeant. senes ualento.
A dsint blanditiæ, ualete curæ,
E t rugæ ualeant seueriores,
T oto & littore perstrepant cachinni,
I psa & balnea molliter susurrent,
E t lusus teneri, & leues lepores.
L ibertas iubet hoc, Venusq;, Amorq;.
D um lux est, pueri, puellulæq;
E xercete oculos simul procaces,
E xercete iocos benigniores,
E t suspiria grata blandiantur.
A t dum nox silet, & tegunt tenebræ,
I n molli thalamo mouete rixas.
A mplexu in cupido ciete pugnas.
N ullus sit lateri modus, pudor' ue.
C ertent oscula, morsiunculæq;.
L ibertas iubet hoc, Venusq;, Amorq;.
M ane roscidulis nitescit ortis
F rondenti rosa ramulo, recentem

Afflans

A fflans e' folijs benigna odorem,
A tq; hanc horridulo colonus ungui
D ecerptam uariæ implicat coronæ,
V ertitq; in proprios odoris usus.
M anat roridulis fluens puellæ
L abris ambrosius liquor, fragratq;
S tillans idalium per ora nectar,
A rdor quo iuuenum, sitisq; amantum
L enitur socio simul cubili,
I ungunt dum cupidos sinus, & una'
M iscent humidulas per ora linguas,
S tillatq; e' roseis fluor labellis.
H unc, hunc o' iuuenes licentiores,
H unc florem legite, hoc liquate nectar,
V obis ambrosij fluant liquores,
V obis aßyrij fragrent odores,
E t suctis liquor effluat labellis,
L ibertas iubet hoc, Venusq;, amorq;.
V os ò, uos alios item liquores
H aurite, atq; alios puellæ odores,
N ouas ambrosias, nouumq; nectar,
A fflatusq; animæ fragrantiores,
H os flores legite, has rosas parabit,
V obis lectulus has rosas liquate,
S pirans aßyriam simul, cyprumq;,
H os flores simul, & simul liquores
A fflabit thalamos, torusq; cultus.
H os ergo thalamos, torosq; nuptæ,
E t sponsæ colite frequentiores,
C ompressu, illecebris, sale, & Titillis,

L usu, & mollitie procaciore,
H is rixas simul, & iocos seratis,
L ibertas iubet hoc, Venusq;, amorq;.
D ens rixas moueat, manus Titillans
E t lites ciat, & leuers querelas.
A stos & lepidos sales, & ipsæ
L inguæ suauiloquos strepant susurros.
A dmotæ tepido sinu papillæ
P acem concilient, iocosq; paci,
E t lusus similes, iocisq; uerba,
A mplexus similes & his, & illis.
L ibertas iubet hoc, Venusq;, Amorq;.
S ed iam Sol rapidos mouens calores
N os oci admonuit meridiani.
Q uo circa iuuenes, nurusq; comptæ
P ost dulceis numeros, choris peractis,
I te hinc in thalamos meridiatum,
I te in gaudia, mutuosq; lusus.
N ullus delitijs modus sit, ignem
S uccensum idalia fouete lympha,
Q uo fessas sopor irriget medullas.
H oc ipsa ocia nam meridiana,
E t mulcens simul imperat uoluptas.
H oc nati Veneris, Venusq; mater.
I te, atq; unanimes fouete somnos.

DE IOANNE Pardo.

Dulces balneolæ, tepensq; littus,
A c Baiæ eliciunt repente Pardum.
P ardumne eliciunt repente Baiæ?

P ardum num Venus, aut trahit Cupido?
I nfirmam ò sapientiam, cui ipsi
P ræscribit Venus, imperat Cupido,
E t natus puer, & puella mater.
E rgo mæoniæ caput palestræ
D ucetur Veneris superba pompa?
D ucetur pueri nouus Triumphus?
S pectatam ò sapientiam omnis æui.
B aias iam properat meus sodalis.
B aias Mopsopiæ caput sophiæ,
E t thermas petit. euge dulce littus,
D ulces balneolæ, lacus'q; auete,
O rbis delitiæ, Theatrum amantum.

AD MANLIVM Rallum.

Manli delitiæ attici leporis,
A tq; idem latiæ lepos camœnæ,
C antas dum teneros Lycinnæ amores,
E t coi numeros refers Philetæ,
D um molles Veneris reponis igneis,
Q uos dulcis tibi suggerit Tibullus,
N os Manli senio grauante pressi,
M iseni aut placidis uagamur oris,
B aiarum aut placidis aquis lauamur,
E t cultis genio fouemur undis,
H ortorum aut resides tenemur umbra,
Q uos nostra Antiniana, quos Patulcis
R uris delitiæ Maroniani
O blectant teneri lepore cantus,
Q uos septem assiduis simul choreis

I llustrant cypriæ Deæ ministræ.
S eptem nam Venerem colunt puellæ,
M olles, dulciculæ, leues, tenellæ,
F ormosæ comites, decora pompa.
H æc curas abigens, molestiasq́;,
I ucundi memor, et memor leporum
M iscet delitias, facetiasq́;,
L udorum admonet, admonet iocorum,
A tq; ore, ac teneris procax labellis
A fflat blanditias, mouet titillos,
E t circum omnia lusibus serenat.
I lla et munditiem, leuesq́; cultus,
E t curat nitidos beata comptus,
V nius studium nitellæ, et unus
O rnatus amor, elegantiæq́;.
A h labes ualeat, ualete sordes,
H uic sola et species, decorq́; solus
E st curæ, ratioq́; & una formæ,
S pectari cupit undiq;, et probari,
Q uis cultus deceat, colorq́; qualis,
Q ui comptus niueos honestet artus,
O mnisq́; in tenero decore cura est.
H æ gratæ idaliæ Deæ ministræ
A ssistunt thalamo, coluntq́; diuam,
H æ gratæ comites uagantur unà,
A tq; unà uarias agunt choreas.
H inc nomen charitesq́;, gratiæq́;.
A t petis oculis, decente nutu
G audens Opsiglycêa, quamq́; blandis
L ætatur Chariotaris susurris,

Sollers

Sollers illecebris, faceta dictis,
Quæ gratis animos iocis Titillat,
Diuersas ueneri faces ministrant,
Atq; ignes uarijs fouent uenenis,
Et uel melle linunt, linunt'ue felle,
Aut acri modo temperant dolore,
Aut spe, aut lætitia, modo ex utrisq;
Inspersos relinunt, simul'q; miscent
Immite, et placidum, nihil'q; linquunt,
Quod sensus moueat, uices'q; amantum.
Hinc cantu tenero, fide & iocosa
Insignis Gelopœia, nobilis'q;,
Et risu, & lepidis decens cachinnis,
Atq; exculta sinum, comam repexa,
Passu composito, decora gestu,
Omneis'q; ad numeros, modos'q; prompta
Formosis Pasirithme lacertis,
Hamatas acuunt manu sagittas
Immiti puero, nouant'q; tela,
Quæ mox idalijs premunt lacunis,
Tingunt et medico recocta succo.
Crudeles calami, truces sagittæ,
Cuspis queis adamantina, ast inertes,
Queis est plumbea uena. ter beati
Felices quater hic, & ille, quem'q;
Fixit cuspidis aureæ pharetra.
Infelix nimium, mali'q; fati,
Hæsit cui lateri æreum ueru tum.
Hic tot perpetietur ipse, tot'q;
Artes, quot rapidæ, et leues puellæ,

Quot quot longo in amore sunt labores,
V t possit miser omnibus uideri.
A n Manli paphiæ tibi ministræ
S trinxere aureolam liquore pennam
I ntinctam cyprio? hinc tibi Lyanna
E t risu facilis, benigna & ore,
A tq; uni tibi se beata comit,
O felix amor, o poeta felix.

DE FABIO LOPITIO.

Quæris qui Fabium, Lopitium'ue,
I llum quærere desine in theatris
A ut urbis plateis, foro, aut palæstris.
M usarum hic tacitos colit recessus,
E t pucci ædiculas sibi sacratas,
I llinc aonios legit libellos,
E discens elegos Propertianos,
A dmirans numeros tuos Tibulle,
E t quos ad citharam refert Corynna,
A ut magni ad lituos canit Maronis,
D iuini aut Ciceronis haurit artes,
C urans Socraticæ instituta uitæ.
H ic quæras Fabium, Lopitium'ue.
N am Pucci hospitium colunt camœnæ,
M usarum Fabius colit recessus.

AD PETRVM Paulum Sarranum.

Effingis ueteres Petre, & recenteis
F ormas grammaticos, nec est inuentus,
C ui plus debeat ipsa, siue morum

Mira

M ira simplicitate, seu bonarum
S umma cognitione litterarum.
I dem Paule nouos colis poetas,
O bseruas ueteres, facisq; & ipse
V ersus, ac numero uenustiore,
N escis nec ueteris larem sophiæ,
H unc ergo tibi Petre Paule nostrum
C ommendo Iouii anulum quatrimum,
E t matre ingenua indole et pudenti,
H unc dignum institue et patre, & camœnis.

AD MARINVM THOMACEL
lum, & Petrum compatrem.

Annos sex nouies Marine amici
V nà uiximus integello amore.
A nnos tot pariter, quiete & unà
T ernu Compater egimus, nec ullas
S ensit noster amor per hæc querelas,
E xemplum fidei, atq; amoris unum.
H anc mentem, hos animos sibi requirunt
L ucrinæ quoq; balneationes,
H anc legem & cyathi frequentiores.
Q ua re hoc nunc agite o mei sodales
A equatis numeris, tenore eodem
S cyphos tergeminemus, & trientes,
S it triplex acies, triplexq; Mauors,
A c Marte in medio, calente rixa,
T ernas i Puer, euoca et puellas,
N ostram ut calfaciant simul senectam,
Q uæq; inter pateras, furore in ipso,

Pacis commoneant, serant'q; lusus,
Inter'q; oscula mollibus labellis
Includant animæ senilis auras,
Contingant'q; animæ uirentis aura.
Hæc est illa Marine lenis aura,
Flat quæ de teneræ sinu puellæ,
Qua mulcet iuuenum Venus calores,
Senum et frigida corda confocillat.

AD VXOREM.

Oblita es thalami, tori'q; nostri,
O fallax senij mei leuamen,
Connubij immemor, immemor'q; amorum,
O fallax amor, o nihil fidele,
Ergo sub tremula miser senecta
A te destituor, mihi nec ipsa
Insomnis ueniens, leuas senectæ
Ipsius grauidas dolore curas.
Natum nec memorem senis parentis
Ah dura esse sinis. ualete uterq;
Has uobis sine perferam procellas
Languens, frigidus, atq; destitutus,
Vana o nomina, spes'q; liberorum,
Heu res coniugij parum fidelis.

DE HANNIBALE FAMATIO IN BALNEIS.

Dic o dic puer, Hannibal ne lauit?
Lauit, sed latitat puellæ in ulnis,
Hic Famatiolus latet, litat'q;

P ersoluens ueneri sacrum, quod olim
V ouit pro teneræ salute Hyellæ.
T u ne pollue sacra, né ue turba.
V erum ipsas charites uidere fas est,
V nà dum uiolas regunt, rosasq́;,
E t gratas ueneri parant coronas.
M olles en digitos, manus tenellas,
E t quis de niueis nitor papillis?
Q uem ore è roseo re fragrat aura?
I am Famatiolum litasse uerum est.

DE FOEDERICO REGE AD Balneas accedente.

Q uid, quod plus solito serenus aer?
E t gramen uiret, & nitescit arbor?
Q uid, quod plus solito canunt uolucres?
C antant gutture leniore cycni?
P rogne et lugubrioribus querelis?
E n Spirant Zephyri salubriores,
E t rident pelago silente arenæ
N ullo et murmure littus obstrepescit,
E n ducunt choreas per arua Nymphæ,
E t musæ numeris suis sequuntur,
I psa et balnea perstrepunt chachinnis,
A n non, adueniente Fœderico
I psa & balnea molliter cachinnent?
I psa & littora suauiter susurrent?
A gnoscunt dominum suum lacunæ,
R egem balneolæ suum salutant,
A ssurgunt et hero suo liquores,

A duentat decus elegantiarum,
E t flos aduenit omnium leporum.
I llum delitiæ ſequuntur omnes,
I llum munditiæq́;, gratiæq́;,
E t ſceptro ſpeties potente digna.
N é ne balneolæ timete, né ne
M auortem ſocium, Trucesq́; uultus.
M auortem ſocium nihil timete.
I uſſa nam timet ipſe Fœderici.
P aretq́; imperio, & ueretur illum,
F elices domino lauante Thermæ,
F elices et hero lauante Baiæ,
O felix ſpaciante rege littus.
M yrti dicite, Io euge Fœderice,
E uge Io canite, euge Fœderice.

DE Marte in balneis lauante.

Mars ne in balneolis? ualete castra,
M ars ne hic ipſe lauat? ualete bella,
C umq́; illo eſt Cytherea? pax adeſto,
H oc ſors imperat ipſa Fœderici.
T u uero Venerilla dulce cœli,
E t terræ decus, unicum et leuamen,
M olles illecebras decoro amanti,
B landos Martiolo tuo ſuſurros
F ac, et delitias, libidinesq́;,
M iſce & ſuauia, iunge dulce murmur.
H is luſus adhibe beatiores,
M ox tinge Ambroſio liquore feſſum,
S omnus quo placidus per oſſa ſerpat,

E t belli rapidus furor quiescat,
H oc hoc te rogat ipse Fœdericus.

DE BATHYLLA.

L auit delitium meum Bathylla,
L auerunt charites simul, uenusq;
I ntrans balneolum lauatq;, & hæret,
Q uæ sit de numero, choroq; quarta,
Q uæ nam sit charis, extera aut puella,
V nus cum decor esset, una forma.
D umq; hæret dubitans, & hanc, & illam
P er risumq;, iocumq; suauiatur,
S pirauit roseo Bathyllæ ab ore
F ragrans Ambrosij liquoris aura,
Q uæ iam de charitum coma suesset
S pirare, artifici manu reposita,
S tillatim & medico liquore tincta.
T unc ridens Cypris extera ô puella
V icisti charites meas, ab arte
Q uis spirat coma, cum tibi è labellis
S tillent ambrosiæ perennis auræ.

DE Hieronymo Carbone patricio Neapolitano.

Cur ille in fluidis calescit undis
C arbo? cur fluidus liquor coruscat?
C arbo cur tepet? incalescit unda?
A n non & Venus è liquore nata
I gnescit face? uis amoris hæc est.
E rgo balneolis meus sub ipsis

C arbo,aut æstuat impotente flamma,
A ut rursum nimio è gelu tepescit,
V t frigus modo nunc calor recurset,
T abet nobilitas amore uicta,
T u uero Theonilla dum lauaris,
F eruentem simul,& simul tepentem
C arbonem cole.sic tibi è capillis
S tillent semper amoma,sic ab ore
S pirent ambrosiæ liquentis auræ.

AD TERINAM.

Tecum si liceat uelim Terina,
M e tussis licet & præmat grauedo,
T ecum has frigidulas fouere noctes,
O noctes mihi ter quater beatas.
O somnos sine fine prurientes,
M ecum sub tepido Terina lecto,
M ecum sub teneris fouebis ulnis,
M ecum roscidulis procax labellis,
E t suges simul,osculaberisq;.
O noctes mihi ter quater beatas.
Ne tu ne digitis Terina sæui.
Ne sæui aridulo Terina dente.
A h quid pallia lectulo excidere?
A h quid lectulus ipse subtremiscit?
N e sæui rogo,ne Terina sæui.
Sic sic ò mea sæuias licebit.
H ac mecum ratione litigato.
N unc uinci patiare,nunc repugna,
E t nunc oscula porge,nunc negato,

N unc risum lacrymis, iocisq; fletum
M isce, & dulcia uerba tinge amaris.
Hæc cum feceris ò Terina, mox te
A d lusus placidos resolue mecum,
C omplexa & teneris senem lacertis
L udas delitias uenustiores,
D icas blanditias procaciores,
F ingas nequitiam proteruiorem,
E t ludos age fac licentiores,
E t noctem quoq; duc amantiorem,
D um lassis sopor instet ex ocellis.

AD SVARdinum Suardum.

Et noster quoq; balneas frequentat,
C umanum colit & sinum Suardus.
A deste hendecasyllabi lauanti
R omano & sale, & attico lepore,
M ulcete & placidos sinus legentem,
E t cantu & numeris Catullianis,
Ne tu ne mea Syrmioni desis,
I ntactos calamis modos referre,
O blandis comes, atq; amica cycnis
Dic ò dic aliquid meo Suardo
Q uod dulce & lepidum, quod & uenustum.
S ic nostra Antiniana, sic Patulcis,
N unquam non roseas tibi corollas,
N unquam non tibi myrteos liquores
G ratæ sufficiant, & usq; lætas
S ebetus salicum ministret umbras.
Regnabat ueneris puer, iugóq;

H eroas, superos, Iouemq; & ipsum
V ictor subdiderat, coegeratq;
V ictos, seruitium pati superbum.
S upplex Acrisij ad fores iaceret
R egnator superum futurus imber,
D uctaret niueos greges Apollo,
A mphriso teneras leuante curas,
N eptunnus liquidos subiret amnes,
E leæ ut foueat sinum puellæ,
E sset Persephone rapina Ditis,
L udus Mars Veneris, senex equinos
A h diuum pater induisset armos.
I re ad lamidas osculationes
O rnato properaret ore Luna.
E rgo hinc uulnifico superbus arcu,
P rostratorq; hominum, deumq; uictor,
E t cœli domitor puer, soliq;,
A usus Pallada, Palladisq; pectus
I ntorto penitus ferire telo,
I nnisusq; humeris manu, genuq;,
L unato iaculum tetendit arcu.
I rato minitante uulnus ictu
A uertit dea tortiles sagittas,
A c uanas Iaculi refregit iras
P rætenta ægide, gorgonisq; crine,
Q uo uiso, pueri repente ocelli
A fflati tacito ueneno ibidem
O bducunt tenebras uocatq; matrem
I nfelix puer, obtegitq; uultum,
E t flens lumina capta pergrauatur

I nfelix amor, abdit & pharetram
A h mœrens Amor, ah puer misselle,
E t cæcus simul, atq; inermis erras.
A h terræ domitor, simul'q; cœli
R ideris pariter dijs, uiris'q;
I mbellis pariter, puer'q;, Amor'q;,
I nfelix iterum puer, deus'q;,
D elapsæ interea polo sagittæ
I ussu Palladis, ægidis'q; tractu,
Q uæ fixæ steterant, rotante penna
S axosi procul Ansuris recessu
S ubsidunt parili simul ruina.
H ic illas dea uertit in uirentis
S yluam suberis, ac referre iussit
A tro corticæ, fungidis'q; uenis
C onatus fragileis, minas'q; inaneis,
E t uanos sine uiribus tumultus
I n fungos igitur repente uersæ
E gerunt facileis solo meatus,
E gerunt teneras repente fibras,
M ox sese tenues agunt in auras,
S urgunt'q; in solidum subinde robur
S cabro corticæ, fungidis'q; libris,
Q uo post in soleas, pedum'q; in usus
V ertant obprobrium perenne secli.
Q uid sæuis dea? Q uid fremens minaris?
A ut cur ægida concutis'q; parmam?
N am mater pueri dolore uicta
P hœbum consuluit. recludit ille
F atorum seriem docens salutem

B aianis fore fontibus petendam.
Q uod mox contigit annuente fato,
C umanos puer ut sinus pererrans,
I ntrauit placidos lacus, & ipsis
L auit fontibus, ac calente lympha.
T er ludens, oculos puer lauabat,
T er natans, puer ora surrigebat,
I lli candida lux repente fulsit.
F ulserunt nitidæ ad latus pharetræ,
E ffulsit nitor aureus metalli.
F ulserunt nitidi lacus, sinusq́;,
F ulsit plus solito serenus aer,
E t toto micuere littore undæ.
T um felix amor, & puer, deusq́;
T inxit spicula feruidis in undis.
M ox læto pariter salutat ore.
S aluete ò liquidi lacus, & undæ.
S aluete ò latices mihi salubres.
O salue mihi Tulliana lympha.
D e cuius merito resumo tela,
C uius munere & hic resurgit arcus.
Q uò sitis memores meæ salutis
H ocq; ut secula, posteriq; norint,
Q uæ uis est mihi, quæ meis sagittis,
H æc ipsa & tibi sit salubris unda,
Q uæ uis est mihi, quæ meæ pharetræ.
S it uobis latices, bonæq; thermæ.
M ecum uos pariter fouete amantes,
E t curas iuuenum, et puellularum.
M ecum hos & capite, & tenete captos.

Gratis

G ratis illecebris, leporibusq;.
N unquam blanditiæ, iociq; desint,
E t nunquam choreæ, leuesq; cantus.
S emper desidiæ, libidinesq;,
E t cœnæ, & lepidi sales, & ipsæ
A ssint nequitiæ, procaxq; lusus.
O dulces mihi balneæ, & salubres,
D ulces balneolæ, uenustulæq;.
I psa & littora, & ipsi ament recessus,
E t tellus amet, atq; ament lacunæ.
D ixit, mox resident tetendit arcum,
E t strinxit uolucres manu sagittas,
Q uis & flumina fixit, & paludes,
E t colles simul, atq; opaca lustra.
C onfestim uolucres simul, feræq;,
E t pisces simul in furorem adacti
S enserunt pueri trucem pharetram,
S enserunt syluæq;, flosculiq;,
B aianis amor ipse ut insit undis.
Hæc ludens mihi Syrmonis. at tu
S ic nostras cole balneas Suarde,
S ic nostri lege littoris recessum,
V t leges teneas Amoris, ut te
E t littus sciat, & sciant lacunæ,
E t colles quoq; sentiant te amare.
Q ui Baias colis, & colas amores.

SALVTEM DICIT Hendecasyllabis.hinc rogat lectores,ut suo cineri bene precentur.

Auete Hendecasyllabi,meorum
A uete illecebræ,ducesq́; amorum,
A uete ô Comites meæ senectæ,
R uris delitiæ,atq; balnearum.
S it lusum satis,& satis iocatum,
E t finem lepidi sales requirunt.
E st certus quoq; terminus cachinnis,
E rgo qui iuuenes meas legetis
N ugas,qui teneræ iocos thaliæ,
O ptetis cineri meo quietem.
Sit tellus leuis,& perenni in urna
N on unquam uiolæ,rosæq́; desint,
T ecumq́; Elysiis beata campis
V xor perpetuas agat choreas,
E t sparsim Ambrosiĳ irrigent liquores.
Sic uobis in amore nil amarum,
N il insit nisi dulce,sic amando
E t noctem pariter,diesq́; agatis.
A ssistat lateri & comes uoluptas.

IOANNIS

IOANNIS IOVIANI PONTANI TVMVLORVM LIBER.

TVMVLVS DRVSILLAE.

V ne etiam Drusilla iaces? te ne improba Cloto
A bstulit? an dubitem numina & ipsa mori?
T ecum delitiæ, tecum ueneres'q;, ioci'q;,
Et decor, et cultus, munditiæ'q; iacent.
B landitias, charites'q; omnes extinxit auarum
Funus, & ex ipso est funere inermis Amor.
O cia Amor. Venus ocia agit. discedite amantes.
Bella uacant iuuenum. Libera corda uacant.
S ed nec bella uacant, nec Amor sua perdidit arma.
Transtulit in superos tela, faces'q; Venus.
N unc superos Drusilla feris, nunc spicula mittis.
Tela oculis, oculis retia, & ore paras.
I uno Iouem, Citherea tuum complectere Martem.
Cœlum amat. an cessas drusula tende. feri.
I unonem spernet coniux, dirceius Heben.
Ius tibi cedet Amor. cedet et arma Venus,
I ura dabis superis. superi tua iussa sequentur.
Ipsa sedes, uulgus sternitur ante pedes.
S ed nec iura dabis, nec dij tua iussa sequentur.
Ipsa iaces. tellus et breuis ossa tegit.
L ætatur Iuno cuius prece sedula Cloto

Sustulit.i demens, et uenerare Deos.

TVMVLVS Luciæ filiæ.

L iquisti patrem in tenebris mea Lucia, postquam
E luce in tenebras filia rapta mihi es.
S ed nec tu in Tenebras rapta es. quin ipsa tenebras
Liquisti, & medio lucida sole micas.
C œlo te natam aspicio. num nata parentem
Aspicis? an fingit hæc sibi uana pater?
S olamen mortis miseræ. te nata sepulchrum
Hoc tegit, haud cineri sensus inesse potest.
S iqua tamen de te superat pars nata, fatere
Felicem quod te prima iuuenta rapit.
A t nos in tenebris uitam, luctu'q; trahemus.
Hoc pretium patri Filia quod genui.

TVMVLVS Angelinæ senensis.

N e cœlo idalium sydus, ne quærite Amantes,
Occidit ipsa, latet uicta dolore Venus.
L ugent te Angelina Deæ. flet gratia, Amor'q;
Deseruit tristeis tristis & ipse Senas.
E xtinxit'q; faces puer, excussit'q; pharetram,
Et decor humatas traxit in ore notas.
M undiciæ, cultus'q; nigra sub ueste pheretro
Intulerant. ducit funera acerba pudor.
V t posita est tumulo, cunctæ planxere puellæ.
Abrupit flauas blandida Nympha comas.
H as inter Iunipra graui superata dolore
Mœsta silet, lacrymæ pulchra per ora fluunt.
I psa lauat corpus lacrymis, ungit'q; liquore
Quem

Quem niger è lento palmite fundit arabs.
Ipsa uale. extremum peragit dum uoce retenta
Concidit, & uisa est se quoq; uelle mori.
Dij factum aspexere, breui nam tempore surgit
Iunipera è lacrymis Iuniper orta tuis.
Mansit Arabs odor in ligno de corticæ amaras
Qui referat lacrymas. nunc quoq; gutta cadit.
Qui sparsi crines tumulo iacuere peremptæ,
Nunc uestit ramos horrida fronde coma
Dis pietas, Iunipra tua est accepta sorori.
Contingit per te nanq; perennis honos.

TVMVLVS IESELMINAE.

Parce hospes uiolis. manes ne læde sepultos.
Si nescis, flores hi quoq; numen habent.
Quæ uiolæ nunc sunt. fuit olim culta puella,
Vota parum felix. soluere quæ nequijt.
Vouerat amplexus primos, atq; oscula prima,
Et primos flores hoc Hymenæe tibi.
Non passa est Lachesis. miseri posuere parentes
In tumulo, & mœstis thura dedere focis.
Certarant quæq; ora rosis, quæq; oscula gemmis,
Atq; oculi, per quos bella parabat Amor,
Tabuerant, immane nefas, tenuesq; papillæ,
Scilicet optasset quas Cytherêa sibi.
Tum memor ipse sibi uotos hymenæus amores
Transtulit in florem corpora uersa nouum.
Pro cute subriguit cortex, proq; ossibus hæsit
Stypes, et è fibris fibra renata sua est.
Plurima quæ fuerat Nymphæ coma, plurima mansit

Et densum folijs præbet opaca nemus.
S parsus & in toto fuerat qui corpore candor,
Nunc multo niuei floris honore nitet.
M ansit odor, mansit'q; alio sub corpore nomen.
Hoc uoti pretium dia puella tulit,
I eselmina fuit nomen, flos dictus ab illo est.
Quisquis amas, Tumulo parce, nemus'q; cole.

TVMVLVS VIOLANTHIS.

H. Quæn'hic uirgo iacet? M. Cuius de funere mærens
Fregit Amor pharetram, disse cuit'q; genas.
H. Quis comes in tumulo? M. Lusus, ueneres'q;, ioci'q;.
H. Quis tam demisso qui madet ore? M. decor.
H. Quod nomen? M, Violanthis. H. Origo nois unde est?
H. Surgebant uiolæ fixit ubi illa pedem.
H..I mmanē Lachesin, qđ nunc rapis, heu breuis est fons
Quem neq; ros posthac, lympha nec ulla riget.

TVMVLVS AVRAE.

T e cum unà mea nata mori, mater'q;, pater'q;
Debuimus, tribus hæc ut domus una foret.
N ata patri, nata matri. & soror una sorori
Dic ah dic miseris nata soror'q; ubi es?
H as pater infelix lacrymas, miseranda'q; mater
Exoluit. crines hos soror atra tibi.
N ata audi. pater hic genuit. dedit ubera mater
Et tenera infelix pressit ad ora soror.
N on audis. nil dona mouent ingrata, nec usquam es.
Nec pietas. aut est ullus in orbe Deus.
T erra tibi has lacrymas miserorum dona parentum

Mobilis

Mobilis. at uoces aura sororis habe.
A ura tenes, quod adhuc nomen miserabilis auræ
Terra quod heu cineres uiscera nostra tegis.

TVMVLVS ELISIAE.

Quæ potui lacrymans persolui funera mater,
Et tibi quæ nollem filia dona dedi.
N am tecum quamuis primo cum flore iuuentæ
Optarim cineres contumulasse meos.
S ed uetuere Deæ. Natura sæuior illis,
Et proprio quod non ense iacere licet
H æc Ariadna tibi soluit cum coniuge grato
Aeternum, ac felix mater Elisa Vale.

TVMVLVS SANTIAE.

Quod uitam sine me coniux inuitus agebas
In lucem ipse artis munere restituis.
S ic tibi nec sine me uita est ingrata futura,
Nec mors quam fuerat, tam sit acerba mihi.
S ed neq; me ad lusus, uel ad oscula grata uocabis
Mutua. ne'ue etiam uerba referre putas?
N am corpus pictura refert. non corporis usum.
Atq; hæc nunc uates, Santia non loquitur.

TVMVlus Antonij Panhormitæ.

S iste hospes. fas est cantus audire Dearum.
Grata mora est. musæ nam loca sacra tenent.
A' ntoni monimenta uides. hinc templa frequentant.
Illi fuit sacri maxima cura chori.
I llum sæpe suis medium statuere choreis.

Duxit compositos arte docente choros.
S æpe lyram cessit Clio, cessere sorores,
Concinuit teneros uoce, manuq; sonos.
E xtinctum fleuitq; Aon, fleuitq; Aganippe-
Sebetus miseros egit in amne modos.
S irenes quoq; de scopulis miserabile carmen
Ingeminant, planctu littora pulsa sonant.
P ierides tristem ad tumulum effudere querelas,
Pierides passis post sua terga comis.
H inc creuit desyderium, nec cura recessit
V atis. at extincto uate recessit amor.
C onueniunt nunc ad tumulum, celebrantq; choreas,
Et memorant lusus magne Poeta tuos.
E n audis? sonet ut lenis concentibus aura?
V t strepat applausu concita terra pedum?
H æc uati memores Musæ post fata rependunt.
Carminis hoc meritum est, num satis? hospes abi.

TVMVLVS THEODORI.

S ume lyram. dic Musa modos. dũ condimus umbrã,
Et puer, et coluit numina uestra senex.
I ndignus tellure, Deos Theodore petisti
Sera quidem, tamen est longa parata quies.
V irtute, ingeniiq; bonis hoc ipse parasti,
V t cœli aspiceres aurea tecta senex.
N os artus terra tegimus, tu caste sacerdos
Da requiem, Aeternum iam Theodore Vale.

TVMVLVS Francisci Hauriæ.

M anibus hoc sacrum est. Manes ne læde uiator

Sed terram cineri quæso precatre leuem.
H auria Franciscus iacet hic, iacet ipsa uoluptas.
Delitiasq́; orbis inuida claudit humus.
H eu fatis inuise puer, fallaxq́; parentis
Spes, et Germanæ cura, dolorq́; tuæ.
T u ne puer miseræ subito tam erepte parenti?
Heu nimium misero mors properata tibi est.
Q uod si certa suas referunt post semina messes,
Nimirum hæc casiam, Thuraq́; terra dabit.

TVMVLVS Compatris.

C. D ic Tumulo pia uerba. feres pretium. Iacet hic, qui
Non sensit lites, iurgiaúe ulla domi.
H. M acte uir ingenio spiret uer. floreat urna.
Dent pacem & cineri numina. da pretium.
C. D o pretium. fuge uincla tori. fuge iura mariti.
Non tibi erunt lites, iurgiaúe ulla domi.
H. D ucta est. coniugium subij, succurre marito.
C. Ducta est Parthenopæ si tibi, uiue Senis.
H. M acte iterum tibi uer spiret. tibi floreat urna.
Et pascant manes Attica mella tuos.
C. C ompater hanc legem statuit. connubia uita.
Connubijs nanq; est addita rixa comes.
H. I ncrescant tumulo uiolæ. nascatur amomum.
Vestiat & cineres spica calissa tuos.

TVMVLVS Penthesileæ Sororis.

S eptennem te fata soror rapuere parenti.
Dum tener in cunis ubere matris alor.
N on sensi tua fata. tamen consueta petebam

O scula, consuetos blanda per hora modos.
S æpe sinum, dulcesq; iocos, tenerosq; chachinnos,
Et uultum, & gratis illita uerba sonis.
S æpe etiam lacrymis, quod abes, et uoce querebar
In somnis etiam sæpe petita mihi.
E t risi quod ades, fleui quod abire parabas.
V beraq; ex ipso reppulit ore dolor.
S enserat hoc nutrix, fingit uocem ipsa sororis.
Admoui repetens ubera ad ora mihi.
H oc potui soror in cinis præstare peremptæ
Nunc titulum, et lacrymas uerbaq; fratris habe,
S parge puer uiola Tumulum. diffundito Nardum.
Fumet odorato myrrhaq;, thusq; rogo.
A ccipeq; & lacrymas fratris soror, accipe questus.
Atq; etiam, atq; etiam Penthesilea Vale.

TVMVLVS Leonardæ Auiæ.

H. D ij manes saluete, an quas hic conditis umbras?
M. Salue hospes, sanctam condimus hic animam.
H. Q uis Titulus? Ma. Leonarda iacet Pôtana sepulchro.
Post centum, ac denas conditur hic segetes.
H. C ustodes quis uos statuit? Ma. probitasq;, pudorq;.
Constituit Tumulos an Dea? Ma. constituit.
R elligio Tumulos statuit. iuuere puellæ
Pierides, quoniam cura nepotis erat.
T u requiem cineri optato. Sic fata quiescant
Et tua. uis ne aliud? Ho. iamq; ualete, abeo.

TVMVLVS PATRIS.

I n tumulo situs est Vatis pater, hoc satis esset,

Sed pater ipse suis laudibus auctus erat.
N on est quod tumulo exoptes, cœlum ille petiuit,
Sed uenerare pijs ossa reposta locis.
A nte diem rapuit Iacobum mors. filius illi
Quæ nequijt cunis, dat modo iusta senex.

TVMVLVS VENERILLAE.

H os tumulos ne temne precor. ne temne uiator.
Sic tua contingant gaudia, si quid amas.
D a requiem, & cineri. Virgo iacet, huic sua quondā
Regna ferus cessit, matre uolente, Puer.
S pirabat ueneres oculis, affiabat amores
Ore, sinu charitas, desidiamq́; genis.
C ontulerat studium formæ nihil, & tamen illi
Sæpe comam finxit, pinxit & ora Venus.
C onsuluit speculum nunquam. Cytherea negarat,
Ne flammam è facie duceret ipsa sua.
R isisset, blandi passim comitantur amores.
Ridebat fuso gratia & ipsa sinu.
H anc iuuenes arsere, senes cupiere, puellæ
Optauere marem. Qui uidet, ille perit.
P ersephone inuidit, uellitq́; a uertice crinem.
Illa cadit, cecidit forma, decorq́; simul.
I pse amor, ipsa Venus misero incubuere pheretro.
Planxerunt charites pectora nuda manu.
V t spolia, effigiemq́; uidet plutonia coniux
Pœnitet, & speciae uincitur inuidia.
F aunia dicta fuit uati. Venerilla puellis
Quisquis amas. Tumulo serta, rosamq́; dato.

TVMVLVS Henrici Puderici.

Quid satis huic hospes cineri feliciter optes?
Cui fuit ex omni parte probata fides.
Cognatis. Patriæ bonus, & uir commodus agris.
Vtilis & bellis. Par'q; domi, atq; foris
Detractum Henrico nihil est. sub iudice morum
Quo merito iactat se Pudericæ domus.
Dic igitur pia uerba simul cum thure sacerdos.
Da nardum. huic tumulo dicere non sat aue est.

TVMVLVS Harmosinæ.

Harmosine iacet hic, fractos quos respicis arcus,
Et sparsos crines, atq; sine igne faces.
Arcus fregit amor. Charites sparsere capillos.
Extinxit'q; suas ipsa Erycina faces.
Quæ tumulo increuit laurus myrti'q;, rosæ'q;
Pieridum è lacrymis noueris esse satas.
Harmosine extincta est, Sensus'q; extinctus amandi
Nemo amat. & numen desÿt esse, Venus.
Infelix quid ages uates? i, desere cœtum,
Et pete inhumanis lustra habitata feris.
Frange lyram. Centemne deos, lucem'q; perosus,
Noctem ama, & à somnis gaudia posce nigris

TVMVLVS Thermionillæ.

Hunc tumulum, si quis tumulũ uocet hunc. ubi Nais
Syluicolis habitat Nais amata procis.
Hunc Tumulum cultæ'q; nurus, teneræ'q; puellæ,
Et multo ueniens thure frequentat anus.

Nai doce causam. nam te pars tangit honoris.
Sic ego sic roseo Naias ore refert.
Docta lyra, docta et cantu, spectanda choreis,
Et praesignis acu Thermionilla fuit.
Hanc multi petiere, & multos ipsa petiuit.
Ausa dare & cunctis, ausa rogare prior.
Cui pretium sine honore fuit, primáq; iuuenta
Exegit gratis manus amoris amans.
Inde ubi ruga genas laxauerat, aduocat arteis
Sedula, & ignotas tentat inire uias.
Munera dat, blandásq; preces ad munera iungit,
Et precibus gratos adijcit apta modos.
Ante hanc indoctae iacuere ad uota puellae,
Et nulli motus, linguáq; muta fuit.
Prima leues agitare nates, tremulumq; mouere
Scit femur, & gratas continuare uices.
Et docet inter opus miscere ad gaudia rixas,
Et querulum murmur, uerbáq; digna iocis.
Oscula nunc repetita dare, ac repetita referre,
Et nunc pugnaces opposuisse manus,
Prima arabum molli de pectore fudit amomum.
Pestanam & cypria miscuit arte rosam.
Et leuem erasa uellit languine pubem.
Vt nunc ars haec sit, quae rudis usus erat.
At postquam confecta situ, confecta senecta
Tabuit, & nullum comperit arte locum.
Vrbe procul lecta, molleis concessit in hortos,
Delitiásq; petit rubre Priape tuas.
Sacra dei multa cum relligione ministrat,
Et pleno felix pectore numen habet

H anc adeunt quæcunq; optat, uel amare recusat,
Atq; redit uotis utraq; plena suis.
I psa uelit, faciles educat carmine partus.
Fœcundam, & sterilis quæ fuit ante, facit.
I psa uelit, sæuas compellit amare nouercas
Hippolyto partes sollicitante suas.
L ongum est enumerare. Cytæida uicit, & illam,
Quæ potuit fratris spargere membra sui.
Quæ potuit nautas in mille nouare figuras
Tantum illi nomen marsicaq; herba dedit.
H inc Tumulum, cultæq; nurus, teneræq; puellæ,
Et multo ueniens thure frequentat anus.
I psa ministerijs data sum comes, & mea certa
Nota fides. Vni fidit & illa mihi.
S i meritum quæras. Vtraq; est accepta Priapo,
Prostratæ & pretium uirginitatis habet.

TVMVLVS MIRTILAE Puellæ Neapolitanæ. Amator ad tumulum queritur.

H ic soli mihi flere licet, tu laurus, & unà
Myrtus ades, paucis et lapis iste notis.
P arue lapis, quem flore nouo, quem thure sabæo,
Et ueneror multa tum prece, tum lacryma.
T u mea, tu miseri Tumulo male contegis isto
Gaudia, & exultas sæue dolore meo.
R edde meos. mihi redde meos, redde improbe amores.
Quid iuuat è lacrymis immaduisse meis?
I mmadeas. maduisse iuuet. Si non mea flendo
Lumina siccatæ deficiunt lacrymæ

Sed

S ed lacrymas tibi habe.nec.n.queror,accipe odorés.
Accipe cum fletu munera iusta sua.
V nguenta,atq; rosam,& costum properate puellæ,
Et uiolam,& mitis spargite ueris opes,
S pargite opes arabum,lacrymas ego,tu lapis illas
E bibe,& in rorem lumina abite nouum.
R ore nouo madeat tellus,quæ contegit ossa,
Ossa pios manes,Numen & ossa meum.
A t tu perpetua laurus quæ fronde uirescis
Tu myrtus,de qua myrtila nomen habet,
F undite odoratos flores,Syluamq; perennem
A d tumulum lacrymis crescite & usq; meis.
C rescite iam in latices.liqdum iam soluor in amnē,
Iam fluo.Sed fluidum me tamen urit amor.

TVMVLVS BARCAE Ancillæ.
ipsa loquens inducitur.

P athma mihi in patria nomen tellure,Ioanna
Hic fuerat.Mauro Barca uocata Seni.
S eruiui Mauro,ingenuam me patria uidit.
Hic domini laribus ius uel herile dedi.
M undities placui dominæ,fusóq;,fideq;
Demerui dominum sedulitate,& aqua.
N ec Musis non cara fui.me carmine musæ
Donarunt,tumulo qui mihi uenit honos.
D ulcis hero,dulcis que heræ,charitum quoq; cura,
Et cura Aonidum scita Ioanna fui.
I psa manus dominæ,pheretro collata,deditq;
Ad pheretrum lacrymas,qui mihi fauit,herus.
Quemq; sinu tenerum foui,cui garula lusi,

Ad cunas locat hac natus herilis humo,
Ille mihi inferias, ille & funebria soluit.
Digne parens nato, digne parente puer.
Terra mihi sit, & aura leuis, natóq; patríq;.
Sis memor, & Barcæ sis mea dulcis hera.

TVMVLVS Ariadnæ Saxonæ Vxoris.
Viator. Vmbra, & Hiacynthus colloquuntur.

Vi. Vnde Rosæ ad tumulos? unde hæc uiolaria? nunquid
Hi tumuli & uiolas, & peperere rosas?
Vm. Ver tribuit sua iura, simul tribuere Napææ
Hinc cineri, hinc uiolas, hinc peperere rosas.
Ipsæ & acidalio charites de fonte liquorem,
Ipsa & acidalio rorat ab amne Venus.
Hinc uiolæ florent, hinc rosida lilia canent,
Hinc tener ipse tuo flore Hiacynthe nites.
Et nitet, & queritur morienti flore Hiacynthus,
Suspiratq; nouo iure dolore puer.
En audis lacrymosa uolant suspiria, & udis
E folijs sese flebilis aura ciet.
Hi. Formosæ quondam dominæ mihi cura uacabat.
Hinc mihi tuta æstas, hinc mihi mitis hyems.
Me dominæ faciles digiti, studiumq; colebant.
Ver mihi sic semper, Rosq; perennis erat.
Extinctam flerũt Nymphæ. Venus aurea questa est,
Terq; comam euellit, ter scidit ipsa genas.
Inde mihi, & nitidus cecidit flos, & mihi tristis
Venit hyems, perijt qui fuit ante, nitor.
Vi. Felices tumuli, cinis at felicior. en tu

Dic

Dic puer, unde nouus qui tibi uenit, honor.
Hi. Arebam dominæ interitu, sed coniuge adempta
Vir mihi de lacrymis subuenit usq; suis.
Hic tumulo ex oculis rorem diffundit amicum.
Hic cinerem ex oculis imbre fluente riget.
Hinc redeo in florem, flos hinc ad busta resurgit,
Scribitur & folijs nota querela meis.
Vi. Felices tumuli. Cinis & felicior, heu quæ
Sors dominam eripuit mœste Hiacynthe tibi?
Hi. Inuidia eripuit dominam, Lucrinide in unda
Dum lauat, & calidis nuda fouetur aquis.
Obstupuit forma Nymphæ Misenia, & atro
Inuidia infectas felle uenenat aquas
Hinc rapta est. fleuere Deæ, lacrymisq; dolorem
Testatæ, ad tumulos inde perennis honor.
E lacrymis Violæ, lacrymisq; rosaria uernant,
Et mihi de lacrymis hic quoq; creuit honor.
Vi. Usq; fluant lacrymæq; tibi. Violisq;, rosisq;.
Umbraq; flebilibus usq; rigetur aquis
Dic age de lacrymis sate flos, dic ô puer alte
De lacrymis Titulum, dulceq; nomen heræ.
Hi. Illa tori benefida comes, custosq; pudici,
Cuiq; & acus placuit, cui placuere coli.
Quæq; focum, castosq; lares curauit, & aræ
Et Thura, & lacrymas, & pia serta dedit
In prolem studiosa parens, & amabilis, uni
Quæ studuit caro casta placere uiro
Hic posita est Ariadna. Rosæ, Violæq; nitescant.
Quæ posita, & lacrymis hic mihi surgat honos.
Vi. Verna crocum dominæ fundat. distillet amomum,

Ad tumulum, & cineri spica Cilissa fluat.

TVMVLVS Christianæ matris.

Optabunt tibi Christiana Musæ
Ad bustum bene, nec mihi negabunt
Ad matris tumulos adesse flenti.
Has lactis pretium tibi quotannis
Ex uoto lacrymas Parens dicamus.
Hos questus tibi pro labore, & æstu,
Pro puerperij damus dolore,
Pro casta simul institutione,
Pro linguæ studijs, boniq; cultu.
Et desyderium tui perenne,
Et suspiria pectoris nouemus
Cum luctu, gemitu, dolore, & æstu.
Nec musæ numeros negant querenti.
Quod uiuis bene, quod deos uereris,
Quod castum colis, & probas modestæ,
Hinc te Pierides puellæ amarunt.
Amauit dea uirginum magistra.
Atq; hinc te ad socios choros uocarunt,
Inter quos agis, & beata ludis.

TVMVLVS Lucilij filioli. Præfiat puellas Alloquitur in funere, Puellæ respondent.

Pr. Infanti lacrymam ad tumulos, floremq; puellæ
Spargite. num & uestro est dignus honore rogus?
P. En flores. Nardũ ad tumulos, balneumq; liquamus

Ipse

Ipsæ etiam lacrymæ sponte per ora fluunt.
Pr. Nil infans ore infanti, uix uagit. at ipsæ
Munera uestra pijs sedulæ obite modis.
P. Lualli tibi lux nomen dedit, & dedit ipsa
Mater stella tibi, stellaq́; luxq́; simul.
Eripuit nox atra. nigræ eripuere tenebræ.
Vixisti uix quot littera prima notat.
Hos ne dies? breue tam ne tibi lux fulsit, & auræ
Maternum in nimbis sic tenuere iubar?
Infelix fatum, puer heu male felix, heu quod
Nec puer es, nec lux, nec nisi inane quid es.
Pr. Sit uobis uer perpetuum, ac sine nube puellæ
Lualli, & cineri spiret inustus odor.

NVTRIX SOMNVM INVITAT.

Somne ueni, tibi Luciolus blãditur ocellis,
Somne ueni, uenias, blandule somne ueni.
Luciolus tibi dulce canit. somne optime, somne
Somne ueni, uenias, blandule somne ueni.
Luciolus uocat in thalamos te somnule somne
Somnule dulcicule, blandule somnicule.
Ad cunas te Luciolus uocat, huc age somne
Somne ueni ad cunas, somne age, somne ueni.
Ad cubitum te Luciolus uocat, eia age somne
Eia age somne ueni, somnule blande ueni.
Luciolus te ad puluinum uocat, instat ocellis.
Somne ueni, uenias. eia age somne ueni.
Luciolus te ad complexum uocat, innuit ipse,
Innuit, en uenias, en modo somne ueni.
Venisti bone somne, boni pater alme soporis.
Qui curas hominum, corporáq; ægra leuas.

NVTRIX cum tribus sororibus infantulo uagenti blanditur.

n Ne uagi, ne blande puer, ne paruule uagi.
Blanda uocat blandum Lucia Luciolum.

N e uagi, ne lachrymulis corrumpe misellis
Turgidulosq; oculos, turgidulasq; genas.
E cce tibi balbo ore sonat, blæso ore susurrat
Eugenia, et dulceis garit in aura iocos.
E cce tibi inflectens molleis Aurelia uoces,
Fabellas bellas, carmina bella canit.
N e uagi mellite puer, tibi Luscula ludit,
Gestit & ad cunas blanda Catella tuas.
C urtiolus tibi susultans. en se erigit, en se
Iactitat, en teneri cruscula lambit heri.
A n lingis lasciue genas. ah Curtule Curti
Ipsa tibi irascetr Curtule Curtiole.
T u ne genas, tu ne ora. meas est puer improbe Curti.
Luciolus meus est improbe Curtiole.
I improbe an ne audes. ah risit Lucius, ah se
Iecit in amplexus Lucius ipse meos,
E n pectus formose tuum. mihi dulcia iunge
Oscula, et in solito molle quiesce sinu.
h As ego Luciolo mammas, hæc ubera seruo.
Dextera mamma tua est, ipsa sinistra mea est,
S ingultit sed Luciolus, mutare licebit.
Ipsa sinistra tua est, dextera mamma mea est.
V traq; sed potius tua sit, iam desine flere.
Desine dextra tua est, mamma sinistra tua est.
R isit Luciolus, mammasq; utrasq; momordit.
Tu ne meas mammas credule, tu ne meas?
I am sæuit quod dico meas, ne candide sæui,
Hæc, atq; illa tua est, utraq; mamma tua est.
N unc Luci nunc suge ambas, ne quis malus illas
Auferat, et clauso scite recconde sinu.

Ra qs, aut qs labra mihi, linguá'q; momordit,
Lucius improbulus, Lucius ille malus,
Quis collum, mammas'q; meas, pectus'q; momordit,
Lucius ille malus, Lucius improbulus,
N e posthac, ne tange puer, cui basia seruo,
Labrá'q;, cui linguam Antinoo Antinoo.
I am properat Lisella. pedum uestigia sensi,
Ecce uenit nudo Lisa parata sinu.
E n tibi lacteolæ Luci formose papillæ,
En tibi turgidulo plena mammulla sinu.
T ota tibi tua Lisa uacat, tua Lisula tota est.
Sume uenuste puer ubera, carpe sinus.
C arpe sinus formose tuos somnum'q; capesse.
Dicetur cunis Nenia grate tuis.
p Allidus Eumonius puer est, Tityus'q; nigellus.
V agit & hic noctes, uagit & ille dies.
L uciolo roseus color est candore refusus,
Nec uagit noctu, nec strepit ille die.
D espuit Eumonius mammas, tundit'q; papillas,
Oscula dat tumidis Lucius uberibus,
N on Tityum Fabella iuuat, non nenia Lippæ
Nenia Luciolo, uerbá'q; ficta iuuant.
R idet et insomnis, et Lisæ Lucius hæret,
Auferat et nequis callidus ipse timet.
n E latra, ne pelle bonum bona Luscula somnū,
Et tibi nam somnus Luscula gratus erit.
F ngredere ò bone somne nihil bona Luscula latrat
Luscula Luciolo, Luscula blanda tibi est.
I nnuit ipsa oculis tibi Luscula, Lucius ipse.
Innuit, et dicat somnule leuis ades.

L usciula iam dormit, stertit quoq; bella catella,
Et sua Luciolo lumina fessa cadunt.
D ormi Luciole, Luci dilecte quiesce,
En canit ad cunas garrula Lisa tuas.
M ulcet langudulos, saturat quoq; somnus ocellos.
Somnus alit uenas, corpora somnus alit.
E t sedat curas, requiem'q; laboribus affert,
Odit tristitias, grandia semper amat.
S omne bone ò cunctis, adsis mihi candide somne.
Somne bone & pueris, somne bone et senibus.
I pse mihi tumidas satura bone somne mamillas.
Vbera Luciolo, quò mea plena fluant.
S entit Luciolus, dormit'q;, & ridet, et optat,
Et mammas digitis prensitat usq; suis.
E uge puer, sitibunde puer, cape lassule somnos.
Mox tibi iam uigili lacteus amnis erit.
E Xcitus è somno meus est puer, huc age Lisa.
En age delitias accipe amate tuas.
E t sitit, & ridet, dulceis et uertit ocellos
Ipse tibi, uultus aspice cara tuos.
H is pro blanditijs teneras da Lisa papillas
Luciolo, amplexus quos parat ipse tibi.
A n refugit mala Lisa, nihil mala Lisa ueretur.
Carpe puer plenos ubera carpe sinus.
S uge ambas, submorde ambas, ne parce, papillas.
Vbera Luciolo stulta negare potes.
S cinde comas, contunde sinus distringe capillos.
Tu ne meas fugias improba serua manus?
C ui pectus, mollem'q; sinum, teneras'q; papillas
En cape delitias tinnula plectra tuas.

Sed quisquam nostra puer hic ceruice pependit
Mentior an certe est Lucius improbulus?
Implicuit collo simul, et simul oscula sumpsit,
Improbulus non iam, sed probus ipse puer.
s Cite puer, mellite puer, nate unice dormi
Claude tenelle oculos. conde tenelle genas.
Ipse sopor non condis ait, non claudis ocellos
En cubat ante tuos Luscula lassa pedes,
Languidulos bene, habet, conditq; & claudit ocellos
Lucius & roseo est fusus in ore sopor.
Aura ueni, foueasq; meum placidissima natum.
An strepitant frondes, iam leuis aura uenit.
Scite, puer mellite puer, nate unice dormi,
Aura fouet flatu, mater amata sinu.
q Vis puer hic age Lisa tuas absconde papillas
Hic puer, en illas subripuisse parat.
Lisa tege, en tege Lisa tuas, tu ne improbe, tu ne
Lucioli mammas subripuisse paras?
Luciole huc propera propera nunc accidide Luci,
Ille malus properat, tu prior anteueni.
Vicisti, atq; hanc ore premas, hanc corripe dextra.
I puer hinc alias, i pue quære alias.
f Vscula nox, orcus quoq; fusculus, aspice ut alis
Per noctem uolitet Fusculus ille nigris.
Hic uigiles captat pueros, uigilesq; puellas,
Nate oculos cohibe, ne capiare uigil.
Hic captat seu quas sensit uagire puellas.
Seu pueros, uoces comprime nate tuas.
Ecce uolat, nigraq; caput caligine densat,
Et quærit natum Fusculus ille meum.

O re fremit, dentesq́; ferus, iam dente lacessit,
Ipse uorat querulos, peruigilesq́; uorat.
E t niger est, nigrisq́; comis, nigroq́; galero,
Tu puerum clauso Lisa reconde sinu.
L uciolum tege Lisa. ferox quos pandit hiatus,
Quasq́; aperit fauces, ut quatit usq; caput.
M e miseram, an ferulas gestat quoq;, parce quiescit
Lucius, et sunt qui rus abiisse putent.
R ura, meus Lucillus habet, nil ipse molestus,
Nec uigilat noctu, conqueritur'ue die.
N e sæui, hirsutusq́; manus tibi comprime sæue,
Et tacet, et dormit Lucius ipse meus.
E t matri blanditur, et oscula dulcia figit,
Bellaq́; cum bella uerba sorore canit.
l Isa ueni, expectata ueni, quid lenta moraris?
En age quid cessas? nil remorata ueni.
E t sitit, et uagit, tibi nunc conuitia dicit
Lucius, et caros quæritat usq; sinus.
A h simulant ambo, simulate et perfide Luci,
Fallax Lisa nouis insidiosa modis.
I psa tibi eripiam mammas tibi subdola natum
Subdola quæ fugias, perfide qui renues.
p Vpe meus, pupille meus complectere matrem,
Inq́; tuos propera pupule care sinus.
P upe bone, en cape care tuas mi pupule mammas,
Pupule belle meus, bellule pupe meus.
S uge, Canam tibi neniolam, ne nenia non ne
Nota tibi nate est nenia neniola?
P upe meus pupille meus, ne nenia non ne
Nota tibi nate est nenia neniola?

B elle meus, mellite meus, ne Nenia, non ne
Nota tibi nate est nenia neniola?
S omniculus tibi iam lassis obrepit ocellis,
Dum tibi nate placet nenia nota nimis.
P upe meus, dormisce meus, ne nenia nostro
Da noctem nato nenia somniferam.

I. IO. PONTANI EPIGRAM MATA.

Icini moneo bene, ac pudice
u Seruetis mihi uos meam puellam,
Ne se conferat ad suos amicos,
Q uos omnes amat impotente amore,
N ec mirum, quia mentulatiores.
Q uin et si cupitis probi uideri
T ales passeribus salaciores
L onge à coniugibus mouete uestris.
E t tu si sapis ò puella nequam
I stos desere pessimos amicos,
E t mecum maneas bona, & pudica.
N am iuro tibi per tuam Serapim
T ecum continuas iacere noctes
I n multa recubans fututione.

Deprecatio ad Deam noctis.

n Ox amoris conscia quæ furenti
Ducis optatam iuueni puellam
G rata dis magnis, et amica castæ
Nox bona Lunæ.

Quam colunt unam Genius, Hymenq́;,
Et suo gaudens Erycina nato,
Cum ferus diras acuit sagittas,
Sumit & arcum.

O puellarum decus, & uoluptas
Sentit à te qualia dona lectus,
Lectus expers te sine basiorum, &
Delitiarum.

Quas simul iuncti faciunt amantes,
Dum cubant complexibus obsequentes,
Et terunt compacta labella labris
Dentibus, atq;.

Lingulas sugunt, animiq; florem
Ore deducunt querulo, pariq;
Concidunt motu, resoluta postquam
Grata libido est.

Tu quies rerumq; hominumq; sola,
Tu graueis curas, & amara fessæ
Amoues menti, & refoues benigno
Pectora somno.

Tu redis mundo redimita frontem
Syderum sertis, & amica blando
Rore perfundis uiolaria, agros
Frugibus exples.

Da meis finem dea quoq; uotis,
Vt quod optamus liceat potiri,
Ne uoret tristis penitus calenteis
Flamma medullas.

AD PERILLAM Puellam.

B elle meus, mellite meus, ne Nenia, non ne
Nota tibi nate est nenia neniola?
S omniculus tibi iam lassis obrepit ocellis,
Dum tibi nate placet nenia nota nimis.
P upe meus, dormisce meus, ne nenia nostro
Da noctem nato nenia somniferam.

I. IO. PONTANI EPIGRAMMATA.

Icini moneo bene, ac pudice
u Seruetis mihi uos meam puellam,
Ne se conferat ad suos amicos,
Quos omneis amat impotente amore,
N ec mirum, quia mentulatiores.
Quin et si cupitis probi uideri
T aleis passeribus salaciores
L onge à coniugibus mouete uestris.
E t tu si sapis ò puella nequam
I stos desere pessimos amicos,
E t mecum maneas bona, & pudica.
N am iuro tibi per tuam Serapim
T ecum continuas iacere nocteis
I n multa recubans fututione.

Deprecatio ad Deam noctis.

n Ox amoris conscia quae furenti
Ducis optatam iuueni puellam
G rata dis magnis, et amica castae
Nox bona Lunae.

Quam colunt unam Genius, Hymenq́;,
Et suo gaudens Erycina nato,
Cum ferus diras acuit sagittas,
Sumit & arcum.

O puellarum decus, & uoluptas
Sentit à te qualia dona lectus,
Lectus expers te sine basiorum, &
Delitiarum.

Quas simul iuncti faciunt amantes,
Dum cubant complexibus obsequentes,
Et terunt compacta labella labris
Dentibus, atq;.

Lingulas sugunt, animiq; florem
Ore deducunt querulo, pariq;
Concidunt motu, resoluta postquam
Grata libido est.

Tu quies rerumq; hominumq; sola,
Tu graueis curas, & amara fessæ
Amoues menti, & refoues benigno
Pectora somno.

Tu redis mundo redimita frontem
Syderum sertis, & amica blando
Rore perfundis uiolaria, agros
Frugibus exples.

Da meis finem dea quoq; uotis,
Vt quod optamus liceat potiri,
Ne uoret tristis penitus calenteis
Flamma medullas.

AD PERILLAM Puellam.

Solatiolum meum perilla,
o Dic quid Cinnama nostra rure facit
Hos sex continuos dies. ualet'ne?
N am quidam mihi pessimus cinædus
D ixit, quod tenerum pedem catella
D um ludit nimium proacte morsu
I lli presserat, & domi manebat
E xpectans medicos ab urbe missos.
Q uare te rogo per tuos ocellos
I llos præuenias, probe'q; cures
N equa si nimium licentiosos
P ræstent, dum cupiunt boni uideri,
N am brachiis sine pallio tumente,
A rrectos manibus gerunt priapos
I nfestos pueris, puellulis'q;.

In Antonium, qui suam puellam læserat.

Ntonine Cinedule
a Huc ad nos redeas, nanq; per Herculem
Istas turpiculas nates
S i te prenderimus, iam usq; adeo malis
V irgis exagitabimus.
Q uod culum referes hinc lacerum tuum.
A udes in media uia
M e præsente meæ comminitarier,
A udes tu niueas rosas
E nostræ gremio tollere Cinnamæ?
P ost hæc tam male pallium
N ixus surripere? atq; in teneris manus
C ommiscere papillulis?

Quod si compulerit me furor improbus
Disces postmodo quid siet
Tam bellas manibus lædere fœminas.

In malum poetam, quem mutato nomine
Vtricellum uocat.

On sunt carmina, sed cacationes
n Quæ se scribere iactat Vtricellus.
Est merdosius omnibus latrinis,
Quod se scribere iactat Vtricellus.
Obtura miserum camœna nasum,
Ne te carmina tam cacata lædant.
O merdosa poemata, o quid unquam
Erit, uel fuit his magis cacatum?
Quam primum medicos mei sodales
Ad me ducite. nam maligna febris
Dudum me tenet, ut dij, deæq;
Isti dent mala multa, qui nec unquam
Scribit carmina, sed cacationes.

De improbitate puellæ suæ.

Rata est quoties mihi puella,
i Tristis me uocat aridum poetam
Et lassum minima fututione
Indoctum Veneris, maliq; penis,
Post hæc in triuijs, in ore uulgi,
Irridentibus omnibus puellis,
Dicit tam male me esse mentulatum
Quàm uel pumilio, puer'ue trimus.
Quamobrem constitui meas querelas

D eferre ad Venerem, inq; ius uocare.
N am quis tam patiens amator esset?
Q uod si sensero mihi ius negari
H ellespontiacum deum precabor,
P arteis suscipiat meas, uelitq;
P ro me, quod minimum, facillimumq; est,
V lsci iniurias manu seuera.

CVI Donaturus sit suam columbam.

Q Vi uestrum niueam meam columbam
Donabo ò pueri? tibi ne Iuli?
A n Celsi tibi? an tibi Nearche?
N on uobis dabimus mali cinædi.
N on uos munere tam elegante digni.
Q uin ite in miseram crucem. diuq;
C oncisis maceremini mariscis.
I nsulsi, illepidi, & parum uenusti.
S ed cuinam cupis ò columba munus,
D eferri? scio nam meam puellam
A mas plusquam oculos tuos, nec ulla
V iuit mundior, elegantiorq;.
H æc te in delitijs habebit, hæc te
P ræponet nitidis suis ocellis.
N ec tanti faciet suam sororem.
H uius tu in gremio beata ludes.
E t circunsiliens manus, sinumq;,
I nterdum aureolas uoles papillas.
V erum tunc caueas proterua ne sis.
N am pœnas dabis, & quidem seueras.
T antillum modo tam uenusta poma

Secès

S ecces unguibus, est enim Dionis
T utelæ hortulus ille dedicatus.
N umen lædere tu tuum caueto.
I mpune hoc facies uolente Diua,
V t dum te roseo ore suauiatur,
R oseum luteolis premens labellis,
M ellitam rapias iocosa linguam,
E t tot basia, tot'q; basiabis,
D onec nectarei fluant liquores.

Antonio Panhormitæ Poetæ inuitatio ad risum.

A Ntoni decus elegantiarum,
Atq; idem pater omnium leporum
V nus te rogat ex tuis amicis
C ras ad se uenias, feras'q; tecum
Q uantuncunq; potes facetiarum,
E t quicquid fuerit domi iocorum.
N am risus tibi tantum apparauit,
Q uantum Democrito diebus octo
P rofundi satis, & super fuisset.
Q uod tecum patulo cupit palato
P erridere suapte risione,
C ondita leuitate, ineptijs'q;.

AD Musam, ut deosculetur Petrum compatrem, sodalem'q;, et à se ante alios dilectum.

S Excentas modo basiationes,
Da nostro mea compatri Thalia,
Q uem nos plus oculis amamus unum.
N anq; est dulcior attico liquore,

E t quem Sicaniæ tulere cannæ.
A t nostris prope carior medullis.
Q uando non alius sodalis unquam
D ilexit magis unicum sodalem,
Q uàm nos ille amat, atq; amamus illum.
S i non sunt satis hæ osculationes,
F ac sint mille ducenties ducentæ.

IVLIO FORTI SICVLO.

V li pars animæ secunda nostræ,
Q uid non me pateris meas camœnas
O mneis proijcere ignibus cremandas?
Q uarum depereunt graues labores,
E t perdo miseras simul'q; chartas.
N am quamuis ueterum dies'q;, noctes'q;
E uoluam monimenta Iuliorum,
A ttriti'q; adeo mei libelli,
V t nil à solea deesse credas,
S emper nostra tamen Thalia friget,
C uius nequitias, ineptias'q;
N olis lædere, uel putare nullas.
N ec me sordidulum uoces poetam,
S i non posthabito facetiarum
L usu, carminibus uacem seueris.
N am cum desierint graues Catones,
E t sint tempora Busuluniana,
A equum quis putet esse laude sacra
S celestos celebrare tarracones?

Ad Cinnamam de eius inclementia.

VERSVS MIVRI.

Cquem lacrymulis impones Cinnama mōdū?
e Quādo mi misero reqem dabis iproba?uīdes
ignibus exuri me,nec tu proijcis aquam.
Crudelis quæ nec tuo amanti porrigis opem,
Et nec tantillum miseret te perfida mei
O ego non felix,qui tam crudeliter amo.
Nullaq; me redamat,sed contra mi male cupit,

AD seipsum exhortatio ad nouos amores.

Vingentas solitus cum sis flagrare puellas,
¶ Nunc ab amore tuo quid Iouiane uacas?
An quia difficilem sese tibi Cinnama præbet,
Iurauitq; tuum perdere uelle caput?
Cum tot sint faciles,tot sint in amore benignæ,
Quære aliquam ex illis,quæ uelit esse tua,
Quæ tibi se dedat,quæ sit tibi carus ocellus,
Sitq; quater plusquam Cinnama cara tibi.
Quæq; tibi dicat,mea lux,mea uita,meus flos,
Liliolumq; meum,basiolumq; meum.
Carior & gemmis,& caro carior auro.
Tu rosa,tu passer,tu mea ficus eris.
Tuq; meus pecten,meus annulus,atq; meum cor,
Melq; meum,& præ te nil iuuat esse meum.
Et quingenta simul capiat tunc basia raptim,
Et sine mente furens,pauca fuisse querens,
Et linguam clauso diffugens ore trementem,

Serpentem serpens te putet esse suum.
T unc dices, amor est succo iucundior omni,
Melle quoq; est dulci dulcior, & melior,
N ec tibi quingentas fuerit sat amare puellas.
Nil numerus certe, nil in amore ualet.

AD MVSAS.

Nymphæ, quæ nemorum comas uirenteis
A tq; undas Aganippidas tenetis,
E t saltus gelidos uirentis Hemi
V os o' Thespiadum choros dearum
V estris me socium choris, & antris
V ulgi auertite dentibus maligni.
E t me castaliæ liquore Lymphæ
S parsum cingite laureis corollis
C antantem modo sapphicas labellis.

Ad Fanniam.

Amábo mea cara Fanniella'
O cellus Veneris, decus'q; Amoris
I ube istec tibi basiem labella
S uaci plena, tenella, molicella,
A mábo mea uita, suauium'q;
F ace istam mihi gratiam petenti.
A h quid lenta tuum times maritum
N e time, leuiter suauiabor.
A pes ut tenero studens liquori
L ibat summa Thymi, aut crocon rubentem,

S umma uix tibi suxerim labella,
I stec dico labella mollicella.
Q uæ me tam facient cito beatum,
Q uàm fiam cito Si neges misellus.

Ad Laurentium Miniatum.

V xoris nitidæ beatæ coniux,
C unctis coniugibus beatiorq́;,
Q uid sentis age de meo libello
N obis dissere, nunquid à Catullo
Q uem q̃ uideris esse nequiorem,
A ut qui plus habeat procacitatis,
N on dico tamen elegantiorem.
S ed certe meus hic libellus unum
D octum post sequitur suum Catullum
E t Caluum, ueteremq́; disciplinam
N on multo minor est nouis poetis.
S altat uersiculis canens minutis
H oc, quod non sonuere mille ab annis
M usarum citharæ, & Liæi puellæ.
Q ui si euadere putidam culinam
E t tegmen poterit negare Thynnis.
F etenteis neq; uestiet Siluros
S tudebit pueris placere ineptis,
S iqui castaliæ specus liquores,
P arnasi neq; dum bibere fontis,
D octis sed fugiet manus uirorum,
E t qui Castalio sinu recumbunt,
C ontentus Miniate, si molestus
N on sit uel tibi, uel tuæ Cicellæ

De.L.Coruino Episcopo Triuentino.

Nymphæ Gaurides, accolæq; Auerni,
Quæ fonteis colitis salubriores.
Nymphæ Cœruleæ decus lacunæ,
Quas Bacchus fouet, et fouet Dione,
Vos Nymphæ ueteri, et bono sodali
Coruino et tenera comam Cypero,
Et molli uiola, & uirente myrto,
Casta et tempora subligate Lauru,
Qua Phœbo sacer, et sacer camœnis
Intret balnea cognitus sacerdos,
Coruino et nemus, assonent & auræ,
Tota et littora sentiant Poetam.

Ad Marinum Tomacellum.

Et uino Venus, et uiro puella
Et ludo iuuenis, senex quiete
Et gratis animus iocis fouetur.
Quo circa cole balneas Marine.
Hic uina, hic requies senem, iocusq;
Effoetum foueant manus procaces
Ludent in Venerem. Venus sed ipsa
Adsit rancidulo seni puella
Postquam obdormierus, parem requirat,
Qui cum lusitet, excitetq; pugnam,
Et rixas agitet ferociores.
Nam tactu, et querulo Venus susurro
Exercenda seni, senex papillas
Contrectet digitis, iocetur ore,

V oce et pruriat, & gemat senile.
H oc tantum liceat iuuenta neruis,
E t tento ualet, et ualet duello.
H æc ergo iuuenis mouebit arma.
E t lingua, et digitis ualet senectus,
H as te delitias mouere oportet.
A estiua, et Venerem, et suam quietem
I nstillent tibi balneæ salubres,
I nfundant tibi thermulæ beatæ.
H is ludis animus senis leuandus.

IAMBICI.

Tranquillam neptem bimestrem alloquitur in obitu Lucij filij.

Vi tui Tranquilla delitium, et quies
Orbi senis, quem fles misella? mœstula
Quem fles? patrē ne quē extulisti infantula.
S entis an hæc in matris ulnis? an meis
E t ipsa deflens assonas conquestibus?
O inditum naturæ, & homini ad insitum
S emen patrisq́; auiq́;. Tranquilla hinc dolet.
P atrem dolet misella, auoq́; condolet.
S ed quid, quod arrides, quod adnutas auo?
S enis leuamen unicum? an solari auum
P ostquam patrem Luxti, studes mea neptula.
R idet meum deliciolum. ride mea
R ide uoluptas. osculare auum tuum,
E t hoc leuaminis genere senem foue.
L eua meum luctum, leua sordeis meas,

S enemq;,auumq; ab ægritudine alleua.
C aducus ipsa es flos,mihi Sol occidit.
F lori timenda nebula,tenebræ autem seni.
V ita occidua senis,caduca infantulæ.
C erti nihil uitæ tibi est neptis mea,
A t certam auo mortem minantur singula.

Conqueritur de Lucij filij morte cum
Tranquilla nepte.

Senij leuamen unicum neptis mei.
V bi est pater tuus misella?mortuum
Q uem nescias misella?nec iam sentias
A etate in ista primula?dieculis
P aucissimis è matris aluulo edita,
R ubicundula,et nutricis alludens sinu.
H eu heu genus hominum caducum,& languidum
I n germine ipso,uitæ in ipso limine
P uer interit.natum senex effert pater,
A uus patrem tuum,misella neptula
E t ipsa patrem infantula in cunabulis.
V iuitq; auus confectus annis,ipsaq; in
C repundijs uagis,mali tui inscia,
S ortisq; uenturæ.dolor,dolor adigit
A uum,patrem,senemq; sorte de hac queri.
M iseram senectutem meam,miserum senem.
A t te misella sorte auum si amiseris,
H oc destituta uinculo arescas,uelut
C rescens Amaracus liquore si suo,
S uoq; sole non alatur,interit.

Tranquillam

Tranquillam neptem alloquitur.

Traquilla quid rides mali tui inscia?
A nimum quid ad risum allicis iocis tuis?
I nopatris amens in paterno funere?
S apere sed hoc est, uita nanq; omnis, merus
L uctus, mera est miseria. Ride neptula,
F urare pensulum hoc nouercæ, & quantulum est,
I psum neas tibi, offulam ægritudini
S ubduc & hanc, ut ista quamuis paruula
L ux in tenebris emicet. nox cætera est.

Conqueritur apud rosas de morte
Lucij filij.

Quid ò rosæ, quid lassulæ reflectitis
C aput, comæq; decidunt è uertice?
H onosq; folijs deciduus omnis perit?
V obis, nec aer officit, nec aeris
N ocens status. uernus tepor sed uos fouet,
A uræ salubres uentilant, nox hudula
H umore tingit roscido, quid heu, quid est,
Quod languidæ, quod lassulæ reflectitis
C aput, comasq; honos et omnis concidit?
L ugetis an uos Lucium colonulum
Qui uos colebat aureus rastellulus?
A rgenteis qui uos putabat falculis?
H eu heu miser parens, miser quid agam senex?
S enex miser, pater miserior quid nam ages?
S enex quid aget? aut quid pater miserrimus?
L ugete mecum ò hortuli miserrimi,

L ugete amaraci, fleant et lilia,
F leantq; myrti longe amatum uillicum,
L auriq; cultorem suum arescentibus
F olijs, comisq;, et ramulis mœrentibus.
Q uis uos misellæ arbusculæ? quis herbulæ,
C olet, rigabit? quis manu tenerrima
A sole, ab æstu, aut ab gelu tuebitur?
Q uis noxias aut bestias, aut impetum
C œli procellosum sacro abigat carmine?
H eu heu misellæ arbusculæ, heu heu herbulæ,
M iselli et horti mortuo colonulo
S qualebitis, tabescet et uester decor.
H onos peribit omnis. Ah senex miser
S ic ipse tabesces, agro uelut obsito
T abescit arens truncus igne ab lentulo
C orreptus in cinerem qui abit, ac sensim, sine
N itore, flamma luce adempta fumigat.

Conqueritur cum Amaraco
de morte Lucij filij.

Follijs quid heu Amaracæ, heu quid floribus
N udata squales mœstula? heu quid languida
A rentibus comis, et horrido sinu,
L ugubri amictu fles misella Amaracæ?
A n ipsa flere arentibus potes genis?
D eest enim te qui rigabat, et tuus
C olonus ille argenteo qui nasculo
L iquorem amatum funditabat, et tuam
S itim leuabat, et leuabat syderis

R abiem Erigonij. At ego misella Amaracæ
T uam sitim meis leuabo lacrymis,
C ape heus misella lacrymas mœsti senis.
M emor osculorum en illius fundo tibi
T ercentum amaras pro liquore lacrymas.
P ro rore guttas salsulas totidem alteras
A mplexuum memor alteras, & illius
M emor leporum, & comitatis blandulæ.
H is tu uirescæs, et nouam indues comam
B eata Amaracæ, folijs nouis, nouo
A mictu, at ego senex subarescam miser
H umore uacuus, sæpe uelut in arida
A sparagus igne afflatus, aut de fulmine
T acta arbor elanguescit ab radicibus.

Cupressus loquitur.

Misella Cupressus puer quondam fui.
M ater rigabat me tenellam lacrymis.
E xin adulta lacrymis creui senis.
Q uem me daturam creditis fructum? nisi
H eu heu pater miselle nato mortuo
A etate in ultima, heu adempto filio,
H eu heu miselle, hoc lacrymarum præmium.

FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE LAVDIBVS DIVINIS.

De mundi creatione ad Antonium Panhormitam.

O c cælum, quæq; obliquo distincta meatu
h S ed certa ferri sydera lege uides,
T elluremq; suo libratam pondere, circum
Quam cingit rapidis Ennosigeus aquis,
S pirantisq; auium tractus, fusumq; superne
Qui cuncta ætherio temperat orbe Iouem,
A ntoni Deus è nihilo, Deus omnia fecit,
Et formam rebus iussit adesse suam.
I psa sua uoluit cœlum splendescere luce,
Et terras cæcæ noctis habere uicem.
A ccenditq; diem claro de lumine Solis.
Solis et auratum mane redire iubar.
A lternisq; atræ lucem concedere nocti,
Temporaq; hinc spatijs ire coacta suis.
B issenisq; uagum compleuit mensibus annum
Vt tamen in parteis quattuor omnis eat.
N anq; ubi Sol nostro languens sese eripit orbi,
Frigidaq; hibernis terra madescat aquis
S æuit hyems incana gelu, riget horrida bruma,
Tum tellus fœtu concipit aucta suo.
A st ubi uianos Sol ipse recurrit ad ortus,

Excursu & parili nox'q;,dies'q; ruunt,
Terra suas ostentat opes,& diuite gemma
Vestit pampineas uitis opaca comas,
Ludit & in pratis uarium uer,ludit & æstas
Torrida,& ipsa suas sedula curat opes.
Hæc frumenta manu legit,hæc & in horrea condit,
Quæ mox uersa rotis parca colona terat.
Hinc cedente die,longe & crescentibus umbris,
Autumnus pleno fert sua poma sinu,
Ac Bacchum plenis docet expumare lacunis,
Sordida dum celeri sub pede musta fluunt.
Sic statuit pater ipse hominum,rerum'q; creator,
Annua perpetuas munera obire uices.
Quin etiam spirare suis de partibus orbis
Ventos,& patrijs nomen habere locis.
Nanq; ab hyperboreis Aquilo uolat impiger antris.
Excitat oppositas humidus Auster aquas.
Eoos ciet Eurus equos,at mitis ab orbe
Hesperio Zephyrus lenia flabra mouet.
Idem etiam occultos alta ad conuexa uapores
Sustulit,ac terræ uertit in auxilium.
Vnde cadunt imbres,& matutina pruina,
Et grato sitiens rore madescit humus.
An non & summo decurrunt uertice riui.
Et caua muscosis fontibus antra sonant?
Vnde sitim pecudes'q;,feræ'q;,armenta'q; sedent,
Temperet & riguum cœrula limpha solum.
Quando aer quoq; nimbosis inclusus in antris
Cogitur in laticem frigore,& inde fluit.
Nequa igitur mundi regio uacet,implet & undas

Piscibus, hi campo liberiore natant,
Ac gregibus uarijs ingentia regna frequentant,
Nullaq; squamigera gente lacuna caret.
Alitibusq; auras celebrat, quibus indit & alas,
Et corpus penna uersicolore tegit.
Induit & uirideis frondenti gramine colles,
Et nemora arboreis uelat opaca comis.
Communem & statuit uictum è felicibus agris,
Pomaq; frugiferis ducit ab arboribus,
Quò uarios usus homini, pecoriq;, auibusq;
Præstent, ac uitæ munera certa ferant.
Etiam quadrupedes fœtus, obnoxia morti
Corpora, plumosos ediderat'q; greges.
Tum deus humanos effingere molliter artus,
Membraq; de tenui ducere cœpit humo.
Cunctaq; formarat studio perfecta magistro,
Quæq; artem referant, artificemq; suum,
Mox auram ætherio de fomite fundit in illum,
Viue ait, & proprio membra labore foue.
Arcanæ mox partem animæ de mente profunda
Libat, & erecti spirat in ora uiri.
Dux ait hæc hominum generi sit, & ipsa magistra
Et sua constituant hac duce, seq; regant.
Hac ualidas ponant urbeis, hac iura noscerint,
Hac cœtus pariter, iustitiamq; colant.
Coniugum ac thalamos discant ratione magistra
Seruare, & casta relligione focos,
Atq; artis tractare bonas, & munera cœlo
Digna, & qui factis nomen ad astra ferant.
At postquam immemores recti, cœlestia dona

Vertere in facinus, perniciem'q; suam,
I *mmemores'q; boni, spreta pietate, fide'q;,*
Admorunt proprias in sua fata manus,
C *rassati & patrium in iugulum, cædes'q; suorum*
Miscuerunt Stygio pocula tincta lacu,
I *n'q; uirum sæuit coniux, in pignora mater,*
Pro scelus, ac miscet fas'q;, nefas'q; furor.
H *æc pater ut celsa miserans prospexit ab arce,*
Sisteret ut sceleri, criminibus'q; modum,
P *rogeniem in terras summo demisit olympo,*
Quæ'q; hominis gereret munia, quæ'q; Dei,
H *æc cœli secreta, et inerrabile patris*
Consilium explicuit, quæ bona, quæ'ue mala,
Q *uæ uitanda homini, quæ uitæ forma sequenda,*
Quæ'q; bonos maneant præmia, quæ'q; malos.
D *eniq; mortem obijt, uitæ dum consulit ipsi,*
Atq; suo in cœlum sanguine fecit iter.
Q *uò magis admiranda dei clementia summa est,*
Cui fumet quicquid terra Sabæa ferat,
Q *uicquid Arabs. date thura focis, costum'q; cremate,*
Et date cum multa thurea dona prece,
P *ieriosq; adhibere modos, & carmina dignum est.*
Antoni, quæ te gloria prima manet.
N *yblæo cui rore madent & labra, cui amnis*
Castalius pleno gurgite fundit aquas,
N *isæi'q; hærent insigni fronte corymbi,*
Et coma Pieria fronde reuincta uiret,
F *elicem'q; animum pascis pietate, fide'q;,*
Nil'q; tibi uera est relligione prius.
Q *uodq; deceat bona cuncta deo, iustum'q; pium'q;*

Ascribis, nostræ sed mala nequitiæ.

Hymnus ad Diuam Mariam.

QVisquis ades, dic læta. dies hic festus agatur,
In lucem qui te diua Maria dedit.
Luce sacra ponant uenti, mitescat & aer,
Aequoráq; irato murmure nulla sonent.
Pacem agitent elementa. iubet deus. o mihi dulcis
Gratia laudandæ sis comes ipsa deæ,
Sis aurora comes sacræ prænuntia lucis
Præferat & roseas lucifer ipse faces.
Tu Tyrios redimite sinus, tu magne sacerdos
Sacra cane, & sacris ora resolue modis.
Et pius assistat circum chorus, & bona dicat
In numerum sancto uerba canenda die.
Ipse ego quod possum tanti natalis honores
Voce feram, & patrio carmine digna canam.
Te nascente, hominum melius nil secla tulere,
Vt nato maius nil peperere tuo.
Quáq; die genita es, illa lux candida primum
Fulsit, & è tenebris clara reluxit humus.
Tunc magni concepta dei, secretáq; pandi
Cœpere, & uatum certior esse fides.
Tunc laxæ patuere fores, tunc limen olympi
Panditur, & cœli libera facta uia est,
Interdicta prius, q̃ summi edicta tonantis
Spreuerit anguineo fœmina, uirq; dolo.
Salue sancta parens Christi, salue inclyta uirgo,
Vnica sollicitis spesq; salusq; reis.

Tu miseris rapido iactatis æquore nautis,
E cœlo aspirans aura uocata uenis.
Tu pressis longo populis belloq́; femeq́;,
Prospicis, & pacis dona benigna refers.
Tu fessis tranquilla quies, gratumq́; dolenti
Solamen, teq́; est auspice triste nihil.
Per sacros uteri fœtus, castumq́; cubile,
Perq́; dei Genius quæ tulit ore tibi.
Per dulceis nati lusus, puerilıaq́; ora,
Perq́; sinus, è queis lac Deus ipse bibit,
Per te, quæ solita es uota exaudire precantum
Te rogo, per nomen casta puella tuum.
Da pacem dea, da fessæ requiescere genti,
Et nos à sæuis eripe turbinibus.

Hymnus ad Diuum Ioannem Baptistam.

Felicem, que prima nouo te lumine uidit
Nascentem eois fluctibus orta dies.
Felicem, quæcunq; tibi dedit ubera nutrix,
Et qua reptasti, terra beata, puer,
Quiq́; tuos primi monitus hausere loquentis,
Et quorum infuso corpora rore lauas,
Sed longe ante omneis fortunatissima mater,
Et quo nec toto est maior in orbe parens.
Nam quid ego de te primum mirer'ue canam'ue?
Qui ue meo fuerit primus in ore sonus?
An quia diuinos partus, Christumq́; canebas,
Quiq́; deo esset honos, quæq́; paranda uia?
An quod felicem terris agnumq́;, hominemq́;,

Atq; salutiferum dicis adesse Deum.
Vel quod Iordanis dominum lauis amne beato,
Fluxit & è manibus mystica lympha tuis?
Hoc ego de te ausim proles diuina Ioannes
Quod tibi ueridico præstitit ore Deus,
Fœmineo neq; conceptu, neq; matris ab aluo
Moiorem te te secla tulisse uirum.
Tu nobis ades o` hominum princeps'q;, pater'q;,
O qui rore tuo crimina nostra lauas.

Hymnus ad Virginem Dei matrem.

QVæ tellus extrema tuos sol exerit ortus,
Quæ tegit occasus ultima terra tuos,
Qui Rhenum, patriæ'q; bibunt Mæotidis undam,
Phœbæis'q; urit quos plaga fusca rotis.
Te cuncti regina deum metuunt'q;, colunt'q;,
Et celebrant nomen diua Maria tuum.
Te uasti metuunt fluctus, te nubila cœli,
Aeolij'q; etiam carceris antra timent.
Te nascente die, te sol dum conditur undis,
Omnia te meritis laudibus accumulant.
Nanq; tibi secreta dei mandata per auras,
Candidus augusto nuntius ore tulit,
Progeniem'q; Deum cœlesti concipis ortu,
Conceptum & nono sydere uirgo paris.
Cuiq; sacri reges cœli noua signa secuti
Aurum, & Panchæo munera odore ferunt.
Atq; ubi nostra sua deleuit crimina morte,
Et mœstam insonti sanguine tinxit humum,

V idisti è tumulo mira prodisse figura,
 Veraq; pacifero uerba referre sono.
S candentemq; patris mox ad cœlestia tecta
 Sublimem, & dextra parte sedere deum.
T um sacer è summa diffusus spiritus arce est,
 Et tua diuinus corda repleuit amor.
H inc terris erepta tuis ascendis olympum
 Aurea sydereo uertice serta gerens.
C ui liquidi circum cantus, thyasiq; deorum,
 Et sonat aurato pectine pulsa chelys.
F atidici occurrunt uates, castiq; parentes,
 Et tibi tum cœli regia tota uacat.
I psa patris, natiq; sinu gestata corusco
 Inter mille Deum numina prima micas,
Q ualis ubi oceani nitidum iubar extulit undis
 Inter sydereos candida luna choros.
I am cœlum sublime patet, iam despicis æthram,
 Lucida sub pedibus sydera cuncta premens,
S tellantis cum iura capis consortia mundi,
 Et datur humani cura patrocinij,
C onciliasq; deum nobis, facilemq; precando
 Efficis, et populis prospicis usq; tuis,
P rospicis & pacis rebus, rerumq; quieti,
 Ac mala in aerios cogis abire notos.

Hymnus Ad Diuam Mariam.

i Psa meis assis numeris dea, nec tibi festo
 Quæ damus, hæc spernas munera parua die.
P arua mouent superos dum sint & casta, moueri

Ipsa docent aris pendula dona tuis.
Dum canimus, fument Syrias altaria flammas,
Atq; cauo resonet tibia multa tholo.
Iam noua progenies cœlo uentura supremo
Legerat ipsa uterum uirgo pudica tuum.
Ergo alto delapsa polo uox nuntia, castos
Fœcundat'q; sinus, insinuat'q; deum.
Et quem non spatijs immensus colligit æther,
Non totum cœli circuiere nouem,
Hunc tu uirginea conceptum mater in aluo
Fouisti, externo post paritura solo.
Non Tyrio subnisa toro, sponda'ue nitenti,
Cui tenue hospitium uix casa parua dedit
Cui stramen tenero dedit incunabula, & ipsa
Arida uix primos præbuit herba toros.
At cœli patrum ingentem, atq; ingentia mundi
Pignora, monstrarunt sydera luce noua,
Luce noua emicuit cœli decus, aurea flauo
Aurora insolitum fudit ab axe diem.
Quin matutini sonuere per aera cantus,
Duxerunt placidos numina & ipsa choros.
Astabant natum circa matrem'q; ministri,
Et nato et metri sedula turba fauet.
Illa plus solito fulserunt sydera nocte,
Splenduit & solito clarior orbe dies.
Non pelago incumbunt uenti, non aere nubes,
Pax cœlo est, terris pax quoq;, pax'q; mari est.
Ipse etiam Infernis lætatæ in sedibus umbræ,
Qui'q; pij uates hæc fore prodiderant.
Per te igitur diuina parens, humana salutem

Senſerunt,per te ianua aperta poli eſt,
A ffari et corãm licuit Dominumq́;,Deumq́;,
Atq; ſubiſſe hominis membra,uidere Deum.
O uotis ſpes una pijs,ò dulce leuamen,
Præſidium et miſeris diua Maria reis.
I n cuius gremio uagiuit paruulus infans,
Arriſitq́; pio dulcis in ore Deus.
B landáq; materno ſuſpendit brachia collo,
Figens diuinis oſcula ſacra genis.
E t modo carpebat nitidis alimenta papillis,
Infantiq́; tuum lac bibit ore Deus.
E t modo blanditias puerili expreſſerat ore,
Inq́; ſinu grata membra quiete leuat.
T u pia,tu uirgo non ulli obnoxia culpæ,
Non ullum caſto pectore crimen habes.
E rgo tu præſens noſtris ſuccurre periclis,
Subſidium & feſſis proſpera rebus ades,
A ſpice nos,facilisq́; ueni pede diua ſecundo,
Et populi exaudi uota,precesq́; tui.
S it bellum,peſtisq́; procul.pax candida nobis
Aſſit,nec fructus terra benigna neget.

Hymnus ad Chriſtum Redemptorem.

A nnua iam redeunt patrijs ſolennia ſacris,
Et ſanctum referunt tempora certa diem.
L uce bona ſimul & pueri,innuptæq́; puellæ,
Et ſimul aſſidua fœmina,uirq́; prece,
S olennes celebrate aras,atq; ore fauete,
Omnia et æterno ſint operata Deo.

Prodeat in Tyria spectandus ueste sacerdos,
Et chorus ornatas prodeat ante fores,
Velatiq; comas, albenti & tempora lino
Decantent laudes maxime Christe tuas.
Te sors dura hominum generis, te cura laborum,
Immitem subigit mortis obire uicem.
Dum trunco affixus, cuneo & traiectus aheno,
Sensisti geminum uulnus utraq; manu.
Sensisti fixas ferrato stypite plantas,
Horruit & capiti spina cruenta tuo.
Et caua mortiferum senserunt ilia ferrum,
Vulnere manauit lympha, merumq; tuo.
Cumq; sitim cuperes nostra sedare salute,
Torpuit arenti fellis in ore sapor,
Atq; inter geminos crudeli sorte latrones
Indeæ pateris iurgia sæuitiæ.
Donec defesso decedens spiritus ore
Clamauit, quid me diseris alme pater.
Hinc manes, Stygiosq; lacus, loca terra silentum
Inferniq; subis limina dura fori.
Inde pias animas, et cœlo digna secutas
Eximis, et superum munera ad alta uocas.
Tertia lux aderat, roseo cum lætus eoo
Surgis, mox uictor sydera clara petis.
Consortemq; capis patrio cum numine curam
Dextra tenens, dextro conspicuusq; loco.
Hunc igitur precibusq; pijs, studioq; fideli
Placemus, nostro det ueniam sceleri,
Det pacem, mala cuncta procul, morbosq;, famemq;
Pellat, et hostilleis det superare manus.

Hymnus

Hymnus ad Diuum Franciscum.

n Imboso quisquis speculans de monte sacerdos
Francisci felix rura,,nemus'q; tenes,
D iuinum'q; colis tam sancti carceris antrum,
Parua'q; at ingenti tecta habitata uiro.
H ic ubi nudus,inops,saxo uix tectus adeso
Hiberno statuit sub Ioue ferre niues,
H umana expertus quantum patientia posset,
Dura'q; paupertas,propositum'q; tenax.
A tq; inter syluas,atq; inter lustra ferarum.
Efferat ut nomen maxime Christe tuum.
C um uolucres cinxere uirum,pia uerba sonantem,
Auritæ ante pedes & stupuere feræ.
H uc aures aduerte,neq; hæc mea dicta sacerdos
Despice,ueridica quæ tibi mente feram.
N on auro splendente domus,gemmis'q; superba,
Nec quæ Puniceo lana colore rubet,
N on centum uersata iugis felicia campi
Iugera,nec Cresso palmite diues ager,
A ut gregis innumeri fœtus,aut merce Sabæa
Niliaco rediens littore plena ratis
N ec tam quæsiti multo sudore triumphi,
Subdita'q; imperijs oppida mille tuis.
F elicem efficient,quamuis numerosa parentem
Stirps obeat,plenas exhilaret'q; domos.
Q uàm læta,& sanæ paupertas conscia mentis,
Papertas forti regna, decus'q; uiro.
Q ua uel Achimenios luxus,regnum'q; Phrahartis,
Exuperat uestri gloria magna patris.

C ui sæui cessere ignes, uictusq́; refugit,
Qui capit assiduo pectora nostra dolo.
S cilicet & fraudes, & noxia crimina uicit,
Eiecitq́; animo turpe nefasq́; suo.
Q ui uarijs mandata Dei uirtutibus implens
Inclyta militiæ signa, decusq́; ferat,
L abentemq́; aciem Christi, pietate, fideq́;
Sistat, et hostiles ense refringat opes.
S alue igitur patriæq́; parens, duxq́; optime gentis,
Quæ sacra pro Christi nomine, bella gerit.
M acte animo Francisce, grauem qui primus in hostem
Irruis, & Christi munera uictor obis
V ulnera Iudaico qui quondam illata furore
Excipis, et pretium est hoc tibi dulce datum
H æc gestata tibi sunt laurea serta triumpho.
Hæc spolia, hæc gentes, hæc tibi currus eunt.
D esino, nam leuius Libycæ numerentur arenæ,
Ocyus et medio quæ salit alga mari.

Hymnus ad Diuum Dominicum.

S Ol oritur, uenit ecce dies, cape thura sacerdos,
Cultaq́; diuino carmine templa sonent.
A raq́; Tyrrheno niteat uestita paratu,
Fumet odorato myrrhaq́;, thusq́; foco.
V os castas adhibete preces, nam castus & ipse
Dominicus. casto sint sacra casta uiro,
I n quo num pietas, an iustæ conscia mentis
Simplicitas, dubium est, sit prior an ne fides?
C uius inhæserunt humeris labentia Petri
Culmina

Culmina, et immoto corpore sistit opus.
O ptimus assertor Christi, sed quo neq; maius
Hesperia, aut melius Corduba docta dedit.
A c ueluti numero stellas comprendere non est,
Quantaq; in oceani littore arena iacet,
S ic neq; Dominici laudes æquare canendo,
Concipere humano nec queat ore sonus.

Hymnus de Christo ad Paridem Ferrariensem.

Q Vod uarios pelagi casus, cœliq; procellas
Exuperas, nanti q data terra tibi est,
O ceaniq; minas, & sæua pericula uincis,
Ac sospes patrio redderis Eridano.
H æc Pari nō ars ipsa hominum aut solertia præstat,
Non labor, at summi cura paterna Dei.
Q uantula enim nostra est industria? cede periclis,
Cede mari, Christi ni pia dextra iuuet,
I lle regit nostros cursus, auramq; ministrat,
Sollicitæq; offert littora tuta rati.
Q uare age thure pio, flammisq; liquentibus aras
Ipse adole, et plena fumet acerra manu.
A dstet conspicuus Tyrrhena in ueste sacerdos,
Et peragat patrijs mystica sacra modis.
P ax homini, tibi Christe decus, tibi gloria soli,
Vera Dei proles, uerus et ipse Deus.
T e colimus. tibi diuinos largimur honores,
Et nomen felix dicimus esse tuum.
T u casus, tu damna leuas. tibi munera terræ,
Et tibi se fontes, se tibi debet aqua.

H is igitur placare Deum, superosq́; memento,
Et sua cum pura soluere uota prece.
N il auro diuis opus est, sed mente, fideq́;,
Hæc nos una homini copulat, illa Deo.

Alfonsus Calabriæ Dux Diuo Georgio trophæū erigit, ob superatos ad Hydruntem Turcas.

h Aec tibi capta manu Turcæo ex hoste Georgi
Dedicat Alfonsus, quæ tibi uota refert,
A rcumq; & pharetras, ferrato et pondere clauas,
Ensesq;, & clypeos, telaq́; abacta uiris.
A ccipe bellorum deus, armorumq́; magister
Annua quæ aurato munere persoluam.

Idem Alfonsus, ob recuperatum regnum Neapolitanum, ac rebus procerum compositis.

a Lfonsus dicat hæc uictor tibi Diue Georgi,
Quod patri, & patriæ libera iura refert.
Quod post compositos proceres, ꝙ pace recepta,
Et regni, & patriæ munera constituit.

Ad amicos Hierosolymam proficiscentes.

n Ec mihi Iudæas urbeis, Solymumq́; recessum,
Nec Spes Bethlemium est posse uidere larem,
Quæq; meo prima est animo mentiq́; uoluptas,
Turcaico certa est omnis adempta metu.
Quod possum, cum prima nouo se lumine tollit,
Aurora, et terras detegit orta dies.
T um lucem, lucisq́; iubar, solemq́; saluto,

Hæc loca quæ curru lustrat, obit'q; suo,
I llius & radios ueneror, qui rura nemus'q;
Et fontem Christi, dulcia'q; arua uident,
F elicem'q; locum, iacuit quo rector olympi,
Et quam diuino sanguine tinxit humum.
H ic ubi crudeli traiectus brachia ferro est,
Fixit & immeritos cuspis adacta pedes,
H ausit & immeritum latus heu ferratile telum,
Diluit & fusus crimina nostra cruor.
A t uobis qui longa uiri tranare paratis
Aequora, & in Pharijs sistere uela uadis.
D irigat audacem cursum, Zephiros'q; ministret
Christus, cui parent sydera, terra, fretum,
V ictores'q; Palestina uos sistat in arce,
Et patrium redigat sub ditione solum.
T unc ego syderos'q; duces, uictricia'q; arma
Et parta insigni laude trophæa canam.
I pse deus mihi carmen erit, deus inclyta ducet
Signa, et cædentes proteret ense globos.
I pse alto inuectus curru sternet'q;, ruet'q;,
Dum cadat effosso flens Saladinus equo.
H æc ego. uos agite ite uiri, pugnate frequentes,
Et spolia Assyrio ex hoste referte domum.

Hymnus ad Diuum Augustinum Carthaginensem.

d Et monstra infelix tellus Maßylla, det angueis,
Et libycas pariat Punica terra leas.
A rescant sitiente solo Nasamonica tesqua,
Funditet & nullas gleba Libistis aquas.
D um tamen Augustine tuos non deneget ortus.

læta sit & partu Cinyphis ora tuo.
Vnde illi inuideant, & felix Lydia, & arua
Quæ rigat auriferis lucidus Hermus aquis.
Inuideat latis audax Germania terris,
Diues aquis, populis diues, & ipsa suis.
Nil etenim Augustine tulit te te Africa maius.
Cuius ab ingenio creuerit alma fides,
Per te relligio Christi stetit integra, per te
Diuinæ legis mystica operta patent.
Tu secreta dei pandis, tu tradita patrum,
Et uerum, et pietas manat ab ore tuo.
Et pater, et patriæ princeps, & maxime rector,
Accipias uoces diue benigne meas.

Hymnus ad Diuum Benedictum.

hVc ades o Benedicte, meos neu despice cantus,
Huc ades Orphea diue canende lyra.
Vre puer costum Assyrium redolentibus aris,
Vre & odoratis plurima thura focis.
Digne senex populi precibus, uotisq; potentum,
Digne senex, aræ cui sacra mille parent.
Mille canant pater euge pater Benedicte, tibi omnis
Turba chorusq; omnis cantitet euge pater.
Hic uel mille aras tibi maxime Christe dicauit,
Mille arces, Mille & mœnia, mille tholos.
Primus & hic Italæ posuit sacraria genti,
Et clausit sacros mœnia in una choros.
Huic & sæuities concessit barbara, & hostis
Armatus miti uictus ab ore uiri est.

T otq́; uirum ductor, & tantis inclytus actis
Prostratus geminos corruit ante pedes.
Q uid maius radians uidit sol? & tibi plausit
Christus, & è cœlo nuntia signa dedit.
I nstaura iam thura puer, cane sancte sacerdos.
Ingeminent laudes tympana pulsa nouas

AD LIBRVM.

I munus lepido meo sodali
N on dura nimium libelle fronte,
S ed qualem tenere uolunt puellæ
I nter blanditias, iocosq́; molles
C aris coniugibus suis inesse.
L egem uersiculis dedere nostris
A etas, & male sobrius magister,
V t tantum teneras ament puellas,
V t sint uirginibus nihil molesti,
V t molles, lepidi, leues, iocosi.
Q uos uxor canat in sinu mariti,
Q uos coniux legat in sinu puellæ,
Q uos discant pueri, senes & ipsi,
S i qui sunt pueris ineptiores
E t castos fugiunt, timentq́; uersus.
N unc ad te redeo Libelle felix
I felix, pete nobilem sodalem,
I nter nequitias amoris omnes
L udentem in gremio suæ Cicellæ,
C uius lacteolo sinu tumenti
S urgunt aureolæ duæ papillæ,

Quas fecit manibus suis Cupido
Maternas imitatus ipse mammas.
O quid coniuge dulcius uenusta?
Aut quid carius optimo marito?
Quales sunt Miniatus, et Cicella.
Sed ne te nimium morer libelle,
Festina Miniatum adire nostrum,
Qui te tam facili uidebit ore,
Vt post millia basiationum,
Dignum te faciat sinu Cicellae.
Hanc tu malueris libelle sedem,
Quam si scrinia Regis ampla dentur.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE HOC PONTANI LIBRO HABENTVR.

Quae in primo Vraniae libro.

Quæ in secundo Vraniæ libro.

Quæ in tertio Vraniæ libro.

De peliadibus

Quæ in quarto Vraniæ libro.

Quæ in quinto Vraniæ libro.

Quæ in Meteororum libro.

Quæ in quinto Vraniæ libro.

Quæ in Meteororum libro.

Vetustate

Quæ in primo libro de hortis hesperidum.

Quæ in secundo libro de hortis hesperidum.

Quæ in Lepidina.

Quæ in primo hendecasyllaborum Libro

Quæ in secundo libro Hendecasyllaborum,

Ad Antonium

QVæ in tumulorum libro.

læta ſit & partu Cinyphis ora tuo.
V nde illi inuideant, & felix Lydia, & arua
Quæ rigat auriferis lucidus Hermus aquis.
I nuideat latis audax Germania terris,
Diues aquis, populis diues, & ipſa ſuis.
N il etenim Auguſtine tulit te te Africa maius.
Cuius ab ingenio creuerit alma fides,
P er te relligio Chriſti ſtetit integra, per te
Diuinæ legis myſtica operta patent.
T u ſecreta dei pandis, tu tradita patrum,
Et uerum, et pietas manat ab ore tuo.
E t pater, et patriæ princeps, & maxime rector,
Accipias uoces diue benigne meas.

Hymnus ad Diuum Benedictum.

h V c ades o Benedicte, meos neu deſpice cantus,
Huc ades Orphea diue canende lyra.
V re puer coſtum Aſſyrium redolentibus aris,
V re & odoratis plurima thura focis.
D igne ſenex populi precibus, uotisq; potentum,
Digne ſenex, aræ cui ſacra mille parent.
M ille canant pater euge pater Benedicte, tibi omnis
Turba chorusq; omnis cantitet euge pater.
H ic uel mille aras tibi maxime Chriſte dicauit,
Mille arces, Mille & mœnia, mille tholos.
P rimus & hic Italæ poſuit ſacraria genti,
Et clauſit ſacros mœnia in una choros.
H uic & ſæuities conceſſit barbara, & hoſtis
Armatus miti uictus ab ore uiri eſt.

T ot'q; uirum ductor, & tantis inclytus actis
Prostratus geminos corruit ante pedes.
Quid maius radians uidit sol? & tibi plausit
Christus, & è cœlo nuntia signa dedit.
I nstaura iam thura puer, cane sancte sacerdos.
Ingeminent laudes tympana pulsa nouas

AD LIBRVM.

I munus lepido meo sodali
N on dura nimium libelle fronte,
S ed qualem tenere uolunt puellæ
I nter blanditias, iocos'q; molleis
C aris coniugibus suis inesse.
L egem uersiculis dedere nostris
A etas, & male sobrius magister,
V t tantum teneras ament puellas,
V t sint uirginibus nihil molesti,
V t molles, lepidi, leues, iocosi.
Q uos uxor canat in sinu mariti,
Q uos coniux legat in sinu puellæ,
Q uos discant pueri, senes & ipsi,
S i qui sunt pueris ineptiores
E t castos fugiunt, timent'q; uersus.
N unc ad te redeo Libelle felix
I felix, pete nobilem sodalem,
I nter nequitias amoris omneis
L udentem in gremio suæ Cicellæ,
C uius lacteolo sinu tumenti
S urgunt aureolæ duæ papillæ,

Quas fecit manibus suis Cupido
Maternas imitatus ipse mammas.
O quid coniuge dulcius uenusta?
Aut quid carius optimo marito?
Quales sunt Miniatus, et Cicella.
Sed ne te nimium morer libelle,
Festina Miniatum adire nostrum,
Qui te tam facili uidebit ore,
Vt post millia basiationum,
Dignum te faciat sinu Cicellæ.
Hanc tu malueris libelle sedem,
Quam si scrinia Regis ampla dentur.

FINIS.

INDEX EORVM QVAE HOC PONTANI LIBRO HABENTVR.

Quæ in primo Vraniæ libro.

Quæ in secundo Vraniæ libro.

Quæ in tertio Vraniæ libro.

De peliadibus

Quæ in quarto Vraniæ libro.

ii

Quæ in quinto Vraniæ libro.

Quæ in Meteororum libro.

Vetustate

Quæ in primo libro de hortis hesperidum.

Quæ in ſecundo libro de hortis heſperidum.

Quæ in Lepidina.

Quæ in primo hendecaſyllaborum Libro

QVæ in tumulorum libro.

Quæ in Nenijs.

Quæ in Epigrammatis.

IAMBICI.

Quæ inter impressionem errata acciderunt, emendanda hoc modo.

Inclusit, lateriq; auratum accinxit	char.	4
Prospiciens luna obscura ferrugine	char.	16
Ipsæ etiam charites	char.	20
Oceano obliuere	char.	34
Quin etiam ignauos testæ	char.	34
Monit, ut	char.	41
Labitur, obscuras ciconũ et peruenit ad oras.	ch.	41
Post ueneris natæ	char.	44

FINIS.

a b c d e f g h i K l m n o p q r s
t u x y z aa bb cc dd ee ff gg hh ii
Quaterniones

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI,
ET ANDREAE ASVLA-
NI SOCERI
M.D.XIII.